

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

Postavení povinného v exekučním řízení ve srovnání s právní úpravou ve
Slovenské republice

Status of the judgement debtor in execution proceeding in comparision with legal
regulation in the Slovak republic

Konzultant: Doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Zpracovatel: Mgr. Václav Kvapil

červen 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracoval samostatně a všechny využití prameny a literatura byly řádně citovány. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

.....

Václav Kvapil

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval paní doc. JUDr. Aleně Mackové, Ph.D., konzultantce mé rigorózní práce, za cenné připomínky a vstřícnost při zpracování.

V Praze dne

.....

Václav Kvapil

Abstrakt

Tato práce se zabývá srovnáním postavení povinného v jednotlivých fázích exekučního řízení dle české a slovenské právní úpravy. Při popisu postavení povinného během nařízení exekuce je důraz kladen na prostředky obrany povinného. Při popisu vybraných způsobů provedení exekuce je kladen důraz na instituty ochrany povinného. V práci je také zohledněn legislativní vývoj některých institutů.

Úvod práce je věnován obecnému pojednání o exekuci jako takové, poté je popsán způsob nařízení exekuce a následně způsoby provedení exekuce. Komparace obou právních úprav je shrnuta na konci každé kapitoly. Práce obsahuje úvahy *de lege ferenda* a také zmínky o stěžejních chystaných změnách v exekučním právu v České republice.

Abstract

This thesis deals with comparing the status of the judgement debtor in individual stages of execution proceeding as it is defined by Czech and Slovak legal regulation. When describing the status of the judgement debtor, the stress was laid on the means of the judgement debtor's defence. When describing the selected means of performing the execution proceeding, the stress was laid on the devices that guarantee the protection of the judgement debtor. The thesis also relates to the legislative development of some of these devices.

The initial pages of the thesis are discussing the execution proceeding in general, further, the means of ordering the execution proceeding are described and finally there is a description of the means of performing the execution proceeding. In the final sections of each chapter, there is a comparison of both legal regulations. The thesis also consists *de lege ferenda* reflections and it also mentions the crucial changes in the execution law of the Czech Republic.

OBSAH

ABSTRAKT	4
ÚVOD	8
1. EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ OBECNĚ	10
1.1. Účel exekučního řízení	10
1.2. Prameny právní úpravy	12
1.2.1. Česká republika	13
1.2.2. Slovenská republika	14
1.2.3. Zásady exekučního řízení	15
1.3. Soudní exekutor – postavení a činnost	17
1.3.1. Česká republika	17
1.3.2. Slovenská republika	20
1.3.3. Odpovědnost soudního exekutora za škodu	23
1.3.3.1. Česká republika	23
1.3.3.2. Slovenská republika	25
2. NAŘÍZENÍ EXEKUCE A DŮSLEDKY PRO POVINNÉHO	27
2.1. Postavení povinného před doručením usnesení o nařízení exekuce (upovedomenie o začatí exekúcie)	27
2.1.1. Exekuční titul	27
2.1.1.1. Evropský exekuční titul	28
2.1.1.2. Právní moc a vykonatelnost exekučního titulu	30
2.1.2. Procesní podmínky a jiné předpoklady exekučního řízení	30
2.1.3. Usnesení o nařízení exekuce, poverenie na vykonanie exekúcie	32
2.1.4. Doručování	36
2.1.4.1. Česká republika	36
2.1.4.2. Slovenská republika	41
2.1.4.3. Opatrovník osoby neznámého pobytu	43
2.1.5. Centrální evidence exekucí	44
2.1.6. Oprávnění exekutora na informace	45
2.1.6.1. Prohlášení o majetku	48
2.2. Postavení povinného po doručení usnesení o nařízení exekuce (upovedomenie o začatí exekúcie)	49
2.2.1. Česká republika	49
2.2.1.1. Důsledky doručení usnesení o nařízení exekuce a možnost povinného odvrátit provedení exekuce	49
2.2.1.2. Možné důsledky nařízení exekuce na majetek povinného pro 3. osoby	53
2.2.1.2.1. Společné jmění manželů	53
2.2.1.2.2. Odporovatelnost právních úkonů dlužníka	55
2.2.2. Slovenská republika	56
2.2.2.1. Důsledky doručení upovedomenie o začatí exekúcie povinnému ...	56
2.2.2.2. Možné důsledky nařízení exekuce na majetek povinného	

pro 3. osoby	57
2.2.2.2.1. Bezpodílové spoluvlastnictvo manželov	57
2.2.2.2.2. Odporovateľnosť právnických úkonů dlužníka	58
2.2.3. Srovnání právních úprav	60
2.3. Prostředky obrany povinného.....	61
2.3.1. Námitka podjatosti exekutora	62
2.3.1.1. Česká republika	62
2.3.1.2. Slovenská republika	64
2.3.2. Odvolání proti usnesení o nařízení exekuce (námitky proti exekúci).....	65
2.3.2.1. Česká republika	65
2.3.2.1.1. Přípustnost odvolání	65
2.3.2.1.2. Účinky odvolání.....	67
2.3.2.1.3. Řízení a rozhodnutí o odvolání.....	67
2.3.2.1.4. Problematika blanketního odvolání.....	68
2.3.2.2. Slovenská republika.....	69
2.3.3. Návrh na odklad exekuce	71
2.3.3.1. Česká republika	71
2.3.3.2. Slovenská republika.....	74
2.3.4. Návrh na zastavení exekuce	76
2.3.4.1. Česká republika.....	76
2.3.4.1.1. Důvody zastavení exekuce	78
2.3.4.2. Slovenská republika.....	81
2.3.5. Stížnost proti postupu soudního exekutora a kárné řízení.....	83
2.3.5.1. Česká republika.....	83
2.3.5.2. Slovenská republika.....	86
2.4. Postavení povinného po doručení exekučního příkazu	89
2.4.1. Česká republika	89
2.4.1.1. Exekuční příkaz	89
2.4.1.2. Obecně důsledky doručení exekučního příkazu a zásada přiměřenosti	90
2.4.2. Slovenská republika	94
2.4.2.1. Exekuční příkaz	94
3. PROVEDENÍ EXEKUCE A DŮSLEDKY PRO POVINNÉHO.....	96
3.1. Exekuce na peněžité plnění	96
3.1.1. Exekuce srážkami ze mzdy	97
3.1.1.1. Nepostižitelná část mzdy	98
3.1.1.2. Přednostní pohledávky.....	99
3.1.1.3. Odporová žaloba	99
3.1.1.4. Srovnání právních úprav	100
3.1.2. Prikázání pohledávky	100
3.1.2.1. Nepostižitelné pohledávky.....	101
3.1.2.2. Srovnání právních úprav	102
3.1.3. Prodej movitých věcí.....	103
3.1.3.1. Movité věci nepodléhající exekuci	106

3.1.3.1.1.	Česká republika	106
3.1.3.1.2.	Slovenská republika	107
3.1.3.2.	Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a vylučovací žaloba	108
3.1.3.3.	Srovnání právních úprav	109
3.1.4.	Prodej nemovitosti.....	111
3.1.4.1.	Ustanovení znalce	113
3.1.4.1.1.	Česká republika	113
3.1.4.1.2.	Slovenská republika	115
3.1.4.2.	Usnesení o ceně	116
3.1.4.3.	Dražební vyhláška.....	117
3.1.4.4.	Dražba a usnesení o příklepu	119
3.1.4.5.	Rozvrhové jednání a usnesení o rozvrhu	122
3.1.4.6.	Srovnání právních úprav	123
3.1.5.	Problematika splátkového kalendáře.....	126
3.2.	Exekuce na nepeněžitě plnění	127
3.2.1.	Vyklizení	127
3.2.1.1.	Problematika bytové náhrady	128
3.2.1.2.	Nakládání s věcmi povinného při vyklizení	130
3.2.1.3.	Srovnání právních úprav	131
3.2.2.	Provedení prací a výkonů	131
3.2.2.1.	Vázanost a nevázanost plnění výlučně na osobu povinného	131
3.2.3.	Srovnání právních úprav	133
3.3.	Způsoby skončení exekuce	133
3.3.1.	Splnění pohledávky před právní mocí usnesení o nařízení exekuce (před uplynutím lhůty k podání námitek proti exekuci)	134
3.3.2.	Vymožení pohledávky provedením exekuce	135
3.4.	Náklady exekuce.....	136
3.4.1.	Česká republika.....	136
3.4.1.1.	Námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce	138
3.4.1.2.	Možnosti zproštění povinného povinnosti hradit náklady exekuce	139
3.4.2.	Slovenská republika	140
3.4.2.1.	Námitky proti trovám exekúcie	141
3.4.2.2.	Možnosti zproštění povinného povinnosti hradit náklady exekuce	142
3.4.3.	Srovnání právních úprav	143
ZÁVĚR.....		145
SEZNAM ZKRATEK.....		147
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		148
RESUME.....		153
KLÍČOVÁ SLOVA		155

ÚVOD

Česká i Slovenská republika jsou demokratické právní státy. *Medzi základné úlohy právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania základných práv a slobôd svojich občanov*¹. Jedním ze základních práv a svobod je právo na soudní a jinou právní ochranu. Toto právo mimo jiné garantuje, že povinnost uložená určitému subjektu soudním nebo jiným rozhodnutím, popř. jinou listinou, musí být splněna, což vychází z jedné ze základních zásad soukromého práva, a to ze zásady *pacta sunt servanda*.

Pokud má být tato zásada dodržována, je nutné, aby stát měl k dispozici v souvislosti s vrchnostenskými oprávněními i mechanismy, jak zajistit splnění těchto zásad. Tyto mechanismy jsou zajištěny zejména mocí soudní, která tvoří vedle moci zákonodárné a výkonné jednu ze základních mocí ve státě. Soudní moc lze členit na různé druhy soudnictví, přičemž pro soukromoprávní nároky je stěžejní civilní soudnictví, které zajišťuje prostřednictvím občanského soudního řízení ochranu práv a oprávněných zájmů účastníků. Jestliže účastník nesplní povinnost, která mu byla uložena, pak je třeba, aby následovalo nucené splnění povinnosti i proti vůli povinného subjektu, k čemuž slouží exekuce. Provedení exekuce a jejím dopadům na povinného je třeba věnovat pečlivou pozornost, zejména proto, že při ní dochází k zásahu do ústavně chráněných práv povinného. Jedná se zejména o ochranu vlastnictví a nedotknutelnost obydlí. Možnost dosáhnout splnění přiznaného práva prostřednictvím exekuce je dnes chápána jako součást práva na spravedlivý proces.

Tato práce se zabývá srovnáním postavení povinného v exekučním řízení podle české a slovenské právní úpravy. V práci budou popsány dopady nařízení exekuce na postavení povinného dle obou právních úprav a také zde budou popsáno srovnání některých způsobů provedení exekuce.

Při rozboru právních úprav je popsána česká právní úprava a následně ta slovenská. Aby nedocházelo k duplicitnímu popisu stejných prvků právních úprav, jsou v případě malé rozdílnosti úprav reflektovány rozdíly české a slovenské právní úpravy ve společné kapitole. V případech, kdy se právní úpravy liší výrazněji, je popisu každé právní úpravy věnována samostatná kapitola. Dílčí komparace jsou provedeny na konci popisu jednotlivých institutů.

Otázky týkající se obecných procesních institutů v kapitole „Nařízení exekuce a důsledky pro povinného“ jsou rozebrány jen u české právní úpravy a pokud nebude uvedeno jinak, vztahují se skutečnosti zde uvedené i na slovenskou právní úpravu. V této kapitole je

¹ ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné*. 1. vydání. Bratislava : EUROKÓDEX, s.r.o., 2010, s. 71.

pozornost věnována zejména srovnání důsledků nařízení exekuce pro povinného a prostředků obrany povinného.

Ve třetí kapitole je uvedena komparace postavení povinného při provedení vybraných způsobů exekuce. Blíže jsou pak popsány instituty ochrany povinného, které se vztahují k jednotlivým způsobům provedení exekuce. Tyto instituty mají pro povinného důležitý význam, neboť představují zákonné limity provedení exekuce.

Cílem této práce je podat komplexní srovnání postavení povinného od zahájení exekuce až do jejího skončení dle právního řádu České a Slovenské republiky.

Tato práce vychází z právního stavu ke dni 1. 4. 2011.

1. EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ OBECNĚ

1.1. Účel exekučního řízení

Účelem občanského soudního řízení je poskytnout ochranu subjektivním právům a zákonem chráněným zájmům fyzických osob, právnických osob a státu². V tomto řízení mohou uplatňovat jedinci zejména své soukromoprávní majetkové nároky vůči jiným a úkolem soudu je rozhodnout vzniklý spor. Toto řízení se dělí na dvě základní části – řízení nalézací a řízení vykonávací. V nalézacím řízení soud nebo jiný orgán autoritativně rozhodne o tom, co je právem. Ve svém rozhodnutí založit nebo stanovit práva a povinnosti jednotlivým subjektům, od nichž očekává, že se jim dobrovolně podrobí³. Pokud se tak nestane, pak procesní předpisy upravují postup, kterým se tato nucená realizace zajišťuje. Je obecně nazýván exekucí, nebo také výkonem rozhodnutí. Výkon rozhodnutí je činnost směřující k tomu, aby nárok přiznaný exekučním titulem byl – v případě nepodřízení se uložené povinnosti – donucovací státní mocí uspokojen; cílem výkonu rozhodnutí je tudíž uskutečnění subjektivního práva oprávněné osoby, a to nuceným zásahem státu do jinak chráněné právní sféry povinné osoby⁴.

Exekuční právo prošlo dlouhým vývojem, jehož kořeny jsou zřetelné již v římském právu. Podle třetí desky Zákona dvanácti desek mělo být těm, kteří uznali dluh nebo byli řádně odsouzeni, dáno zákonných 30 dnů. Poté mohli být svým věřitelem fyzicky ovládnuti a vedeni před soud. Pokud nesplnili rozsudek a nikdo se za ně nezaručil, pak byli odvedeni věřitelem a spoutáni provazem nebo okovy. Věřitel ho několikrát vedl na trh před prétor⁵ a dotazoval se, zda se za dlužníka někdo zaručí, či jeho dluh rovnou zaplatí. Pokud se tak nestalo, pak se třetího trhového dne stával dlužník skutečným otrokem (majetkem) svého věřitele, který jej mohl dále prodat do otroctví či jej zabít.

Jednalo se o tzv. osobní neboli personální exekuci. Dlužník odpovídal za splnění svého dluhu vlastní osobou, na které se pak vykonávala samotná exekuce. Exekuce neměla význam, jako má dnes exekuce majetková (majetek povinného zpeněžit a předat oprávněnému), nýbrž to byl ve své podstatě jakýsi trest pro dlužníka a výstraha pro ostatní dlužníky, aby řádně plnili své povinnosti.

² SCHELLOVÁ, I. *Exekuční řízení*. Praha : Eurolex Bohemia, 2005, s. 10.

³ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 3.

⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19. 6. 2002, sp. zn. 20 Cdo 1766/2001.

⁵ Prétor (praetor) byl římský úředník zřízený r. 367 př. n. l., původně byl pomocník konzulů a pro oblast civilní jurisdikce organizoval soudní spory (zejména povoloval a zamítal žaloby). Později v rámci tzv. formulového procesu zadával pomocí soudních vyhlášek nová právní pravidla.

Změna přišla roku 326 př. n. l., kdy byl vydán Poeteliův zákon (*Lex Poetelia Papiria*). Podle něho bylo zakázáno prodat insolvenčního dlužníka (neschopného platit) do otroctví, mít jej v okovech nebo jej usmrtit. Stále však bylo dovoleno přimět dlužníka k nuceným pracím, dokud si dluh neodpracoval. Jednalo se stále o osobní exekuci, avšak nikoli s tak drastickými následky, jako tomu bylo dříve.

Výrazné rysy majetkové exekuce přinesly až změny související s vydáním Juliova zákona (*Lex Julia*) přibližně v roce 17. př. n. l. Ten umožňoval dlužníkovi odvrátit osobní exekuci tím, že postoupil dobrovolně celé své jmění věřiteli. S tím souviselo zachování občanské cti dlužníka a možnost zanechání si prostředků, aby netrpěl nouzí. Šlo ve své podstatě o univerzální majetkovou exekuci, při níž se dlužníkovi odňalo celé jeho jmění. Později se již začala objevovat i majetková exekuce singulární (postihující jen jednotlivé věci dlužníka). V této době se začíná projevovat jedna z nejdůležitějších zásad exekučního řízení, podle které nikdo nemůže být zbaven osobní svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku⁶.

Exekuční proces ve středověku byl velmi složitý a ovládán zásadou formálnosti. V zásadě se jednalo o singulární majetkové exekuce. V případě, že dlužník ztěžoval postup nebo brojil proti právu věřitele provést exekuci, mohl ho stihnout i trest smrti za odboj právu. S nástupem osvícenství se začínají v exekučním právu objevovat nové prvky, které měly za úkol zmírnit dopady exekuce zejména na sociálně slabší vrstvy obyvatelstva. Jednalo se o vyloučení řady movitých věcí z provedení exekuce a zákaz exektovat odděleně příslušenství nemovitosti (zákon č. 74/1887 ř. z.). Dále se jednalo o předpisy vylučující z exekuce plat a jiné služební příjmy nepřesahující určitou výši. Tyto principy se v právním řádu udržely dosud, ačkoliv byly modifikovány s ohledem na potřeby doby.

Vývoj exekučního práva je ovlivňován trendem humanizace exekučního řízení. Tato humanizace se projevuje postupným zdůrazňováním zásady přiměřenosti exekuce a s tím související ochranou povinného. Exekuce má totiž vést k uspokojení oprávněného, jejím smyslem není potrestat povinného.

Exekuční právo je dnes chápáno jako jeden z aspektů práva na spravedlivý proces v širším smyslu. V našem právním řádu je toto základní právo vyjádřeno v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (usnesení č. 2/1993 Sb., dále jen „Listina“) kde se stanoví, že *každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu*, téměř totožnou formulaci obsahuje i

⁶ Dnes je tako zásada obsažena v čl. 1 dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 11 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

Ústava Slovenskej republiky č. 460/1992 Zb. (dále jen „Slovenská ústava“) v čl. 46 odst. 1. Takto je exekuční právo pojímáno i v řadě mezinárodních smluv, kterými je Česká republika i Slovenská republika vázána, např. v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (čl. 6 odst. 1).

Nadále bude pod pojmem *exekuce* myšlena exekuce prováděná soudními exekutory (dále také jen „exekutor“) podle zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (zákon č. 120/2001 Sb., dále jen „exekuční řád“ nebo „EŘ“) nebo podle zákona č. 233/1995 Z. z., o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (dále jen „exekučný poriadok“ nebo „EP“) a pod pojmem *výkon rozhodnutí* výkon rozhodnutí prováděný soudy podle části šesté občanského soudního řádu (zákon č. 99/1963 Sb., dále jen „občanský soudní řád“ nebo „OSŘ“). Jak je již naznačeno, současná právní úprava v České republice je do jisté míry dvojkolejná, což vede k časté kritice, protože *není příliš logických argumentů pro to, aby vedle sebe existoval výkon rozhodnutí a „soukromé“ exekuce, jednou byla cesta „odstátnění“ exekucí nastoupena a nelze z ní již couvnout*⁷. Pokud se týče situace ve Slovenské republice, bude o ní pojednáno níže.

1.2. Prameny právní úpravy

Prameny práva ve formálním smyslu rozumíme formy, v nichž se nacházejí právní normy. *Právní normy jsou obecně uznávaná pravidla lidského chování, stanovená nebo uznaná státem, (resp. mezinárodním společenstvím států), jejichž porušení stát (resp. vytvořené mezinárodní instituce) sankcionují*⁸. Základním pramenem práva v České i Slovenské republice je právní předpis, zejména zákon a různé právní předpisy nižší právní síly, které zpravidla zákon provádí a konkretizují. Česká i Slovenská republika vznikly jako samostatný stát dne 1. 1. 1993, přičemž cestou jejich vzniku bylo rozdělení do té doby společného státu. Česká i Slovenská republika zvolily cestu recepce⁹ do té doby platných právních předpisů. Česká republika tak učinila ústavním zákonem č. 4/1993 Sb., o opatřeních souvisejících se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky a Slovenská republika tak učinila zákonem čl. 152 odst. 1 Slovenské ústavy. Oba státy se pak vydaly samostatnou cestou, co se týče legislativního vývoje. Velmi důležité je, že oba státy v oblasti vykonávacího

⁷ JIRSA, J. *Souhrná novela občanského soudního řádu – příležitost ke změně*. Právní rozhledy, 2009, č. 6, s. 198 a násl.

⁸ GERLOCH, A. *Teorie práva*. 5. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk. 2009, s. 34.

⁹ *Recepce práva je převzetí určitých ustanovení zákonů nebo právních předpisů nebo celého pramene práva z jednoho právního řádu do druhého*. (HENDRYCH, D. a kol. Právní slovník. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha : C. H. Beck. 2009, s. 911).

řízení vycházely z totožného zákona, a to občanského soudního pořádku z roku 1963. Z tohoto důvodu se nabízejí otázky, jak se oba státy postupem času relativně nezávisle na sobě vypořádaly s potřebou zefektivnit výkon rozhodnutí a jaké nové prvky zavedly do právní úpravy.

1.2.1. ČESKÁ REPUBLIKA

Neschopnost státu zajistit výkon vlastních rozhodnutí byla základním důvodem pro přijetí myšlenky mimosoudních exekucí prováděných soukromými subjekty „pověřenými“ k tomu státem. S exekučním řádem spojovala veřejnost naděje na zlepšení „vymahatelnosti práva“¹⁰. Základním pramenem právní úpravy exekučního řízení je exekuční řád. EŘ zakládá a vymezuje postavení exekutorů jako nové právní profese a stanoví základní pravidla pro jejich činnost. Upravuje zejména postavení exekutorů, pravidla a způsoby provedení exekuce, samosprávu exekutorů a kárnou odpovědnost exekutorů.

Druhým základním právním předpisem, který upravuje provedení exekuce, je občanský soudní řád, zejména jeho část šestá, která nese název „Výkon rozhodnutí“. Zde jsou uvedeny podrobnosti k jednotlivým způsobům exekuce a dále upraven odklad a zastavení exekuce.

Pro vztah těchto dvou předpisů je stěžejní ustanovení § 52 EŘ, podle kterého nestanovili exekuční řád jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu. Subsidiarita OSŘ zajišťuje, že při provádění exekuce bude možno aplikovat ustálenou judikaturu vyšších soudů a doktrínu vztahující se k výkonu rozhodnutí. Navíc pokud by exekuční řád stanovil nová, zásadně odlišná pravidla pro provádění exekuce, pak by záviselo na libovůli věřitele, jakou cestu (a tedy i předpis) pro nucené splnění povinnosti zvolí a určí tím i postavení dlužníka v průběhu vykonávacího řízení.

Pro současnou právní úpravu v České republice je tedy typická „dvojkolejnost“, kdy věřitel může volit v zásadě mezi dvěma cestami, jak se domáhat vynucení povinnosti. Tento stav není ideální a je často předmětem kritiky, již se také objevily úvahy *o možnosti zahájit proces odstraňování některých způsobů výkonu rozhodnutí z občanského soudního řádu a přenechání jejich realizace pouze soudním exekutorům podle exekučního řádu. K tomu však nakonec ve schváleném znění novely (vztahuje se k zákonu č. 286/2009 Sb.) nedošlo, především kvůli obavám z kompetenčního posilování soudních exekutorů v době jejich pošramocené mediální pověsti*¹¹. Zásadní otázkou je, proč by měla existovat dvojkolejnost za situace, kdy efektivnost výkonu rozhodnutí dle OSŘ je mnohem nižší než provedení exekuce

¹⁰ VYDRA, J. *Výřeší novelizace problémy exekučního řádu?*. Právní rádce, 2009, č. 1, s. 51 a násl.

¹¹ KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D. *Nad změnami v exekučním řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 22, s. 791 a násl.

dle EŘ. Tento fakt je také potvrzen skutečností, že poměr mezi počty prováděnými výkony rozhodnutí a exekucemi je velmi nevyrovnaný ve prospěch exekucí.

Vedle výkonu rozhodnutí a exekuce existují i jiné možnosti, jak provést nucený výkon rozhodnutí. Jedná se o exekuci daňovou a exekuci správní. Případný střet různých exekucí upravuje zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí. *Předmětem úpravy zákona č. 119/2001 Sb. je postup soudů, soudních exekutorů, správců daně a orgánů veřejné správy při provádění exekucí v případě, je-li exekucemi nařízenými soudem, správcem daně nebo orgánem veřejné správy souběžně postižena táž majetková hodnota*¹².

Vedle těchto zákonů stanoví pravidla o provádění exekucí i podzákonné předpisy. Jsou jimi vyhlášky ministerstva spravedlnosti. Jedná se zejména o vyhlášky č. 329/2008 Sb. o centrální evidenci exekucí, č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro krajské a okresní soudy a č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční činnosti.

Mimo již uvedených normativních právních aktů existují i stavovské předpisy Exekutorské komory (dále jen „Komora“), které jsou pro exekutora závazné v tom smyslu, že jejich porušení zakládá kárnou odpovědnost exekutora.

Pro úplnost je třeba dodat, že současný stav, kdy je v českém právním řádu dvojkolejnost výkonu rozhodnutí a exekuce, není ideální. V odborných kruzích již delší dobu diskutovalo o možnosti současného stavu změnit a dvojkolejnost odstranit. Tomuto odpovídá i v současnosti připravovaná novela exekučního řádu, která počítá s výrazným omezením možnosti soudu provádět výkon rozhodnutí. Výsledný stav by měl odpovídat tomu, že až na výjimky by exekuci prováděl jen exekutor.

1.2.2. SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Zákon, kterým byl do slovenského právního řádu zaveden institut soudních exekutorů, je exekučný poriadok. Slovenská republika přijala tento zákon již v roce 1995, což je šest let před exekučním řádem. EP je oproti exekučnímu řádu mnohem obsáhlejší a v době jeho přijetí obsahoval 233 paragrafů. Oproti exekučnímu řádu totiž tento zákon upravoval veškeré podrobnosti týkající se exekuce samostatně, to je paralelně vedle zákona č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok (dále jen „občiansky súdny poriadok“ nebo „OSP“). I mezi EP a OSP tedy existovala zpočátku „dvojkolejnost“, kdy nucený výkon rozhodnutí šlo provést jak

¹² KUKLOVÁ, R. *Střety souběžně probíhajících exekucí*. Právní rozhledy, 2002, č. 9, s. 417 a násl.

výkonem rozhodnutí dle OSP, tak exekucí prováděné exekutory dle EP. Základním pravidlem pro vztah těchto dvou předpisů byla zásada subsidiarity – OSP se použil tehdy, pokud EP nestanovil jinak. Novelizací EP a OSP provedenou zákonem č. 341/2005 Z. z. byla s účinností od 1. 9. 2005 provedena zásadní změna tohoto stavu. Tímto zákonem byla uvedená dvojkolejnost zrušena a do budoucna byla možnost provést výkon rozhodnutí soudy dle OSP zrušena. Exekuce prováděná exekutory se stala jedinou možností, jak se domoci splnění povinnosti přiznané exekučním titulem¹³. Dle § 251 odst. 4 OSP se ustanovení první až čtvrté části OSP budou nadále v exekuci aplikovat jen v případě, že EP nestanoví jinak a současně takovou aplikaci nevyklučuje povaha věci.

Vedle exekučního poriadku a občianskeho súdneho poriadku se bude v průběhu exekuce aplikovat zejména vyhláška č. 288/1995 Z. z. o odmenách a náhradách súdnych exekútorov, ktorou se stanoví pravidla pro výpočet odměny exekutora a náhrady exekuce.

Slovenská cesta zrušení dvojkolejnosti se zdá být efektivnější než současný stav v České republice, a proto lze očekávat, že se český zákonodárce nechá touto cestou inspirovat. Obě právní úpravy by tak prošly velmi podobným vývojem, kdy se dvojkolejnost neosvědčila a byla odstraněna jako zbytečná a neefektivní. Závěrem nutno dodat, že český zákonodárce byl při tvorbě EŘ velmi silně inspirován slovenským exekučným poriadkom, což dokládá např. velmi podobná systematika obou zákonů¹⁴.

1.2.3. ZÁSADY EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ

Mimo právních předpisů modifikují průběh vykonávacího řízení i určité právní zásady. Tyto je možno dělit na obecné ústavněprávní zásady odpovídající právu na spravedlivý proces, jako je např. nezávislost a nestrannost soudů a soudců nebo princip rovnosti a kontradiktornosti, a na odvětvové zásady občanského práva procesního. Zásady občanského práva procesního tvoří zpravidla dvojice zásad opačného významu. Přitom *obecné základní zásady civilního řízení se uplatňují i v řízení exekučním, ovšem některé se prosazují výrazně intenzivněji, jiné jsou naopak potlačeny, což je podmíněno povahou exekučního řízení*¹⁵.

Jednou z nejdůležitějších zásad, jež má stěžejní význam pro vzájemné postavení účastníků řízení, je zásada rovnosti účastníků, která vyjadřuje skutečnost, že účastníci řízení

¹³ Výjimku tvoří výkon rozhodnutí ve věcech výchovy nezletilých dětí, který provádí vždy jen soud, nikoli exekutor (§ 251 odst. 1 OSP).

¹⁴ O inspiraci exekučným poriadkom při tvorbě exekučního řádu se zmiňuje např. JUDr. Jana Tvrdková v *Jsme tu pro vymahatelnost práva*, rozhovor s JUDr. Janou Tvrdkovou, prezidentkou Exekutorské komory ČR, vedl JUDr. Karel Havlíček, publikováno in: Soudce, 2010, č. 6-7, s. 17 a násl.

¹⁵ SCHELLOVÁ, I. *Exekuční řízení*. Praha : Eurolex Bohemia, 2005, s. 33.

(strany) musí stát před soudem v rovném postavení, aniž by byla jedna nebo druhá strana procesně znevýhodněna. *Obdobně chápe princip rovnosti stran Evropský soud pro lidská práva, který používá v této souvislosti pojem „rovnost zbraní“.* Podle konstantní judikatury tohoto soudu princip rovnosti zbraní, jako jeden z prvků širšího pojetí spravedlivého procesu, vyžaduje, aby každé procesní straně byla dána přiměřená možnost přednést svou záležitost za podmínek, jež ji nestaví do podstatně nevýhodnější situace, než ve které je její protistrana (viz např. *Dombo Beheer B. V. proti Nizozemí, 1993, Ankerl proti Švýcarsku, 1996, Komanický proti Slovensku, 2002*)¹⁶.

Exekuční řízení má ve své podstatě povahu sporu a je důsledně ovládáno zásadou dispoziční. Na základě této zásady účastníci disponují s řízením jako celkem nebo předmětem řízení a činí tak prostřednictvím dispozičních úkonů. Exekuční řízení nemůže být zahájeno ani v něm nesmí být pokračováno proti vůli oprávněného. Jedním z dalších důsledků je, že jakmile navrhne oprávněný zastavení exekuce, musí být tato zastavena.

Zásada projednací spočívá v odpovědnosti procesních stran za náležité zajištění skutkového a důkazního materiálu. Tato zásada je typická pro sporné řízení a v exekučním řízení se uplatňuje. Pokud účastník nepředloží důkazy a neprokáže splnění podmínek pro požadované rozhodnutí, nebude mu vyhověno. Specifikem exekučního řízení je, že exekuce je dle § 253 odst. 1 OSŘ zpravidla nařízena bez slyšení povinného. To je pochopitelné, protože v exekučním řízení hraje velice důležitou roli moment překvapení, kdy je povinnému postihován majetek bezprostředně poté nebo dokonce ještě dříve, než se o nařízení exekuce dozví. Bylo by kontraproduktivní, kdyby soudce musel slyšet povinného při nařizování exekuce a ten měl poté dost času se na počínání exekutora připravit.

Mimo výši uvedené se v exekučním řízení uplatní i zásada volného hodnocení důkazů a zásada materiální pravdy. Dále je exekuční řízení ovládáno zásadou ústnosti, přímosti a veřejnosti. Uplatnění těchto zásad je však vzhledem k povaze exekučního řízení značně flexibilní.

Vzhledem ke své samostatnosti a relativní nezávislosti na nalézacím řízení se v exekučním řízení uplatňují i specifické zásady. Nejvýznamnější je bezesporu zásada zákonné ochrany povinného (nebo též zásada přiměřenosti exekuce). Jejím smyslem je zabezpečit, aby exekuce sloužila jen k uspokojení práva oprávněného. *Exekuce nesmí povinnému způsobit újmu ve větším rozsahu než je nezbytné k provedení exekuce a nesmí*

¹⁶ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. III. ÚS 202/03 ze dne 13. 11. 2003.

*neúměrně snížit existenční úroveň povinného*¹⁷. Konkrétně se tato zásada projevuje např. stanovením maximální výše srážek ze mzdy, vyloučením některých movitých věcí z prodeje v dražbě či existencí institutu odkladu exekuce.

Další specifické zásady se vztahují k použití výtěžku docíleného exekucí v těch případech, kdy se na něm má účastnit více oprávněných. Jedná se o zásadu přednosti¹⁸, zásadu priority¹⁹ a zásadu proporcionality²⁰.

1.3. Soudní exekutor – postavení a činnost

1.3.1. ČESKÁ REPUBLIKA

Dle § 1 odst. 1 EŘ je exekutor fyzická osoba splňující předpoklady podle tohoto zákona, kterou stát pověřil exekutorským úřadem. Stát tím delegoval část svých pravomocí na soukromé fyzické osoby. Dle § 28 druhá věta EŘ se úkony exekutora považují za úkony exekučního soudu²¹. *Tato věta zakládá veřejnoprávní povahu postavení exekutora a jeho oprávnění rozhodovat o právech a povinnostech soukromých subjektů*²². Ze strany exekutorů se jedná o nepřímý výkon státní moci²³. V rámci exekučního řízení však exekutor nerozhoduje o právech a povinnostech účastníků, pokud je ohledně nich sporu. Rozhoduje jen o nesporných záležitostech.

Exekutor je podnikatelem a vykonává svou činnost nezávisle jako svobodné povolání a za úplatu. Při výkonu exekuční činnosti je vázaný jen Ústavou, zákony, jinými právními předpisy a rozhodnutími soudu vydanými v řízení o výkonu rozhodnutí a exekučním řízení. Orgánem samosprávy exekutorů je Exekutorská komora České republiky, jejímiž členy jsou povinně všichni exekutoři.

¹⁷ SCHELLOVÁ, I. *Exekuční řízení*. Praha : Eurolex Bohemia, 2005, s. 36.

¹⁸ Zásada přednosti má za důsledek, že určité pohledávky musí být uspokojeny přednostně (například pohledávky na výživné).

¹⁹ Zásada priority znamená, že oprávnění jsou uspokojováni v určitém pořadí, které vzniká dle předem daných pravidel.

²⁰ Zásada proporcionality říká, že pohledávky se stejným pořadím se uspokojují najednou podle výše poměrně k docílenému výtěžku.

²¹ Pod pojmem „exekuční soud“ bude nadále označován soud, který pověří exekutora provedením exekuce dle § 28 odst. 1 EŘ.

²² KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 80.

²³ Tento princip zmiňuje také např. rozsudek NS, sp. zn. Cdo 2706/2004: *Exekutor při provádění exekuce nemá postavení soukromoprávního subjektu, nýbrž vykonává pravomoc svěřenou mu předpisy veřejného práva. Je na něj delegována část státní moci, jejímž nositelem je při soudním výkonu rozhodnutí soud, tedy pravomoc nuceně vykonávat exekuční tituly.*

Konkrétní požadavky na osobu, která může být jmenována exekutorem, stanoví § 9 EŘ²⁴. Exekutorem se může stát mimo jiné jen osoba, která získala úplné vysokoškolské právnické vzdělání na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice, vykonala alespoň tříletou exekutorskou praxi a složila exekutorskou zkoušku. Pro postavení exekutorů je důležité vyjasnit jejich vztah k Ministerstvu spravedlnosti České republiky (dále jen „ministerstvo“) a ministru spravedlnosti (dále jen „ministr“), který byl výrazně upraven zákonem č. 183/2009 Sb., kterým se mění exekuční řád (dále jen „sankční novela“)²⁵.

Zásadní změnou, kterou sankční novela přinesla, je, že exekutory jmenuje do exekutorského úřadu ministr na základě výběrového řízení, které uskuteční ministerstvo. Podle dřívější právní úpravy prováděla výběrové řízení Komora. Ministr již navíc dále není vázán při jmenování exekutora návrhem na jmenování předloženým mu Komorou.

Zánik výkonu exekutorského úřadu je upraven zejména v § 15 EŘ. V souvislosti se změnami provedenými sankční novelou zde došlo jen k malé úpravě a to, že v případě nabytí právní moci rozhodnutí, kterým bylo uloženo exekutorovi kárné opatření odvolání z exekutorského úřadu, zaniká výkon exekutorského úřadu *ex lege* právní mocí tohoto rozhodnutí (dříve až na základě odvolání ministrem z důvodu existence tohoto rozhodnutí). Dále byla posílena pravomoc ministra ohledně odvolání exekutora v tom smyslu, že z důvodů uvedených v § 15 odst. 2 EŘ může ministr odvolat exekutora přímo, tedy bez předchozího návrhu Komory na odvolání exekutora, jak tomu bylo před účinností sankční novely.

Sankční novela upravila nově i vztah Komory a ministerstva. Tato potřeba pramenila zejména z neplnění zákonných povinností Komorou, kdy ministerstvo nemělo žádný účinný mechanismus, jak přimět Komoru k efektivnímu jednání. Vložený § 8c odst. 1 EŘ²⁶ umožňuje ministerstvu zrušit takové akty Komory, které nejsou stavovskými předpisy, odporují-li zákonu nebo jinému právnímu předpisu. *Tímto způsobem by měl být napraven určitý systémový nedostatek právní úpravy postavení Exekutorské komory, spočívající v tom, že některá rozhodnutí a opatření vydávaná komorou nejsou žádným způsobem*

²⁴ § 9 odst. 1 EŘ zní: Exekutorem může být jmenován občan České republiky, který: a) má plnou způsobilost k právním úkonům, b) získal úplné vysokoškolské vzdělání na právnické fakultě vysoké školy se sídlem v České republice, c) je bezúhonný, d) vykonal alespoň tříletou exekutorskou praxi a e) složil exekutorskou zkoušku.

²⁵ Označení zákona č. 183/2009 Sb. jako „sankční novela“ se obecně vžilo a vychází z účelu, který tato novela sleduje. Byla totiž přijata jako reakce na: a) *neplnění povinnosti provozovat centrální evidenci exekucí dle § 125 EŘ*, b) *liknavý přístup ke kárnému řízení proti svým členům*, c) *neschopnost naplnit stanovený počet exekutorských úřadů*. (KORBEL, F.; PRUDÍKOVÁ, D. *Nad změnami v exekučním řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 22, s. 791 a násl.).

²⁶ § 8c odst. 1 EŘ zní: Odporuje-li usnesení, rozhodnutí nebo jiné opatření Komory zákonnému nebo jinému právnímu předpisu a nejde-li o stavovský předpis, může ministerstvo takový akt Komory zrušit. Rozklad nemá odkladný účinek.

*přezkoumatelná*²⁷. Proti takovému rozhodnutí ministerstva může podat Komora rozklad, který nemá odkladný účinek. Rozhodnutí ministra o rozkladu může Komora napadnout žalobou proti rozhodnutí podle § 65 a následujícího zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

Sankční novelou byl dále vložen do exekučního řádu § 8d, kterým zavádí nový institut nucené správy Komory. O nucené správě rozhoduje ministr, poruší-li Komora opakovaně závažným způsobem povinnosti stanovené jí zákonem. *Tato ustanovení by měla přispět ke zrychlení správního řízení a tedy i reakce ministra na případné porušování právních předpisů Komorou. V rozhodnutí o nucené správě bude vymezeno, zda a v jakém rozsahu bude pozastaven výkon funkce orgánů Komory a v jakém rozsahu bude ministerstvo jednat jménem Komory navenek*²⁸. Komora může v takovém případě rozhodovat jen se souhlasem ministerstva, jinak jsou její úkony neplatné. Z účinků neplatnosti je výslovně vyjmuta jen žaloba, kterou může Komora podat proti rozhodnutí ministra o nucené správě.

Změny spojené se sankční novelou nemají sice na postavení povinného v exekučním řízení přímý vliv, avšak je nanejvýš správné, že existuje mechanismus, jak přimět Komoru k řádnému výkonu jí svěřených úkolů a dále, že ministerstvo může přímo na základě vlastního výběrového řízení posoudit, který z kandidátů na jmenování soudním exekutorem je pro tuto důležitou funkci nejvhodnější. Těmito změnami byla modifikována nezávislost exekutorů a Komory a vznikly silnější kontrolní vazby na ministerstvo, což jistě přispěje k řádnému působení exekutorů i Komory.

Činnost soudního exekutora lze rozdělit na dvě základní oblasti. Exekutor provádí jednak v rámci pověření exekutorským úřadem nucený výkon exekučních titulů (dále jen „exekuční činnost“) a jednak další činnost podle EŘ. Hlavní činností exekutora je tedy nucený výkon exekučních titulů, přičemž tato je založena na principu, že činnost exekutora začíná tam, kde končí činnost soudu v nalézacím řízení.

Další činnost exekutora je upravena v páté hlavě EŘ. Tuto činnost vykonává exekutor buď na základě žádosti soukromé osoby, nebo z pověření soudu. Zákon uvádí, že v rámci další činnosti může exekutor poskytovat právní pomoc oprávněnému nebo povinnému po vydání exekučního titulu, provádět autorizovanou konverzi dokumentů podle zvláštního zákona, sepisovat listiny a vykonávat jinou činnost, stanoví-li tak EŘ. Dle § 74 odst. 3 EŘ musí o další činnosti exekutor a žadatel sepsat písemnou smlouvu. Dále může exekutor v souvislosti s exekučním, soudním nebo jiným řízením přijímat do úschovy peníze, listiny a jiné movité věci, o tomto vydá exekutor písemné potvrzení. Exekutor může také provést

²⁷ Sněmovní tisk 799/0, důvodová zpráva k zákonu č. 183/2009 Sb., zvláštní část k bodu 5 (§ 8b a 8c).

²⁸ Sněmovní tisk 799/0, důvodová zpráva k zákonu č. 183/2009 Sb., zvláštní část k bodu 5 (§ 8d).

dobrovolnou dražbu movité či nemovité věci na návrh vlastníka či osoby oprávněné disponovat s věcí. Z pověření soudu může exekutor vykonávat i jinou činnost, zejména doručovat písemnosti soudu a vykonávat činnost soudního vykonavatele. Na základě pověření soudu nebo státního zástupce zjišťuje exekutor majetek podléhající podle rozhodnutí vydaného v trestním řízení zajištění a osobně nebo prostřednictvím jiné osoby vykonává správu takového majetku. *Exekutor se tak stává orgánem přímo spolupracujícím s orgány činnými v trestním řízení a je během svých úkonů činěných v trestním řízení i jeho orgánem „sui generis“²⁹*. V rámci další činnosti může exekutor vykonávat i jinou činnost, stanoví-li tak zvláštní právní předpis.

Exekutor může v rámci další činnosti také sepisovat exekutorské zápisy, kterými osvědčuje skutkové děje a stav věci, jestliže se skutkový děj udál v přítomnosti exekutora nebo jestliže se exekutor přesvědčil o stavu věci. Exekutor může sepsat na žádost i exekutorský zápis o dohodě, kterou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu, v níž účastník svolí, aby byl podle tohoto zápisu nařízen a proveden výkon rozhodnutí nebo exekuce, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní. Takovýto zápis se svolením k vykonatelnosti je pak v případě nesplnění povinnosti v něm stanovené bez dalšího exekucním titulem. Sepisování exekutorských zápisů patří mezi významné kompetence exekutora a tyto zápisy jsou při dodržení formálních a obsahových náležitostí veřejnými listinami.

1.3.2. SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Postavení exekutorů ve Slovenské republice je v mnohém totožné s postavením exekutorů v České republice. Exekutor je dle § 2 odst. 1 EP státem určenou a zplnomocněnou osobou na vykonávání nuceného výkonu soudních a jiných rozhodnutí, tato činnost je přitom pro účely EP označena legislativní zkratkou jako „exekuční činnost“. Výkon exekuční činnosti je dle § 5 odst. 2 EP výkonem státní moci. Stát tedy svěřil exekutorům výkon státní moci v rozsahu stanoveném exekučním poriadkom popř. občianskym súdnym poriadkom, přičemž exekutor vykonává úkoly státního orgánu a má přitom postavení veřejného činitele.

Exekutor vykonává exekuční činnost nestranně a nezávisle v postavení podnikatele³⁰. Při výkonu této činnosti je vázán jen Slovenskou ústavou, ústavními zákony, mezinárodními

²⁹ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 313.

³⁰ Postavení podnikatele dovodil také Ústavní soud Slovenské republiky v nálezu sp.zn. II. ÚS 272/08 ze dne 22.10.2008.

smlouvami, zákony, jinými všeobecně závaznými právními předpisy vydanými k provedení zákona a rozhodnutími soudu vydanými v exekučním řízení. Samosprávným orgánem exekutorů je Slovenská komora exekútorov (dále jen „slovenská komora“), kde je povinné členství.

Exekutorem je možno jmenovat osobu, která splnila požadavky stanovené v § 10 odst. 1 EP³¹. Mezi podmínkami pro jmenování exekutorem ve Slovenské republice je oproti české právní úpravě stanovena navíc absence disciplinárního opatření, kterým byl uchazeč zbaven možnosti vykonávat jiné právnické povolání. Tato podmínka zabraňuje, aby se exekutorem stala osoba, která již dříve prokázala, že nemá předpoklady k řádnému výkonu odborného právnického povolání. Tuto podmínku by bylo vhodné zavést i do českého exekučního řádu. Zajímavostí je, že v mezidobí od 1. 11. 1999 do 1. 2. 2002 bylo jako dostačující právnické vzdělání pro jmenování exekutorem stanoveno získání titulu bakalář se specializací soudní exekutor. Tato podmínka však byla upravena, aby došlo ke zrovnoprávnění kritérií vzdělání, které jsou kladeny i na jiné právnické profese.

Exekutora jmenuje do funkce ministr spravedlnosti Slovenské republiky (dále jen „slovenský ministr“), sídlo exekutorského úřadu si určuje exekutor v žádosti o jmenování. Návrh na jmenování exekutora předkládá slovenská komora na základě žádosti toho, kdo splní podmínky uvedené v § 10 EP. Narozdíl od české právní úpravy neplatí od 9. 11. 1999 ve Slovenské republice princip *numerus clausus*, a počet exekutorů (exekutorských úřadů) není omezený, takže každý občan, který splní všechny předpoklady podle § 10 EP má možnost požádat o jmenování exekutorem. Žádost podává uchazeč slovenské komoře, která k návrhu připojí své stanovisko (tj. zda žadatele doporučuje či nikoli) a postoupí ji s návrhem na jmenování slovenskému ministrovi. Stanovisko není pro slovenského ministra závazné a tento nemá oprávnění žadatele nejmenovat.

Výkon funkce exekutora zaniká smrtí exekutora, prohlášením exekutora za mrtvého nebo odvoláním exekutora. Důvody pro odvolání exekutora stanoví § 16 odst. 2 EP³².

³¹ § 10 odst. 1 EP zní: Za exekútora možno vymenovať občana, a) ktorý je spôsobilý na právne úkony v plnom rozsahu, b) ktorý získal vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore právo na právnickej fakulte vysokej školy v Slovenskej republike alebo má uznaný doklad o vysokoškolskom právnickom vzdelaní druhého stupňa vydaný zahraničnou vysokou školou, c) ktorý je bezúhonný, d) ktorý alespoň tri roky vykonával exekučnú praxi alebo súdnu praxi súvisiacu s výkonom rozhodnutia, e) složil odbornú skúšku, f) ktorému nebylo uložené disciplinárne opatrenie zbavenia výkonu funkcie exekútora podľa § 22 ods. 2 písm. c) EP, g) ktorému nebolo uložené disciplinárne opatrenie vyčiarknutia zo zoznamu advokátov, disciplinárne opatrenie zbavenia notárskeho úradu, disciplinárne opatrenie zbavenia výkonu funkcie prokurátora alebo disciplinárne opatrenie dvolania z funkcie podľa osobitných predpisov.

³² Slovenská komora navrhne odvolání exekutora dle § 16 odst. 2 EP a) na žádost exekutora, b) pokud exekutor pozbyde státní občanství Slovenské republiky, c) pokud je exekutor pravomocným rozhodnutím soudu zbavený způsobilosti k právním úkonům nebo omezený ve způsobilosti k právním úkonům, d) pokud byl exekutor

Exekutora odvolává slovenský ministr, a to na návrh slovenské komory, přičemž pokud slovenská komora nepodá návrh na odvolání exekutora do 1 měsíce od skutečnosti uvedené v § 16 odst. 2 EP, může slovenský ministr odvolat exekutora i bez návrhu. Mezi důvody zániku funkce exekutora (v české právní úpravě se hovoří o zániku výkonu exekutorského úřadu) nejsou v EŘ a EP velké rozdíly, avšak oproti slovenské právní úpravě je v české širší výčet případů, kdy zánik výkonu exekutorského úřadu nastává *ex lege* a nikoli až odvoláním ministrem. Tento rozdíl však není nijak podstatný a lze očekávat, že mezi vznikem situace dle § 16 odst. 2 EP a odvoláním slovenským ministrem nenastává velká časová prodleva.

Státní dozor nad činností slovenské komory a činností exekutorů vykonává slovenské ministerstvo. Slovenské ministerstvo sleduje dodržování zákonnosti postupů exekutorů v jednotlivých věcech, provádí pravidelné a účelné prověrky exekutorských úřadů a spisů a také přezkoumává a hodnotí zprávy slovenské komory o výsledcích exekuční činnosti a poznatcích z vybavování stížností na postupy exekutorů. Exekutoři jsou přitom povinni slovenskému ministerstvu předložit spisy, o které slovenské ministerstvo požádá, a poskytnout jinou součinnost. Z uvedeného je zřejmé, že právní úprava dozoru nad činností komory v EŘ je propracovanější a poskytuje ministerstvu širší možnosti reagovat na případné nedostatky v činnosti komory.

Jak již bylo uvedeno výše, základní činností exekutora je provádění nuceného výkonu soudních a jiných rozhodnutí. Vedle toho může exekutor vykonávat i další činnost, pokud tak stanoví EP. Tato další činnost je specifikovaná v páté části EP, která obsahuje pouhé dva paragrafy. Exekutor může v rámci další činnosti sepisovat do protokolu na žádost oprávněného návrhy na vykonání exekuce, přijímat do úschovy peníze, listiny a jiné movité věci v souvislosti s výkonem exekuce, doručovat písemnosti, pokud ho o to požádá soud, a mimosoudní písemnosti, pokud tak stanoví zvláštní právní předpis a může také vykonávat úkony, kterými ho rozhodnutím pověří soud. Z uvedeného je zřejmé, že tzv. další činnost exekutorů na Slovensku je oproti českým exekutorům značně zúžena. Slovenský exekutor nemůže oproti českému zejména poskytovat právní pomoc, provést dobrovolnou dražbu a sepisovat exekutorské zápisy.

odsouzený za úmyslný trestný čin nebo za trestný čin související s činností podle EP, e) na základě disciplinárního opatření o zbavení výkonu funkce exekutora, f) pokud zanikne jeho popojištění za škodu, g) pokud exekutor do třech měsíců po složení slibu bez vážných důvodů nezačne vykonávat funkci exekutora, do které byl jmenovaný, h) pokud soud na návrh slovenské komory rozhodl, že exekutor je trvale nezpůsobilý vykonávat činnost podle tohoto zákona vzhledem ke svému zdravotnímu stavu ..., i) pokud exekutorovi po jmenování do funkce exekutora pracovní poměr anebo podobný pracovní vztah nezanikl ..., j) pokud exekutor nesložil v určené lhůtě peněžní zálohu na úhradu nákladů spojených se zabezpečením vykonání auditu.

1.3.3. ODPOVĚDNOST SOUDNÍHO EXEKUTORA ZA ŠKODU

1.3.3.1. Česká republika

Velmi důležitou povinností exekutora je povinnost uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem exekuční činnosti. Takovou smlouvu je povinen exekutor uzavřít i za škodu způsobenou svými zaměstnanci v souvislosti s činností podle EŘ³³. Pojištění musí trvat po celou dobu výkonu exekutorského úřadu, v opačném případě je to důvod k odvolání exekutora ministrem podle § 15 odst. 2 písm. c) EŘ. *Povinnost exekutora k uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu se vztahuje jen na výkon exekuční, nikoliv však další činnosti exekutora stanovené v hlavě V a VIII exekučního řádu*³⁴. Nevztahuje se např. na poskytování právní pomoci, sepisování exekutorských zápisů, provádění dobrovolných dražeb nebo přijímání věci do úschovy.

Stěžejní ustanovení je § 32 EŘ, kde je upravena odpovědnost exekutora za škodu, kterou on či jeho zaměstnanci způsobí při výkonu činnosti, jež je upravena exekučním řádem. Je zde současně obsažen i odkaz na úpravu odpovědnosti státu za škodu, kterou exekutor způsobí. *Tato odpovědnost státu je podle zákona o odpovědnosti za škodu (zákon č. 82/1998 Sb., dále jen „ZodpŠ“) výslovně omezena jen na výkon exekuční činnosti (§ 28 až 73 EŘ), sepisování exekutorských zápisů (§ 77 až 86 EŘ), a činnost vykonávanou exekutorem z pověření soudu (§76 odst. 1 a § 76a EŘ). Za další činnost vykonávanou podle exekučního řádu odpovídá pouze exekutor*³⁵.

³³ V KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 11 se ohledně § 5 odst. 1, 2 EŘ uvádí názor, že osoby, které za exekutorský úřad vystupují, musí být vždy jen zaměstnanci exekutora. A contrario osoby, které vykonávají pro exekutora úkony související s jeho činností a které nejsou zaměstnanci exekutora, nemohou vystupovat jeho jménem, resp. jménem exekutorského úřadu, a vykonávat činnost, která je běžnou součástí exekutorského úřadu. Exekuční řád totiž opravňuje exekutora pověřit provedením jednotlivých úkonů v rámci exekuční činnosti i další činnosti pouze zaměstnance (§ 5 odst. 2, § 21, 25 a 27 EŘ). Jestliže exekutor má na výkon práce, kterou mohou vykonávat jen zaměstnanci, uzavřenou např. mandátní smlouvu (dle § 566 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, dále jen „ObchZ“) s fyzickou osobou, pak exekutor nejen porušuje zákon, ale navíc se na činnost této osoby nevztahuje pojištění exekutora za škodu při exekuční činnosti, jak to platí u zaměstnanců. Za případnou škodu by odpovídal exekutor, avšak nebyla by mu hrazena pojišťovnou. *Případná mandátní smlouva, kterou uzavřel exekutor jako mandant s jinou osobou jako mandatářem a kterou se mandatář zavázal plnit pro mandanta úkony exekuční a další činnosti exekutora, je neplatným právním úkonem.* (Rozsudek KS v Hradci Králové, sp. zn. 23 Co 303/2006).

³⁴ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 44.

³⁵ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 91.

Exekutor odpovídá při výkonu exekuční činnosti za škodu, kterou způsobil třetím osobám i účastníkům exekučního řízení. Odpovědnost exekutora je objektivní³⁶ (bez ohledu na zavinění). Liberační důvodem exekutora je, prokáže-li, že škodě nemohlo být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat³⁷.

Odpovědnost za náhradu škody způsobené exekutorem nemůže být promítána do výsledku exekučního řízení. ... Dojde-li např. ke ztrátě či poškození zajištěných věcí, nemůže povinný úspěšně navrhnout zastavení exekuce s odůvodněním, že hodnota věcí byla dostatečná k úhradě vymáhané povinnosti a nákladů. V takovém případě je nárok povinného na náhradu škody vůči exekutorovi nezávislý na nároku oprávněného vůči povinnému³⁸.

Teorie i praxe se musela vypořádat se vztahem odpovědnosti exekutora vyjádřené v § 32 odst. 1 a 2 EŘ a odpovědnosti státu upravené zákonem o odpovědnosti státu za škodu. Exekuční řád nestanoví jednoznačně prioritu (či dokonce výlučnost) odpovědnosti státu před odpovědností exekutora za činnost uvedenou v § 4 ZodpŠ. *Judikaturou obecných soudů a nakonec i rozhodnutím Ústavního soudu ČR³⁹ byl potvrzen názor, že náhrady škody vůči exekutorovi za výkon činností, které vykonává jako veřejný činitel⁴⁰, je třeba se prvotně domáhat proti státu postupem podle zákona č. 82/1998 Sb.⁴¹ Nově se však objevuje názor, že odpovědnost exekutora i státu stojí vedle sebe a je jen na poškozeném, které odpovědnosti se dovolá, a není vyloučeno, že uplatní svůj nárok nezávisle u obou subjektů⁴².*

Situaci dále poněkud komplikuje ustanovení § 4 odst. 2 ZodpŠ, které vylučuje možnost náhrady škody za nezákonné rozhodnutí exekutora, ačkoli exekutor při provádění exekuce řadu rozhodnutí vydává⁴³. Je tedy vyloučena možnost aplikace § 7 a 8 ZodpŠ a případná odpovědnost státu za škodu je zahrnuta jen pod nesprávný úřední postup exekutora. *Je třeba zdůraznit, že odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným výkonem veřejné moci*

³⁶ Objektivní odpovědnost není v exekučním řádu ani v jiném právním předpise výslovně stanovena, lze k tomu však dospět zejména použitím metody komparativního výkladu slovního vyjádření ustanovení § 32 odst. 1 a 2 EŘ s ustanoveními, které obsahují objektivní režim odpovědnosti (zejména se jedná o § 24 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii a § 427 a násl. a § 432 občanského zákoníku – zákon č. 40/1964 Sb., dále jen „ObčZ“).

³⁷ Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Cz 21/69, publikovaným pod R 24/1970, lze vynaložením veškerého úsilí, které lze požadovat, rozumět všechnu objektivní péči, kterou mohl exekutor vyvinout, aby škodu odvrátil.

³⁸ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 93 (problematika byla řešena v usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2, sp. zn. 5 Nc 66/2002).

³⁹ Rozhodnutí Ústavního soudu ČR, sp. zn. IV. ÚS 112/04.

⁴⁰ Jedná se o úkony provedené při exekuční činnosti (§ 28 až 72 EŘ), sepisování exekutorských zápisů (§ 77 až 86 EŘ.) a úkony vykonávané exekutorem z pověření soudu (§ 76 odst. 1 a § 76a EŘ).

⁴¹ KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V.; ŠIMKA, K. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 1.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 75.

⁴² KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 94.

⁴³ Např. exekuční příkaz podle § 47 e. ř., příkaz k úhradě nákladů exekuce podle § 88 e. ř.

podle čl. 36 odst. 3 Listiny nemůže být zákonem zůžena ani vyloučena. Tam, kde stát přenesl na exekutora jako veřejného činitele výkon moci, která v demokratickém státě náleží státu, je odpovědnost státu za škody způsobené při jejím výkonu absolutní, a není-li odpovědnost zákonem upravena nebo je upravena restriktivně, nárok na náhradu škody lze uplatnit přímo na základě čl. 36 odst. 3 Listiny⁴⁴.

1.3.3.2. Slovenská republika

Stejně jako v české právní úpravě i v té slovenské je exekutor povinen uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s vykonáváním exekuční činnosti. Tato smlouva se musí vztahovat i na škodu způsobenou zaměstnanci exekutora. Vedle této povinnosti § 33 odst. 1 EP výslovně stanoví, že nestanoví-li zvláštní zákon jinak, exekutor odpovídá za škodu způsobenou jím nebo jeho zaměstnancem v souvislosti s exekuční činností. Exekutor za takovou škodu odpovídá celým svým majetkem.

Zvláštním zákonem, na který EP odkazuje, je zákon č. 514/2003 Z. z., o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Vztah obou zákonů je při posuzování otázky odpovědnosti za škodu a určování subjektu, který za ni odpovídá, problematický. Z dikce § 33 EP vyplývá, že úprava v EP je vůči zákonu č. 514/2003 Z. z. úpravou speciální. Ustanovení § 4 odst. 1 písm. a) bod 3 zákona č. 514/2003 Z. z. určuje jako orgán jednající jménem Slovenské republiky ve věci náhrady škody způsobené exekutorem slovenské ministerstvo, avšak žádné jiné ustanovení o odpovědnosti exekutora neobsahuje. *Z uvedeného zrejme vyplýva, že osobitý zákon predpokladá (hoci to expressis verbis neupravuje), že zodpovedným subjektom vo vzťahu k účastníkovi konania alebo inej tretej osobe, ktorej vznikne škoda exekučnou činnosťou súdneho exekútora, je štát⁴⁵.* K tomuto závěru přispívá také skutečnost, že zákon č. 514/2003 Z. z. zakotvuje regresní postih státu (Slovenské republiky) vůči subjektu, který škodu způsobil (tedy vůči exekutorovi). Nicméně takový výklad by byl zřejmě velmi formalistický a neodpovídal by plně smyslu ustanovení § 33 odst. 1 EP, které má za účel konstituovat přímou odpovědnost exekutora za škodu, a to jako odpovědnost absolutní, které se nelze zprostit. *Máme za to, že právná úprava zodpovednosti za škodu v Exekučnom poriadku a právná úprava (a to aj ve vzťahu ke škode, ktorá vznikla exekučnou činnosťou) v*

⁴⁴ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 76 (problematika byla řešena v usnesení Obvodního soudu pro Prahu 2, sp. zn. 5 Nc 66/2002).

⁴⁵ KRAJČO, J. *Komentár, Exekučný poriadok*. 1. vydání. Bratislava : EUROUNION spol. s r.o., 2009, s. 75, 76.

zákone č. 514/2003 Z.z.) sú samostatnými a na asebe nezávislými právnymi úpravami prepojenými iba regresnou náhradou⁴⁶. Z výše uvedeného vyplýva, že subjekt, ktorému vznikla škoda v súvislosti s exekuční činností, si bude moci zvolit, zda bude škodu požadovat po štátu (Slovenské republice) jednající slovenským ministerstvem nebo přímo exekutorovi.

⁴⁶ KRAJČO, J. *Komentár, Exekučný poriadok*. 1. vydání. Bratislava : EUROUNION spol. s r.o., 2009, s. 76.

2. NAŘÍZENÍ EXEKUCE A DŮSLEDKY PRO POVINNÉHO

2.1. Postavení povinného před doručením usnesení o nařízení exekuce (upovedomenie o začatí exekúcie)

2.1.1. EXEKUČNÍ TITUL

Základní podmínkou, aby mohlo být exekuční řízení nařízeno a vedeno, je existence listiny (tzv. exekučního titulu), která byla vydána orgánem nadaným rozhodovací pravomocí a ukládá povinnému povinnost k plnění nebo listiny, ve které na sebe dlužník tuto povinnost převzal dobrovolně a souhlasil s nuceným výkonem, pokud povinnost ve stanovené lhůtě nesplní⁴⁷. Výčet rozhodnutí a listin, které jsou způsobilé být exekučním titulem, stanoví demonstrativně § 40 odst. 1 EŘ⁴⁸, který se obsahově kryje s výčtem exekučních titulů v § 274 OSŘ. Ve slovenské právní úpravě je výčet exekučních titulů stanoven v § 41 odst. 1 a 2 EP⁴⁹. Oproti českému výčtu exekučních titulů v EŘ je výčet uvedený v EP podrobnější, avšak nutno poznamenat, že obsahově je prakticky totožný⁵⁰. Zajímavostí je, že § 41 odst. 3 EP výslovně uvádí, že notářský zápis se svolením k vykonatelnosti nemůže být exekučním titulem ohledně smluvních pokut, pokud předmětem právního úkonu bylo poskytnutí peněžních prostředků, tj. úvěr nebo půjčka. Na základě takového notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti je

⁴⁷ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 136.

⁴⁸ § 40 odst. 1 EŘ zní: Exekučním titulem je a) vykonatelné rozhodnutí soudu, pokud přiznává právo, zavazuje k povinnosti nebo postihuje majetek, b) vykonatelné rozhodnutí soudu a jiného orgánu činného v trestním řízení, pokud přiznává právo nebo postihuje majetek, c) vykonatelný rozhodčí nález, d) notářský zápis se svolením k vykonatelnosti podle zvláštního právního předpisu nebo exekutorský zápis podle § 78 písm. a), e) vykonatelné rozhodnutí orgánu veřejné správy včetně platebních výměrů, výkazů nedoplatků ve věcech daní a poplatků a jiných rozhodnutí, jakož i vykonatelný smír, f) vykonatelné rozhodnutí a výkaz nedoplatků ve věcech nemocenského pojištění a sociálního zabezpečení, g) jiná vykonatelná rozhodnutí a schválené smíry a listiny, jejichž výkon připouští zákon.

⁴⁹ § 41 odst. 1 a 2 EP zní: 1) Exekučním titulem je vykonatelné rozhodnutí soudu, ak priznává právo, zavazuje k povinnosti alebo postihuje majetok. 2) Podľa tohto zákona možno vykonať exekúciu aj na podklade a) rozhodnutí orgánov Európskej únie, b) rozhodnutím osvedčených ako európsky exekučný titul, c) notárskych zápisníc, ktoré obsahujú právny záväzok a v ktorých je vyznačená oprávnená osoba a povinná osoba, právny dôvod, predmet a čas plnenia, ak povinná osoba v notárskej zápisnici s vykonateľnosťou súhlasila, d) vykonateľných rozhodnutí rozhodcovských komisí a zmierov nimi schválených, e) osvedčení o dedičstve, vykonateľných rozhodnutí bývalých štátnych notárstiev a dohôd nimi schválených, f) vykonateľných rozhodnutí orgánov verejnej správy a územnej samosprávy vrátane blokov na pokutu nezaplacenú na mieste, g) platobných výmerov, výkazov nedoplatkov vo veciach daní a poplatkov, ako aj zmierov schválených týmito orgánmi, h) vykonateľných rozhodnutí a výkazov nedoplatkov vo veciach sociálneho zabezpečenia, sociálneho poistenia, starobného dôchodkového sporenia, starobného dôchodkového sporenia a vo veciach verejného zdravotného poistenia, i) iných vykonateľných rozhodnutí a schválených zmierov, ktorých výkon pripúšťa zákon, j) doklady vydaných podľa právneho predpisu platného v inom členskom štáte Európskej únie, ak ide o vymáhanie pohľadávky podľa osobitného predpisu.

⁵⁰ Rozdíl je samozřejmě v tom, že ve slovenském výčtu není uveden jako exekuční titul exekutorský zápis. Podle slovenské právní úpravy exekutor není oprávněn sepisovat exekutorské zápisy, proto absence tohoto exekučního titulu není relevantní.

možno nařídit a provést exekuci jen ohledně sumy představující poskytnuté peněžní prostředky (jistina) a úroků z prodlení.

*Je důležité si uvědomit, že exekuční řízení lze vést jen na podkladě takových rozhodnutí, která povinnému subjektu ukládají nějakou povinnost něco dát (dare), nebo něco konat (facere), něčeho se zdržet (omittere), nebo něco strpět (pati)*⁵¹. Jiné rozsudky (např. o určení, že zde právo nebo právní vztah je či není) nejsou způsobilé být exekučním titulem, na základě kterého lze provádět exekuci. Totéž platí o rozsudcích o osobním stavu a o rozsudcích, jimiž soud schvaluje právní úkony zákonných zástupců provedené jménem zastoupených.

2.1.1.1. Evropský exekuční titul

Základní právní úprava evropského exekučního titulu (dále také jen „EET“) je obsažena v nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. 4. 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky⁵² (dále také jen „nařízení o EET“). *Základnou filozofiou tohto nariadenia je prispieť k dosiahnutiu proklamovaného cieľa tak, že na vykonanie titulov, ktoré splnia určené požiadavky (charakter nároku z hľadiska jeho predmetu a nespornosti, minimálne štandardy ochrany dlžníka počas konania, najmä pokiaľ ide o účasť na konaní, doručovanie a možnosť obhajoby), nebude potrebné absolútne žiadne posudzovanie súdu štátu výkonu a v štáte výkonu sa na toto rozhodnutie bude hľadieť ako na domáce rozhodnutie*⁵³. Osvědčení o EET nahrazuje potřebné řízení o uznání, popř. o vyhlášení cizího rozhodnutí za vykonatelné, čím je možno jej vykonat jako by šlo o rozhodnutí vlastního státu. Rozhodnutí, které bylo v členském státě původu potvrzeno jako EET, se uzná a vykoná v ostatních členských státech bez potřeby prohlášení o vykonatelnosti a bez možnosti žalovaného uplatnit jakékoli námitky proti tomuto postupu. Jako protiváhu zrušení řízení o prohlášení vykonatelnosti jsou v nařízení o EET zavedeny minimální standardy, které zajišťují, aby bylo zachováno právo dlužníka na spravedlivý proces (jedná se zejména o požadavky na doručování písemností, obsah dokumentů a prostředky nápravy

⁵¹ SCHELLOVÁ, I. *Exekuční řízení*. Praha : Eurolex Bohemia, 2005, s. 11.

⁵² Dle čl. 3 odst. 1 nařízení o EET se nárok považuje za nesporný, pokud a) dlužník s ním výslovně souhlasil tím, že jej uznal, nebo prostřednictvím smíru, který schválil soud nebo který byl uzavřen před soudem v průběhu řízení nebo b) dlužník proti němu v průběhu soudního řízení nevznesl nikdy žádné námitky v souladu s odpovídajícími procesními předpisy členského státu původu nebo c) dlužník se neúčastnil soudního jednání, ve kterém se o tomto nároku jednalo, ani nebyl na takovém soudním jednání zastoupen poté, co nejprve vznesl proti nároku v průběhu soudního řízení námitky, pokud takové jednání znamená podle práva členského státu původu konkludentní souhlas s nárokem nebo skutečnostmi, které tvrdí věřitel nebo d) dlužník jej výslovně uznal v úřední listině. Nařízení o EET se rovněž vztahuje na rozhodnutí vydaná po podání opravného prostředku proti rozhodnutím, soudním smírům nebo úředním listinám, které byly potvrzeny jako evropská nařízení výkonu.

⁵³ MOLNÁR, P. *Uznávanie vykonateľnosti cudzích exekučných titulov v Slovenskej republike*. Bulletin slovenskej advokácie, 2008, č. 1-2, s. 8 a násl.

v případě, že jsou práva dlužníka vyplývající z nařízení porušena). Nařízení o EET se vztahuje jen na občanské a obchodní věci, výjimky z tohoto obecného pravidla jsou blíže stanoveny v čl. 2 odst. 2 nařízení o EET.

Bližší podmínky pro vydání potvrzení o evropském exekučním titulu stanoví čl. 6 odst. 1 nařízení o EET. Základní podmínkou pro vydání potvrzení o EET je vykonatelnost rozhodnutí, které má být jako EET potvrzeno. Dalšími podmínkami jsou mimo jiné řádná soudní příslušnost a splnění požadavků obsažených v kapitole III nařízení o EET, kde jsou obsaženy minimální normy pro řízení o nesporných nárocích. Rozhodnutí o nesporném nároku vydané v členském státě bude na základě žádosti v libovolném čase, předložené původnímu soudu, osvědčené jako evropský exekuční titul, jen pokud je rozhodnutí vykonatelné v členském státě původu.

Řízení o vydání potvrzení o EET je řízením, které se začíná na návrh oprávněného. Tento je nutno podat u soudu, který rozhodnutí vydal. Lhůta pro podání návrhu není časově omezena. Potvrzení EET se vydává pomocí vzorového formuláře uvedeného v příloze I nařízení o EET.

Proti samotnému osvědčení o EET není možno podat žádný opravný prostředek. Osvědčení může být na základě čl. 10 nařízení o EET na žádost doručené původnímu soudu pouze opravené nebo zrušené. Opravu osvědčení o EET je možné provést pouze z důvodu věcné chyby mezi původním rozhodnutím a osvědčením o EET, zatímco o zrušení osvědčení o EET lze žádat, jen pokud bylo uděleno neoprávněně v rozporu s požadavky stanovenými v nařízení o EET.

Pokud dlužník napadl rozhodnutí potvrzené jako EET včetně žádosti o přezkum podle čl. 18 nařízení o EET⁵⁴ nebo požádal o opravu nebo zrušení potvrzení evropského exekučního titulu v souladu s čl. 10 nařízení o EET, může soud nebo orgán v členském státě výkonu na žádost dlužníka omezit vykonávací řízení na ochranná opatření nebo podmínit výkon poskytnutím jistoty, kterou stanoví nebo může za výjimečných okolností vykonávací řízení zastavit.

Samotná exekuce se nařídí na základě rozhodnutí potvrzené jako EET a řídí se potom právem členského státu, ve kterém je exekuce nařízena. V rámci řízení o nařízení exekuce je věřitel povinný orgánu nařizujícímu exekuci předložit vykonatelné rozhodnutí, potvrzení o EET a v případě potřeby také potvrzení o EET přeložené do úředního jazyka státu, ve kterém má být exekuce nařízena.

⁵⁴ Čl. 18 nařízení o EET upravuje možnosti napravení procesních nedostatků spočívajících v nedodržení minimálních procesních pravidel stanovených nařízením o EET.

2.1.1.2. *Právní moc a vykonatelnost exekučního titulu*

Instituty právní moci a vykonatelnosti spolu úzce souvisí, avšak jedná se o dva vzájemně odlišné instituty. Právní moc chápeme jako určité vlastnosti rozhodnutí, kterých dodatečně nabylo při splnění stanovených předpokladů. Tyto vlastnosti způsobují, že rozhodnutí se stává konečným, tj. nelze ho napadnout řádným opravným prostředkem (tzv. *formální právní moc*), a že rozhodnutí je závazné a nezměnitelné (tzv. *materiální právní moc*).

Pro účely exekučního řízení je rozhodný institut vykonatelnosti. Vykonatelné je takové rozhodnutí, u kterého uběhla lhůta k dobrovolnému plnění. Výkon takového rozhodnutí lze nuceně vynutit. Exekuční titul by měl obsahovat lhůtu, ve které má být uložena povinnost dobrovolně splněna (tzv. *pariční lhůta*). Po jejím marném uplynutí se oprávněný může obrátit na soud s návrhem na nařízení exekuce. Neobsahuje-li exekuční titul pariční lhůtu, stanoví ji podpůrně EŘ v § 40 odst. 2⁵⁵, EP podobné ustanovení nemá, je tedy třeba vždy vycházet z právní úpravy vztahující se ke konkrétnímu typu rozhodnutí (viz např. § 160 odst. 1 OSP, dle kterého povinnost uloženou v rozsudku je třeba splnit do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku).

2.1.2. PROCESNÍ PODMÍNKY A JINÉ PŘEDPOKLADY EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ

Má-li jakýkoli proces řádně probíhat a vést k vydání meritorního rozhodnutí, musí být splněny určité okolnosti, za nichž může takový proces řádně proběhnout. Pro účely exekučního řízení lze jako skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce označit splnění procesních podmínek, skutečnost, že exekuční titul je formálně a materiálně vykonatelný, splnění věcné legitimace účastníků řízení a okolnost, že vymáhané právo není prekludováno.

*Procesní podmínky je možno vymezit jako předpoklady přípustnosti vydání meritorního rozhodnutí v dané věci*⁵⁶. Tyto podmínky jsou různé povahy a soud musí vždy z úřední povinnosti zkoumat, zda jsou splněny. Soud zkoumá procesní podmínky v rámci již zahájeného řízení, zpravidla je zjišťuje hned po zahájení řízení a dále je sleduje po celou dobu řízení, zda nedošlo k jejich změně.

⁵⁵ Neobsahuje-li exekuční titul určení lhůt ke splnění povinnosti, se má za to, že povinnosti uložené exekučním titulem je třeba splnit do 3 dnů a jde-li o vyklizení bytu, do 15 dnů od právní moci rozhodnutí. Toto však neplatí v případech, kdy exekučním titulem jsou notářský nebo exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti, protože zde lhůta není třeba vzhledem ke svolení s tím, aby podle zápisu byl nařízen a proveden výkon rozhodnutí nebo exekuce, jestliže povinný svou povinnost řádně a včas nesplní.

⁵⁶ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2011, s. 217.

Podmínky na straně soudu jsou civilní pravomoc a věcná, funkční i místní příslušnost soudu. Podmínkami na straně účastníků rozumíme způsobilost být účastníkem řízení a procesní způsobilost. Při nedostatku procesní způsobilosti na straně účastníka se podmínkou řízení stává existence řádného zastoupení. Jako tzv. negativní procesní podmínky jsou označovány ty, které jsou důsledkem principu *ne bis in idem* (ne dvakrát o tomtéž). Jde o podmínku, zda už v téže věci řízení neprobíhá (*litispendence*) a podmínku, zda již nebylo o téže věci pravomocně rozhodnuto (*res iudicata*). Pro obě negativní podmínky platí, že se uplatní jen při totožnosti pojednávané věci. Totožnost věci je dána totožností účastníků (včetně právních nástupců), totožností žalobního nároku a totožností žalobního důvodu.

K procesním podmínkám jsou přiřazovány i další skutečnosti, které však sami o sobě procesními podmínkami nejsou. Těmito skutečnostmi jsou náležité zahájení řízení, rozhodování zákonným nepodjatým soudcem, popř. rozhodování ve správném obsazení soudu a zaplacení soudního poplatku⁵⁷.

Pokud jde o exekuční titul, soud zkoumá při rozhodování o nařízení exekuce, zda byl vydán k tomu oprávněným orgánem v mezích jeho pravomoci a zda je vykonatelný formálně i materiálně. Formálně vykonatelný je takový titul, který *splňuje zákonem stanovené formální náležitosti titulu pro exekuci*⁵⁸. Oproti tomu *materiální vykonatelnost znamená, že exekuční titul obsahuje přesnou specifikaci osoby z titulu oprávněné a z titulu povinné, obsah práva a jemu odpovídající povinnosti, která má být vymožena, rozsah vynucované povinnosti*⁵⁹ a *lhůty k plnění*⁶⁰. Pokud jde o podmínku přesné specifikace osoby oprávněné a povinné z exekučního titulu, pak bylo opakovaně judikaturou dovozeno, že *vady v označení účastníků nebrání vykonatelnosti exekučního titulu, pokud lze bez pochybností dovést, komu svědčí oprávnění a povinnost*⁶¹.

Další skutečností rozhodnou pro nařízení exekuce je aktivní a pasivní věcná legitimace účastníků. Účastníky exekučního řízení jsou oprávněný a povinný (§ 36 odst. 1 EŘ a stejně tak § 37 odst. 1 první věta EP). Pro českou právní úpravu bylo judikaturou dovozeno, že *další*

⁵⁷ Podle § 11 odst. 3 písm. h) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, je exekuční řízení dle EŘ osvobozeno od poplatků. Podle slovenské právní úpravy je dle § 2 odst. 1 zákona č. 71/1992 Z. z., zákon o súdnych poplatkoch (dále jen „zákon o súdnych poplatkoch“), s podáním žádosti o udělení pověření soudnímu exekutorovi spojena poplatková povinnost oprávněného ve výši 16,50 eur.

⁵⁸ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 167.

⁵⁹ Usnesením Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 1103/2006 bylo například dovozeno, že materiálně vykonatelné není, jestliže rozhodnutí ukládá povinnost platit úroky z prodlení, aniž je uvedena doba, za kterou je úrok z prodlení požadován.

⁶⁰ KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V.; ŠIMKA, K. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 1.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 117.

⁶¹ KURKA, V. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce.* Praha : ASPI, 2005, s. 73.

osoby (plátce mzdy, dlužník povinného, dražitelé, spoluvlastníci prodávané věci atd.) se účastní exekučního řízení jen v těch úsecích, v nichž jim právní úprava přiznává procesní práva, popřípadě jim ukládá procesní povinnost⁶². Dle slovenské právní úpravy jsou jiné osoby než oprávněný a povinný účastníkem jen v té části řízení, v které jim toto postavení přiznává EP. Obě právní úpravy shodně stanoví, že pokud jsou exekučním příkazem (dle slovenské právní úpravy „exekúciou“) postiženy majetkové hodnoty nebo práva patřící do společného jmění manželů, resp. do bezpodielového spoluvlastnictva manželov, je účastníkem řízení, pokud jde o tyto majetkové hodnoty, i manžel povinného. Soud zkoumá, zda titul přiznává oprávněnému popř. jeho právnímu nástupci vymáhané právo a ukládá povinnému či jeho nástupci vymáhanou povinnost. Pokud přešlo právo či povinnost z titulu na jinou osobu, je třeba to náležitě prokázat.

Z úřední povinnosti soud přihlíží ke skutečnosti, zda nedošlo k zániku vymáhaného práva *prekluzí* (uplynutím času)⁶³.

Soud jako poslední při nařízení exekuce zkoumá, zda osoba, která má být pověřena provedením exekuce, je exekutorem a zda oprávněný splnil podmínky či vzájemné povinnosti, je-li plnění uložené povinnému v titulu na toto splnění vázáno.

Jestliže soud zjistí nedostatek některé z procesních podmínek nebo ostatních skutečností rozhodných pro nařízení exekuce, pak je povinen jej odstranit sám nebo za součinnosti účastníků. Nepodaří-li se to nebo není-li to možné, pak to je to dle povahy nedostatku důvodem k zastavení řízení, odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na nařízení exekuce, popř. postoupení věci příslušnému soudu.

2.1.3. USNESENÍ O NAŘÍZENÍ EXEKUCE, POVERENIE NA VYKONANIE EXEKÚCIE

Exekuční řízení se v otázce zahájení řídí výlučně zásadou dispoziční. Exekuci lze nařídít jen na návrh oprávněného nebo na návrh toho, kdo prokáže, že na něj přešlo nebo bylo převedeno právo z exekučního titulu. Oprávněný může podat návrh na nařízení exekuce jen tehdy, nesplní-li povinný dobrovolně to, co mu ukládá exekuční titul. Návrh na nařízení exekuce se podává vždy exekutorovi. Ten přezkoumá formální náležitosti návrhu, a pokud

⁶² Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 20 Cdo 91/99 publ. in. Soudní judikatura č. 7/99, str. 277.

⁶³ Oproti tomu v případě promlčení práva dovodil Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení, sp. zn. 20 Cdo 67/2005, že při nařízení výkonu rozhodnutí se soud nezabývá promlčením vymáhané pohledávky; námitka promlčení je relevantní a přísluší o ní rozhodovat pouze v řízení o návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

jsou v pořádku, požádá exekuční soud nejpozději do 15 dnů⁶⁴ o pověření k provedení exekuce. V České republice navíc platí, že žádost exekutora o pověření musí být soudu podána na elektronickém formuláři a všechny listinné přílohy musí být zaslány také v elektronické podobě; není-li to technicky možné, mohou být listiny i žádost zaslány v listinné podobě. Komunikace mezi soudem a exekutorem by měla probíhat přednostně elektronicky, což je jeden z projevů tendence elektronizace justice. V této souvislosti je vhodné poznamenat, že před účinností zákona č. 286/2009 Sb. mohl oprávněný podat návrh na nařízení exekuce jak u exekučního soudu, tak u exekutora, který má být pověřen k provedení exekuce. Možnost podat návrh na nařízení exekuce přímo soudu byla vypuštěna, protože pokud měl návrh na nařízení exekuce nedostatky, musely soudy vyzývat oprávněného k odstranění vad. Tato činnost znamenala pro soudy zbytečnou administrativní zátěž za situace, kdy ji měl vykonávat exekutor, pokud byl návrh na nařízení exekuce podán u něj. Výše uvedenou změnou zavedl EŘ pravidlo, které ve slovenské právní úpravě platí již od přijetí EP v roce 1995.

Podle české právní úpravy soud ve fázi rozhodování o návrhu na nařízení exekuce nemůže přezkoumávat hmotněprávní ani procesněprávní okolnosti a fakta, která vedla k vydání exekučního titulu. Toto může zkoumat až v rámci řízení o prostředcích obrany povinného. Existují však i jiné názory, a to pro případy, kdy exekučním titulem je exekutorský nebo notářský zápis se svolením k vykonatelnosti⁶⁵. *De lege ferenda* se pravděpodobně v připravované novele exekučního řádu tato situace změní. Pro případy, kdy exekučním titulem je notářský či exekutorský zápis se svolením k vykonatelnosti nebo rozhodčí nález, by předpokladem pro exekuci mělo být osvědčení o jejich vykonatelnosti vydané soudem ve zvláštním řízení na žádost oprávněného. Tato připravovaná změna má přispět k vyšší ochraně povinného a je nutno ji chápat v souvislosti s připravovanou změnou zrušení nařizování exekuce soudem (viz níže).

Ve slovenské právní úpravě je situace odlišná. § 44 odst. 2 EP výslovně uvádí, že soud přezkoumá žádost o udělení pověření k provedení exekuce, návrh na nařízení exekuce a exekuční titul. Soud může například zkoumat, zda je správně vyznačena doložka

⁶⁴ Stanovení pevných lhůt, v kterých musí soud či exekutor učinit konkrétní úkon, se v právních předpisech upravujících občanské soudní řízení vyskytuje poměrně zřídka. Lhůta 15 dnů, v které musí soud rozhodnout o návrhu na nařízení exekuce je proto poměrně výrazným projevem zásady rychlosti exekučního řízení.

⁶⁵ *Dá se říci, že řízení o výkon rozhodnutí (o exekuci) za určitých okolností splývá s nalézacím řízením. Je tomu tak tehdy, když se předmětem výkonu rozhodnutí stane exekuční titul, který není rozhodnutím. Soud je v takové situaci oprávněn přezkoumat nejen samotný exekuční titul, ale i skutek, na jehož základě byl exekuční titul vydán. Zastávat opačné stanovisko by vedlo k porušení čl. 36 odst. 1 Listiny. Tento článek garantuje právo každého na to, aby jeho záležitost byla přezkoumána nezávislým a nestranným orgánem – soudem. (SVOBODA, K. Kdy a jak přezkoumat notářský nebo exekutorský zápis. Ad notam, 2009, č. 5, s. 161 a násl.).*

vykonatelnosti na exekučním titulu a z tohoto důvodu může požádat orgán, který rozhodnutí vydal, o vyjádření⁶⁶. Pokud soud nezjistí rozpor žádosti, návrhu a exekučního titulu se zákonem, pověří písemně do 15 dnů od obdržení žádosti exekutora provedením exekuce. Toto pověření doručí jen exekutorovi. V případě, že soud žádosti nevyhoví, zamítne ji usnesením, proti kterému je přípustné odvolání. Uvedená lhůta 15 dnů nemusí být soudem dodržena, pokud je exekučním titulem notářský zápis nebo vykonatelné rozhodnutí rozhodcovské komise. Tato výjimka zavedená zákonem č. 144/2010 Z. z. byla přijata proto, že v praxi je pro soud časově náročnější posoudit možný rozpor se zákonem právě u těchto exekučních titulů⁶⁷.

Soud do 15 dnů nařídí exekuci a jejím provedením pověří exekutora, jestliže jsou splněny zákonem stanovené předpoklady pro nařízení exekuce. Rozhodnutí o návrhu na nařízení exekuce vydává soud bez jednání⁶⁸. Soud při nařízení exekuce nestanoví způsob, jakým má být exekuce provedena⁶⁹, to je výlučně v kompetenci exekutora. Rozdíl v právních úpravách je v tom, že v České republice soud nařizuje exekuci usnesením⁷⁰, slovenský soud vydá pouze pověření exekutora, které není rozhodnutím. Na základě pověření k provedení exekuce vydá exekutor upovedomenie o začatí exekúcie (dále také „vyrozumění o začátku exekuce“), které doručí oprávněnému a povinnému.

Pro obě právní úpravy shodně platí, že exekuci provede ten exekutor, kterého oprávněný navrhne v návrhu na nařízení exekuce. Poslední dobou se však v České republice objevují názory, že by bylo vhodné zavést tzv. *princip teritoriality*. Oprávněný by poté mohl

⁶⁶ K této problematice blíže viz náleží Ústavního soudu Slovenské republiky sp. zn. I. ÚS 203/09-27 ze dne 9.12.2009.

⁶⁷ Vychází se přitom zejména z ustanovení § 45 odst. 1 písm. c) zákona č. 244/2002 Z. z., o rozhodcovském konání, podle kterého soud zastaví exekuci i bez návrhu, pokud zjistí, že rozhodcovský rozsudek zavazuje účastníka rozhodcovského konání na plnění, které je objektivně nemožné, právom nedovolené alebo odporuje dobrým mravom. Soudy proto tyto nedostatky zkoumají již při vydání pověření k provedení exekuce, aby nedocházelo k provádění exekucí, na základě exekučních titulů, jejichž nedostatky by vedly k zastavení exekuce v jakékoli fázi exekuce. Ve své podstatě práva přiznaná takovým exekučním titulem nepožívají právní ochrany. Tímto došlo k výraznému zesílení ochrany povinného uvážíme-li, že v případě rozhodcovských rozsudků (v české terminologii rozhodčích nálezů) je většinou právním základem závazkového vztahu spotřebitelská smlouva.

⁶⁸ Z tohoto plyne, že zásada ústnosti a přímosti se v exekučním řízení uplatní jen velmi omezeně. Ústavní soud ČR rozhodl ve svém usnesení sp. zn. III. ÚS 280/95 ze dne 27.3.1996, že *vzhledem k tomu, že exekuční řízení je zvláštním řízením, neznamená nenařízení jednání a neprovedení důkazů porušení základních práv stanovených v čl. 96 odst. 2 Ústavy a v čl. 38 odst. 2 Listiny*.

⁶⁹ Na rozdíl od výkonu rozhodnutí dle OSŘ kde soud v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí musí stanovit způsob provedení výkonu rozhodnutí.

⁷⁰ Současný způsob nařizování exekuce v české právní úpravě doznal změn po novelizaci provedené zákonem č. 286/2009 Sb., avšak v této souvislosti *původním záměrem ministerstva bylo úplně zrušit soudní nařizování exekuce a ponechat agendu zahajování exekučního řízení zcela v kompetenci soudních exekutorů. Tito měli být podle původního návrhu zodpovědní za faktické zahájení exekuce vydáním prvního exekučního příkazu podle exekučního titulu. Proti tomuto návrhu se nicméně vzedmula vlna nedůvěry, a proto se nakonec ministerstvo rozhodlo ponechat konečné rozhodnutí o nařízení exekuce na příslušném exekučním soudu s tím, že maximum agendy, která musí být při podání návrhu učiněna, zůstane na bedrech soudních exekutorů.* (KORBEL, F.; PRUDÍKOVÁ, D. *Nad změnami v exekučním řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 22, s. 791 a násl.).

navrhnout k provedení exekuce jen exekutora působícího v obvodu exekučního soudu⁷¹. Existují i úvahy o částečné teritorialitě tzv. *nepravé teritoriální příslušnosti soudního exekutora*⁷².

Náležitosti usnesení o nařízení exekuce stanoví § 44 odst. 6 EŘ⁷³ (náležitosti pověření k provedení exekuce dle § 44 odst. 6 EP vykazují jen drobné odchylky). Toto usnesení nemusí být v případě, že je návrhu plně vyhověno, odůvodněno, protože mu nikdo neodporoval (169 odst. 2 OSŘ). Soud usnesení o nařízení exekuce doručí exekutorovi, který poté postupuje samostatně. Exekutor je povinen doručit stejnopis usnesení o nařízení exekuce oprávněnému, povinnému a Komoře. Oprávněnému a povinnému se doručí usnesení do vlastních rukou. Povinnému se usnesení doručí společně s návrhem na nařízení exekuce. Je-li to potřebné pro vedení exekuce, exekutor doručí usnesení orgánům pověřeným vedením evidence (rejstříků) právnických osob, případně dalším orgánům či osobám. Pokud je v katastru nemovitostí zapsáno vlastnické právo povinného, usnesení se doručí katastrálnímu úřadu, v obvodu jehož územní působnosti se nachází sídlo soudu, který exekutora pověřil⁷⁴. Poznámka o nařízení exekuce vyznačená u listů vlastnictví prostřednictvím katastrálního úřadu brání povinnému v dispozici s nemovitostmi.

V souvislosti se způsobem nařizování exekuce v české právní úpravě se chystá koncepční změna na základě připravované novely exekučního řádu. *Současný stav, kdy jsou exekuce zahajovány samostatným rozhodnutím soudu, jež je vydáno jako výsledek soudního řízení a podléhá oprávněnému prostředku, aniž by se v něm cokoli smysluplně přezkoumávalo, je neekonomický a zbytečný*⁷⁵. Proto se navrhuje zrušit současné nařizování exekuce soudem a nahradit jej registračním principem, který by se realizoval v jednotné státem garantované evidenci a nebyl by soudním rozhodnutím – nepřipouštěl by tedy žádné opravné prostředky.

⁷¹ Důvody zavedení tohoto principu jsou zejména tyto: 1. představa o tom, že exekutor bude svůj rajon dokonale znát a bude mít přehled o povinných osobách, 2. snaha eliminovat náklady exekuce, 3. vzpoura malých exekutorských úřadů proti velkým, 4. soulad s čl. 38 odst. 1 Listiny. Blíže viz BENÍKOVÁ, D. *Několik úvah nad připravovanou změnou exekučního řádu*. Bulletin advokacie, 2010, č. 6, s. 40 a násl.

⁷² Tento princip spočívá v tom, že místní příslušnost soudního exekutora podle obvodu soudního okresu, v němž vykonává svůj úřad, by byla dána pro oprávněné, kterým je stát a veřejnoprávní instituce (např. zdravotní pojišťovny, Česká televize, Český rozhlas atd.). Pro ostatní oprávněné, tedy pro fyzické osoby a právnické osoby – obchodní společnosti, by nadále platil princip interitoriality soudního exekutora, tedy možnost svobodné volby soudního exekutora, který exekuci provede, oprávněným. (KOŠINA, K. *K otázce zrušení souběhu výkonu rozhodnutí a exekucí*. Komorní listy, 2010, č. 5, s. 4). Stejný názor viz OPLETAL, R. *Otazníky kolem teritoriality*. Komorní listy, 2010, č. 2, s. 6 a násl.

⁷³ § 44 odst. 6 EŘ zní: Usnesení obsahuje: a) označení exekučního soudu, který pověřuje exekutora provedením exekuce, b) označení exekutora, který je pověřen provedením exekuce, c) označení exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, nebo osoby, která jej vyhotovila, d) označení oprávněného a povinného, e) označení povinnosti, která má být exekucí vymožena, f) datum a podpis, g) poučení podle odstavce 7, § 44a odst. 1 a § 46 odst. 5.

⁷⁴ Jedná se o realizaci generálního inhibitoria (viz níže).

⁷⁵ KORBEL, F. *Další velké změny exekučního práva na obzoru*. Komorní listy, 2011, č. 1, s. 3 a násl.

Zápis do rejstříku zahájených exekucí by měl být prvním úkonem exekutora v exekučním řízení. O zahájení exekuce by pak exekutor poslal povinnému a oprávněnému vyrozumění společně s návrhem na nařízení exekuce, kopií exekučního titulu a výzvou k dobrovolnému plnění. Doručení vyrozumění o zahájení exekuce by pak mělo stejné účinky, jako doručení usnesení o nařízení exekuce dle současné právní úpravy. *Faktické odpadnutí opravného prostředku v důsledku zrušení usnesení o nařízení exekuce bude kompenzováno přiznáním odkladného účinku výzvy soudního exekutora k dobrovolné úhradě ve lhůtě 15 dnů podle § 46 odst. 5 EŘ a prvního návrhu na zastavení exekuce podaného v této lhůtě. Jedním z důležitých zadání veškerých změn totiž je, aby jimi nedošlo ke snížení procesního standardu ochrany práv účastníků exekučního řízení oproti současnému stavu. ... Ve prospěch povinného se zavádí odkladný účinek výzvy soudního exekutora k dobrovolné úhradě a odkladný účinek prvního návrhu na zastavení exekuce podaného ve lhůtě 15 dnů od doručení této výzvy. Jde o přirozenou náhradu za zrušené usnesení o nařízení exekuce, které připouštělo opravný prostředek s odkladným účinkem*⁷⁶. Těmito změnami by se český model způsobu nařizování exekuce velmi přiblížil tomu slovenskému.

2.1.4. DORUČOVÁNÍ

2.1.4.1. Česká republika

V souvislosti s řízením musí být účastníkům i jiným subjektům doručovány různé písemnosti. *Doručování má závažné procesní důsledky stanovené především v zájmu právní jistoty a ochrany účastníků*⁷⁷. Česká justice se dlouhodobě potýkala s problémem řádného doručování písemností zejména osobám, které doručení záměrně znemožňují. Na tento problém je poukazováno i v odborné literatuře⁷⁸.

Samotné doručování není v pozitivním právu definováno, dalo by se však dovodit, že *soudním doručováním rozumíme zákonem stanovený postup, na jehož základě je soud povinen uzavřít, že doručovaná soudní písemnost byla dodána do dispozic adresáta*⁷⁹.

Stěžejní princip pro doručování v exekučním řízení je stanoven v § 56 EŘ, podle kterého písemnosti v exekučním řízení doručuje exekutor způsoby zde uvedenými.

⁷⁶ KORBEL, F. *Další velké změny exekučního práva na obzoru*. Komorní listy, 2011, č. 1, s. 3 a násl.

⁷⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2011, s. 180.

⁷⁸ Např. v WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha : Linde, 2008, s. 195 nebo MATĚJKOVÁ, A. *Další pohled na občanský soudní řád po novele*. Právní rádce, 2009, č. 8, s. 12 a násl.

⁷⁹ SVOBODA, K.; SUK, M.; ZEMAN, P. *Doručování v soudním řízení*. Praha : Linde, 2009, s. 11.

Doručování je upraveno v části první, čtvrté hlavě OSŘ v § 45 až § 50l. Tato úprava se subsidiárně použije na doručování během exekučního řízení. Úprava doručování v OSŘ doznala velkých změn, které byly provedeny relativně nedávno zákonem č. 7/2009 Sb. *Základem nového systému doručování je snaha o zjednodušení a harmonizaci postupů pro doručování, zvýšení komfortu a rozšíření možností volby pro účastníky řízení, za současného zavedení základních principů odpovědnosti adresátů za přebírání zásilek*⁸⁰. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. 7. 2009 a použije se zásadně i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; přitom nejsou dotčeny právní účinky úkonů, které nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona. *Schválená změna bude mít značný vliv na zkrácení soudních řízení vedených proti nezvěstným účastníkům a zároveň dojde k výraznému oslabení významu funkce opatrovníka podle § 29 odst. 3 OSŘ*⁸¹.

Občanský soudní řád stanoví čtyři způsoby doručování s tím, že podle níže uvedeného lze doručovat až v případě, že nelze doručit způsobem uvedeným výše, a to: 1. při jednání (při úkonu), 2. prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, 3. prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu nebo jinou adresu a 4. prostřednictvím doručujícího orgánu, nebo účastníka řízení či jiného zástupce. *Lze mít za to, že pokud nebude písemnost doručena při jednání nebo jiném soudním úkonu a soud písemnost nedoručí ani do datové schránky, ačkoli se příjemcem písemnosti osoba, která buď ze zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů musí mít datovou schránku zřízenou nebo ji má zřízenou fakultativně na žádost, a písemnost bude doručena např. prostřednictvím pošty, může příjemce namítat, že k účinnému doručení nedošlo, neboť písemnost nebyla řádně doručena*⁸².

V případě doručování při jednání nebo jiném úkonu, o němž se sepisuje protokol, se doručení uvede do protokolu, který poté slouží také jako doklad o řádném doručení.

Novinku v doručování představují datové schránky⁸³. Tyto jsou upraveny zvláštním zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů. Datovou schránku zřizuje žadatelům bezplatně ministerstvo vnitra na základě žádosti. Zákon č. 300/2008 Sb. stanoví povinnost orgánů veřejné moci doručovat do datové schránky, pokud má adresát datovou schránku zpřístupněnou. Tímto je až na výjimky

⁸⁰ KORBEL, F.; PRUDÍKOVÁ, D.; SVĚŽENOVÁ, L.; LETKOVÁ, R. *Změny ve výkonu notářství po 1. červenci 2009*. Ad notam, 2009, č. 4, s. 122 a násl.

⁸¹ JIRSA, J. *K souhrné novele občanského soudního řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 1, s. II.

⁸² MATĚJKOVÁ, A. *Další pohled na občanský soudní řád po novele*. Právní rádce, 2009, č. 8, s. 12 a násl.

⁸³ Datová schránka je podle § 2 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb. definována takto: Datová schránka je elektronické úložiště, které je určeno k
a) doručování orgány veřejné moci,
b) provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci,
c) dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob.

zakotvena prioritou doručování do datové schránky. Každý subjekt si může dobrovolně zažádat o zřízení datové schránky, pokud zákon nestanoví, že ji musí mít zřízenou povinně. Povinně zřízenou ji mají např. orgány veřejné moci, exekutoři či notáři.

Zavedení systému datových schránek má za cíl snížit provozní náklady spojené s doručováním a doručování zefektivnit. Dokument, který byl dodán do datové schránky, je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí oprávněná osoba. Zákon doručení spojuje s okamžikem, kdy se adresát mohl prokazatelně a bez problémů s dokumentem seznámit, avšak již není rozhodné, zda se s dokumentem adresát skutečně seznámil. Jedná se o projev zásady *vigilantibus iura scripta sunt* (spravedlnost patří bdělým).

Nepřihlásí-li se do datové schránky oprávněná osoba ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručení posledním dnem této lhůty. Toto neplatí, vylučuje-li jiný právní předpis náhradní doručení. Doručení do datové schránky má stejné právní účinky jako doručení do vlastních rukou. Osoba, pro niž byla datová schránka zřízena, může za podmínek stanovených § 50d OSŘ žádat o určení neúčinnosti doručení⁸⁴.

Prostřednictvím veřejné datové sítě se doručuje účastníkovi na elektronickou adresu, kterou adresát sdělil. Takto lze doručovat jen v případě, že adresát má zaručený elektronický podpis. Adresát musí být při obelání vyzván, aby doručení potvrdil odesílateli do 3 dnů od odeslání písemnosti datovou zprávou opatřenou zaručeným elektronickým podpisem. Potvrzující zpráva je dokladem o řádném doručení. V případě, že adresát do 3 dnů od odeslání písemnosti nepotvrdí její přijetí, je doručení neúčinné a odesílatel musí doručovat opakovaně.

Doručování prostřednictvím doručujícího orgánu je uvedeno až na posledním místě, tímto způsobem by se mělo doručovat, až pokud nebude možno doručovat dle výše uvedených způsobů. Doručujícími orgány jsou zejména soudní doručovatelé, orgány Justiční stráže, soudní exekutoři a provozovatelé poštovních služeb.

Zákon č. 7/2009 Sb. zavádí nově pojem adresa pro doručování. Adresátu se doručuje na adresu pro doručování, lze mu rovněž doručit na kterémkoliv jiném místě, na němž bude zastížen. Soud či exekutor je povinen doručovat na adresu, kterou mu adresát sdělil, nevylučuje-li to zákon nebo povaha věci. V § 46a odst. 3 OSŘ je výslovně stanoveno, že adresát je v řízení povinen bez zbytečného odkladu soudu sdělit změny veškerých skutečností významných pro doručování, tyto změny jsou vůči soudu účinné, jakmile mu byly adresátem oznámeny. Tímto se má zajistit, aby adresáti spolupracovali s odesílatelem během

⁸⁴ Zákon č. 300/2009 Sb. zde tedy zavádí jednotný režim pro dovolávání se neúčinnosti doručení, a proto se zde bude v případě doručování v exekučním řízení aplikovat úprava § 50d OSŘ.

doručování, a zvyšuje se tím odpovědnost účastníků na doručování. Podpůrně je stanovena doručovací adresa, pro případ, že adresát žádnou neuvede. U fyzické osoby se za takovou adresu považuje adresa evidovaná v informačním systému evidence obyvatel, na kterou jí mají být doručovány písemnosti; není-li taková adresa evidována, je jí adresa místa trvalého pobytu vedená podle zvláštního právního předpisu⁸⁵.

Rozlišují se 3 typy písemností, které jsou doručovány. Podle toho byly zavedeny také 3 typy obálek se zelenými pruhy, které nahradily dřívější obálky s barevnými pruhy. Každý typ obálky má jiný režim doručování. Pro účely exekučního řízení se používá zejména TYP I, kterým se doručuje do vlastních rukou adresáta, a TYP III pro doručování jiných písemností⁸⁶.

Obálkou TYP I se doručují písemnosti, o kterých to stanoví zákon nebo o nichž tak nařídí soud či exekutor. Není-li adresát při pokusu o doručení zastížen v místě doručování, písemnost se mu uloží a adresátu se zanechá výzva, aby si písemnosti vyzvedl. Není-li možnost zanechat výzvu, vrátí se písemnost odesílateli a ten vyzve adresáta k vyzvednutí písemnosti do 10 dnů; taková výzva se vyvěsí na úřední desce⁸⁷. Výzva musí být vyvěšena na úřední desce 30 dní. Významnou novinku představuje požadavek, že soud (exekutor) zveřejňuje obsah úřední desky i způsobem umožňujícím dálkový přístup. Toto má za cíl, aby měli adresáti co nejširší možnost dovědět se o pokusu doručit jim písemnost a mohli si případně písemnost vyzvednout a seznámit se s ní. Nevyzvedne-li si adresát písemnost ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí, považuje se písemnost posledním dnem této lhůty za doručenu, i když se o tom adresát nedověděl. Doručující orgán po marném uplynutí této lhůty vhodí písemnost do domovní nebo jiné adresátem užívané schránky⁸⁸, ledaže soud vyloučí vhození písemnosti do schránky (např. z důvodu protichůdných zájmů). Adresát se o uložení písemnosti nemusí vůbec dovědět, což pro něj může mít v exekučním řízení (ale nejen v něm) fatální důsledky například v uběhnutí lhůty pro podání odvolání proti usnesení o nařízení exekuce⁸⁹. Zákonodárce tímto účastníky

⁸⁵ Jedná se o zákon č. 133/2000 Sb. o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů.

⁸⁶ TYP II je pro doručování do vlastních rukou s vyloučením vložení do schránky adresáta.

⁸⁷ Pokud doručuje písemnost exekutor v rámci exekučního řízení, musí být výzva vyvěšena na úřední desce exekutora pověřeného provedením exekuce. Avšak vezmeme-li v úvahu, že pověřený exekutor může mít sídlo třeba na druhém konci republiky než je exekuční soud (protože oprávněný může navrhnout pověřit provedením exekuce kteréhokoli exekutora), pak ztrácí vyvěšování smysl, když povinný bude mít velmi ztíženou možnost se k úřední desce pověřeného exekutora dostat, pokud nemá přístup k internetu. Nemusí se v takovém případě vůbec dovědět o pokusu doručit mu písemnosti.

⁸⁸ Takové vhození písemnosti do schránky již nemá žádné účinky z hlediska doručení, jedná se jen o možnost, aby se adresát seznámil s obsahem.

⁸⁹ Navíc dle § 35 odst. 5 druhá věta EŘ nelze prominout zmeškání lhůty a podat návrh na obnovu řízení.

řízení nepřímo nutí, aby si zejména ve svém vlastním zájmu přebírali poštu a uváděli aktuální údaje pro účely doručování.

Proti takto konstruované fikci doručení se však vyslovil Krajský soud v Ostravě ve svém usnesení ze dne 16. 9. 2009, sp. zn. 71 Co 254/2009, když uvedl, že *je-li účastník neznámého pobytu, musí soud učinit vhodná opatření k ochraně jeho procesních práv a povinností (§ 29 odst. 3 o. s. ř.); nestačí, že podle ustanovení § 46b písm. a) o. s. ř. je možné takovému účastníkovi doručit písemnosti soudu. Vhodnými opatřeními k ochraně procesních práv účastníka zde soud rozumí zejména pátrání po skutečném pobytu účastníka a následné ustanovení opatrovníka účastníku z důvodu neznámého pobytu. Tímto výkladem by však byl zcela popřen smysl ustanovení týkajících se fikce doručení. Častou příčinou, proč nelze účastníku doručit na jeho evidenční adresu, je fakt, že se doručování soudních písemností vyhýbá. Jakmile je zřejmé, že se účastník záměrně zdržuje na pro soud neznámém místě, lze jen stěží dospět k závěru, že doručováním fikcí na adresu účastníkovy pobytu soud porušuje právo na spravedlivý proces⁹⁰.*

Neúčinnost doručení je upravena v § 50d OSŘ. *Institut neúčinnosti doručení je „opravným“ prostředkem sui generis, který má do určité míry stejné účinky jako odvolání (v případě úspěchu) – suspenduje totiž právní moc, případně vykonatelnost rozhodnutí, jehož řádné doručení bylo napadeno. Nemá však bez podání opravného prostředku, který věcně zpochybňuje nesprávné doručení rozhodnutí, odkládací účinek⁹¹.* Na návrh účastníka rozhodne exekutor, že doručení není účinné, pokud se účastník nemohl z omluvitelného důvodu s písemností seznámit⁹². Tento návrh lze podat ve lhůtě 15 dnů ode dne, kdy se s doručovanou písemností seznámil nebo mohl seznámit. Zákon výslovně stanoví, že omluvitelným důvodem nemůže být skutečnost, že se fyzická osoba na adrese pro doručování trvale nezdržuje nebo skutečnost, že v případě podnikající fyzické osoby a právnické osoby se na adrese pro doručování nikdo nezdržuje. Tato výjimka z výjimky explicitně stanovuje, že účastník nese odpovědnost za řádné údaje týkající se doručování. Rozhodl-li exekutor o tom, že doručení písemnosti je neúčinné, považuje se písemnost za doručenu dnem právní moci rozhodnutí o neúčinnosti. Proti takovému rozhodnutí není přípustné odvolání (toto pravidlo se uplatní jako lex specialis k § 55c EŘ).

⁹⁰ SVOBODA, K. *Doručování na rozcestí*. Právní rozhledy, 2010, č. 4, s. 107 a násl., k podobnému závěru dospěla i SOLJAKOVÁ, I., „Odbřemenila“ skutečně novela doručování v civilním procesu soudu, nebo je naopak ještě více zatížila?. Právní rozhledy, 2010, č. 5, s. 177 a násl.

⁹¹ SVOBODA, K.; SUK, M.; ZEMAN, P. *Doručování v soudním řízení*. Praha : Linde, 2009, s. 143.

⁹² V praxi se bude jednat zejména o případy, kdy je např. nemocný, je hospitalizován v nemocnici, na služební cestě, na studijním pobytě apod.

Je-li doručováno prostřednictvím TYPU III obálky a adresát není zastižen, vhodí se mu zásilka do schránky ihned. Doručení je ukončeno vhozením obálky do schránky. Nelze-li takto doručit, vrátí se písemnost odesílateli a v místě doručení se o tom zanechá písemné oznámení. Odesílatel pak doručí písemnost vyvěšením na úřední desce; písemnost se považuje za doručenou 10. dnem po vyvěšení.

Ve většině výše uvedených případech slouží jako průkaz o řádném doručení doručenka. Občanský soudní řád výslovně prohlašuje doručenku za veřejnou listinu. Není-li prokázán opak, považují se údaje uvedené na doručence za pravdivé, důkazní povinnost nese ten, kdo vyvrací pravdivost údajů.

Tato úprava je přísná, avšak zcela na místě. Procesní disciplína fyzických osob byla v soudním řízení doslova katastrofální, účastníci se nikoliv pod dojmem práva na svobodu pohybu zaručené ústavním zákonem, ale ve snaze vyhnout se spravedlnosti a oddálit konečné řešení sporu, pohybovali na neznámých místech, soudy po nich marně pátraly, ustanovovaly opatrovníky a docházelo k neúměrnému prodlužování řízení. Ostatně – není nijak nespravedlivé, a dokonce Ústavu porušující, ctít obecně uznávanou zásadu, že spravedlnost náleží pouze bdělým⁹³.

2.1.4.2. Slovenská republika

Úprava doručování je pro účely exekučního řízení obsažena jak v EP, tak v OSP, přičemž v EP jsou stanovené odlišné odchylky od OSP při doručování vyrozumění o začátku exekuce.

Dle OSP lze obecně doručovat prostřednictvím zaměstnance soudu, poštou, prostřednictvím soudního exekutora, orgánu obce nebo příslušného útvaru policejního sboru. Písemnost je možno doručovat i elektronickými prostředky, pokud o to účastník nebo jeho zástupce požádá a oznámí adresu pro zasílání písemností elektronickými prostředky, tento způsob doručování je však vyloučený při doručování soudních rozhodnutí a písemností, které se doručují do vlastních rukou. Takováto písemnost se považuje za doručenou pátý den od jejího odeslání, i když ji adresát nepřečetl.

Při doručování prostřednictvím pošty je možno doručit písemnost adresátovi v bytě, v sídle (místě podnikání), na pracovišti anebo kdekoli bude zastižen. Pokud nebyl adresát zastižen, přestože se v místě doručení zdržuje, doručí se písemnost jiné dospělé osobě, která je

⁹³ JIRSA, J. *Souhrná novela občanského soudního řádu – příležitost ke změně*, Právní rozhledy, 2009, č. 6, s. 198 a násl.

ochotná odevzdat písemnost adresátovi, přičemž tato osoba nesmí mít ve věci protichůdný zájem – za těchto okolností je doručení neúčinné. V případě, že není možno doručit ani takto, uloží se písemnost na poště nebo u orgánu obce a adresát se o tomto vhodným způsobem vyrozumí a vyzve, aby si písemnost vyzvedl. Písemnost se považuje za doručenou dnem, kdy byla vrácená soudu, i když se o tom adresát nedověděl.

Pokud je doručována písemnosti, která se dle zákona nebo rozhodnutí exekutora doručuje do vlastních rukou, a adresát není zastižen, přestože se v místě doručení zdržuje, doručovatel ho vhodným způsobem vyrozumí, že mu přijde písemnost doručit opětovně v den a hodinu uvedenou ve vyrozumění. Pokud není ani druhý pokus o doručení úspěšný, uloží doručovatel písemnost na poště nebo orgánu obce a adresáta o tom vhodným způsobem vyrozumí. Pokud si adresát písemnost v době uložení nevyzvedne, považuje se písemnost za doručenou dnem, kdy byla vrácena soudu, i když se o tom adresát nedověděl. V případě právnických osob a podnikajících fyzických osob se doručuje primárně na adresu jejich sídla (místa podnikání) vedenou v obchodním rejstříku nebo v jiném rejstříku. Pokud se nepodařilo na tuto adresu těmto osobám účinně doručit a jiná adresa není soudu (exekutorovi) známa, písemnost se považuje za doručenou po třech dnech od vrácení nedoručené zásilky.

Soud je povinen poučit účastníka řízení jednak o možnosti žádat o doručení písemností na jím určené adrese a jednak o možnosti zvolit si zástupce pro doručování. Pokud se zásilka určená do vlastních rukou vrátí z místa, do kterého účastník řízení žádal doručovat, z místa pobytu účastníka evidovaného podle zvláštního předpisu nebo od zvoleného zástupce pro doručování jako nepřevzatá, soud (exekutor) může všechny následující písemnosti pro tohoto účastníka ukládat na soudě (u exekutora) s účinky doručení k sedmému dni od odeslání stejnopisu doručované písemnosti.

Pokud adresát odepře přijmout písemnost, je písemnost doručena dnem, kdy bylo toto přijetí odepřeno; o tomto musí být účastník poučen.

§ 49 odst. 1 EP výslovně stanoví, že náhradní doručení vyrozumění o začátku exekuce povinnému, který je fyzickou osobou, je vyloučené. U právnických osob a podnikajících fyzických osob nestanoví EP v případě doručování vyrozumění o začátku exekuce žádné odchylky od obecné úpravy v OSP. U jiných dokumentů než je vyrozumění o začátku exekuce EP nestanoví zvláštní pravidla doručování a uplatní se tak obecná úprava obsažená v OSP.

Je zřejmé, že česká právní úprava způsobů doručování je propracovanější, pokud se týká způsobů doručování, zejména je třeba zmínit datové schránky a pořadí preferovaných způsobů doručování. Tuto skutečnost potvrzuje fakt, že česká úprava doručování byla

naposledy měněna v roce 2009 a slovenská v roce 2002. Dále se v české úpravě můžeme setkat s širokými možnostmi doručování usnesení o nařízení exekuce fikcí povinnému, který je fyzickou osobou, nepodnikatelem. Oproti tomu slovenská právní úprava doručování v případě právnických osob a podnikajících fyzických osob je přísnější, protože vykazuje pružnější a rychlejší možnost uplatnění fikce doručení, než je tomu v české právní úpravě.

2.1.4.3. Opatrovník osoby neznámého pobytu

S doručováním úzce souvisí institut ustanovení opatrovníka osobám, jejichž pobyt není znám. Jedná se o zvláštní případ zastupování účastníků řízení na základě rozhodnutí exekutora⁹⁴ (dle slovenské právní úpravy soudu) a je upraven zejména v § 29 odst. 3 OSŘ a § 49 odst. 4 EP.

Exekutor o ustanovení opatrovníka rozhoduje usnesením, které se doručuje účastníkům řízení (mimo účastníka, kterému se opatrovník ustanovuje) a opatrovníkovi, dle slovenské právní úpravy se toto usnesení soudu doručuje jen ustanovenému opatrovníkovi (§ 49 odst. 7 OSP).

Dle české právní úpravy musí být toto usnesení současně vyvěšeno na úřední desce soudu (§ 50b odst. 4 písm. c) OSŘ). Důvodem je zajištění publicity tohoto rozhodnutí a možnosti, aby se dotčený účastník měl šanci alespoň nějakým způsobem o ustanovování opatrovníka dovědět. Opatrovníkem může být nově ustanoven advokát (i proti své vůli) nebo jiné osoby (ty s ustanovením musí souhlasit) takové, jejichž zájmy nejsou v rozporu se zájmy zastoupeného (§ 32 odst. 2 OSŘ).

Ustanovení opatrovníka účastníkovi řízení, jehož pobyt není znám, musí předcházet pátrání po tomto účastníku, které navrhovatel dokládá zpravidla společně s návrhem na ustanovení opatrovníka. Pokud nepovažuje orgán rozhodující o ustanovení opatrovníka předložené dokumenty o pátrání po pobytu účastníka za nedostatečné, může provést sám pátrání po pobytu účastníka. Do účinnosti zákona č. 7/2009 Sb., který novelizoval úpravu doručování v OSŘ, nebyla fikce doručení použitelná tak široce jako nyní. Soudy proto dříve ustanovovaly často opatrovníky povinným v exekučních řízeních, protože tito se záměrně vyhýbali řádnému doručení písemností. Stačilo, aby povinný nebydlel na adrese, kterou měl evidovanou v registru centrální evidence obyvatel jako adresu trvalého pobytu, a na adrese skutečného pobytu si nepřebíral poštu a fikce doručení se neuplatnila. V těchto případech

⁹⁴ Objevují se však i názory, že ustanovit opatrovníka je oprávněn a povinnen pouze soud, nikoli exekutor – např. ŠTASTNÍK, Š. *Součinnost soudu a exekutora při hledání povinného*. Právní rozhledy, 2009, č. 12, s. 445 a násl.

exekutoři zpravidla žádali soudy o ustanovení opatrovníků povinným z důvodu neznámého pobytu. Rozšířeným nešvarem pro urychlení exekučního řízení byla praxe ustanovování opatrovníků, kteří byli současně zaměstnanci soudů⁹⁵ nebo exekutorských úřadů⁹⁶. To bylo pro exekutory velmi příjemné z hlediska rychlého doručování, avšak takové jednání by se dalo považovat za rozporné nejen s § 32 odst. 2 OSŘ. Na tuto skutečnost již nejednou reagoval Ústavní soud České republiky, kdy např. ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 2052/08, ze dne 27. 1. 2009 konstatoval, že je porušením základního práva plynoucího z čl. 36 odst. 1 (právo na spravedlivý proces) a čl. 38 odst. 2 (právo na vyjádření se k důkazům) Listiny základních práv a svobod to, že byl orgánem nedostatečně zjišťován faktický pobyt stěžovatele a následně jako opatrovník byl ustanoven zaměstnanec tohoto orgánu, který z povahy věci nemohl účinně hájit práva a zájmy stěžovatele. Osobu opatrovníka je třeba hledat především v okruhu osob blízkých osobě zastoupeného, resp. těch, jež jsou schopny skutečně reprezentovat zájmy účastníka. Tyto situace by se již vzhledem k úpravě doručování neměly opakovat.

V této souvislosti je zajímavé ustanovení § 29 odst. 4 OSP, podle kterého soud ustanoví za opatrovníka osobu působící v rodinném, pracovním, kulturním, případně jiném prostředí, které je účastníkovi blízké. Soud nemůže ustanovit opatrovníkem zaměstnance soudu, který projednává věc; toto však neplatí ve věcech, v kterých hodnota pohledávky bez příslušenství v době začátku řízení nepřevyšuje 500 eur. V případě sporů o relativně nízké částky upřednostnil tedy slovenský zákonodárce rychlost řízení před důslednou ochranou zájmů účastníka nestrannou osobou.

2.1.5. CENTRÁLNÍ EVIDENCE EXEKUCÍ

V dnešní době tržního hospodářství je pro mnoho subjektů vstupujících do nových právních vztahů velmi důležité vědět, s kým do těchto nových vztahů vstupují. Získání dostatečného množství informací o jiné osobě má často naprosto zásadní význam. Možnost ověřit si, zda na majetek jiné osoby není vedena exekuce, byl hlavní důvod vzniku centrální evidence exekucí. *Centrální evidence exekucí je veřejný seznam, ve kterém jsou evidovány zákonem stanovené údaje o pravomocně nařízených exekucích*⁹⁷ a je upravena v § 125 EŘ a v prováděcí vyhlášce č. 329/2008 Sb., o centrální evidenci exekucí. Každý má možnost po

⁹⁵ Jedná se např. o usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 č.j. 11 C 350/2006-31 ze dne 25.8.2006.

⁹⁶ Jedná se např. o usnesení Okresního soudu ve Vsetíně č. j. 5 Nc 4208/2007-15 ze dne 5.8.2009.

⁹⁷ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 450.

zaplacení poplatku zkontrolovat, zda není na jeho majetek nebo majetek jiné osoby vedena exekuce. V centrální evidenci exekucí se evidují pravomocná usnesení o nařízení exekuce, pravomocná usnesení o zastavení a odkladu exekuce, některé dražební vyhlášky a oznámení dražebního roku. Centrální evidence exekucí je provozována a spravována Komorou a je vedena na určené adrese ve veřejně přístupném informačním systému (internet). Je nutné, aby byly do centrální evidence exekucí zaznamenávány údaje o pravomocných rozhodnutích, protože v opačném případě by se mohlo stát, že usnesení o nařízení exekuce zaznamenané do centrální evidence exekucí již před právní mocí, by mohlo být na základě odvolání povinného proti němu zrušeno a zápis by se tak stal bezpředmětným. Předčasným záznamem usnesení o nařízení exekuce by mohla vzniknout povinnému škoda, pokud by povinný kvůli předčasnému záznamu o nařízené exekuci přišel např. o důvěru svých partnerů při vstupování do právních vztahů.

Zápisy do centrální evidence exekucí provede v přiměřené lhůtě elektronicky exekutor, který je pověřen provedením exekuce. Co se rozumí „přiměřenou lhůtou“ zpřesňuje vyhláška č. 329/2008 Sb. v § 3 odst. 1 a 2. Tato lhůta činí 5 pracovních dnů poté, co se o dané skutečnosti exekutor dověděl. Exekutor vymaže z evidence všechny údaje týkající se nařízené exekuce bez zbytečného odkladu po uplynutí 15 dnů ode dne, kdy se dozvěděl o skončení exekuce.

Poskytnutí údajů z centrální evidence exekucí je zpoplatněno a dle § 5 vyhlášky č. 329/2008 Sb. činí odměna za údaj 120,- Kč. Za poskytnutí údaje se rozumí jednak zobrazení výsledků vyhledávání bez ohledu na to, zda jsou negativní či pozitivní, a jednak zobrazení konkrétních údajů o exekučním řízení vedeném proti danému subjektu. Zpoplatněny nejsou informace o konaných dražbách, aby byla umožněna co největší informovanost veřejnosti a dána možnost každému zájemci o dražbě se informovat a případně jí i zúčastnit.

Slovenská podobnou veřejně přístupnou centrální evidenci spravovanou slovenskou komorou nemá.

2.1.6. OPRÁVNĚNÍ EXEKUTORA NA INFORMACE

Pověřený exekutor jako osoba povinná provést exekuci musí mít pro dosažení tohoto cíle k dispozici efektivní prostředky. Jedním z nich je oprávnění exekutora k získávání informací o majetku povinných a tomu korespondující povinnost tázaných subjektů tyto informace poskytnout. Tato problematika je upravena zejména v § 33 až 34 EŘ, které nesou označení „Součinnost třetích osob“, ve slovenské právní úpravě se jedná o § 34 a § 35 EP

s označením „Súčinnosť tretích osôb“. Nutno poznamenať, že obe právne úpravy vykazujú v tejto oblasti len veľmi málo odlišností. V § 33 EŘ i § 34 EP se stanoví, že subjekty a orgány zde uvedené jsou povinny sdělit exekutorovi na jeho písemnou žádost údaje o majetku povinného, které jim jsou známy z jejich úřední činnosti. Jedná se např. o orgán pověřený vedením katastru nemovitostí, zdravotní pojišťovny, banky, notáře nebo advokáty. Tyto subjekty a orgány mají povinnost informace sdělit bez ohledu na povinnost mlčenlivosti, kterou jim zpravidla stanoví zvláštní právní předpis. Pokud se týče advokátů, jejichž klientem je povinný, byla povinnost sdělit údaje o majetku povinného dovozována a diskutována i v odborné literatuře⁹⁸.

Společné pro výše uvedené je, že exekutor musí podat písemnou žádost, povinný v ní musí být dostatečně identifikován a exekutor musí doložit své oprávnění žádat informace kopií usnesení soudu o nařízení exekuce⁹⁹, resp. poverenie na vykonanie exekúcie. Třetí osoby jsou povinny poskytnout součinnost exekutorovi bez zbytečného odkladu a bezplatně¹⁰⁰. Sankcí za nesplnění této povinnosti je odpovědnost oprávněnému a exekutorovi za případnou škodu, která jim vznikne. Vedle odpovědnosti za škodu však exekuční řád dává exekutorovi ještě jeden účinný prostředek, jak nepřímou vynutit splnění této povinnosti. Dle § 34 odst. 3 EŘ in fine může exekutor za nesplnění povinností podle § 33 EŘ uložit třetím osobám pořádkovou pokutu, která může být podle § 53 odst. 1 OSŘ uložena do výše 50.000,- Kč a v případě potřeby i opakovaně. V tomto směru bylo postavení exekutora posíleno, neboť do účinnosti zákona č. 286/2009 Sb. mohl takovou pořádkovou pokutu uložit jen soud na návrh exekutora. Pokutu ukládá exekutor formou usnesení, proti kterému je přípustné odvolání, to však nemá odkladný účinek. Dle slovenské právní úpravy má exekutor v tomto směru slabší postavení, protože uložení pořádkové pokuty za nesplnění této povinnosti může navrhnout soudu a pokutu ukládá usnesením vždy pouze soud. Tato pokuta může být uložena až do výše 820,- eur, při opakovaném hrubém ztěžování postupu řízení až do výše 1.640,- eur.

⁹⁸ Např. SMOLÍK, P. *Advokát versus exekutor – ochrana zájmů klienta versus exekuce?*. Bulletin advokacie, 2002, č. 4, s. 10 a násl. nebo VESELÝ, J.; RAKOVSKÝ, A.; HOLEŠÍNSKÝ, P. *Soudní exekutoři - efektivní způsob vymáhání pohledávek*, Bulletin advokacie, 2001, č. 9, s. 8 a násl.

⁹⁹ V praxi vyvstanuly otázky, zda stačí takovéto pověření k provedení exekuce doložit kopií usnesení. K problému se vyjádřil mimo jiné i Nejvyšší soud ve svém stanovisku sp. zn. Cpjn 200/2005 (R 31/2006), kde uvedl, že *exekutor dokládá pověření k žádosti o součinnost třetích osob podle § 34 odst. 1 EŘ i opisem (kopií) stejnopisu usnesení o nařízení exekuce opatřenám doložkou s uvedením data a podpisu exekutora nebo jím pověřeného zaměstnance, který opis vydal, a s otiskem úředního razítka.*

¹⁰⁰ *Bezplatné poskytnutí informací třetími osobami znamená, že tyto osoby mají nárok na náhradu hotových výdajů, které platí stát prostřednictvím soudu. Usnesení o náhradě vydává exekutor, odvolání proti němu není přípustné.* (RADKOVÁ, M. *Exekuce jiné pohledávky*. Praha : Linde, 2009).

Poměrně specifický způsob povinnosti třetích osob k poskytnutí součinnosti exekutorovi se týká policie, která je povinna poskytnout exekutorovi na jeho žádost ochranu a součinnost při výkonu exekuční činnosti.

Vedle výše uvedených případů jsou exekutoři dle české právní úpravy oprávněni získávat určité informace dálkovým přístupem, kdy exekutor nemusí přímo dokládat své pověření (tuto možnost EP neupravuje). Jedná se o přístup do centrální evidence stavebního spoření, penzijního připojištění a do Centrálního registru evidence obyvatel (dále jen „informační systém“) vedeného ministerstvem vnitra. Informace poskytované z informačního systému patří mezi osobní údaje¹⁰¹ ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů. Také z tohoto důvodu byl dne 10. 8. 2004 vydán Stavovský předpis Exekutorské komory České republiky, kterým se stanoví postup soudních exekutorů, popř. pověřených zaměstnanců exekutorských úřadů při plnění úkolů souvisejících se zpracováním osobních údajů vedených v informačním systému. Tento předpis stanovuje pravidla, která mají za cíl realizovat účinnou ochranu osobních údajů uvedených v informačním systému. Exekutoři, popř. pověření zaměstnanci exekutorských úřadů, jsou oprávněni zpracovávat či jinak nakládat s osobními údaji vedenými v informačním systému pouze v rozsahu jejich zákonného oprávnění a po povinném absolvování vstupního školení spojeného se zákonným poučením. Tato školení organizuje Komora prostřednictvím pověřených orgánů ministerstva vnitra. Stavovský předpis stanovuje i další pravidla, která regulují zacházení s informacemi získanými z informačního systému a čl. 5 stanoví povinnost exekutorů provádět namátkové kontroly zpracování osobních údajů z informačního systému a v případě zjištění závad jsou povinni bezodkladně realizovat opatření k jejich odstranění. Tímto je založena zvýšená povinnost exekutora dohlížet nad zpracováním osobních údajů z informačního systému, přičemž případná absence vykonávání takové povinnosti by mohla vést ke kárnému řízení vůči exekutorovi. Exekutor je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dověděl při provádění exekuční nebo další činnosti.

Další postih exekutora za neoprávněné nakládání s osobními údaji může nastat podle zákona č. 101/2000 Sb. V rozsudku Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 16. 7. 2008, č. j. 1 As 36/2008-77 *soud dovodil, že správní delikt dle § 45 odst. 1 písm. c) zákona č. 101/2000 Sb. je naplněn též tím, že exekutor zveřejnil usnesení o ceně nemovitosti, v němž*

¹⁰¹ Dle zákona č. 101/2000 Sb. se osobním údajem rozumí jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitého subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu.

označil *povinného rodným číslem*¹⁰². Neoprávněnost takového jednání byla dovozena srovnáním s požadavky na identifikaci povinného v těchto rozhodnutích exekutora a v OSŘ a EŘ. V žádném z těchto předpisů není stanoven požadavek identifikovat povinného dle rodného čísla. To samo o sobě nevádí, protiprávním se takové jednání stává v okamžiku, kdy exekutor takové rozhodnutí zveřejní.

Vzhledem k zásadě přiměřenosti exekuce může být diskutabilní otázka, zda je vhodné, aby měl exekutor možnost získat kompletní přehled o majetkové situaci povinného i v případech, kdy jsou vymáhány relativně nízké částky, typicky případy, kdy jsou exekučnímu tituly blokové pokuty. EŘ ani EP žádné omezení oprávnění na součinnost vzhledem k výši vymáhaného plnění nestanoví. Lze tedy dovodit, že zákonodárce žádné takové omezení nezamýšlel. Tento závěr podporuje také skutečnost, že exekutor ve své podstatě musí zjistit komplexní informace o majetkové situaci povinného z toho důvodu, aby se mohl kvalifikovaně rozhodnout, jaký nejvhodnější způsob provedení exekuce zvolí. Tento závěr také podporuje fakt, že exekutor je povinen ohledně všech skutečností, které se dozví v souvislosti s exekuční činností, zachovávat mlčenlivost.

2.1.6.1. Prohlášení o majetku

Prohlášení o majetku je v podstatě procesním úkonem, kdy povinný sděluje informace o své majetkové situaci. Exekutor povinného k prohlášení o majetku předvolá, aby od něj získal požadované informace. Předvolání musí být dle české právní úpravy povinnému doručeno nejméně deset dnů přede dnem konání výslechu a to do vlastních rukou, EP podobnou lhůtu ani způsob doručování nestanoví. Předvolání musí obsahovat účel výslechu a poučení o následcích¹⁰³, jestliže prohlášení bude odmítnuto nebo jestliže v něm budou uvedeny nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje. Povinný se na základě předvolání musí dostavit osobně.

Povinnému může být také uloženo, aby při výslechu předložil seznam svého majetku. Před zahájením výslechu exekutor předvolaného vyzve k dobrovolnému splnění povinnosti, kterou mu ukládá exekuční titul, a dále aby uvedl úplné a pravdivé údaje o majetku

¹⁰² VLČEK, M. *Ochrana osobních údajů: Zveřejnění rodného čísla povinného soudním exekutorem*. Právní rádce, 2010, č. 1, s. 55 a násl.

¹⁰³ Jednání, které by těmto výzvám a poučením neodpovídalo, by mohlo být posouzeno jako trestný čin poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. d) a jako trestný čin porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku podle § 227 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, resp. trestný čin poškozování veritele podle § 239 odst. 1 zákona č. 300/2005 Z. z., trestný zákon.

povinného, a znovu ho poučí o následcích nesplnění této povinnosti a o následcích odeprání prohlášení.

Jak dle české tak dle slovenské právní úpravy může k prohlášení o majetku povinného předvolat exekutor. Dle EŘ však byla tato možnost exekutorovi dána až po účinnosti zákona č. 286/2009 Sb., tedy relativně nedávno. Před účinností zákona č. 286/2009 Sb. mohl exekutor pouze podat návrh soudu, aby předvolal povinného k prohlášení o majetku.

Dle slovenské právní úpravy může povinný podat prohlášení o svém majetku i písemně a to do jednoho týdne od doručení výzvy. Pokud povinný tuto povinnost nesplní nebo v odpovědi uvede záměrně nepravdivé nebo neúplné údaje, může mu soud na návrh exekutora uložit pořádkovou pokutu. Proti rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty je přípustné odvolání. S možností uložit povinnému pořádkovou pokutu počítá i EŘ.

EP i OSŘ počítají i s jinými procesními prostředky, než je možnost uložit povinnému pořádkovou pokutu. Jestliže se povinný, který byl řádně předvolán, nedostaví bez včasné a důvodné omluvy, bude předveden; o tom musí být předvolaný poučen (§ 260d odst. 3 OSŘ). V této souvislosti je vhodné poukázat na skutečnost, že v odborné literatuře je uváděno, že *dostavení se povinného k pohovoru u exekutora nelze ani vynucovat pořádkovou pokutou, ani zajistit předvedením*¹⁰⁴. Tento závěr je však poněkud diskutabilní vzhledem k subsidiární aplikaci OSŘ. Pokud se dle EP povinný na předvolání opakovaně nedostaví před exekutora, může exekutor podat soudu návrh na předvedení povinného policejním sborem, pokud byl povinný na možnost předvedení v předvolání upozorněn. O předvedení rozhoduje soud usnesením, které se předvolanému doručí při předvedení a proti kterému není přípustné odvolání. Česká právní úprava je v tomto směru tedy vůči povinnému přísnější.

Možnost nechat povinného předvést byla přitom do EP zavedena až novelizací provedenou zákonem č. 341/2005 Z. z. *Možnosť predvedenia povinného orgánom policajného zboru prichádza v exekučnom konaní do úvahy vtedy, ak sú zmarené všetky donucovacie prostriedky na ochranu ústavných práv oprávneného*¹⁰⁵.

2.2. Postavení povinného po doručení usnesení o nařízení exekuce (upovedomenie o začatí exekúcie)

2.2.1. ČESKÁ REPUBLIKA

¹⁰⁴ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 215.

¹⁰⁵ HROMÁDKOVÁ, L., HORVÁTH, E. *Exekučný poriadok s komentárom*. Poradca, 2011, č. 2-3, s. 8 a násl.

2.2.1.1. *Důsledky doručení usnesení o nařízení exekuce a možnost povinného odvrátit provedení exekuce*

Jak už bylo uvedeno výše, exekutor je povinen doručit usnesení o nařízení exekuce povinnému společně s návrhem na nařízení exekuce, a to do vlastních rukou.

Exekuční řád spojuje s doručením usnesení o nařízení exekuce závažné důsledky pro právní postavení povinného. Tyto důsledky se změnily po novelizaci EŘ provedené zákonem č. 286/2009 Sb. Před účinností novely platilo, že po doručení usnesení o nařízení exekuce nesmí povinný nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřícího do společného jmění manželů, vyjma běžné obchodní činnosti, uspokojování základních životních potřeb, udržování a správy majetku. Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný¹⁰⁶. Takový právní úkon byl neplatný absolutně *ex lege*, nevyvolal žádné právní následky. Tento procesní institut se nazývá *generální inhibitorium* a jeho účinky jsou spojeny s okamžikem doručení usnesení o nařízení exekuce povinnému. *Toto inhibitorium je generální v tom smyslu, že postihuje všechny majetek povinného, tedy i ten, o kterém exekutor i soud v době nařízení exekuce neví*¹⁰⁷. O důsledcích generálního inhibitoria musí být povinný poučen (§ 44 odst. 6 písm. g) EŘ).

Jak již bylo zmíněno, institut generálního inhibitoria doznal změny. S účinností od 1. 11. 2009 je v § 44a odst. 1 EŘ stanoveno, že po doručení usnesení o nařízení exekuce nesmí povinný nakládat se svým majetkem včetně nemovitostí a majetku patřících do společného jmění manželů, vyjma běžné obchodní a provozní činnosti, uspokojování základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost, a udržování správy majetku. Právní úkon, kterým povinný porušil tuto povinnost, je neplatný. Právní úkon se však považuje za platný, pokud se neplatnosti právního úkonu nedovolá exekutor, oprávněný, nebo přihlášený věřitel, aby zajistil uspokojení vymáhané pohledávky. Právní účinky dovolání se neplatnosti nastávají od účinnosti právního úkonu, dojde-li exekuční příkaz nebo jiný projev vůle exekutora, oprávněného, nebo přihlášeného věřitele všem účastníkům právního úkonu, jehož neplatnosti se exekutor, oprávněný nebo přihlášený věřitel dovolává.

Zákonodárce změnil sankci za porušení zákazu povinného nakládat se svým majetkem po doručení usnesení o nařízení exekuce z absolutní neplatnosti na neplatnost relativní¹⁰⁸.

¹⁰⁶ Znění § 44 odst. 7 EŘ před novelizací provedenou zákonem č. 286/2009 Sb.

¹⁰⁷ VESELÝ, J.; RAKOVSKÝ, A.; HOLEŠÍNSKÝ, P. *Soudní exekutoři - efektivní způsob vymáhání pohledávek*. Bulletin advokacie, 2001, č. 9, s. 8 a násl.

¹⁰⁸ V návrhu zákona č. 286/2009 Sb. se původně navrhovalo zavést konstrukci neúčinnosti právních úkonů povinného vůči oprávněnému, kterými porušil zákaz stanovený generálním inhibitoriem. Toto však bylo v průběhu legislativního procesu změněno na podobu účinnou ke dni 1.11.2009.

Takový právní úkon je proto nadále platný, dokud se některá z osob uvedených v § 44a odst. 1 EŘ neplatnosti nedovolá. Toto dovolání způsobí neplatnost právního úkonu k okamžiku právní účinnosti úkonu (*ex tunc*). Tato změna byla důsledkem přílišné tvrdosti tohoto institutu, když *se objevily i případy, kdy byl tento institut využíván k odstranění konkurence v podnikatelském prostředí, kdy společnost koupila pohledávku konkurenta a podala návrh na nařízení exekuce, čímž ochromila společnost i na několik měsíců*¹⁰⁹.

Smysl generálního inhibitoria je znemožnit povinnému snižovat hodnotu svého majetku v průběhu exekuce a mařit tím její účel. Důležité je, že následky generálního inhibitoria nastávají bez ohledu na to, jak vysoká je vymáhaná částka, neboť cílem této úpravy je, vedle zachování nejvyšší míry výtěžnosti majetku povinného, přimět jej, aby splnil povinnost uloženou mu exekučním titulem.

*Následkům generálního inhibitoria může povinný zabránit důvodným odvoláním proti usnesení o nařízení exekuce nebo návrhem na zastavení exekuce, v rámci jehož projednávání jsou z hledisek právních zkoumány důvody trvání účinků nařízení exekuce a doručení exekučního příkazu*¹¹⁰.

Z důvodu zmírnění dopadů generálního inhibitoria na postavení povinného stanoví EŘ určité výjimky, aby byla povinnému zachována možnost udržování základního standardu života a podnikání. Tyto výjimky můžeme dělit na dvě skupiny.

První skupinu tvoří ty, které jsou stanoveny přímo *ex lege* v § 44a odst. 1 EŘ. Neplatnost se netýká těch právních úkonů, které směřují k realizaci běžné obchodní a provozní činnosti¹¹¹, uspokojování základních životních potřeb povinného a osob, ke kterým má vyživovací povinnost¹¹², a udržování správy majetku¹¹³. Tyto výjimky je nutno vzhledem k účelu exekučního řízení vykládat restriktivně.

¹⁰⁹ ŠONKA, P. *Novelizace exekučního řádu*. Právní rádce, 2009, č. 12, s. 14 a násl.

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 20 Cdo 589/2005.

¹¹¹ Běžnou provozní a obchodní činností lze rozumět úkony potřebné k zachování základního chodu podniku povinného, např. nákup zboží a jeho prodej v míře nepřesahující dosavadní podnikání povinného, výplata zaměstnancům atd. K těmto úkonům již nelze řadit úkony, které zásadním způsobem mění způsob a rozsah podnikání povinného, rozsáhlé investice povinného nebo financování rozvojových programů podniku. Exekuční řád zde upřednostnil úhradu dluhu povinného přiznaného exekučním titulem před rozvíjením podnikatelských aktivit povinného.

¹¹² Tato výjimka se může jako jediná týkat jen fyzických osob. *Uspokojováním základních životních potřeb svých a osob, ke kterým má vyživovací povinnost je nutno chápat jako zachování možnosti lidsky důstojného života povinnému a osobám, které vyživuje, avšak v minimálním standardu, jež nemůže zahrnovat pořizování jakýchkoliv věcí či služeb, které nejsou nezbytné.* (KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 182).

¹¹³ Udržování a správa majetku zahrnuje jen úkony, které směřují k zachování podstaty majetku, aby nedocházelo k jeho znehodnocování. Tento rámec již překračují úkony, kterými se majetek převádí na jiné

Druhou skupinu výjimek z generálního inhibitoria tvoří nově ty, o nichž tak rozhodne exekutor. Jedná se zejména o situace, které upravuje § 44a odst. 3 EŘ. Na návrh povinného může exekutor rozhodnout o tom, že se zákaz podle § 44a odst. 1 EŘ (generální inhibitorium) a podle § 47 odst. 4 EŘ (speciální inhibitorium) nevztahuje na majetek, který povinný uvedl v návrhu, jestliže povinný zároveň doloží, že jeho zbývající majetek zjevně a nepochybně postačuje k uhrazení vymáhané pohledávky včetně nákladů oprávněného a nákladů exekuce. Z formulace tohoto ustanovení vyplývá, že při rozhodování o takovém návrhu bude záležet na uvážení exekutora, na toto rozhodnutí není dle dikce zákona právní nárok.

Další výjimku stanovuje exekuční řád v § 44a odst. 4, podle kterého s písemným souhlasem exekutora, oprávněného a všech přihlášených věřitelů může povinný k úhradě vymáhané pohledávky zpeněžit majetek nebo jednotlivé majetkové hodnoty, nejsou-li postiženy jinou exekucí, nejméně však za cenu obvyklou zjištěnou na základě znaleckého posudku splatnou při podpisu smlouvy k rukám exekutora. Znalecký posudek se zde jeví jako vhodný institut kontroly, že povinný nebude prodávat své věci pod cenou a mařit tím uspokojení oprávněného.

Tato ustanovení mají za cíl zlepšit postavení povinného v tom ohledu, že bude moci sám získávat prostředky na zaplacení vymáhané částky prodejem vlastních věcí. Povinný je tím motivován uskutečnit prodej svých věcí, které si sám vybere, předtím než exekutor rozhodne o provedení exekuce např. prodejem movitých věcí povinného a vybere pochopitelně věci, u nichž shledá nejvyšší výtěžnost. Do takového výběru věcí exekutorem má povinný jen velmi omezenou možnost zasahovat.

Institut generálního inhibitoria je doplněn institutem speciálního inhibitoria, které je spojeno s majetkem postiženým exekučním příkazem. *Ke vztahu těchto dvou institutů nutno dodat, že existují vedle sebe a uplatnění speciálního inhibitoria po doručení exekučního příkazu nijak neomezuje účinky generálního inhibitoria, které trvá až do skončení exekuce*¹¹⁴.

Účinky generálního inhibitoria zanikají buď současně se zánikem pověření k provedení exekuce podle § 51 EŘ nebo nově rozhodnutím exekutora podle § 44a odst. 2 EŘ. Složí-li povinný u exekutora částku ve výši vymáhané pohledávky, nákladů exekuce a nákladů oprávněného, exekutor na návrh povinného zruší rozhodnutím zákaz podle § 44a odst. 1 EŘ (generální inhibitorium) a podle § 47 odst. 4 EŘ (speciální inhibitorium). Exekutor vydá toto rozhodnutí do 7 dnů ode dne, v němž mu byl doručen návrh povinného a neprodleně ho zašle

osoby, a rovněž i úkony, kterými by docházelo k zásadním změnám v nájemních poměrech a věcných právech k věcem v majetku povinného.

¹¹⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 15 Cmo 7/2005.

účastníkům řízení a dalším osobám, jimž byly v rámci exekuce doručeny exekuční příkazy. Proti tomuto rozhodnutí není opravný prostředek přípustný.

Sankce za porušení zákazu nakládat se svým majetkem stanoveným generálním inhibitoriem nemusí být vždy jen soukromoprávní (možnost dovolat se neplatnosti takového úkonu). Za určitých okolností může povinný naplnit i skutkovou podstatu trestného činu, a to konkrétně poškozování věřitele podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, účinném od 1. 1. 2010. Zde je skutková podstata trestného činu poškozování věřitele uvedena v § 222 odst. 1, 2. Aby šlo o trestný čin, musí být pachatelovým jednáním způsobena alespoň malá škoda. Malá škoda činí dle § 138 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb. alespoň 25.000,- Kč. Někteří soudci uvádějí poučení o potenciální trestněprávní odpovědnosti za porušení generálního inhibitoria přímo v poučení usnesení o nařízení exekuce¹¹⁵.

2.2.1.2. Možné důsledky nařízení exekuce na majetek povinného pro 3. osoby

2.2.1.2.1. SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ

Nařízení exekuce na majetek povinného má často širší dopad a neomezuje se jen na důsledky pro povinného, i když ten je nařízením exekuce zasažen bezesporu nejvíce. Osobou, která hned po povinném musí nést důsledky nařízení a provedení exekuce, je manžel či manželka povinného.

Majetkové vztahy mezi manžely jsou upraveny speciálním institutem občanského práva, který se nazývá společné jmění manželů. *Společné jmění manželů je příkladem právní formy majetkového společenství mezi manželi*¹¹⁶. Rozsah společného jmění manželů vymezuje § 143 odst. 1 ObčZ a tvoří jej majetek zde uvedený a závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků, týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého. Takto vymezený rozsah společného jmění manželů může být dále modifikován smlouvou uzavřenou mezi manžely formou notářského zápisu. Velmi důležitý princip relevantní pro exekuční právo stanoví § 145 odst. 3 ObčZ, podle kterého závazky, které tvoří společné jmění manželů, plní oba manželé společně a nerozdílně. Oba manželé jsou společnými dlužníky

¹¹⁵ Např. usnesení vydané Městským soudem v Brně dne 3.7.2009, sp. zn. 78 Nc 1619/2009-7.

¹¹⁶ KNAPPOVÁ, M.; ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. *Občanské právo hmotné I.* 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2005, s. 380.

(přesněji se jedná o pasivní solidaritu¹¹⁷) a manželé za závazky náležející do společného jmění manželů odpovídají svým veškerým majetkem¹¹⁸.

Výše uvedené zásady jsou promítnuty i do exekučního řízení. § 262a odst. 1, 2 OSŘ a § 42 odst. 1, 2 EŘ shodně stanoví, že exekuci na majetek patřící do společného jmění manželů lze provést také tehdy, jde-li o vymáhání závazku, který vznikl za trvání manželství jen jednomu z manželů. Lze říci, že *k případnému zúžení zákonného rozsahu společného jmění manželů smlouvou, respektive ke smluvnímu vyhrazení vzniku společného jmění manželů ke dni zániku manželství, se pro účely nařízení exekuce přistupuje, jakoby k němu nedošlo (§ 42 EŘ), a tudíž se za majetek patřící do společného jmění manželů považuje majetek, který je jeho součástí podle zákona*¹¹⁹. To je žádoucí, protože v opačném případě by povinnému a jeho manželce nebránilo nic v tom, aby smlouvou zužovali majetek tvořící společné jmění manželů pouze za účelem maření exekuce. Tímto je do jisté míry realizována zásada legitimního očekávání oprávněného.

Při postihování majetku tvořícího společné jmění manželů bylo třeba řešit otázku, zda lze v exekučním řízení vedeném jen proti povinnému provádět exekuci i srážkami ze mzdy manžela povinného či příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného. Podle ustálené judikatury je takový způsob provádění exekuce nepřipustný, ať už jde o srážky ze mzdy manžela povinného¹²⁰ nebo o příkázání pohledávky z účtu manžela povinného¹²¹. *Protože předmětem exekuce srážkami ze mzdy je nárok na mzdu a exekuce příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu nárok na tuto pohledávku a protože tyto nároky nejsou ani po nové úpravě¹²² předmětem společného jmění manželů, nelze vést exekuci srážkami ze mzdy manžela povinného ani příkázáním pohledávky z účtu, jehož majitelem je manžel povinného, směruje-li exekuce jen proti povinnému*¹²³. Tento výklad zajišťuje, aby se v případě nařízení exekuce na manžela povinného mohl povinný spolehnout na prostředky, které má na účtu jeho manžel a

¹¹⁷ Důsledky pasivní solidarity jsou upraveny v § 511 občanského zákoníku.

¹¹⁸ Navzdory dikci zákona v rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 12.9.2007, sp. zn. 31 Odo 677/2007 vyjádřil soud právní názor o tom, že *splnění závazku smluvně přijatého pouze jedním z manželů nelze vymáhat na druhém z manželů, přestože tento závazek náleží do SJM*. Tento názor však byl již podroben i odborné kritice (KORDAČ, P. *K odpovědnosti manžela za závazky v SJM přijaté druhým z manželů*. Bulletin advokacie, 2008, 1-2, s. 54 a násl.) a zůstává otázkou, jak k němu budou přihlížet obecné soudy v rozhodovací praxi.

¹¹⁹ VALENTA, J. *Manžel povinného v exekučním řízení*. Právní rádce, 2008, č. 8, s. 9 a násl.

¹²⁰ Např. rozhodnutí Krajského soudu v Brně, sp. zn. 8 Co 558/65 (R 8/1966) nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 20 Cdo 1642/2004 (SJ 148/2005).

¹²¹ Např. usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 21 Cdo 1774/99 (R 4/2001) nebo rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 20 Cdo 681/2001 (R 75/2002).

¹²² Jedná se o novelu občanského zákoníku zákonem č. 91/1998 Sb., která se týkala mimo jiné i institutu společného jmění manželů.

¹²³ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 160.

měl prostředky k překonání následků exekuce. Hojně se však objevují i názory, že *by bylo zcela v rozporu se smyslem, účelem a posláním exekuce, aby na jednu stranu mohly být exekučně postiženy movité a nemovité věci patřící povinnému a jeho manželovi či jeho různé pohledávky a majetková práva, jsou-li součástí společného jmění manželů a na straně druhé by bylo vyloučeno postihovat mzdu či peníze na účtu toho z manželů, který není přímým povinným – třebaže jde pouze o jinou formu majetku náležejícího do jedné majetkové jednoty, kterou zákon stanoví mezi manžely*¹²⁴.

2.2.1.2.2. ODPOROVATELNOST PRÁVNÍCH ÚKONŮ DLUŽNÍKA

Odporovatelnost je institut občanského práva hmotného a je upraven v § 42a ObčZ. Účelem institutu odporovatelnosti je zejména zajistit ochranu věřitele před právními úkony jeho dlužníka v případě, že dojde ke zkrácení věřitele těmito právními úkony dlužníka. Věřitel se může za určitých okolností domáhat, aby soud určil, že dlužníkovi právní úkony, pokud zkracují uspokojení¹²⁵ jeho vymahatelné¹²⁶ pohledávky, jsou vůči němu právně neúčinné. Právo odporovat právním úkonům lze uplatnit vůči osobě, v jejíž prospěch byl právní úkon učiněn, nebo které vznikl z odporovatelného úkonu dlužníka prospěch. *Podstata odporovatelnosti právního úkonu spočívá v tom, že, na rozdíl od neplatnosti právního úkonu, odporovatelný právní úkon, který je jinak úkonem platným, ztrácí na základě pravomocného rozhodnutí soudu ve stanovených případech účinnost pouze a toliko vůči věřiteli (hovoří se o tzv. relativní bezúčinnosti). Platnost odporovatelného právního úkonu dlužníka vůči třetím osobám tak zůstává nadále zachována*¹²⁷.

Odporovat je možné právním úkonům, které dlužník učinil v posledních třech letech v úmyslu zkrátit své věřitele, musel-li být tento úmysl druhé straně znám. Dále je možné odporovat právním úkonům, kterými byli věřitelé dlužníka zkráceni a k nimž došlo v posledních třech letech mezi dlužníkem a osobami jemu blízkými, nebo které dlužník učinil

¹²⁴ VALENTA, J. *Manžel povinného v exekučním řízení*. Právní rádce, 2008, č. 8, s. 9 a násl.

¹²⁵ *Dlužníkově právně úkony ukracují pohľadávku veriteľa najmä vtedy, ak vedú k zmenšeniu majetku dlžníka a ak v dôsledku nich vzniknuté zmenšenie majetku má súčasne za následok, že veriteľ nemôže dosiahnuť uspokojenie svojej pohľadávky z majetku dlžníka, hoci – nebyť týchto úkonov – by sa z majetku dlžníka uspokojila.* (FEKETE, I. *Občiansky zákonník, Komentár*. 1. vydání. Bratislava : Ing. Miroslav Mračko, 2007, s. 153).

¹²⁶ *Vymahateľnou se pritom rozumí taková pohľadávka, jejíž splnění lze vynutit cestou výkonu rozhodnutí (exekuce), tj. pohľadávka, která byla věřiteli přiznána vykonatelným rozhodnutím nebo jiným titulem, podle kterého lze nařídít výkon rozhodnutí (exekuci)* (rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 30 Cdo 1987/2007 ze dne 7.1.2009).

¹²⁷ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. A KOL. *Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 386.

v uvedeném čase ve prospěch těchto osob, s výjimkou případu, když druhá strana tehdy dlužníkům úmysl zkrátit věřitele i při náležité pečlivosti nemohla poznat.

Právní úkon, kterému věřitel s úspěchem odporoval, je vůči němu neúčinný potud, že věřitel může požadovat uspokojení své pohledávky z toho, co odporovatelným právním úkonem ušlo z dlužníkovy majetku; není-li to dobře možné, má právo na náhradu vůči tomu, kdo měl z tohoto úkonu prospěch. Odpůrčí žaloba se tak může stát základem k uspokojení pohledávky věřitele v exekuci, kdy se bude postihovat majetek (popř. majetkový prospěch) třetí osoby, která měla z odporovaného právního úkonu prospěch.

2.2.2. SLOVENSKÁ REPUBLIKA

2.2.2.1. *Důsledky doručení upovedomenie o začatí exekúcie povinnému*

Jakmile exekutor obdrží od soudu pověření na vykonání exekuce, vydá vyznění o začátku exekuce, které doručí oprávněnému a povinnému do vlastních rukou. Toto vyznění je první procesní úkon exekutora směřující vůči povinnému. Vyznění musí obsahovat označení exekutora, který jej vydal, exekučního titulu a orgánu, který ho vydal, oprávněného a povinného, vymáhaného nároku a poučení o námitkách proti exekuci a nákladech exekuce a o lhůtě na vznesení námitek. Fakultativní náležitostí vyznění je sdělení povinnému, jakým způsobem exekutor provede exekuci. Tímto dokumentem dává exekutor povinnému na vědomí, že je proti němu vedena exekuce.

Účinky doručení vyznění o začátku exekuce jsou do jisté míry podobné účinkům doručení usnesení o nařízení exekuce podle české právní úpravy. Exekutor zakáže ve vyznění o začátku exekuce povinnému, aby ode dne doručení vyznění o začátku exekuce nakládat se svým majetkem, který podle ustanovení EP podléhá exekuci. Z tohoto je však vyloučeno nakládání s majetkem za účelem uspokojení pohledávky oprávněného, jejího příslušenství a nákladů exekuce v hotovosti nebo bezhotovostním převodem z účtu v bance. Tato úprava tak dává povinnému možnost uhradit vymáhanou částku, aniž by porušoval zákaz nakládat se svým majetkem.

Zajímavostí je, že EP nestanoví nic o tom, jak se má nahlížet na úkony povinného, jímž porušuje zákaz nakládat se svým majetkem. V tomto směru je vodítkem rozsudek Nejvyššího soudu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Cdo 107/2007 ze 2. února 2008, ve které soud vyslovil názor, že *sankciou za porušenie zákazu nakladať s majetkom podliehajúcim exekúcií povinným, uloženého mu súdnym exekútorom v upovedomení o začatí exekúcií v zmysle § 47 ods. 1 písm. b) Exekučného poriadku, je odporovateľnosť právneho úkonu podľa §§ 42a a 42b*

*Obč. zákonníka*¹²⁸. Také jako reakce na tento rozsudek byla provedena novelizace EP a jeho § 47 odst. 1 písm. b), kdy byla zákonem č. 384/2008 Z. z. dána povinnému možnost uhradit vymáhanou částku, aniž by porušoval zákaz uložený mu ve vyznění o začátku exekuce. Citovaný rozsudek Najvyššieho súdu Slovenskej republiky potvrdil napadený rozsudek odvolacieho krajského soudu. Rozsudek prvoinstančního soudu však byl odlišný, kdy tento soud dovodil jako důsledek porušení zákazu povinného nakládat se svým majetkem neplatnost takového právního úkonu a to pro rozpor se zákonem. Navzdory názoru Nejvyššieho soudu Slovenskej republiky se však nezřídka objevují v souvislosti se zákazem podle § 41 odst. 1 písm. b) EP i názory, že právní úkon učiněný v rozporu s tímto zákazem je absolutně neplatný a to pro rozpor se zákonem¹²⁹. Toto dokazuje, že názory na to, jak nahlížet na takový právní úkon byly nejednotné, což rozhodně v této poměrně zásadní otázce není ideální.

2.2.2.2. Možné důsledky nařízení exekuce na majetek povinného pro 3. osoby

2.2.2.2.1. BEZPODIELOVÉ SPOLUVLASTNÍCTVO MANŽELOV

Bezpodielové spoluvlastníctvo manželov (dále také „bezpodílové spoluvlastnictví manželů“) je vymezeno v § 143 zákona č. 40/1964 Zb. občiansky zákonník (dále jen „OZ“),

¹²⁸ Najvyšší súd Slovenskej republiky odůvodnil tento názor tím, že je *zmyslom v štádiu exekučného konania, keď bolo súdnym exekútorom vydané len všeobecné upovedomenie o začatí exekúcie (teda nie aj upovedomenie o spôsobe jej vykonania, ktoré s upovedomením o začatí exekúcie môže ale aj nemusí byť spojené), len upozorniť povinného na povinnosť nerobiť úkony, ktoré by viedli k zmenšeniu či k úplnému zbaveniu majetku a tým k sťaženiu alebo dokonca k znemožneniu uspokojenia oprávneného. Ide o rovnakú povinnosť, ktorá inak pre povinného ako dlžníka vyplýva aj z ustanovení §§ 42a a 42b Obč. zákonníka (povinnosť nerobiť právne úkony ukracujúce uspokojenie pohľadávky veriteľa). Pretože s porušením povinnosti vyplývajúcej z týchto ustanovení Obč. zákonníka spája zákon výslovne sankciu odporovateľnosti právnych úkonov (nie ich neplatnosti), treba rovnakú sankciu spájať aj porušením všeobecného zákazu nakladať s majetkom, uloženého povinnému súdnym exekútorom v upovedomení o začatí exekúcie v zmysle § 47 ods. 1 písm. b) Exekučného poriadku. Takýto výklad je súladný aj s ustanovením § 47 ods. 1 písm. a) Exekučného poriadku, v zmysle ktorého exekútor v upovedomení o začatí exekúcie zároveň vyzve povinného, aby uspokojil pohľadávku oprávneného. Ak by totiž s porušením všeobecného zákazu nakladať s majetkom mali byť spájané následky absolútnej neplatnosti právnych úkonov, potom by povinný nemohol robiť ani také úkony, ktoré by smerovali k uspokojeniu pohľadávky oprávneného, čo by odporovalo samotnému zmyslu exekučného konania. Naopak výklad spájajúci s porušením uvedeného zákazu následky odporovateľnosti právnych úkonov umožňuje povinnému, bez rizika takéhoto následku, robiť právne úkony nakladania s majetkom smerujúce k uspokojeniu oprávneného. Okrem toho zohľadňuje aj práva tretích osôb tým, že chráni ich dobromyseľnosť pri nadobudnutí majetku od povinného (jednou z podmienok odporovateľnosti je totiž, že tretej osobe, ak nešlo o výnimky, musel byť známy úmysel dlžníka ukrátiť svojho veriteľa). Rešpektuje tak jeden zo základných princípov právneho štátu a to princíp právnej istoty a v rámci neho zásadu ochrany dobromyseľne nadobudnutých práv.*

¹²⁹ Např. KRAJČO, J. *Komentár, Exekučný poriadok*. 1. vydání. Bratislava : EUROUNION spol. s r.o., 2009, s. 166 uvádí, že *nerespektovanie tohto zákazu bude mať tie dôsledky, že právne úkony, ktorými nakladal s takýmto majetkom budú absolútne neplatné z dôvodu, že boli uskutočnené v rozpore so zákonom*. Stejně tak i TOMAŠOVIČ, M. *Exekučný poriadok s komentárom*. 1. vydání. Žilina : Poradca podnikateľa, spol. s r.o., 2006, s. 93 uvádí, že *porušenie zákazu nakladať s majetkom, ktorý podlieha exekúcii, má za následok neplatnosť právneho úkonu povinného*.

kde se stanoví, že v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů je všechno, co může být předmětem vlastnictví a co nabyl některý z manželů za trvání manželství, s výjimkou věcí získaných dědictvím anebo darem, stejně tak jako věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě anebo výkonu povolání jen jednoho z manželů a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednomu z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictvím před uzavřením manželství anebo kterému byla věc vydaná jako právnímu nástupci původního vlastníka. OZ již však neobsahuje podobné ustanovení o závazcích, jako je tomu v § 143 odst. 1 písm. b) ObčZ, pouze se obecně v § 147 odst. 1 OZ stanoví, že pohledávka věřitele jen jednoho z manželů, která vznikla za trvání manželství, může být při výkonu rozhodnutí uspokojena i z majetku patřícího do bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

EP výslovně předpokládá možnost exekučně postihnout věci patřící do bezpodílového spoluvlastnictví manželů, když stanoví, že pokud jsou exekučně postihnuté věci patřící do bezpodílového spoluvlastnictví manželů, účastníkem řízení, pokud jde o tyto věci, je i manžel povinného, pokud do začátku exekučního řízení nedošlo k vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů dohodou nebo soudním rozhodnutím.

Účastenství manžela povinného v exekuci vzniká až v okamžiku, kdy je postižena věc v bezpodílovém jmění manželů tedy vydáním příkazu k provedení exekuce nebo exekučního příkazu.

Stejně jako v české právní úpravě ani dle té slovenské nelze provádět exekuci srážkami ze mzdy manžela povinného nebo příkázáním pohledávky manžela povinného, je-li povinným jen jeden z manželů, neboť v těchto situacích není postihována věc patřící do bezpodílového jmění manželů, nýbrž právo patřící výlučně jedné osobě.

2.2.2.2.2. ODPOROVATELNOST PRÁVNÍCH ÚKONŮ DLUŽNÍKA

Odporovatel'nost' (dále také „odporovatel'nost“) právních úkonů je ve slovenském OZ zakotvena v § 42a a § 42b. Česká i slovenská právní úprava jsou si v úpravě tohoto institutu velmi podobné, protože obě vychází ze stejného právního předpisu, avšak v průběhu existence samostatných států byly do právní úpravy zavedeny určité rozdílné prvky.

Obě právní úpravy jsou shodné, pokud jde o vymezení odporovatel'nosti a podmínek, za jakých se lze vyslovení odporovatel'nosti domáhat, proto už zde nebudou opětovně podrobněji popisovány.

Oproti české právní úpravě se v té slovenské v § 42a odst. 3 OZ navíc stanoví, že odporovat je možno též právnímu úkonu, kterým byl věřitel dlužníka zkrácený a ke kterému

došlo v poledních třech letech mezi dlužníkem a a) osobu jemu blízkou, b) právnickou osobou, v které má dlužník anebo osoba jemu blízká majetkovou účast alespoň 10 % v době, kdy se uskutečnil právní úkon, c) právnickou osobou, v které je dlužník anebo osoba jemu blízká statutárním orgánem anebo členem statutárního orgánu, prokuristou anebo likvidátorem, d) právnickou osobou, v které má osoba uvedená pod písmenem c) majetkovou účast alespoň 34 % v době, kdy se uskutečňuje tento právní úkon. Stejně tak je možno odporovat právnímu úkonu, který učinil dlužník v posledních třech letech ve prospěch osob uvedených v předchozí větě pod písm. a) až d). Toto však neplatí, pokud druhá strana prokáže, že nemohla ani při zachování náležité pečlivosti rozpoznat úmysl dlužníka zkrátit svého věřitele.

Slovenská právní úprava pamatuje i na případy, kdy je dlužníkem právnická osoba. Odporovat je dle § 42 odst. 4 OZ možné také právními úkony, kterými byl věřitel zkrácený a k nimž došlo v posledních třech letech mezi dlužníkem, který je právnickou osobou, a a) členem jeho statutárního orgánu, jeho prokuristou, likvidátorem anebo společníkem, b) osobou blízkou osobě uvedené pod písm. a), c) právnickou osobou, v které má dlužník anebo osoba uvedená pod písm. a) a b) majetkovou účast aspoň 10 % v době, kdy se uskutečňuje právní úkon, d) právnickou osobou, v které je osoba uvedená pod písm. a) a b) statutárním orgánem, členem statutárního orgánu, prokuristou anebo likvidátorem, e) právnickou osobou, v které má osoba uvedená pod písm. d) majetkovou účast alespoň 34 % v době, kdy se uskutečňuje právní úkon. Dále je možné odporovat právními úkony, které dlužník učinil v posledních třech letech ve prospěch osob uvedených v předchozí větě pod písm. a) až e). Toto však neplatí, pokud druhá strana prokáže, že nemohla ani při náležité opatrnosti rozpoznat úmysl dlužníka zkrátit svého věřitele.

Odporovat je též možné právnímu úkonu, který dlužník učinil v posledních třech letech, na základě kterého převzal závazek bez přiměřeného protiplnění, a to nejméně ve výšce určené znaleckým posudkem anebo odborným odhadem, a který a) způsobil, že dlužník se stal ve vztahu k dalším věřitelům platebně neschopným anebo b) byl uskutečněný s úmyslem neodůvodněně odložit anebo zmařit platbu věřiteli, anebo c) byl uskutečněný s úmyslem převzít dluh, který dlužník nebude schopen splnit v čase jeho splatnosti.

OZ také v § 42b odst. 3 upřesňuje okruh pasivně legitimovaných osob tím, že právo odporovat právnímu úkonu je možné uplatnit nejen proti osobám, které s dlužníkem učinily odporovatelný právní úkon, ale také proti jejich dědicům anebo právním nástupcům. Proti těmto třetím osobám však je možno uplatňovat odporovatelnost právního úkonu jen tehdy,

pokud jim byly známe okolnosti odůvodňující odporovatelnost právního úkonu proti jejich předchůdcům.

2.2.3. SROVNÁNÍ PRÁVNÍCH ÚPRAV

Právní úprava účinků doručení usnesení o nařízení exekuce dle EŘ je ve srovnání s EP mnohem podrobnější a propracovanější. česká právní úprava uvádí více možností povinného, jak odvrátit účinky generálního inhibitoria, avšak nedostatkem oproti slovenské právní úpravě je absence ustanovení, dle kterého by bylo umožněno povinnému splnit vymáhanou pohledávku i z majetku, ohledně kterého se již uplatní generální inhibitorium. Jako velký nedostatek slovenské úpravy lze vnímat fakt, že EP výslovně nestanoví, jakou povahu mají právní úkony povinného, kterými nakládal se svým majetkem v rozporu se zákazem uloženým ve vyznění o začátku exekuce. Povaha takového úkonu byla dovozována jen judikaturou za použití obecných ustanovení OZ, kdy byla dovozena odporovatelnost těchto právních úkonů. Postavení oprávněného je v tomto směru značně oslabeno, protože musí ohledně těchto právních úkonů uplatňovat odporovatelnost v nalézacím řízení, což může být náročné nejen časově, ale také kvůli nutnosti dokazovat splnění podmínek pro vyslovení odporovatelnosti takových právních úkonů. Další nevýhodou s tímto související je, že odporovatelnost těchto úkonů může uplatňovat jen oprávněný, kdežto dovolat se neplatnosti právního úkonu dle EŘ může nejen oprávněný, ale zejména také exekutor, který má o majetkové situaci povinného nejlepší přehled.

Právní úpravy možnosti exekučně postihnout majetek spadající do společného jmění manželů, resp. bezpodílového spoluvlastnictví manželů jsou si velice podobné. Postavení manžela povinného dle slovenské právní úpravy je však oproti české právní úpravě oslabeno, neboť EP nepředpokládá možnost manžela povinného podat námitky proti exekuci (viz níže). Oproti tomu obě úpravy shodně stanoví, že exekuce postižením mzdy nebo peněžité pohledávky manžela povinného je nepřípustné, neboť tyto pohledávky nejsou věcí a nespádají do společného jmění manželů, resp. do bezpodílového spoluvlastnictví manželů.

Ze srovnání právní úpravy odporovatelnosti je více než patrné, že slovenský zákonodárce dokázal narozdíl od toho českého reagovat na potřeby doby tím, že výslovně zmiňuje v souvislosti s odporovatelností i právnické osoby a dále osoby, které zpravidla mají

na jednání právnické osoby vliv (§ 42a odst. 3 a 4 EP). Nedostatek podobné právní úpravy v České republice se snaží překonat alespoň judikatura¹³⁰. Nicméně je vhodnější mít pro právnické osoby zvláštní ustanovení, než dovozovat, že právnická osoba je za určitých okolností osobou blízkou.

Dále OZ oproti ObčZ podrobněji stanoví, že odporovat lze i takovým úkonům dlužníka, kterými převzal závazek bez přiměřeného protiplnění, je-li dále splněna jedna z fakultativních podmínek, že věřitel je určitým způsobem poškozen. Tato úprava je jistě vhodná, nicméně na tyto situace lze aplikovat i obecné ustanovení o odporovatelnosti obsažené v 42a odst. 1 a 2 ObčZ.

2.3. Prostředky obrany povinného

Prostředky obrany povinného jsou takové prostředky, které jsou právními předpisy dány povinnému k dispozici a jejich využití záleží na rozhodnutí povinného. *Pre inštitúty procesnej obrany je príznačné, že sa uplatňujú len na základe procesného úkonu procesne legitímneho subjektu, a nikdy o nich (na rozdiel od inštitútov procesnej ochrany) exekučný súd nerozhoduje exe offa*¹³¹. Za stěžejní prostředek obrany povinného lze považovat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, resp. námitky proti exekúci.

Dříve než bude pojednáno o prostředcích obrany povinného samých, je nutno uvést zásady rozhodování exekutora o některých z nich podle české právní úpravy. Zákonem č. 286/2009 Sb. byl do exekučního řízení zaveden nový princip rozhodování exekutora v exekučním řízení. Exekutor nově rozhoduje o nesporných věcech namísto exekučního soudu. Dle nově vloženého § 55b odst. 1 EŘ postupuje exekutor při rozhodování obdobně podle OSŘ a při rozhodování činí úkony, které v řízení o výkon rozhodnutí přísluší soudu prvního stupně. Exekutor rozhoduje bez jednání (nestanoví-li OSŘ jinak) usnesením, které doručí účastníkům řízení a dalším osobám, o jejichž návrzích a právech rozhoduje. Stanoví-li exekuční řád, že má být úkon učiněn u exekutora, lhůta zůstává zachována, je-li úkon učiněn u exekučního soudu, který podání neprodleně zašle exekutorovi.

Účastník může proti rozhodnutí exekutora podat odvolání, o kterém rozhoduje krajský soud, v jehož obvodu působí exekuční soud. Tato pravidlo je důsledkem jedné ze základních

¹³⁰ Např. Nejvyšší soud České republiky v rozsudku sp. zn. 21 Cdo 2192/2001 ze dne 1.8.2002 konstatoval, že *právnická osoba se ve smyslu ustanovení § 42a odst. 2 obč. zák. považuje za osobou blízkou dlužníku, který je fyzickou osobou, je-li dlužník jejím statutárním orgánem (členem statutárního orgánu), jakož i tehdy, je-li dlužník společníkem, členem nebo zaměstnancem této právnické osoby (popřípadě má-li k ní jiný obdobný vztah) a současně, kdyby důvodně pocítoval újmu, kterou utrpěla právnická osoba, jako újmu vlastní.*

¹³¹ MAZÁK, J. a kol. *Základy občianskeho procesného práva*. 4. vydání. Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2009, s. 607.

zásad týkající se úkonů exekutora a to, že úkony exekutora se považují za úkony exekučního soudu. Odvolání lze podat do 15 dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí u exekutora, proti jehož rozhodnutí odvolání směřuje. Odvolání není přípustné proti rozhodnutí exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu (§ 68 EŘ), exekučnímu příkazu a příkazu k úhradě nákladů exekuce.

Ve slovenské právní úpravě je situace stejná, jako byla v České republice před přijetím zákona č. 286/2009 Sb. Rozhodnutí v průběhu exekuce vydává soud, ať se jedná o sporné či nesporné záležitosti. Exekutor může činit jen taková specifická rozhodnutí, jež výslovně stanoví EP.

Dalším rozdílem mezi právními úpravami je skutečnost, že zatímco exekutor dle české právní úpravy vydává rozhodnutí o nesporných věcech, proti nimž je vždy přípustné odvolání (§ 55c odst. 1 EŘ), tak ve slovenské právní úpravě platí, že proti usnesení vydaném v exekučním řízení podle EP není přípustné odvolání, pokud není výslovně uvedeno jinak¹³². Výčet usnesení, proti kterým je v exekučním řízení přípustné odvolání, je tedy taxativní.

S přenesením více rozhodovacích pravomocí na exekutora dle české právní úpravy je tedy přirozeně spojena širší možnost účastníků napadnout rozhodnutí exekutora opravnými prostředky.

2.3.1. NÁMITKA PODJATOSTI EXEKUTORA

2.3.1.1. Česká republika

V exekučním řízení platí zásada, že exekuci provede ten exekutor, kterého v návrhu na provedení¹³³ exekuce navrhne oprávněný a kterého soud svým rozhodnutím pověří provedením exekuce. Výběr exekutora je plně v dispozici oprávněného. Ten je ale limitován institutem podjatosti exekutora. Dle § 29 odst. 1 EŘ je exekutor vyloučen z provedení exekuce, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům exekučního řízení nebo k

¹³² V této souvislosti je třeba upozornit na § 374 odst. 4 OSP, podle kterého proti rozhodnutí soudního úředníka anebo jističního čekatele je vždy přípustné odvolání. Odvolání podanému proti rozhodnutí, které vydal soudní úředník anebo justiční čekatel, může v celém rozsahu vyhovět soudce, jehož rozhodnutí se považuje za rozhodnutí soudu prvního stupně; pokud soudce odvolání nevyhoví, předloží věc k rozhodnutí odvolacímu soudu. Pokud odvolání podané v odvolací lhůtě oprávněnou osobou směřuje proti rozhodnutí soudního úředníka anebo justičního čekatele, proti kterému zákon odvolání nepřipouští (§ 202), rozhodnutí se podáním odvolání zrušuje a opětovně rozhodne soudce. Z uvedeného vyplývá, že za určitých okolností lze docílit opětovného rozhodnutí o námitce podjatosti soudcem, pokud o ní rozhodoval soudní úředník nebo justiční čekatel.

¹³³ V § 28 první větě EŘ se stále terminologicky nesprávně píše o návrhu na „provedení“ exekuce, avšak správně se jedná o návrh na nařízení exekuce. Toto nesprávné označení bylo uvedeno i v § 38 odst. 1 první věta EŘ, kde bylo již opraveno.

jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti¹³⁴. K vyloučení exekutora stačí i důvodná pochybnost o podjatosti. Důvodem k vyloučení exekutora však nejsou okolnosti, které spočívají v postupu exekutora v exekučním řízení. Smyslem tohoto institutu je zajistit, aby exekuci prováděl nepodjatý a nestranný exekutor. Exekutor je povinný neprodleně oznámit exekučnímu soudu skutečnosti, pro které je vyloučen. Pokud soud již při rozhodování o návrhu na nařízení exekuce zjistí, že u navrhovaného exekutora je dán důvod pochybnosti o podjatosti, pak je nutno exekutora informovat¹³⁵, aby oprávněného vyzval, ať v souladu s § 39 odst. 1 EŘ návrh opraví, protože má vadu¹³⁶. Judikaturou již bylo stanoveno několik případů, kdy je dán důvod pochybnosti o podjatosti exekutora¹³⁷.

Účastníci exekučního řízení mají právo vyjádřit se k osobě exekutora; o tom musí být exekutorem poučeni. Aby byla omezena možnost pokusů v průběhu exekuce o zabránění jejího provedení, je podání námitek podjatosti exekutora pro účastníky exekučního řízení časově omezeno. Účastník je povinen uplatnit námitku podjatosti exekutora nejpozději do 5 dnů ode dne, kdy soud pověřil exekutora provedením exekuce. Nevěděl-li v této době o pověření exekutora k provedení exekuce, důvodu vyloučení nebo vznikl-li tento důvod později, může námitku uplatnit do 5 dnů poté, co se o důvodu dověděl. Později může účastník námitku uplatnit jen tehdy, jestliže nebyl exekutorem poučen o svém právu vyjádřit se k osobě exekutora. Námitky povinného k osobě exekutora nemají odkladný účinek.

Námitka musí obsahovat mimo jiné zejména uvedení okolností, které zakládají důvod pochybnosti o nepodjatosti exekutora, údaj, kdy se o tomto důvodu účastník uplatňující námitku dověděl a označení důkazů, kterých se dovolává. O vyloučení exekutora rozhoduje exekuční soud, kterému exekutor věc bez odkladu předloží; v exekučním řízení může exekutor činit jen takové úkony, které nesnesou odkladu¹³⁸.

¹³⁴ Nejčastěji může být podjatost založena osobním zájmem exekutora na věci, vztahem k účastníkům či jejich zástupcům, se kterými může být v příbuzenském nebo přátelském či nepřátelském poměru.

¹³⁵ Vzhledem k novelizovanému znění § 39 odst. 1 EŘ soud již nebude vyzývat oprávněného k opravě návrhu, jak tomu bylo před účinností zákona č. 286/2009 Sb., nýbrž toto má do budoucna činit jen exekutor.

¹³⁶ Názor vyslovil Nejvyšší soud ČR ve svém stanovisku publikovaném jako R 31/2006, bod XIV in fine.

¹³⁷ Jedná se o případ, kdy je v návrhu na nařízení exekuce označen exekutor, který současně vystupuje jako zmocněnec oprávněného dle § 74 odst. 1 písm. a) EŘ (ve stanovisku Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cpjn 200/2005), dále se jedná o případ, kdy advokát oprávněného navrhuje pověřit provedením exekuce exekutora, který je současně synem tohoto advokáta (usnesení Okresního soudu v Děčíně sp. zn. 21 Nc 4292/2005 ze dne 9.5.2005) nebo kdy je zástupcem některého z účastníků exekučního řízení manžel pověřeného exekutora.

¹³⁸ To neplatí, byla-li námitka uplatněna nejpozději v den skončení exekučního řízení či jeho zastavení, nebo tehdy, uplatnil-li účastník v námitce stejné okolnosti, o nichž bylo soudem již rozhodnuto, nebo je-li námitka zjevně opožděná.

Proti rozhodnutí vydaném v řízení o vyloučení exekutora není přípustný žádný řádný ani mimořádný opravný prostředek¹³⁹. Pro úplnost nutno dodat, že jestliže bylo rozhodnuto, že exekutor je vyloučen z provedení exekuce, v exekuci pokračuje ten exekutor, kterého navrhne oprávněný a kterého provedením této exekuce pověří soud.

2.3.1.2. Slovenská republika

Stejně jako v české právní úpravě i v té slovenské platí zásada, že exekuci vykoná ten exekutor, kterého v návrhu označí oprávněný a pověří soud a stejně tak pověřený exekutor musí být nezávislý a nestranný¹⁴⁰. Exekutor je proto vyloučený z provedení exekuce, pokud se zřetelem na jeho poměr k věci, která je předmětem exekuce, k účastníkům exekučního řízení anebo jejich zástupcům je možno pochybovat o jeho podjatosti. Důvodem vyloučení exekutora přitom nejsou okolnosti, které spočívají v postupu exekutora v exekučním řízení. Účastníci exekučního řízení mají proto možnost vyjádřit se k osobě exekutora. Účastník může uplatnit námitku¹⁴¹ podjatosti exekutora nejpozději do pěti dnů od doručení vyrozumění o začátku exekuce anebo do pěti dnů ode dne, kdy se účastník mohl dovědět o důvodu, pro který je exekutor vyloučený. Námitky povinného proti osobě exekutora nemají odkladný účinek. V námitce podjatosti musí být uvedeno, proti komu směřuje, důvod, pro který je exekutor vyloučený, a kdy se účastník uplatňující námitku a takové skutečnosti dověděl. Exekutor předloží uplatněné námitky k rozhodnutí soudu bez zbytečného odkladu. O vyloučení exekutora rozhodne soud do deseti dnů od předložení věci. Proti rozhodnutí soudu není přípustný opravný prostředek. Pokud soud rozhodne o vyloučení exekutora, pak v exekuci pokračuje ten exekutor, kterého navrhne oprávněný a kterého vykonáním exekuce pověří soud.

V případě, že se exekutor dozví o skutečnostech, pro které je vyloučený je povinen toto bezodkladně oznámit soudu. Do rozhodnutí o jeho případném vyloučení může exekutor v řízení provádět jen takové úkony, které nesnesou odkladu.

¹³⁹ Ve svém usnesení sp. zn. III. ÚS 334/03 ze dne 18.3. 2004 se ústavní soud věnoval otázce, zda není v rozporu s čl. 4 odst. 3 a čl. 36 odst. 1 Listiny skutečnost, že proti rozhodnutí soudu o vyloučení exekutora není přípustný žádný opravný prostředek a soudce může navíc rozhodnout o vyloučení bez vyjádření exekutora. Ústavní soud však shledal takovou stížnost zjevně neopodstatněnou a jako takovou ji odmítl.

¹⁴⁰ Podle nálezu Ústavního soudu Slovenské republiky sp. zn. III. ÚS 16/2000 ze dne 15.6.2000 je třeba pojem nestrannost zkoumat ze dvou hledisek. *Existencia nestrannosti musí byť určená podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu (exekutora) v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca (exekutor) poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť.* V případě subjektivního hlediska platí presumpece nestrannosti, pokud se neprokáže opak.

¹⁴¹ Dle § 5 odst. 1 písm. g) zákona o súdnych poplatkoch je s podáním námitky podjatosti exekutora spojena poplatková povinnost, jejíž výše je položkou 17a sazebníku určena ve výši 66 eur.

Aby nedocházelo ze strany povinného k účelovému zdržování postupu exekutora, tak EP výslovně stanoví, že exekutor nepřihlíží k námitkám, které jsou podány ze stejného důvodu, o kterém již bylo jednou soudem rozhodnuto. V takovém případě exekutor námitky soudu ani nepředkládá k rozhodnutí.

Z výše uvedeného vyplývá, že úprava podjatosti exekutora je v EŘ i EP téměř totožná. Jedním z mála významnějších rozdílů je, že dle slovenské právní úpravy má soud na rozhodnutí o námitce pevně stanovenou lhůtu 10 dnů a také to, že slovenská právní úprava nestanoví explicitně povinnost exekutora poučit účastníky o možnosti podat námitku podjatosti, jako to stanoví EŘ v § 29 odst. 4.

2.3.2. ODVOLÁNÍ PROTI USNESENÍ O NAŘÍZENÍ EXEKUCE (NÁMITKY PROTI EXEKÚCII)

Možnost podat opravný prostředek proti rozhodnutím vydaným v občanském soudním řízení má za cíl zajišťování spravedlivé ochrany práv a oprávněných zájmů účastníků řízení. Jedná se o jeden z dílčích projevů principu právního státu, jak je uváděn v čl. 1 odst. 1 Ústavy a v čl. 1 odst. 1 Slovenské Ústavy. Možnost podat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce je výslovně stanovena v § 44 odst. 7 EŘ. Současně se bude aplikovat subsidiárně v souladu s § 52 odst. 1 EŘ i občanský soudní řád, zejména jeho část čtvrtá hlava první, kde se nachází obecná úprava odvolání. *Funkcí odvolání proti nařízení exekuce je náprava procesních chyb a nikoliv další přezkum již vydaného rozhodnutí*¹⁴².

Vzhledem k tomu, že podle slovenské právní úpravy není exekuce nařizována usnesením, ale jen vydáním pověření soudu, které nemá povahu rozhodnutí, nepřipadá odvolání jako prostředek obrany proti začátku exekuce v úvahu. Dle § 50 EP jsou tedy hlavním prostředkem obrany povinného proti začátku exekuce námitky proti exekuci.

2.3.2.1. Česká republika

2.3.2.1.1. PŘÍPUSTNOST ODVOLÁNÍ

Obecně platí, že odvoláním lze napadnout rozhodnutí soudu prvního stupně, pokud to zákon nevyklučuje. Možnost podat odvolání je závislá na splnění určitých podmínek, které se označují jako podmínky přípustnosti odvolání. Tyto lze dělit na objektivní a subjektivní.

¹⁴² VESELÝ, V.; RAKOVSKÝ, A. *Odvolání proti nařízení exekuce – obrana proti soudnímu exekutorovi?*. Bulletin advokacie, 2003, č. 4, s. 24 a násl.

Objektivními podmínkami přípustnosti odvolání jsou existence nepravomocného rozhodnutí soudu první instance (usnesení o nařízení exekuce), přípustnost odvolání proti rozhodnutí (výslovně stanovena v § 44 odst. 7 EŘ) a dodržení lhůty (lhůta pro podání odvolání činí 15 dnů od doručení rozhodnutí dle § 204 odst. 1 OSŘ).

Subjektivní podmínky přípustnosti odvolání jsou podmínky, které se pojí k subjektu, který odvolání podává. Tuto procesní legitimaci mají dle § 201 OSŘ účastníci řízení.

Zákon mimo již uvedené podmínky přípustnosti odvolání stanoví další, které musí být splněny, aby se jednalo o řádně podané odvolání. Odvolání musí obsahovat náležitosti odvolání (jak obecné, tak zvláštní) a musí zde být uveden odvolací důvod.

Odvolání proti usnesení o nařízení exekuce je přípustné bez ohledu na výši vymáhané částky či povahu vymáhané povinnosti a mohou je podat jak povinný tak oprávněný, ten však jen v případě, že byl návrh na nařízení exekuce zcela nebo částečně zamítnut. *Povinný však není věcně legitimován k podání odvolání proti výroku usnesení, kterým soud pověřuje určitého exekutora k provedení exekuce*¹⁴³ (povinný má k těmto účelům k dispozici institut námítky podjatosti exekutora dle § 29 EŘ).

V odvolání proti usnesení o nařízení exekuce lze namítat jen takové skutečnosti, které jsou rozhodné pro nařízení exekuce (§ 44 odst. 7 první věta EŘ). *Při nařízení exekuce soud vedle podmínek řízení (mezi něž patří existence návrhu na nařízení exekuce, pravomoc a příslušnost soudu, způsobilost být účastníkem řízení a procesní způsobilost, oprávnění k zastupování, existence překážky věci zahájené a překážky věci rozsouzené) dále zkoumá, zda exekuční titul je formálně a materiálně vykonatelný, zda účastníci řízení jsou věcně legitimováni a zda vymáhané právo není prekludováno*¹⁴⁴.

Stanovení možnosti manžela povinného podat proti usnesení o nařízení exekuce odvolání je nutné vzhledem k tomu, že okamžikem doručení usnesení o nařízení exekuce povinnému nastupují zákazy dispozic s majetkem nejen povinného, nýbrž i s majetkem patřícím do společného jmění manželů dle § 44a odst. 1 EŘ. *Manžel povinného může podat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, přichází-li v úvahu, že konkrétním exekučním příkazem může být postižen majetek v jeho společném jmění s povinným*¹⁴⁵. Z toho vyplývá, že manžel se stává účastníkem exekučního řízení již doručením usnesení o nařízení exekuce

¹⁴³ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cpjn 200/2005 (R 31/2006).

¹⁴⁴ KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V.; ŠIMKA, K. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007, s. 157, stejně dovodil i Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení, sp. zn. 20 Cdo 1215/2004.

¹⁴⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cpjn 200/2005 (R 31/2006).

povinnému, případně přímo manželovi. V tomto případě je ale problematické určit jednoznačně počátek běhu lhůty pro podání odvolání.

Objevily se i protichůdné názory, a to že *k postižení konkrétního majetku nedochází samotným rozhodnutím o nařízení exekuce, nýbrž až vydáním exekučního příkazu. Manžel povinného se účastníkem řízení může stát nejdříve až v okamžiku vydání exekučního příkazu postihujícího majetek ve společném jmění. Lhůta k odvolání proti usnesení o nařízení exekuce by mu pak nemohla uplynout dříve než 15 dnů po doručení exekučního příkazu, i když by usnesení o nařízení obdržel dříve*¹⁴⁶.

2.3.2.1.2. ÚČINKY ODVOLÁNÍ

S podáním odvolání spojuje procesní právo závažné důsledky, v tomto smyslu hovoříme o účincích odvolání. Včas, oprávněnou osobou a řádně podané odvolání má na napadené rozhodnutí činek suspenzivní a devolutivní.

*Suspenzivní účinek (odkladný) znamená, že se v důsledku přípustného odvolání odkládá právní moc napadeného rozhodnutí (přesněji řečeno výroku, neboť ten je závazný), a to do doby, dokud o odvolání nerozhodne odvolací soud*¹⁴⁷.

Naproti tomu *devolutivní účinek přesouvá (odvaluje) rozhodnutí o opravném prostředku na odvolací soud*¹⁴⁸.

V exekučním řízení se v případě podání náležitého odvolání uplatní oba tyto účinky. *Avšak podání odvolání proti usnesení o nařízení exekuce nemá odkladný účinek, pokud jde o zákaz nakládání s majetkem povinného*¹⁴⁹. Na činnost exekutora v probíhajícím exekučním řízení nemá podání náležitého odvolání v zásadě žádný vliv. Exekutor je oprávněn (a povinen) dále činit úkony směřující k provedení exekuce (tj. zejména zjišťovat postižitelný majetek povinného a vydávat exekuční příkazy). Exekuci samotnou však může provést až po právní moci usnesení o nařízení exekuce a tedy po rozhodnutí o odvolání. Z pohledu povinného tedy nemá včas podané řádné odvolání žádný okamžitý přínos. Zákonodárce zde klade důraz na ochranu zájmů oprávněného, které by byly v případě jiné právní úpravy ohroženy.

¹⁴⁶ MÁDR, J. *Ke stanovisku nejvyššího soudu k výkladu exekučního řádu*. Právní rozhledy, 2006, č. 10, s. 369 a násl.

¹⁴⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2011, s. 439.

¹⁴⁸ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2011, s. 441.

¹⁴⁹ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 181.

2.3.2.1.3. ŘÍZENÍ A ROZHODNUTÍ O ODVOLÁNÍ

Odvolání se podává u exekučního soudu. Podá-li účastník odvolání k rukám exekutora, tento jej postoupí bez zbytečného odkladu exekučnímu soudu. Doručením odvolání exekutorovi je povinnému zachována lhůta k podání odvolání. Rozhodovat o odvolání proti usnesení o nařízení exekuce je funkčně příslušný krajský soud.

Odvolání proti usnesení o nařízení exekuce lze projednat bez jednání za předpokladu, že odvolací soud neprovádí dokazování. Pokud však dokazování provádí, pak je nutné jednání nařídit, aby účastníci řízení měli zaručeno právo vyjádřit se k výsledkům dokazování, popř. prováděného šetření v souladu s § 122 odst. 1 a § 123 OSŘ.

Podle stanoviska Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. Cpjn 200/2005 (R 31/2006) bylo-li podáno věcně přezkoumatelné odvolání, lze usnesení o nařízení exekuce přezkoumat i z důvodů, které nebyly v odvolání uplatněny. Ke skutečnostem, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, však nemůže odvolací soud přihlížet, aniž se jich dovolal účastník řízení.

Zda odvolací soud usnesení soudu prvního stupně potvrdí (§ 219 OSŘ), změni a návrh na nařízení exekuce zamítne (§ 220 OSŘ) nebo usnesení zruší a věc vrátí soudu prvního stupně (§ 219 a 221 OSŘ), bude záležet na důvodnosti namítaných skutečností. Odvolací řízení může také skončit jeho zastavením, popř. může v rámci odvolacího řízení dojít k zastavení exekučního řízení.

Soud odmítne odvolání, které neobsahuje skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce. Toto platí také v případě, kdy odvolání sice obsahuje důvody, které lze zařadit mezi obecně přípustné odvolací důvody (§ 205 odst. 1 OSŘ), avšak tyto současně nejsou důvody rozhodné pro nařízení exekuce.

Dovolání proti usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o nařízení exekuce, bylo do 30. 6. 2009 přípustné. S účinností zákona č. 7/2009 Sb. nastala změna a dovoláním již takové rozhodnutí napadnout nelze, což je odůvodněno obstrukčním procesním chováním povinných, kteří prostřednictvím dovolání sledovali jen oddálení provedení exekuce. *Účastníkům řízení je i nadále ponechána ochrana proti vadám vykonávaného rozhodnutí či exekučního titulu prostřednictvím žaloby pro zmatečnost a současně se významně odlehčí exekučnímu senátu Nejvyššího soudu ČR¹⁵⁰.*

¹⁵⁰ VLASÁK, M. Dovolání po souhrnné novele občanského soudního řádu. Právní rozhledy, 2009, č. 9, s. 308 a násl.

2.3.2.1.4. PROBLEMATIKA BLANKETNÍHO ODVOLÁNÍ

Pojem „blanketní odvolání“ označuje taková odvolání, která neobsahují žádné odvolací důvody. Neobsahuje-li odvolání žádné skutečnosti, soud usnesením odvolání odmítne (§ 44 odst. 7 druhá věta EŘ). Musí zde však být splněna zásadní podmínka a to, že *odvolání, které neobsahuje „žádné skutečnosti“, odvolací soud odmítne bez dalšího, jestliže o tomto následku byl odvolatel předem poučen v usnesení o nařízení exekuce*¹⁵¹. V takovém případě právní moc usnesení nastává, jako kdyby odvolání podáno nebylo.

V souvislosti s tímto bylo dovozeno, že v případě podání blanketního odvolání nelze takové odvolání ani po uplynutí 15 denní lhůty doplňovat. *Pokud by totiž bylo připuštěno doplnění takového odvolání, znamenalo by to legalizaci a možnost podání blanketního odvolání v předepsané lhůtě, které by pak bylo průběžně doplňováno*¹⁵².

2.3.2.2. Slovenská republika

Jak již bylo uvedeno výše, povinný má možnost podat námitky proti exekuci. O tomto musí být poučen ve vyrozumění o začátku exekuce. Lhůta k podání námitek je 14 dní od doručení vyrozumění o začátku exekuce a tyto se podávají u pověřeného exekutora, neadresují se soudu prostřednictvím exekutora. EP uvádí v § 50 odst. 1 také důvody, pro které může povinný námitky podat. S podáním námitek je spojena poplatková povinnost¹⁵³, avšak jen v případě, že soud námitky meritorně projedná a rozhodne o nich. *V prípade podania žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov zo strany povinného je súd povinný v prvom rade rozhodnúť o námietkách a až následne skúmať predpoklady pro oslobodenie povinného od súdnych poplatkov, čo je odôvodnené hlavne tým, aby žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov neslúžila ako nástroj obštrukcií. Stále sa však dá v praxi stretnúť s názorom, že poplatková povinnosť vzniká už podaním námietok, pričom následkom nezaplatenia poplatku je zastavenia konania o námietkach*¹⁵⁴.

¹⁵¹ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cjpn 200/2005 (R 31/2006).

¹⁵² VESELÝ, V.; RAKOVSKÝ, A. *Odvolání proti nařízení exekuce – obrana proti soudnímu exekutorovi?*. Bulletin advokacie, 2003, č. 4, s. 24 a násl.

¹⁵³ Podle § 5 odst. 1 písm. h) a § 6 odst. 2 první věta zákona o súdnych poplatkov vzniká účastníkovi podáním námitek proti exekuci poplatková povinnost ve výši 6 % z vymáhaného nároku, nejméně však 66 eur a nejvíce 16.596,50 eur.

¹⁵⁴ HROMÁDKOVÁ, L., HORVÁTH, E. *Exekučný poriadok s komentárom*. Poradca, 2011, č. 2-3, s. 8 a násl.

Důvody námitek jsou, že po vzniku exekučního titulu nastaly okolnosti, které způsobily zánik vymáhaného nároku anebo brání jeho vymahatelnosti¹⁵⁵, anebo zde jsou jiné důvody, pro které je exekuce nepřipustná a dále že oprávněný nebo povinný nejsou právními nástupci osob uvedených v exekučním titulu. Námitky musí být odůvodněné, přičemž k dodatečně uvedeným důvodům se nepřihlíží.

Námitky proti exekuci je exekutor povinný doručit soudu k rozhodnutí nejpozději do 5 dní od jejich doručení účastníkem. O námitkách proti exekuci rozhodne soud nejpozději do 60 dnů od jejich doručení. Takto pevně stanovené lhůty mají výrazný vliv na posílení zásady rychlosti exekučního řízení. Pokud povinný vezme námitky zpět předtím, než o nich rozhodne soud, exekutor pokračuje ve vykonávání exekuce a o námitkách se nerozhoduje. Rozhodnutí o námitkách doručí soud oprávněnému a povinnému. Příslušnému exekutorovi doručí soud toto rozhodnutí po nabytí právní moci. Proti rozhodnutí, kterým se vyhovělo námitkám, je přípustné odvolání. Jakmile je rozhodnutí, kterým se vyhovělo námitkám, pravomocné, soud exekuci z úřední povinnosti zastaví. Proti tomuto rozhodnutí není přípustné odvolání. *Z exekučného poriadku vyplýva, že námietky podľa § 50 tohto zákona nie sú navyše ani najúčinnnejším prostriedkom ochrany práv povinného, pretože nevyhovenie námietkam nie je možné napádať riadnym opravným prostriedkom*¹⁵⁶. Takové potlačení zásady dvouinstančního rozhodování v exekučním řízení je velmi výrazné oslabení postavení povinného ve prospěch zásady rychlosti exekuce.

Ve srovnání s českou právní úpravou má povinný širší možnost uplatňovat důvody v námitkách proti exekuci, a to zejména v tom, že může účinně namítat např. promlčení vymáhaného nároku. Při tomto se vychází z dikce, že se jedná o okolnost, která „brání vymahatelnosti nároku“. Takto odůvodněné námitky vedou k rozhodnutí soudu, jímž námitkám vyhoví a poté exekuci z úřední povinnosti zastaví. V České republice by promlčení vymáhaného nároku tvrzené v odvolání proti usnesení o nařízení exekuce nevedlo k zamítnutí návrhu na nařízení exekuce. Soud by takové usnesení o nařízení exekuce potvrdil a v odůvodnění by konstatoval, že promlčení vymáhaného nároku je důvod pro zastavení exekuce, ale nikoli pro zamítnutí návrhu na nařízení exekuce. Slovenskou právní úpravu lze z tohoto důvodu označit za systematičtější.

¹⁵⁵ Pod skutočnosťami, ktoré bránia vykonateľnosti rozhodnutia treba rozumeť všetky skutočnosti, ktoré môžu mať za následok zastavenie exekúcie (alebo čiastočné zastavenie) podľa § 57, ale aj podľa 40. Rovnako vymáhateľnosti bránia aj všetky skutočnosti, ktoré by inak odôvodňovali zastavenie konania ako takého. (KRAJČO, J. *Komentár, Exekučný poriadok*. 1. vydání. Bratislava : EUROUNION spol. s r.o., 2009, s. 166).

¹⁵⁶ Usnesení Ústavného súdu Slovenskej republiky č.j. III. ÚS 10/05-19 ze dne 11.1.2005.

Dalším výrazným rozdílem mezi oběma úpravami je, že exekutor dle slovenské právní úpravy nesmí vydat exekuční příkaz (exekuční příkaz má dle EP jiné účinky než exekuční příkaz dle EŘ) do té doby, než je mu doručeno usnesení soudu, že se námitky zamítají. Exekutor dle české právní úpravy může vydávat exekuční příkazy již po doručení usnesení o nařízení exekuce a dále v tomto pokračovat bez ohledu na případné podané odvolání proti usnesení o nařízení exekuce. Povinný má tedy i přes podání (úspěšného) odvolání proti usnesení o nařízení exekuce ztíženou dispozici při nakládání se svým majetkem, protože se již bude na takové právní úkony hledět jako na úkony učiněné v rozporu se speciálním inhibitoriem (viz níže).

Konečně je postavení povinného v české republice příznivější, neboť s podáním odvolání proti usnesení o nařízení exekuce není spojena poplatková povinnost, jako je tomu dle slovenské právní úpravy. Tento poplatek sice plní funkci regulativní funkci, ale mohou jistě nastávat případy, kdy povinného tato povinnost odradí od podání námitek, které mohou být úspěšné.

2.3.3. NÁVRH NA ODKLAD EXEKUCE

*Odklad exekuce je stav řízení, v němž soud a exekutor posečká v provádění exekuce a nečiní úkony, které by vedly bezprostředně k vynucení povinnosti povinného, přičemž doposud provedené úkony nejsou zásadně dotčeny*¹⁵⁷. Smyslem institutu odkladu exekuce je předcházet nepříznivým a často i nenapravitelným následkům pro povinného, které by mohlo bezodkladné provedení exekuce způsobit.

2.3.3.1. Česká republika

Odklad exekuce je upraven v § 266 OSŘ a dále doplněn ustanovením § 54 EŘ. Podle § 266 odst. 1 OSŘ může soud na návrh odložit provedení exekuce, jestliže se povinný bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlené provedení exekuce mohlo mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a oprávněný by nebyl odkladem exekuce vážně poškozen. Provedení exekuce podle § 266 odst. 1 OSŘ lze odložit jen na návrh povinného. Oprávněný není legitimován k podání návrhu na odklad provedení

¹⁵⁷ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 225.

exekuce podle § 266 odst. 1 OSŘ¹⁵⁸. Pro určení, zda jsou dány podmínky pro odklad exekuce, je klíčové posoudit poměry povinného.

Pro odklad exekuce musí být splněna podmínka, že povinný se bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlené provedení exekuce mohlo mít pro něho nebo příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky. *Povinný se ocitl v nepříznivém postavení „bez své viny“ tehdy, jestliže mu nelze vytknout zavinění v tom, v jakém postavení se po vydání rozhodnutí nebo jiného titulu ocitl, tedy jestliže se povinný v tomto postavení ocitl, ačkoliv zachoval potřebnou míru pečlivosti, kterou po něm lze požadovat*¹⁵⁹. Přitom takové nepříznivé postavení nastalo až po vydání rozhodnutí nebo jiného titulu. Nepříznivé postavení povinného musí mít současně přechodnou povahu, je tedy možné o něm předpokládat, že pomine a že v pozdější době již nebude překážkou provedení exekuce. Nepříznivé postavení povinného musí být dále doplněno důvodným předpokladem, že neprodlené nucené splnění povinnosti by mělo pro něj nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky ve srovnání se situací, kdyby se v přechodně nepříznivém postavení neocitl.

Druhá podmínka, která musí být splněna pro odklad exekuce, je, že oprávněný nesmí být takovým odkladem vážně poškozen. Soud (exekutor) musí v každém jednotlivém případě srovnávat následky hrozící povinnému s újmou, kterou by odkladem utrpěl oprávněný. Provedení exekuce lze odložit jen tehdy, jestliže je možné s ohledem na všechny okolnosti případu po oprávněném požadovat, aby se splněním povinnosti bylo ještě vyčkáno. Toto lze realizovat tím, že exekutor spojí povolení odkladu s podmínkou, že povinný bude hradit vymáhanou pohledávku ve splátkách i během odkladu exekuce.

Druhý možný důvod pro odklad exekuce je uveden v § 266 odst. 2 OSŘ, podle kterého může soud (exekutor) i bez návrhu povinného odložit exekuci, lze-li očekávat, že exekuce bude zastavena¹⁶⁰. Uplatnění tohoto důvodu odkladu předpokládá, že bylo u příslušného orgánu zahájeno řízení, jehož výsledným rozhodnutím bude exekuce zastavena.

¹⁵⁸ Objevují se však názory, že návrh na odklad exekuce podle § 266 odst. 1 o. s. ř. může podat i oprávněný, a to na základě argumentu *a maiori ad minus*, neboť může-li věřitel podat návrh na úplné zastavení exekuce, tím spíše může podat návrh na její odklad. (RAKOVSKÝ, A. *Odklad exekuce pro přechodné zhoršení postavení povinného*. Právní rozhledy, 2004, č. 20, s. 757 a násl.)

¹⁵⁹ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kolektiv. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2211.

¹⁶⁰ Stejně ustanovení § 54 odst. 6 EŘ: I bez návrhu může exekuční soud odložit provedení exekuce, lze-li očekávat, že exekuce bude zastavena.

Judikaturou byla dovozena i negativní podmínka odkladu exekuce, a to že *při exekuci k vydání výživného převažuje zájem vymáhajícího věřitele zájem dlužníkův v tom, aby exekuce byla odložena*¹⁶¹.

Ustanovení § 54 EŘ, které upravuje podrobnosti institutu odkladu exekuce, bylo zásadně novelizováno zákonem č. 286/2009 Sb., který zavádí nová procesní pravidla. Povinný musí nově podávat návrh na odklad exekuce exekutorovi. Pokud návrh na odklad exekuce neobsahuje všechny náležitosti, je nesrozumitelným, neurčitý nebo k němu nejsou přiloženy listiny k prokázání tvrzení obsažených v návrhu, exekutor jej odmítne z důvodu formálních vad, aniž by ho věcně posuzoval, jestliže nelze pro tyto nedostatky věcně o návrhu rozhodnout. Současně je v § 54 odst. 1 in fine EŘ výslovně stanoveno, že ustanovení § 43 OSŘ¹⁶² se nepoužije¹⁶³.

Do vydání rozhodnutí o návrhu na odklad exekuce exekutor nečiní žádné úkony směřující k provedení exekuce¹⁶⁴, nejde-li o návrh, který je svévolným nebo zřejmě bezúspěšným uplatňováním nebo bráněním práva. Toto neplatí, uplatní-li účastník v návrhu na odklad stejné okolnosti, o nichž již bylo rozhodnuto. Nevyhoví-li exekutor návrhu na odklad exekuce do 7 dnů, postoupí jej společně s exekučním spisem k rozhodnutí exekučnímu soudu, který o něm rozhodne bez zbytečného odkladu, nejpozději do 15 dnů. Stanovením pevných lhůt a nových pravidel nebude docházet k průtahům v provádění exekuce kvůli návrhům na odklad podávaným účelově s cílem zpomalit činnost exekutora.

¹⁶¹ RAKOVSKÝ, A. *Odklad exekuce pro přechodné zhoršení postavení povinného*. Právní rozhledy, 2004, č. 20, s. 757 a násl.

¹⁶² § 43 OSŘ zní:

1) Předseda senátu usnesením vyzve účastníka, aby bylo opraveno nebo doplněno podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčitě. K opravě nebo doplnění podání určí lhůtu a účastníka poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést.

2) Není-li přes výzvu předsedy senátu podání řádně opraveno nebo doplněno a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat, soud usnesením podání, kterým se zahajuje řízení, odmítne. K ostatním podáním soud nepřihlíží, dokud nebudou řádně opravena nebo doplněna. O těchto následcích musí být účastník poučen.

¹⁶³ Dle sněmovního tisku 804/0, zvláštní části důvodové zprávy k § 54 EŘ ve znění zákona č. 286/2009 Sb. je aplikace § 43 OSŘ vyloučena z toho důvodu, že výzvy k doplnění a s tím spojené lhůty by v tomto případě byly v rozporu s exekučním řízením. Dále je zde uvedeno, že odmítnutím návrhu na odklad není návrhovátelem nijak poškozen, neboť může podat nový – řádný návrh a nedojde k maření průběhu exekuce.

¹⁶⁴ *Tím míníme úkony směřující k nevratnému provedení exekuce, nikoli úkony směřující k pouhému zajištění majetku. Konkrétně vzato, podle našeho názoru může exekutor i během řízení o odkladu zjišťovan majetek povinného a vydávat exekuční příkazy, nemůže je však realizovat (tj. může např. iniciovat zápis poznámky v katastru nemovitostí, provést soupis či zablokovat účet v bance, nemůže však věci povinného prodat nebo peníze z účtu povinného převést). Opačný výklad by byl v rozporu se smyslem exekuce a zájmy oprávněného.* (KORBEL, F.; PRUDÍKOVÁ, D. *Nad změnami v exekučním řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 22, s. 791 a násl.).

V usnesení o odkladu exekuce z důvodu uvedeném v § 266 odst. 1 OSŘ uvede exekutor nebo exekuční soud dobu, na kterou se exekuce odkládá¹⁶⁵. Po tuto dobu exekutor nečiní žádné úkony směřující k provedení exekuce. Po uplynutí doby odkladu exekutor i bez návrhu¹⁶⁶ pokračuje v provádění exekuce. V usnesení o odkladu exekuce mohou být pro povinného stanoveny i podmínky, za kterých se exekuce odkládá a musí zde být vždy uveden důvod odkladu, protože podle důvodu odkladu mohou nastat různé následky na probíhající exekuční řízení (viz např. při provedení exekuce srážkami ze mzdy - § 289 OSŘ). Proti usnesení, kterým je rozhodnuto o návrhu na odklad exekuce, je přípustné odvolání.

Další speciální důvod odkladu exekuce je stanoven v § 54 odst. 4 EŘ, kde je uvedeno, že je-li odložena vykonatelnost exekučního titulu, exekutor nebo exekuční soud odloží provedení exekuce do doby pravomocného skončení řízení, ve kterém soud rozhoduje o odložení vykonatelnosti exekučního titulu. Tento postup je nutný vzhledem k nedostatku jednoho ze základních předpokladů provedení exekuce – vykonatelnosti exekučního titulu. Exekutor či exekuční soud musí v tomto případě rozhodnout o odkladu exekuce z úřední povinnosti.

Novinkou zavedenou do exekučního řádu zákonem č. 286/2009 Sb. je možnost složení jistoty. Je-li u exekutora nebo exekučního soudu složena jistota ve výši vymáhané pohledávky, nákladů oprávněného a nákladů exekuce, exekutor nebo exekuční soud na návrh povinného odloží provedení exekuce do právní moci rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce podaného povinným. Nedojde-li k zastavení exekuce, použije se jistota na úhradu vymáhané pohledávky, nákladů oprávněného a nákladů exekuce; jinak se vrátí složiteli jistoty. *Výrazně se tím zvyšuje ochrana povinného v případě, kdy sporuje některou z okolností rozhodných pro provedení exekuce a zároveň se zvyšuje i ochrana oprávněného, který má pro případ zamítnutí návrhu na zastavení exekuce zajištěnou úhradu své pohledávky ze složené jistoty*¹⁶⁷. Současně je zde i prvek motivační, který má složitele jistoty vést k uvážlivému rozhodnutí, zda jistotu složit či nikoli.

2.3.3.2. Slovenská republika

¹⁶⁵ Z této dílky § 54 odst. 3 EŘ tedy a contrario plyne, že při odkladu exekuce z důvodu uvedeném v § 266 odst. 2 OSŘ doba, na kterou se exekuce odkládá, uvedena být nemusí.

¹⁶⁶ Naproti tomu v případě odkladu výkonu rozhodnutí prováděného podle OSŘ se dovozuje nutnost vydání usnesení o pokračování výkonu rozhodnutí, a to i v případě, kdy byl odklad povolen na dobu určitou - R 27/1984 s. 150-151, stejně tak i R 19/1987 s. 132 a R 21/1981 s. 174.

¹⁶⁷ Sněmovní tisk 804/0, důvodová zpráva k zákonu č. 286/2009 Sb., zvláštní část k bodu 41 (§ 54).

Odklad exekuce je upraven v § 56 EP. Na návrh povinného může soud povolit odklad exekuce, pokud se povinný bez svojí viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neodkladná exekuce mohla mít pro něho nebo příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky¹⁶⁸ a oprávněný by nebyl odkladem exekuce vážně poškozený. Pro povolení odkladu stanoví EP totožné podmínky jako § 266 odst. 1 OSŘ, s tím rozdílem, že odklad exekuce lze povolit jen na návrh povinného, který je fyzickou osobou. Další shoda je v tom, že soud může povolit odklad exekuce v případech, kdy lze očekávat, že exekuce bude zastavena. O návrhu na odklad rozhoduje vždy soud. Návrh na odklad exekuce není spojen s poplatkovou povinností.

Specifickým důvodem odkladu exekuce stanoví § 56 odst. 3 EP. Soud může na návrh povinného povolit odklad exekuce také tehdy, pokud bylo cizí rozhodnutí ve státě, ve kterém bylo vydané, napadené oprávněným prostředkem. Odklad lze povolit až do pravomocného rozhodnutí o oprávněném prostředku.

Velmi citlivý přístup slovenský zákonodárce prokázal při tvorbě § 56 odst. 4 EP, podle kterého soud může povolit odklad exekuce také v případě, pokud by neodkladné provedení exekuce mohlo zabránit povinnému poskytovat anebo zabezpečovat zdravotní péči podle zvláštního právního předpisu¹⁶⁹.

Soud rozhodne o odkladu exekuce do 30 dní od podání návrhu. Do rozhodnutí soudu o odkladu exekuce může exekutor konat jen úkony směřující k zabezpečení majetku povinného. Proti rozhodnutí, kterým byl povolen odklad exekuce, je přípustné odvolání. V rozhodnutí o povolení odkladu musí přitom soud určit dobu, na kterou se exekuce odkládá. *Soud môže rozhodnúť o ukončení povolenia odkladu exekúcie, ak exekútor dá podnet na také rozhodnutie so zreteľom na to, že podmienky na povolenie odkladu predčasne pominuli, alebo sa dodatočne zistí, že nejestvovali ani v čase vydania uznesenia o povolení odkladu*¹⁷⁰.

EP výslovně zakazuje, aby byl z těch samých důvodů povolen odklad exekuce opakovaně.

Zvláštní důvod systematicky upravený v rámci odkladu exekuce, pro který exekutor nepokračuje v exekuci, je, že exekutor uzavře s povinným s písemným souhlasem oprávněného písemnou dohodu o postupném splácení vymáhané pohledávky. Po dobu plnění

¹⁶⁸ Ústavný súd Slovenskej republiky ve vsvém usnesení sp. zn. II. ÚS 1/09-29 ze dne 15. 1. 2009 uvedl, že pojem „zvlášť nepriaznivých následkov“, treba vykládat tak, že o tento prípad pôjde iba vtedy, ak následky neodkladného výkonu exekúcie spočívajú v ohrození základných životných istôt.

¹⁶⁹ Jedná se zejména o zákony Národnej rady Slovenskej republiky č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, č. 98/1995 Z. z. o Liečebnom poriadku, č. 140/1998 Z. z. o liekoch a zdravotníckych predpisov.

¹⁷⁰ Usnesení Ústavného súdu Slovenskej republiky č. j. II. ÚS 120/05-16 ze dne 11. 5. 2005.

písenné dohody o postupném splácení vymáhané pohledávky exekutor nepokračuje v exekuci jiným způsobem. Možnost povinného uzavřít s exekutorem dohodu o splátkách s garancí, že exekutor nebude činit další úkony směřující k provedení exekuce, lze chápat jako výrazné posílení ochrany povinného. V české právní úpravě podobnou dohodu nenalezneme a uzavřeli přesto exekutor s povinným podobnou dohodu o splátkách, chybí zde povinnému jistota, že soudní exekutor skutečně nebude činit další kroky k provedení exekuce, pokud bude dohoda ze strany povinného plněna. Navíc nutno dodat, že exekutor se v takové dohodě vůbec nemusí zavázat k tomu, že nebude podnikat další kroky k provedení exekuce, jednalo by se tedy výlučně o jeho dobrou vůli, která na druhou stranu může být za určitých okolností v rozporu se zásadou rychlosti exekučního řízení a povinností exekutora postupovat rychle a účelně.

Ze srovnání právních úprav je zřejmé, že podmínky pro povolení odkladu jsou totožné, rozdíly jsou pouze v jednotlivých specifických důvodech povolení odkladu exekuce. Oproti české právní úpravě v té slovenské chybí možnost složení jistoty a možnosti povinného nakládat posléze se svým majetkem, avšak lze předpokládat, že využití této možnosti ze strany povinného nebude v praxi moc časté a proto tento rozdíl není nijak zásadní.

2.3.4. NÁVRH NA ZASTAVENÍ EXEKUCE

Zastavení exekuce je na místě tehdy, jestliže nastala okolnost, pro kterou nemůže být exekuce úspěšně dokončena. Ústavný soud Slovenskej republiky ve svém usnesení č. j. III. ÚS 10/05-19 ze dne 11. 1. 2005 ohledně návrhu na odklad exekuce a návrhu na zastavení exekuce shrnul, že *účel týchto právnych prostriedkov obrany povinného v exekučnom konaní je rovnaký a spravidla spočíva v tom, že v absolútne alebo relatívne neprípustnej exekúcii sa nesmie pokračovať a musí sa zastaviť a prípadne pred rozhodnutím o zastavení sa musí exekúcia aj odložiť (jej vykonávanie).*

Procesní institut zastavení exekuce (jako zastavení procesu provádění exekuce, tedy vlastní realizace vymáhání splnění povinnosti na povinném) je třeba odlišovat od zastavení exekučního řízení¹⁷¹ (tam, kde je vadný návrh na zahájení exekuce nebo chybí podmínky řízení definované OSŘ a EŘ). Zastavit exekuční řízení lze jen tam, kde není exekuce pravomocně nařízena¹⁷². Dále bude pojednáno o zastavení exekuce.

2.3.4.1. Česká republika

¹⁷¹ Takto to předpokládá např. § 39 odst. 2 EŘ, § 104 OSŘ či § 104 OSŘ.

¹⁷² KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 230.

Zastavení exekuce je v exekučním řádu upraveno zejména v § 55 a § 55a ve znění po novelizaci zákonem č. 286/2009 Sb. Oproti dřívější úpravě je stanoveno, že povinný může podat návrh na zastavení exekuce do 15 dnů ode dne, kdy se dověděl o důvodu zastavení exekuce. Návrh na zastavení exekuce se podává u pověřeného exekutora. Podle důvodové zprávy k zákonu č. 286/2009 Sb. je cílem nově stanovené lhůty přimět povinného ke koncentraci svých námitek. Tato subjektivní lhůta však pravděpodobně nemá v praxi valného významu, a to ze dvou důvodů. Jednak bude jistě mnohdy obtížné dokazovat, kdy se povinný dověděl o důvodu zastavení exekuce a jestli lhůtu nezmeškal a jednak nelze souhlasit s výkladem, že v případě zmeškání lhůty nelze již daný důvod zastavení exekuce uplatňovat. Je nutno se přiklonit k závěru, že lze na základě daného důvodu podat návrh na zastavení exekuce opětovně (resp. i opožděně), protože v opačném případě by nastávaly absurdní situace, kdy by např. dle § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané a povinný by nemohl navrhnout zastavení exekuce jen proto, že zmeškal lhůtu 15 dnů. Pak by mu nezbylo nic jiného než žádat soud, aby exekuci zastavil i bez návrhu, nebo žádat oprávněného, aby on navrhl zastavení exekuce. Tento výklad by byl však až příliš formalistický. Lhůta 15 dnů bude působit na povinného zejména psychologicky, aby zbytečně nemeškal s podáním návrhu na zastavení exekuce, což ovšem jistě žádný povinný nedělal ani do účinnosti této nové právní úpravy.

Podá-li účastník návrh na zastavení exekuce, exekutor do 15 dnů od doručení návrhu vyzve ostatní účastníky, aby se vyjádřili, zda s návrhem souhlasí. Pokud souhlasí, exekutor vyhoví návrhu na zastavení exekuce do 30 dnů od marného uplynutí lhůty k vyjádření nebo od doručení souhlasného vyjádření, nastalo-li dříve. Nevyhoví-li exekutor návrhu na zastavení exekuce, postoupí jej společně s exekučním spisem v uvedeném lhůtě k rozhodnutí exekučnímu soudu.

Exekutor rozhodne o zastavení exekuce i bez návrhu, souhlasí-li se zastavením oprávněný¹⁷³. Nesouhlasí-li oprávněný, požádá exekutor o zastavení exekuce soud. Exekuční soud může o zastavení exekuce rozhodnout i bez návrhu. O zastavení exekuce se rozhoduje zpravidla bez jednání, vyjma případů, kdy to soud považuje za nutné nebo tak stanoví zákon. Jednání však musí soud nařídit vždy, pokud provádí dokazování, zda nastal některý z důvodů zastavení exekuce.

¹⁷³ Je otázkou, proč zákonodárce stanoví rozdílný postup pro případ, kdy oprávněný podá návrh na zastavení exekuce a kdy podá exekutorovi souhlas se zastavením exekuce. V prvním případě musí exekutor vyzvat povinného, zda s návrhem souhlasí, avšak ve druhém případě může exekutor exekuci bez dalšího zastavit. Lepším řešením by bylo umožnit exekutorovi zastavit exekuci ihned, pokud návrh na zastavení podá oprávněný.

Exekutor exekuci nezastaví, jsou-li splněny podmínky pro osvobození oprávněného podle zvláštního právního předpisu nebo je-li vymáháno výživné na nezletilé dítě. Soud exekuci na návrh účastníků nezastaví také tehdy, nejsou-li zaplacený náklady exekuce.

Soud i exekutor rozhodují o zastavení exekuce usnesením, proti kterému je přípustné odvolání¹⁷⁴. V případě, že soud či exekutor rozhodnou, že se exekuce v celém rozsahu zastavuje, rozhodnou současně o nákladech exekuce, jak to předpokládá § 151 odst. 1 OSŘ.

Za podání návrhu na zastavení exekuce není stanovena poplatková povinnost. Výjimkou je podání návrhu na zastavení exekuce z důvodu uvedeného v § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, což je dle přílohy k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, položky 16 písm. c) ve spojení s poznámkou č. 2 k této položce zpoplatněno částkou 1.000,- Kč.

2.3.4.1.1. DŮVODY ZASTAVENÍ EXEKUCE

Důvody zastavení exekuce jsou uvedeny zejména v § 268 OSŘ, a jsou následující:

a) Exekuce byla nařízena, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným (§ 268 odst. 1 písm. a) OSŘ).

Toto ustanovení míří na situace, kdy po právní moci usnesení o nařízení exekuce vyjde najevo, že exekuční titul nebyl v době nařízení po stránce formální nebo materiální vykonatelný a způsobilým podkladem pro nařízení exekuce. *Tento důvod zastavení exekuce se uplatní nejen tehdy, jestliže je zde titul, který je způsobilý vykonatelnosti nabýt, leč se dosud nestalo, nýbrž i v případě, že zde způsobilý titul nebyl, například proto, že správní rozhodnutí vykazuje tak závažné vady, že se neuplatní presumpce jeho správnosti, takže se na něj hledí jako na akt od počátku neexistující, tj. nicotný¹⁷⁵.*

b) Rozhodnutí, které je podkladem exekuce, bylo po nařízení exekuce zrušeno nebo se stalo neúčinným (§ 268 odst. 1 písm. b) OSŘ).

Tento důvod zastavení exekuce dopadá na situace, kdy je po nařízení exekuce zrušen exekuční titul (např. rozhodnutím dovolacího soudu). Stejně tak řeší situace, kdy se exekuční titul stal po nařízení exekuce neúčinným, ať už na základě jiného rozhodnutí nebo jiné právní skutečnosti. *Z důvodů uvedených v § 268 odst. 1 písm. a), b) OSŘ lze návrh na zastavení*

¹⁷⁴ Dle usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. 7 Co 1607/2003 *není soudní exekutor pověřený provedením nařízené exekuce oprávněn k podání odvolání proti usnesení soudu o zastavení exekuce. Současně je ale soudní exekutor pověřený provedením exekuce osobou oprávněnou k podání odvolání proti usnesení soudu prvního stupně, jímž bylo rozhodnuto o nákladech exekuce.*

¹⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 20 Cdo 1560/2005.

*exekuce úspěšně podat až po právní moci usnesení o nařízení exekuce, protože obsahem těchto důvodů jsou způsobilé odvolací námitky proti usnesení o nařízení exekuce*¹⁷⁶.

c) Zastavení exekuce navrhl ten, kdo navrhl její nařízení (§ 268 odst. 1 písm. c) OSŘ a § 55 odst. 3 EŘ.).

Toto je výrazem uplatnění dispoziční zásady v exekučním řízení. Exekuce bude zastavena, navrhne-li to oprávněný. V tomto případě nemůže zastavení exekuce zvrátit ani odmítavé stanovisko povinného. Důvody pro zastavení exekuce a stanovisko povinného mohou mít ve smyslu § 271 OSŘ význam jen pro rozhodnutí o náhradě nákladů exekuce. Současně je třeba si uvědomit, že exekuci lze zastavit jen v případě, že již nebyla skončena z jiného důvodu, např. vymožením vymáhané povinnosti včetně nákladů exekuce. Exekuci lze zastavit i částečně např. pro vymáhání uložené povinnosti a nákladů oprávněného a dále může být ponechána v běhu jen pro náklady exekuce.

d) Exekuce postihuje věci, které jsou z ní podle § 321 a § 322 OSŘ vyloučeny (§ 268 odst. 1 písm. d) OSŘ).

Tento důvod zastavení exekuce lze z povahy věcí aplikovat zejména při provedení exekuce prodejem nemovitostí nebo movitých věcí. Pokud jsou exekucí postiženy věci vyloučené z exekuce dle § 321 nebo § 322 OSŘ, pak je třeba ohledně nich exekuci zastavit. V tomto případě také není třeba uplatňovat vylučovací žalobu a čekat na rozhodnutí o ní.

e) Průběh exekuce ukazuje, že výtěžek, kterého jí bude dosaženo, nepostačí ani ke krytí jejich nákladů (§ 268 odst. 1 písm. e) OSŘ).

Jedná se o případy, kdy povinný nemá žádný majetek nebo jen minimální, jehož zpeněžení nestačí ani na krytí nákladů exekuce. V tomto případě by pokračování v exekuci vedlo jen ke zvyšování nákladů exekuce, které nemohou být kryty z výtěžku (je zde uplatněn princip procesní ekonomie). V takovém případě je na místě zastavení exekuce, s tím, že v návrhu na zastavení je třeba uvést, jaké úkony byly provedeny k zjištění majetku povinného a s jakým výsledkem. Podle názoru vysloveného v usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. 5 Co 141/2004 je třeba, aby exekutor postupoval v souladu s ustanoveními § 325a a 325b OSŘ a učinil osobní prohlídku povinného a prohlídku bytu a jiných místností povinného, jakož i jeho skříní nebo jiných schránek v nich umístěných, kde má povinný svůj majetek, v opačném případě je návrh na zastavení exekuce z důvodu nemajetnosti povinného předčasný. V případě, že oprávněný s takovým návrhem na zastavení nesouhlasí, postoupí jej exekutor soudu, který buď rozhodne o zastavení exekuce nebo

¹⁷⁶ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 233.

exekutora vyzve, aby v provádění exekuce pokračoval. *Tato výzva musí obsahovat závažné důvody, pro které se soud domnívá, že lze ještě nalézt postižitelný majetek povinného*¹⁷⁷.

f) Bylo pravomocně rozhodnuto, že exekuce postihuje majetek, k němuž má někdo právo nepřipouštějící exekuci (§ 267 OSŘ) (§ 268 odst. 1 písm. f) OSŘ).

Toto reflektuje situace, které vznikají na základě pravomocného rozsudku soudu o vylučovací žalobě, kdy byly některé věci z exekuce vyloučeny. Soud ohledně majetku uvedeného ve výroku rozsudku exekuci zastaví, a to i na návrh osoby, která excindační žalobu úspěšně uplatnila.

g) Po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím nařízené, ledaže byla tato exekuce již provedena; bylo-li právo přiznáno rozsudkem pro zmeškání, bude exekuce zastavena i tehdy, jestliže právo zaniklo před vydáním tohoto rozsudku (§ 268 odst. 1 písm. g) OSŘ).

Zánikem práva ve smyslu tohoto ustanovení je třeba v občanskoprávních vztazích chápat jen zánik tohoto práva některým ze způsobů uvedených v § 559 až 587 ObčZ a v obchodních vztazích také způsoby uvedenými v § 324 až 364 ObchZ¹⁷⁸. U ostatních druhů vztahů upravují způsoby zániku vymáhaného práva zvláštní zákony. Nelze proto navrhopat zastavení exekuce z tohoto důvodu v případě, že oprávněnému právo přiznané v exekučním titulu nikdy nenáleželo. Zánik práva musel tedy nastat až po vydání exekučního titulu. Při zastavení exekuce z tohoto důvodu musí mít soud za prokázané, že vymáhané právo zaniklo způsobem, se kterým právní předpis zánik práva spojuje (např. splněním závazku, nemožností plnění, dohodou účastníků, prekluzí atd.).

h) Exekuce je nepřípustná, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat (§ 268 odst. 1 písm. h) OSŘ).

Toto ustanovení dopadá na situace, kdy je exekuce nepřípustná z jiných důvodů, než které jsou uvedeny v jiných ustanoveních upravujících důvody zastavení exekuce. Účelem tohoto ustanovení je umožnit, aby exekuce byla zastavena i v jiných závažných případech, které pro jejich možnou rozmanitost nelze s úplností předjímat. Musí jít o takové okolnosti, pro které je další provádění exekuce neslučitelné se zásadami, na nich je exekuce založena nebo odporuje účelu, který exekuce sleduje, tedy vymoci uložené splnění povinnosti. *Musí se jednat o závažnou kolizi nastalých okolností se zásadami exekučního procesu, neboť*

¹⁷⁷ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 235, stejně tak usnesení NS, sp. zn. 20 Cdo 1062/2005.

¹⁷⁸ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 235.

*přirozeným smyslem exekuce je, aby byla provedena*¹⁷⁹. Jedná se zejména o situace, kdy dojde k pochybení při nařízení exekuce, které vyjde najevo až po jejím nařízení a to tím, že nebyly splněny podmínky, např. pravomoc soudu nebo účastník neměl způsobilost k právům a povinnostem atd. Jinými důvody může být promlčení vymáhaného práva či zrušení rozhodnutí Ústavním soudem České republiky. Jednalo by se též o situaci, kdy je exekuční titul vydán nepříslušným orgánem nebo kdy příslušný orgán vydal rozhodnutí zčásti i o věcech, které mu nebyly k rozhodování svěřeny¹⁸⁰.

Týká-li se nařízené exekuce některý z důvodů zastavení jen z části, bude exekuce zastavena částečně. Povinnému je dána možnost navrhnout zastavení exekuce v případě, kdy exekutor postihl exekučními příkazy majetek povinného v nepřiměřené výši vzhledem k vymáhané povinnosti. *Zastaví-li soud exekuci prováděnou určitým způsobem či v určitém rozsahu vzhledem k nepřiměřenosti zvoleného postupu, může exekutor vydat nový exekuční příkaz postihující majetek povinného způsobem, který soud zastavil, jen tehdy, pokud nebyla exekuce úspěšně dokončena ostatními způsoby, které probíhaly v době, kdy soud o zastavení rozhodoval, nebo pokud skončí neúspěšně některé z nich a je zcela zjevné, že zbylými způsoby nelze exekuci provést*¹⁸¹. Soud je oprávněn posuzovat přiměřenost prováděné exekuce. Při zvažování částečného zastavení exekuce musí být brány v úvahu i náklady, které dosud nevznikly, avšak pravděpodobně vzniknou v dalším průběhu exekuce. Může být přitom velice obtížné určovat jaká částka bude přibližně získána např. při provádění exekuce prodejem obchodního podílu či prodejem podniku. Soud při rozhodování o zastavení exekuce musí rovněž přihlížet i k možnosti dosáhnout uspokojení oprávněného v přiměřeném čase. Existuje i možnost kombinovat částečné zastavení exekuce s odkladem exekuce. Tam, kde vznikne pochybnost o přiměřenosti rozsahu prováděné exekuce, avšak možnost uspokojení některým ze způsobů je na základě provedeného dokazování velmi pravděpodobná, lze odložit exekuci prováděnou dalšími způsoby.

2.3.4.2. Slovenská republika

Ve slovenské právní úpravě je zastavení exekuce upraveno zejména v § 57 až § 59 EP. O zastavení exekuce rozhoduje výlučně soud, který zastaví exekuci na návrh nebo i bez návrhu. Exekuci je možno zastavit i částečně. Exekutor je povinný předložit věc soudu

¹⁷⁹ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 235.

¹⁸⁰ Např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 20 Cdo 653/2007 ze dne 24. 6. 2008.

¹⁸¹ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 236.

bezodkladně poté, jakmile skutečnosti naznačují nebo exekutor přímo zjistí, že nastaly důvody částečného nebo úplného zastavení exekuce. Tato povinnost exekutora byla do EP zavedena až zákonem č. 144/2010 Z. z. a má za cíl dosáhnout včasného zastavení exekuce, jestliže jsou pro zastavení splněny podmínky. Exekutor je osobou, která má komplexní informace o vedené exekuci a může nejlépe vyhodnotit, zda existuje některý z důvodů zastavení exekuce. Bylo by vhodné, aby *de lege ferenda* měl podobnou povinnost i exekutor postupující dle české právní úpravy.

Důvody zastavení exekuce jsou uvedeny v § 57 EP odst. 1 písm. a) až j) a tyto se až na jednu výjimku shodují s důvody zastavení exekuce dle české právní úpravy¹⁸², proto zde o nich nebude pojednáno opakovaně. Důvod zastavení exekuce, který české právo nezná, je uveden v § 57 odst. 1 písm. i) EP, podle kterého soud zastaví exekuci, pokud oprávněný nezaplatí poplatek za vydání pověření na vykonání exekuce, nicméně bylo by vhodnější hovořit v této souvislosti se zastavením exekučního řízení, protože zastavit exekuci lze až v případě, kdy je pravomocně nařízena, resp. kdy uplynula lhůta k podání námitek nebo rozhodnutí, kterým se námitky zamítly, nabylo právní moci.

Mimo důvody uvedené v § 57 odst. 1 EP umožňuje EP zastavit exekuci i tehdy, kdy to vyplývá z jiných ustanovení EP nebo jiného zákona (např. dle § 80 EP, § 101 EP nebo § 48 zákona č. 7/2005 Z. z., o konkurze a jeho reštrukturalizácii, dle kterého se exekuce prohlášením konkurzu na majetek povinného *ex lege* zastavuje¹⁸³).

EP přímo stanoví, že není možné navrhopvat zastavení exekuce z důvodu, že se změnila okolnosti rozhodující pro výšku a trvání splátek a dávek. Toto ustanovení dopadá na situace, kdy povinný má uloženou povinnost platit typicky výživné a přitom např. přijde o zaměstnání – tato skutečnost neodůvodňuje bez dalšího zastavení exekuce, avšak za určitých okolností by se mohlo jednat o důvod pro odklad exekuce.

Zajímavé je, že odvolání proti usnesení, jímž se exekuce zastavuje, je přípustné jen v těch případech, kdy byla exekuce zastavena z důvodů uvedených v § 57 odst. 1 písm. a), b),

¹⁸² Důvod zastavení exekuce dle § 57 odst. 1 písm. a) EP koresponduje s důvodem uvedeným v § 268 odst. 1 písm. a) OSŘ, důvod uvedený v § 57 odst. 1 písm. b) EP koresponduje s důvodem uvedeným v § 268 odst. 1 písm. b) OSŘ, důvod uvedený v § 57 odst. 1 písm. c) EP koresponduje s důvodem uvedeným v § 268 odst. 1 písm. c) OSŘ, důvod uvedený v § 57 odst. 1 písm. d) EP koresponduje s důvodem uvedeným v § 268 odst. 1 písm. d) OSŘ, důvod uvedený v § 57 odst. 1 písm. e) EP koresponduje s důvodem uvedeným v § 268 odst. 1 písm. f) OSŘ, důvod uvedený v § 57 odst. 1 písm. f) EP koresponduje s důvodem uvedeným v § 268 odst. 1 písm. g) OSŘ, důvod uvedený v § 57 odst. 1 písm. g) EP koresponduje s důvodem uvedeným v § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ, důvod uvedený v § 57 odst. 1 písm. h) EP koresponduje s důvodem uvedeným v § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ, důvod uvedený v § 57 odst. 1 písm. j) EP koresponduje s důvodem uvedeným v § 268 odst. 3 OSŘ.

¹⁸³ Dle § 109 odst. 1 písm. c) zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) je se zahájením insolvenčního řízení podle české právní úpravy spojen ten následek, exekuci lze nařídit, nelze ji však provést – tato se tedy narozdíl od slovenské právní úpravy nezastavuje.

f) až h). Jedná se o situace, kdy je zjištěný příslušný důvod zastavení exekuce zpravidla zpochybnitelný (např. zda po vydání exekučního titulu zaniklo právo jím přiznané), proto je připuštěna možnost přezkoumat toto rozhodnutí odvolacím soudem. V rozhodnutí o zastavení exekuce rozhoduje soud současně i o nákladech exekuce.

Pokud se jedná o obranu povinného ve srovnání s námitkami proti exekuci, vyššia účinnosť návrhu na zastavenie exekúcie vo vzťahu k ochrane povinného vyplýva z toho, že proti rozhodnutiu o tomto návrhu je prípustné v prevažnej väčšine prípadov odvolanie, o ktorom sa rozhoduje v riadnom inštančnom postupe na súde vyššieho stupňa¹⁸⁴.

Ve srovnání s českou právní úpravou lze tedy konstatovat, že institut zastavení exekuce nevykazuje velké odlišnosti, pokud se týče důvodů zastavení exekuce. Postavení povinného je dle slovenské právní úpravy slabší s ohledem na to, že proti některým rozhodnutím o zastavení exekuce není přípustné odvolání (a tedy ani proti výroku o tom, kdo má hradit náklady exekuce). Na druhou stranu je ochrana slovenského povinného posílena v tom směru, že exekutor má povinnost upozorňovat soud na možné důvody zastavení exekuce.

2.3.5. STÍŽNOST PROTI POSTUPU SOUDNÍHO EXEKUTORA A KÁRNÉ ŘÍZENÍ

2.3.5.1. Česká republika

Stížnost na exekutora, exekutorského kandidáta, koncipienta nebo dalšího zaměstnance exekutora není typický prostředek obrany povinného v exekučním řízení, jako je např. odvolání, avšak svou povahou se jim velmi blíží. Jedná se o podnět k přezkoumání postupu osob uvedených v předchozí větě. Může být adresováno Komoře nebo ministerstvu. Možnost podat takovou stížnost předpokládá výslovně § 113a EŘ, který upravuje působnost kontrolní komise. Kontrolní komise mimo jiné připravuje podklady, zpracovává zprávy a navrhuje opatření týkající se vyřizování stížností na exekutory, kandidáty, koncipienty a další zaměstnance exekutorů; za tím účelem je kontrolní komise oprávněna činit šetření v dotčených exekutorských úřadech. Kontrolní komise je nově orgánem Komory, dříve měla postavení pouze poradního orgánu prezidia Komory. Výsledek řízení o stížnosti může být pak podnětem pro podání kárné žaloby.

Kárná odpovědnost exekutora, kandidáta a koncipienta je zakotvena v § 116 odst. 1 EŘ. Novelou provedenou zákonem č. 183/2009 Sb. byla kárná odpovědnost rozšířena i na koncipienta. Kárná odpovědnost ostatních zaměstnanců soudního exekutora upravena není,

¹⁸⁴ Usnesení Ústavného súdu Slovenskej republiky č.j. III. ÚS 10/05-19 ze dne 11.1.2005.

protože tito zaměstnanci jednají zpravidla na pokyn osob, u nichž je kárná odpovědnost stanovena, tudíž by za takové jednání nesla odpovědnost osoba, na jejíž pokyn zaměstnanec exekutora jedná. V případě excessu zaměstnance by kárná odpovědnost pravděpodobně nepřicházela v úvahu, ledaže by se prokázalo, že exekutor, kandidát nebo koncipient nevěnovali dohledu na zaměstnance exekutora veškerou péči, jakou po nich lze spravedlivě požadovat.

Kárné provinění nově definuje § 116 odst. 2 EŘ jako závažné nebo opětovné a) porušení jeho povinností stanovených právním nebo stavovským předpisem anebo usnesením Komory, nebo b) narušení důstojnosti exekutorského povolání jeho chováním. Kárné řízení se zahajuje na návrh, který se nazývá kárnou žalobou. Subjekty, které jsou oprávněny podat kárnou žalobu, vymezuje § 117 odst. 2 EŘ¹⁸⁵. Oproti znění exekučního řádu před novelizací provedenou sankční novelou zde přibyl pod písm. b) předseda kontrolní komise a pod písm. c) předseda krajského soudu, který tak může učinit proti exekutorovi, který má sídlo v obvodu tohoto soudu, kandidátovi nebo koncipientovi tohoto exekutora či zástupci exekutora. Rozšíření počtu subjektů oprávněných podat kárnou žalobu je krok správným směrem a má za cíl přispět k větší kontrole činnosti soudních exekutorů.

Samotné kárné řízení probíhalo do účinnosti sankční novely podle stavovského předpisu Exekutorské Komory České republiky ze dne 23. 5. 2002, kárný řád (dále jen „kárný řád“). Kárné řízení v prvním stupni prováděla kárná komise v tříčlenných kárných senátech. Členy kárného senátu byli dva členové kárné komise z řad exekutorů a jeden člen kárné komise z řad soudců. Senát rozhodoval většinou hlasů. V praxi to vypadalo tak, že o kárných proviněních exekutorů rozhodovali exekutoři. Tento stav nebyl uspokojivý kvůli nedostatku nestranných a nezávislých členů kárného senátu. Situaci nemohla zlepšit ani přítomnost jednoho soudce mezi členy kárného senátu, protože tento mohl být bez větších problémů přehlasován zbytkem senátu (dvěma exekutory). Tuto neutěšenou situaci změnila již zmíněná sankční novela. *Kárná komise byla touto novelou zrušena a nadále bude kárné řízení probíhat podle exekučního řádu a přiměřeně podle zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců a*

¹⁸⁵ § 117 odst. 2 EŘ zní: Kárnou žalobu je oprávněn podat

- a) ministr proti kterémukoli exekutorovi, kandidátovi nebo koncipientovi,
- b) předseda revizní komise a předseda kontrolní komise ve věcech působnosti těchto komisí proti kterémukoli exekutorovi, kandidátovi nebo koncipientovi,
- c) předseda krajského soudu proti exekutorovi, který má sídlo v obvodu tohoto soudu, kandidátovi nebo koncipientovi tohoto exekutora či zástupci exekutora,
- d) předseda okresního soudu proti exekutorovi, který má sídlo v obvodu tohoto soudu, kandidátovi nebo koncipientovi tohoto exekutora,
- e) předseda okresního soudu proti exekutorovi, který byl tímto soudem pověřen provedením exekuce, proti kandidátovi nebo koncipientovi tohoto exekutora nebo zástupci exekutora (dále jen "kárný žalobce").

*státních zástupců, ve znění pozdějších předpisů, před kárným senátem Nejvyššího správního soudu*¹⁸⁶. Sankční novela v § 121 odst. 2 EŘ uvedla, že v kárném řízení jednají a rozhodují senáty, které podle zákona o řízení ve věcech soudců a státních zástupců jednají a rozhodují v řízení ve věcech soudců. *To znamenalo, že v senátech by pravděpodobně nezasedal žádný exekutor, neboť tyto jsou konstruovány jako šestičlenné, složené ze tří soudců, jednoho advokáta, státního zástupce a jiného právníka vylosovaného na návrh děkanů právnických fakult. Kárný senát je nově složený ze dvou soudců, dvou exekutorů, jednoho advokáta a jedné osoby navržené děkany právnických fakult*¹⁸⁷. Tímto bylo přesunuto vedení všech kárných řízení (tj. proti exekutorovi, kandidátovi i koncipientovi) před kárný senát Nejvyššího správního soudu.

Toto řešení se však nejevilo jako vhodné, protože zejména Nejvyšší správní soud se obával zahlcení senátů agendou řízení ve věcech kandidátů a koncipientů. Zákonodárce proto v rámci zákona č. 286/2009 Sb. přijal úpravu, kterou novelizoval také zákon č. 7/2002 Sb. a vytvořil nový kárný senát Nejvyššího správního soudu, sestavovaný speciálně pro kárné řízení ve věcech exekutorů. Tento kárný senát je tvořen ze šesti členů s tím, že předseda senátu je soudcem Nejvyššího správního soudu a jeho zástupce je soudcem Nejvyššího soudu. Dva z přisedících jsou vybíráni z řad exekutorů navržených Komorou. Ze zbývajících dvou přisedících je pátý z řad advokátů a šestý z jiných právníků navržených děkany právnických fakult. Nové řešení je vhodné, protože tím sblíží postavení exekutorů, soudců a státních zástupců, ale zejména *tím byla odstraněna nežádoucí profesní solidarita mezi exekutory, které se při tak malém počtu nelze dle mého názoru vyhnout*¹⁸⁸.

Kárná řízení proti kandidátovi a koncipientovi byla účinností zákona č. 286/2009 Sb. vrácena do kompetence Komory. O těchto kárných proviněních rozhodují tříčlenné senáty jmenované předsedou kárné komise z řad jejich členů. Kárná komise má přitom 9 členů, z toho 6 členů z řad soudců a 3 členy z řad exekutorů. Kárné senáty se skládají ze 2 členů kárné komise z řad soudců a 1 člena kárné komise z řad exekutorů. Předsedou kárného senátu může být pouze soudce. *Přestože bylo kárné řízení ve věcech kandidátů a koncipientů vráceno Komorě, jeho koncepce je vedena snahou neumožnit exekutorům rozhodovat v rámci své stavovské organizace samostatně, ale vnést do rozhodování o kárném provinění větší prvek nezávislosti posílením moci soudní v rámci kárné komise i jednotlivých senátů*¹⁸⁹. I přes evidentní snahu zákonodárce posilovat transparentnost a efektivnost kárných řízení, existují

¹⁸⁶ Sněmovní tisk 799/0, důvodová zpráva k zákonu č. 183/2009 Sb., zvláštní část k § 117 EŘ.

¹⁸⁷ KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D. *Nad změnami v exekučním řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 22, s. 791 a násl.

¹⁸⁸ ŠONKA, P. *Novelizace exekučního řádu*. Právní rádce, 2009, č. 12, s. 14 a násl.

¹⁸⁹ KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D. *Nad změnami v exekučním řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 22, s. 791 a násl.

názory, že jeho současná podoba je v rozporu s ústavně garantovaným právem na spravedlivý proces¹⁹⁰.

Kárné opatření, které lze uložit, stanoví § 116 EŘ a závisí na tom, zda se jedná o exekutora, kandidáta nebo koncipienta. Za kárné provinění lze vedle napomenutí a písemného napomenutí uložit pokutu, a to až do výše stonásobku všeobecného vyměřovacího základu stanoveného nařízením vlády pro účely důchodového pojištění u exekutora, desetinásobku u kandidáta a dvojnásobku u koncipienta. Nově je v případě, že bylo uloženo nejpřísnější kárné opatření (odvolání exekutora z exekutorského úřadu nebo odvolání kandidáta ze zastupování) stanoveno, že kárné rozhodnutí blokuje pro potrestaného přístup k výkonu funkce exekutora nebo zastupujícího kandidáta na dobu 5 let. Toto opatření má přispět nejen k vyšší motivaci při výkonu funkce, ale především zabránit tomu, aby výkon tak zodpovědné činnosti vykonávaly osoby, u nichž není dána dostatečná záruka řádného a bezchybného výkonu svěřených oprávnění a povinností. Pro povinné, ale i oprávněné v exekučních řízeních to přináší poměrně efektivní preventivní způsob na působení exekutorů, pro které by případná důvodná stížnost mohla znamenat značné komplikace v podobě případného kárného řízení.

2.3.5.2. Slovenská republika

Úprava vyřizování stížností a kárná odpovědnost exekutora je upravena v samostatné desáté části EP s názvem „Vybavovanie sťažností a disciplinárna zodpovednosť súdneho exekútora“. První hlava této části s názvem „Vybavovania sťažností“ obsahuje úpravu postupu v případě, že je podaná stížnost. Fyzické a právnické osoby se mohou obracet na slovenské ministerstvo a slovenskou komoru se stížnostmi na činnost slovenské komory a na činnost exekutorů. Stížnosti na činnost slovenské komory vyřizuje slovenské ministerstvo. Stížnosti na činnost exekutorů vyřizuje slovenská komora.

Stížnost lze podat písemně nebo ústně do protokolu. Pokud je stížnost podána u nepříslušného orgánu, tento má povinnost ji neprodleně postoupit příslušnému orgánu a stěžovatele o tomto vyrozumět. Obligatorní náležitostí stížnosti je označení stěžovatele, anonymní stížností se orgány nezabývají. EP výslovně stanoví, že podání stížnosti nesmí být

¹⁹⁰ *Fakticky to znamená, že všechny zde citované právnické profese (tj. soudci, státní zástupci a exekutoři) jsou v tomto „jednotně“ vedeném kárném řízení poškozovány tím, že proti rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu nemohou podat jakýkoliv opravný prostředek. Jejich kárné řízení je tudíž jednoinstanční, bez možnosti napadnout rozhodnutí kárného senátu odvoláním. Z dostupných názorů odborné právnické veřejnosti, jakož i podrobných rešerší tuzemských právních úprav kárné odpovědnosti mimo všech zde zmiňovaných právnických profesí vyplývá, že nikdo jiný není tak neodůvodněně a ústavně nekonformně postihován. (PLÁŠIL, V. Zamyšlení nad současnou právní úpravou kárné odpovědnosti soudních exekutorů, exekutorských kandidátů a exekutorských koncipientů. Komorní listy, 2010, č. 4, s. 5 a násl.).*

stěžovateli na újmu, s výjimkou případu, kdy se stěžovatel obsahem stížnosti dopustí trestného činu.

Slovenská komora je povinna vyřídit stížnost na činnost exekutora bezodkladně, nejpozději do dvou měsíců od doručení stížnosti, tuto lhůtu lze za určitých podmínek prodloužit. Exekutor, proti kterému stížnost směřuje, má právo se k ní vyjádřit, podat vysvětlení a poskytnout důkazy. O způsobu vyřízení stížnosti musí být stěžovatel písemně vyrozuměn. Pokud je stěžovatel toho názoru, že stížnost nebyla slovenskou komorou vyřízená řádně a včas, může požádat slovenské ministerstvo o prošetření vyřízení stížnosti slovenskou komorou. Úprava vyřizování stížností není v EP úplná, proto § 218c EP odkazuje na subsidiární použití zákona č. 9/2010 Z. z., o sťažnostiach a dále slovenská komora vydala dne 22. 4. 2010 Smernicu na vybavovanie sťažností na činnosť súdnych exekútorov, kde jsou upraveny podrobnosti o řízení o stížnostech, pokud je k jejich vyřízení příslušná slovenská komora. Výsledek řízení o stížnosti může v některých případech být podnětem k podání návrhu na zahájení disciplinárního řízení proti exekutorovi, obecně však platí, že vyřizování stížností a disciplinární řízení jsou dva samostatné procesy.

Druhá hlava desáté části EP nese název „Disciplinárna odpovednosť exekútora“. Exekutor je disciplinárně odpovědný za disciplinární provinění. Disciplinární provinění je v § 220 odst. 1 EP definováno jako zaviněné porušení povinností při výkonu činnosti exekutora, porušení slibu¹⁹¹, jednání, které narušuje důstojnost svojí funkce¹⁹², a pokračování navzdory předcházející výzvě ve výkonu činnosti, která je neslučitelná s funkcí exekutora. Takovéto jednání je dle § 220 odst. 2 EP závažným disciplinárním proviněním, pokud vzhledem k povaze porušení povinnosti, způsobu jednání, míře zavinění, jeho opakování anebo jiné přitěžující okolnosti je jeho škodlivost zvýšená. Z uvedeného vyplývá, že disciplinární provinění má jak formální stránku, tak materiální stránku, přičemž aby se jednalo o disciplinární provinění, musí jednání exekutora naplňovat alespoň určitou míru škodlivosti.

Disciplinární opatření ukládaná za disciplinární provinění jsou uvedena v § 221 odst. 1 EP¹⁹³ a disciplinární opatření ukládaná za závažné disciplinární provinění jsou uvedena v §

¹⁹¹ Slib exekutora dle § 13 EP zní: Sľubujem na svoje svedomie a občiansku česť, že budem dodržiavať Ústavu Slovenskej republiky a ostatné zákony, ako aj iné všeobecne záväzné právne predpisy a budem ich uplatňovať ako súdny exekútor podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia, pri výkone svojej činnosti budem postupovať nezávisle, nestranne a spravodlivo a budem dodržiavať povinnosť mlčanlivosti o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozviem v súvislosti s vykonávaním činnosti podľa Exekučného poriadku.

¹⁹² Jedná se zejména o takové jednání, které je v rozporu s Etickým kódexem soudního exekutora schváleném konferencí slovenských exekutorů dne 11.4.2008.

¹⁹³ § 221 odst. 1 EP zní: Za disciplinárne previnenie možno uložiť ako disciplinárne opatrenie a) pokahranie, b) písomné pokahranie, c) peňažnú pokutu až do sumy 330,- eur.

221 odst. 2 EP¹⁹⁴. Jako obligatorní disciplinární sankci za porušení povinnosti exekutora uvedené v § 46 odst. 2 EP¹⁹⁵ je v § 221 odst. 3 EP stanoveno uložení disciplinárního opatření dle § 221 odst. 2 písm. b) EP a za opakované porušení této povinnosti se obligatorně uloží disciplinární opatření dle § 221 odst. 2 písm. c) EP. Disciplinární komise má přitom možnost v případě potřeby uložit více disciplinárních opatření vedle sebe. Peněžní pokuty jsou příjmem slovenské komory. Za určitých okolností slovenský ministr může (§ 222 odst. 1 EP) a za určitých okolností musí (§ 222 odst. 2 EP) pozastavit exekutorovi výkon funkce exekutora, zpravidla v souvislost s probíhajícím trestním řízením proti exekutorovi nebo v souvislosti se zahájením disciplinárního řízení proti němu za závažné disciplinární provinění.

Disciplinární řízení proti exekutorovi vede disciplinární komise, která je jedním z orgánů slovenské komory. Disciplinární komise má 11 členů a její jednání a rozhodování je upraveno v disciplinárním pořádku vydaném slovenskou komorou. Členové disciplinární komise jsou voleni z řad exekutorů konferencí exekutorů (obdoba sněmu exekutorů v České republice) na dobu 3 let. Disciplinární řízení se začíná na návrh, nebo pokud věc disciplinární komisi postoupil orgán činný v trestním řízení. Návrh na zahájení disciplinárního řízení je oprávněn podat slovenský ministr, předseda kteréhokoli soudu Slovenské republiky a prezident slovenské komory do jednoho roku ode dne, kdy se navrhovatel dověděl o disciplinárním provinění, nejpozději však do tří let ode dne, kdy k disciplinárnímu provinění došlo. Disciplinární komise rozhodne o disciplinární odpovědnosti exekutora nejpozději do jednoho roku ode dne doručení návrhu na zahájení disciplinárního řízení. Případy zastavení disciplinárního řízení jsou upraveny v § 226 EP. Pokud disciplinární komise zjistí, že se exekutor dopustil disciplinárního provinění, uloží mu příslušné disciplinární opatření, v opačném případě mu disciplinární opatření neuloží.

Proti rozhodnutí disciplinární komise může podat exekutor nebo navrhovatel do 15 dní od doručení rozhodnutí odvolání, které má odkladný účinek. O odvolání rozhoduje odvolací disciplinární komise, kterou za tímto účelem jmenuje slovenský ministr. Odvolací komise má pět členů, z nichž dva jsou exekutoři, kteří jsou členy disciplinární komise a nerozhodovali v prvním stupni, další tři členy jmenuje slovenský ministr z exekutorů anebo ze zaměstnanců slovenského ministerstva. Odvolací revizní komise rozhoduje na základě kasačního principu -

¹⁹⁴ § 221 odst. 2 EP zní: Za závažné disciplinárne previnenie možno uložiť ako disciplinárne opatrenie a) písomné pokahranie, b) peňažnú pokutu až do sumy 3.310,- eur, c) zbavenie výkonu funkcie exekútora.

¹⁹⁵ § 46 odst. 2 EP zní: Exekútor je povinný začať vykonávať exekúcie v poradí, v akom mu boli doručené návrhy na vykonanie exekúcie, ktoré splňujú všetky náležitosti návrhu podľa § 39. Návrhy na vykonania exekúcie pre pohľadávky predstavujúce výživné sa vybavujú prednostne.

napadené rozhodnutí proto buď potvrdí, nebo zruší a vrátí věc disciplinární komisi, která je názorem odvolací disciplinární komise vázaná. Odvolací disciplinární komise může též rozhodnutí zrušit a věc postoupit orgánu, do jehož pravomoce spadá rozhodování o skutku, pro který je vedeno disciplinární řízení. Proti rozhodnutí odvolací revizní komise není přípustné odvolání. Pravomocné rozhodnutí disciplinární komise je přezkoumatelné soudem podle ve správním soudnictví podle první a druhé hlavy páté části OSP, konkrétně § 244 až § 250k o správním soudnictví.

Slovenská právní úprava vyřizování stížností a kárné odpovědnosti exekutora je ve srovnání s úpravou v České republice podrobnější. EŘ sice neobsahuje ustanovení o vyřizování stížností, avšak tato problematika je upravena stavovským předpisem Komory ze dne 15. 4. 2005. Pokud se týká kárné odpovědnosti, dle slovenské právní úpravy není zakotvena kárná odpovědnost exekutorského koncipienta, což je třeba považovat za systémový nedostatek. Za případný exces ze strany koncipienta by tak byl kárně odpovědný jen exekutor. Dalším rozdílem je, že ve Slovenské republice vede kárné řízení proti exekutorovi disciplinární komise, které je složena z exekutorů, je otázku, zda při rozhodování o disciplinárních opatřeních nevzniká mezi členy komise a exekutorem, proti kterému se řízení vede, jistá profesní solidarita. Určitou zárukou nestrannosti členů rozhodovacího orgánu je fakt, že o odvolání proti rozhodnutí disciplinární komise rozhoduje odvolací disciplinární komise, jejíž většina členů mohou být zaměstnanci slovenského ministerstva, avšak toto závisí na volném uvážení slovenského ministra. V tomto směru je na zvážení, zda je správné ponechat slovenskému ministrovi tak silný vliv na složení odvolací revizní komise. V České republice se tento model neosvědčil, a lze považovat za lepší řešení, když o kárných proviněních exekutora rozhoduje zvláštní senát, většina jehož členů nemůže být za žádných okolností exekutory a jehož složení nemůže být ministrem podstatně ovlivněno. Slovenská právní úprava oproti české neobsahuje možnost zahlázení kárného postihu. Dále výnos z uložení disciplinárního opatření pokuty je vždy příjmem slovenské komory, kdežto dle české úpravy jsou pokuty uložené exekutorovi příjmem státního rozpočtu a pouze pokuty uložené koncipientovi a kandidátovi jsou příjmem Komory.

2.4. Postavení povinného po doručení exekučního příkazu

2.4.1. ČESKÁ REPUBLIKA

2.4.1.1. Exekuční příkaz

Exekuci provádí exekutor pověřený provedením exekuce a úkony k její provedení činí i bez návrhu. Exekutor poté, co mu bylo doručeno usnesení o nařízení exekuce, posoudí, jakým způsobem bude exekuce provedena, a vydá nebo zruší¹⁹⁶ exekuční příkaz ohledně majetku, který má být exekucí postižen. Základní prostředek, kterým exekutor provádí exekuci, je exekuční příkaz. Exekuční příkaz je specifický typ rozhodnutí zavedený exekučním řádem a představuje příkaz k provedení exekuce některým ze způsobů v uvedených v zákoně.

Exekuční příkaz je oprávněn vydat jen exekutor nebo jím zmocněný kandidát poté, co zvolí nejvhodnější způsob provedení exekuce. Bližší obsahové náležitosti písemného vyhotovení exekučního příkazu stanoví § 48 a § 49 EŘ. Exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle OSŘ. Exekuční příkaz exekutor doručí oprávněnému, povinnému a dalším osobám, kterým se podle zvoleného způsobu exekuce doručuje usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí podle OSŘ. Exekuční příkaz se do vlastních rukou osobám doručuje v případech, v nichž podle zvoleného způsobu provedení exekuce OSŘ stanoví, že se doručuje do vlastních rukou usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí. Proti exekučnímu příkazu není přípustné odvolání (§ 55c odst. 3 písm. b) EŘ), je tedy staven na roveň rozhodnutím soudu prvního stupně, proti nimž odvolání není přípustné podle § 202 odst. 1 a 2 OSŘ. Z tohoto plyne, že exekuční příkaz nabývá právní moci okamžikem doručení všem účastníkům řízení. Proti exekučnímu příkazu se lze bránit jinými prostředky obrany povinného v exekučním řízení, např. za určitých okolností návrhem na (částečné) zastavení exekuce¹⁹⁷.

2.4.1.2. Obecně důsledky doručení exekučního příkazu a zásada přiměřenosti

Exekuční příkaz musí být povinnému vždy doručen. Majetek, který je postižen exekučním příkazem, nesmí povinný převést na jiného, zatížit ho nebo s ním jinak nakládat. Právní úkon, kterým povinný poruší tuto povinnost, je neplatný. Toto ustanovení § 47 odst. 4

¹⁹⁶ Možnost zrušit exekuční příkaz exekutorem, který jej vydal, byla do exekučního řádu zavedena až zákonem č. 347/2007 Sb. Zákonodárce takto vyřešil poměrně nejasnou situaci, kdy docházelo ke sporům, zda je exekutor oprávněn též zrušit jím vydaný exekuční příkaz. K problému se vyjádřil Nejvyšší soud ČR ve svém stanovisku sp. zn. Cpjn 200/2005 ze dne 15.2.2006 k výkladu zákona č. 120/2001 Sb., kde vyslovil názor, že exekutor není oprávněn zrušit exekuční příkaz a jako hlavní argument uvedl absenci výslovného zmocnění v EŘ i OSŘ pro provedení takového zrušení exekutorem. K tomuto právnímu názoru Nejvyššího soudu ČR byly však vysloveny i názory opačné, blíže v MÁDR, J. *Ke stanovisku nejvyššího soudu k výkladu exekučního řádu*. Právní rozhledy, 2006, č. 10, s. 369 a násl.

¹⁹⁷ Podle usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. 14 Co 98/2003 (R 77/2003) vydá-li exekutor více exekučních příkazů, je způsobilou obranou proti nepřiměřenému rozsahu exekuce návrh na částečné zastavení exekuce dle § 268 odst. 4, druhá věta OSŘ, případně na odklad exekuce dle § 266 odst. 2 OSŘ. Při respektování ustanovení § 47 odst. 3 EŘ, dle kterého proti exekučnímu příkazu není přípustný opravný prostředek, lze dosáhnout přezkumu postupu exekutora z pohledu přiměřenosti způsobů provedení exekuce jen prostřednictvím institutů odkladu či zastavení exekuce.

EŘ konstituuje tzv. *speciální inhibitorium* na majetek postižený exekučním příkazem, které nastává okamžikem doručení exekučního příkazu povinnému. To znamená, že právní úkony povinného, které provedl po doručení exekučního příkazu ohledně věcí postižených exekučním příkazem, jsou neplatné. Toto ustanovení je třeba vykládat ve vzájemné souvislosti s novou koncepcí generálního inhibitoria. Jestliže právní úkony povinného provedené v rozporu s generálním inhibitoriem jsou neplatné relativně (jsou tedy platné, dokud se neplatnosti nedovolá k tomu oprávněná osoba), pak právní úkony provedené v rozporu se speciálním inhibitoriem jsou neplatné absolutně¹⁹⁸. Avšak ani omezení vzniklá v důsledku speciálního inhibitoria neplatí bezvýjimečně. Stejně jako u generálního inhibitoria jsou i zde stanoveny výjimky u jednotlivých způsobů exekuce v zájmu ochrany povinného nebo třetích osob.

V praxi je speciální inhibitorium realizováno tím, že *na základě doručeného exekučního příkazu jednotlivé registry (např. vozidel, zástav, cenných papírů apod.) zapíše k postiženým věcem poznámky o nařízení exekuce a omezí možnost povinného s těmito věcmi nakládat*¹⁹⁹.

Doplněním speciálního inhibitoria je tzv. *arrestatorium*. Tento institut znamená zákaz pro dlužníka povinného nakládat s pohledávkou povinného v rozsahu vymáhané částky. Arrestatorium se uplatní zejména při provedení exekuce příkázáním pohledávky či při provedení exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů.

Důležitým problémem, který bylo třeba v praxi řešit je, zda právní úkony, kterými bylo porušeno speciální inhibitorium, zůstávají neplatnými i v případě následného zastavení exekuce nebo zamítnutí či odmítnutí návrhu na nařízení exekuce odvolacím soudem. *Tam, kde okolnosti případu vedou k závěru, že exekuce podle stavu na počátku řízení vůbec neměla být vedena (nevykonatelný exekuční titul, vady návrhu na nařízení exekuce, nedostatek způsobilosti účastníka řízení aj.), lze dovodit, že trvání na absolutní neplatnosti úkonů provedených v rozporu se speciálním inhibitoriem i po skončení řízení (exekuce), odporuje smyslu uvedené úpravy, která má za cíl zamezit zmenšování majetku v průběhu exekuce, která je vedena po právu*²⁰⁰.

¹⁹⁸ Je zajímavé, že EŘ nestanoví povinnost exekutora poučit povinného o důsledcích speciálního inhibitoria, jako to například činí u odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, generálního inhibitoria a výzvy ke splnění vymáhané povinnosti v § 44 odst. 6 písm. g) EŘ. *De lege ferenda* by bylo vhodné exekuční řád doplnit o tuto povinnost.

¹⁹⁹ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 205.

²⁰⁰ KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V.; ŠIMKA, K. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2007, s. 154.

Jednou z nejdůležitějších zásad, kterou je exekutor při provádění exekuce limitován, je zásada přiměřenosti exekuce. Tato zásada znamená, že exekuce nesmí povinnému způsobit újmu ve větším rozsahu než je nezbytné k provedení exekuce a nesmí neúměrně snížit existenční úroveň povinného. Vezmeme-li v úvahu, že na rozdíl od výkonu rozhodnutí může exekutor provést exekuci více způsoby najednou, pak tato zásada nabývá na významu a v exekučním řádu je proto promítána hned do několika ustanovení.

Tato zásada je vyjádřena v novelizovaném § 46 odst. 1 EŘ²⁰¹. Podle něj pověřený exekutor postupuje při provádění exekuce rychle a účelně; přitom dbá ochrany práv účastníků řízení i třetích osob dotčených jeho postupem. Zákonodárce v tomto ustanovení včlenil přímo do zákonného textu na jednom místě zásadu procesní ekonomie a současně potřebu ochrany práv účastníků řízení. Přes částečně deklaratorní význam tohoto ustanovení je jeho zařazení do textu zákona důležité, aby bylo možno v případě potřeby postihovat exekutory v kárném řízení za jednání, která jsou v rozporu s těmito zásadami.

Ve volbě způsobu provedení exekuce je exekutor dále vázán omezením stanoveným v § 47 odst. 1 in fine EŘ, podle kterého je povinen v exekučním příkazu zvolit takový způsob exekuce, který není zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše závazků povinného a ceny předmětu, z něhož má být splnění závazků povinného dosaženo. Toto ustanovení je směřováno na situace, kdy vymáhaná peněžitá částka je relativně nízká a exekutor zvolí jako způsob provedení exekuce např. prodej nemovitosti.

Dle § 58 odst. 1 EŘ lze exekuci provést jen způsoby uvedenými v tomto zákoně. Jednou z největších změn, kterou s sebou novela exekučního řádu provedená zákonem č. 286/2009 Sb. přináší, je uvedena v § 58 odst. 1 a 2 EŘ a týká se způsobů provedení exekuce. Zajistit majetek k provedení exekuce lze nejvýše v rozsahu bezpečně postačujícím²⁰² k uhrazení vymáhané pohledávky, jejího příslušenství včetně příslušenství, které se pravděpodobně stane splatným po dobu trvání exekuce, pravděpodobných nákladů oprávněného a pravděpodobných nákladů exekuce. *Zákonodárce tímto směřuje ke zrychlení postupu exekutora při provedení exekuce a k zamezení ohrožení či porušení práv povinného nepřiměřeností exekuce*²⁰³. Nová úprava reaguje na potřeby praxe jednoznačně definovat přiměřenost rozsahu postihovaného majetku vymáhané pohledávce, jejímu příslušenství a

²⁰¹ § 46 EŘ byl celý novelizován zákonem č. 286/2009 Sb. s účinností k 1. 11. 2009.

²⁰² Pojem „bezpečně postačující“ je třeba podle našeho názoru vykládat tak, že postačuje pro okamžité provedení exekuce, nikoli tak, že postačuje např. k postupné úhradě srážkami ze mzdy nebo jinými, teprve v budoucnu očekávanými příjmy povinného. (KORBEL, F.; PRUDÍKOVÁ, D. *Nad změnami v exekučním řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 22, s. 791 a násl.).

²⁰³ PROŠEK, J. *Metodika k střednědobé novele exekučního řádu*. Bulletin advokacie, 2009, č. 12, s. 41 a násl.

vymáhaným nákladům. *Exekuce nesmí sloužit k omezení povinného ve větší než nezbytné míře, zejména když vzhledem k ustanovení § 44a odst. 1 EŘ povinný pod sankcí neplatnosti úkonů stejně nemůže po dobu probíhající exekuce nakládat se svým majetkem*²⁰⁴. Zvolený způsob provedení exekuce musí vždy směřovat proti majetku, který svou hodnotou bezpečně postačuje k uhrazení vymáhaných nároků. *Tato nová úprava by však měla zamezit případům, kdy sice exekutor zvolí vhodný způsob vykonání exekuce, ale v rámci tohoto způsobu zajistí majetek v nepřiměřené výši. Tato změna přispěje k ochraně práv povinného, neboť nucený zásah do jeho práv bude učiněn pouze v nezbytné míře*²⁰⁵.

Exekuční řád dále v § 58 odst. 2 zcela nově upravuje vztahy mezi jednotlivými způsoby provedení exekuce. Stanoví, že nepostačuje-li jeden ze způsobů provedení exekuce k uspokojení oprávněného, lze exekuci v jednom exekučním řízení provést více způsoby, popřípadě i všemi zákonnými způsoby. K provedení exekuce více nebo všemi způsoby lze přistoupit současně nebo postupně. Nebrání-li to účelu exekuce, provede se exekuce ukládající zaplacení peněžité částky příkázáním pohledávky, srážkami ze mzdy a jiných příjmů nebo zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitostech. Pokud tyto způsoby provedení exekuce nepostačují k uhrazení vymáhané peněžité pohledávky, jejího příslušenství, nákladů oprávněného a nákladů exekuce, provede se exekuce ukládající zaplacení peněžité částky prodejem movitých věcí a nemovitostí nebo prodejem podniku.

Zákonodárce zde pro případ vymáhání peněžitého plnění stanovil prioritu těch způsobů provedení exekuce, které přímo vedou k získání peněžních prostředků povinného (peněžité pohledávka, mzda a jiné příjmy) nebo zajistí pohledávky vymáhané v exekučním řízení zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitosti povinného. *Stanovení zákonného pořadí způsobů provedení exekuce neznamená, že by bylo nutné všechny dříve stanovené způsoby vyčerpat předtím, než bude přikročeno k dalším. ... Budou-li to odůvodňovat okolnosti, může exekutor přistoupit ihned k nejdůraznějším způsobům exekuce jako např. prodeji věci či podniku, případně ke všem způsobům provedení exekuce najednou*²⁰⁶. Exekutorské zástavní právo na nemovitosti zde neslouží k přímému vynucení peněžitého plnění, ale plní funkci zajišťovací a stimuluje povinného k placení vymáhaného plnění s tím, že povinný se nemusí bezprostředně obávat dražby nemovitosti.

Výklad podmínky „Pokud způsoby provedení exekuce podle věty třetí nepostačují k uhrazení...“ budou muset poskytnout exekutoři či následně soudy. Důvodová zpráva stanoví

²⁰⁴ Sněmovní tisk 804/0, důvodová zpráva k zákonu č. 286/2009 Sb., zvláštní část k bodu 45 a 46 (§ 58).

²⁰⁵ PALLA, T. *Novelizace exekučního řádu – posun k lepšímu?*. Právní rádce, 2010, č. 4, s. 10 a násl.

²⁰⁶ KORBEL, F.; PRUDÍKOVÁ, D. *Nad změnami v exekučním řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 22, s. 791 a násl.

pouze tolik, že *má-li povinný dostatek prostředků na účtu, nemůže exekutor zvolit jiný způsob exekuce*²⁰⁷. Exekutor či následně soud budou muset zvažovat, zda upřednostnit zásadu rychlosti exekučního řízení či spíše zásadu přiměřenosti exekuce. Už ze samotné podmínky neúspěšnosti preferovaných způsobů provedení exekuce pro možnost použití jiných je zřejmá snaha zákonodárce zdůraznit zásadu přiměřenosti. Pokud exekutor zvolí nepřiměřený způsob provedení exekuce nebo zvolí některý z „nepreferovaných“ způsobů provedení exekuce, pak povinnému nezbude, než navrhnout částečné zastavení exekuce. *Určí-li soudem pověřený exekutor způsob provedení exekuce, který je zřejmě nevhodný ve smyslu § 264 odst. 1 OSŘ, musí soud z úřední povinnosti nebo na návrh povinného nařízenou exekuci částečně pro tento nevhodný způsob provádění exekuce zastavit podle ust. § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ. Soudem pověřený exekutor musí určit jiný způsob provedení exekuce podle ust. § 59 EŘ*²⁰⁸.

2.4.2. SLOVENSKÁ REPUBLIKA

2.4.2.1. Exekuční příkaz

Stejně jako v České republice rozhoduje o způsobu provedení exekuce exekutor a to tak, že vydá exekuční příkaz, avšak tomu zpravidla časově předchází jiný příkaz. Exekutor může bez ohledu na uplynutí lhůty pro podání námitek proti exekuci vydat příkaz na začatí exekúcie (dále také „příkaz na zahájení exekuce“). Tento příkaz může vydat exekutor společně s vyrozuměním o začátku exekuce nebo až po něm. Příkaz na zahájení exekuce je úkon, kterým se určí způsob provedení exekuce, ale má jen zabezpečovací funkci - brání tedy povinnému a třetím osobám, aby nakládali s majetkem povinného způsobem, který se přiči účelu exekuce. Příkaz na zahájení exekuce musí obsahovat dodatek, že adresát (např. zaměstnavatel nebo banka) je povinný splnit uloženou povinnost až po doručení exekučního příkazu. Příkazem na zahájení exekuce se konstituuje *arrestatorium* na majetek povinného. Vydání příkazu na zahájení exekuce není povinnost, avšak je to prostředek, jak zabezpečit majetek povinného před vydáním exekučního příkazu.

Exekuční příkaz je specifickým rozhodnutím a rozumí se jím příkaz na vykonání exekuce některým ze způsobů exekuce uvedených v EP. Proti exekučnímu příkazu není přípustný opravný prostředek. Z časového hlediska přitom exekutor nesmí vydat exekuční

²⁰⁷ Sněmovní tisk 804/0, důvodová zpráva k zákonu č. 286/2009 Sb. zvláštní část k bodu 45 a 46 (§ 58).

²⁰⁸ Usnesení Krajského soudu v Praze, sp. zn. 28 Co 2030/2004.

příkaz dříve, než marně uplynula lhůta povinnému k podání námitek proti exekuci nebo než bylo exekutorovi doručeno pravomocné rozhodnutí soudu o tom, že se námitkám nevyhovuje. Obsahové náležitosti exekučního příkazu určuje § 53 EP, tyto se přitom nijak výrazně neliší od obsahových náležitostí stanovených EŘ. Exekuční příkaz je procesní úkon, kterým se exekuce přímo provádí.

Exekutor může vyzvat oprávněného, aby uvedl, jakým způsobem má exekutor provést exekuci a aby popř. označil plátce mzdy povinného nebo osobu, vůči které má povinný pohledávku. Jedná se součinnost rozdílnou od té, která je stanovena v § 34 EP. Tato výzva nezakládá oprávněnému povinnost informace poskytovat, jen jej má motivovat k jejich poskytnutí. Oprávněný může mít totiž takovéto informace k dispozici např. na základě obchodních jednání a jejich poskytnutí může urychlit postup exekutora.

Zásada přiměřenosti není v EP uváděna tak často jako v EŘ, základním vodítkem pro její aplikaci je § 61b EP. Zde je stanoveno, že exekuci je možno vykonat jen v rozsahu pohledávky vyplývající z exekučního titulu, jejího příslušenství a nákladů exekuce; toto však neplatí, pokud se exekuce vykonává prodejem movité věci, která se nedá rozdělit anebo prodejem nemovitosti a povinný nemá dostatek jiného majetku, z kterého by bylo možno uspokojit pohledávku oprávněného. Výkladem tohoto ustanovení lze dospět k závěru, že k prodeji nemovitosti a movitých věcí vyšší hodnoty lze přistoupit v případě, že povinný nemá jiný majetek, tedy že exekuci nelze provést jinými způsoby provedení exekuce. Tento závěr je tedy obsahově shodný se požadavkem obsaženým v § 58 odst. 2 EŘ.

Česká právní úprava je v tomto směru propracovanější, zejména z důvodů přesnější formulace podmínek, kdy lze přistoupit k provedení exekuce prodejem movitých věcí nebo nemovitosti. V případě, že by exekutor postihl majetek vyšší hodnoty, než je vymáhaná pohledávka s příslušenstvím a náklady exekuce, pak má povinný k dispozici obranu v podobě návrhu na částečné zastavení exekuce.

3. PROVEDENÍ EXEKUCE A DŮSLEDKY PRO POVINNÉHO

V následující části této práce nebude pojednáno vyčerpávajícím způsobem o všech možných způsobech provedení exekuce. Pozornost bude věnována způsobům, které jsou nejužívanější a v případě způsobů, jimiž se vymáhá nepeněžitě plnění, těm, které přinášejí nejvíce praktických problémů.

Pozornost při rozboru jednotlivých způsobů exekuce bude zaměřena na tzv. instituty ochrany povinného. Rozdíl mezi prostředky obrany povinného, o kterých bylo pojednáno výše, a instituty ochrany spočívá v tom, že instituty ochrany povinného chrání povinného bez ohledu na jeho aktivitu. Jedná se typicky o výčet movitých věcí, které nelze postihnout exekucí či o způsob výpočtu postihnutelné částky při provedení exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů.

Pro všechny způsoby provedení exekuce platí obecné pravidlo uvedené v § 52 EŘ a dále v jednotlivých ustanoveních věnovaných konkrétním způsobům provedení exekuce, že se při provádění jednotlivých způsobů exekuce použijí přiměřeně ustanovení OSŘ, pokud EŘ nestanoví jinak. V případě slovenské právní úpravy je situace odlišná, EP totiž stanoví velice podrobnou úpravu všech způsobů provedení exekuce, proto se OSP subsidiárně nepoužije.

3.1. Exekuce na peněžitě plnění

Podle povahy předmětu plnění, které má být exekucí vymoženo, se exekuce dělí na exekuce ukládající zaplacení peněžitě částky a na exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžitě částky. Způsoby, kterými lze provést exekuci ukládající zaplacení peněžitě částky jsou uvedeny v § 59 odst. 1 a 3 EŘ, resp. v § 63 EP²⁰⁹.

²⁰⁹ V této souvislosti je lze říci, že výčty způsobů provedení exekuce v obou právních předpisech jsou téměř stejné. Oproti EŘ zde EP navíc uvádí, že exekuci lze provést i příkazem na zadržení řidičského průkazu. Tento způsob byl do EP zaveden až zákonem č. 84/2009 Z. z. Nutno však dodat, že jej lze využít jen v případech, kdy je vyháhanou pohledávkou výživné přiznané rozhodnutím soudu. Tento způsob provedení exekuce je v Polsku zavedený od května 2005 a např. ve Francii již od roku 1992. Zadržení řidičského průkazu povinného sice žádný výtěžek nepřináší, avšak je zřejmé, že účinně působí na povinného jako procesní nátlak, aby splnil svůj závazek vůči oprávněnému. *De lege ferenda* by bylo vhodné tento způsob provedení exekuce zavést i do českého právního řádu. Objevují se však i názory, že *odňatie vodičského preukazu pre neplnenie vyživovacej povinnosti nie je o nič menej absurdné, ako odňatie práva užívať byt, práva prechodu cez susedný pozemok alebo iného práva, z dôvodu neplnenia vyživovacej povinnosti alebo pre neplnenie akejkoľvek inej zákonom uloženéj povinnosti, nesúvisiacej s príslušným obmedzením. V demokratickom právnom štáte môže takéto, nesporne represívne opatrenia ukladať výlučne len súd. Ani súd ich však nemôže ukladať bez toho, aby mali súvislosť so spáchaným trestným činom alebo iným predmetom sporu. Jediným možným návrhom de lege ferenda je preto zrušenie zákona č. 84/2009 Z. z. (viac viz VAEO, M. K zadrženiu vodičského preukazu pre neplnenie výživného. Bulletin slovenskej advokácie, 2009, č. 9, s. 8 a násl.).*

3.1.1. EXEKUCE SRÁŽKAMI ZE MZDY

*Exekuce srážkami ze mzdy je svojí podstatou zvláštním druhem exekuce příkázáním pohledávky, kterou se postihuje nárok na mzdu vznikající povinnému z pracovního nebo obdobného poměru*²¹⁰. Exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů (dále jen „exekuce srážkami ze mzdy“) je oproti ostatním způsobům provedení exekuce specifická v tom, že zpravidla zaručuje pravidelně se opakující plnění, které slouží k úhradě dluhu. Předmětem tohoto způsobu provedení exekuce je právo na mzdu ze závislé činnosti vykonávané povinným, popř. právo na jiné příjmy. Co se rozumí takovými jinými příjmy, stanoví § 299 odst. 1 OSŘ, resp. § 89 odst. 1 EP. Nadále bude pod pojmem „mzda“ myšlen i „jiný příjem“.

Pokud exekutor zjistí, že povinný má právo na mzdu, kterou lze postihnout exekucí, vydá exekuční příkaz (příkaz na zahájení exekuce) a tento doručí oprávněnému, povinnému a tomu, vůči komu má povinný nárok na mzdu. V exekučním příkazu přikáže exekutor plátcí mzdy, aby po tom, kdy mu bude exekuční příkaz doručen, prováděl ze mzdy povinného srážky a nevyplácel je povinnému. Srážky ze mzdy lze provádět jen do výše vymáhané pohledávky s příslušenstvím. Srážky se provádějí z čisté mzdy²¹¹.

Jakmile nabude usnesení o nařízení exekuce právní moci, vyrozumí o tom exekutor plátce mzdy, dle slovenské právní úpravy exekutor plátcí mzdy doručí po uplynutí lhůty pro podání námitek nebo poté, co mu je doručeno rozhodnutí o tom, že se námitky zamítají, exekuční příkaz. Plátce mzdy je poté povinen poukázat exekutorovi srážky ze mzdy povinného, které od doručení exekučního příkazu (nebo příkazu na zahájení exekuce) deponoval. Slovenská úprava je rozdílná, protože zde plátce mzdy posílá srážky ze mzdy přímo oprávněnému. Tím dochází k samotné realizaci exekuce. Plátce mzdy přestane provádět srážky, jakmile je pohledávka oprávněného uspokojena.

V případě, že povinný přestal pracovat u dosavadního plátce mzdy, musí to oznámit exekutorovi do jednoho týdne. Stejně tak musí do jednoho týdne exekutorovi oznámit, že nastoupil u jiného plátce mzdy. Tato povinnost povinného je doplněna povinností plátce mzdy oznámit exekutorovi do jednoho týdne, že u něj povinný přestal pracovat. Plátcí mzdy i povinnému může být za nesplnění některé z těchto oznamovacích povinností uložena soudem (exekutorem) pořádková pokuta. Nadto plátce mzdy odpovídá oprávněnému za škodu, která mu v důsledku toho vznikla, podle slovenské právní úpravy se oprávněný může domáhat

²¹⁰ CZIGLE, M. *Zákonná pravidla pro řešení střetu exekucí*. Daňový zpravodaj, 2001, č. 18, s. 2 a násl.

²¹¹ Čistá mzda se vypočítá tak, že se od mzdy odečte záloha na daň z příjmů fyzických osob srážena z příjmů ze závislé činnosti a funkčních požitků, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na zdravotní pojištění. Slovenská úprava v tomto nemá žádné odlišnosti.

žalobou vůči plátcí mzdy vyplacení sumy, na kterou by měl nárok, kdyby plátce mzdy oznamovací povinnost řádně splnil. Obě úpravy tedy dávají oprávněnému možnost domáhat se potenciální sražené sumy na plátcí mzdy, avšak dle OSŘ z titulu náhrady škody, dle EP na základě poddlužnické žaloby.

Úprava srážek ze mzdy v OSŘ obsahuje i specifické situace zastavení exekuce ohledně tohoto způsobu provedení exekuce. Dle § 290 odst. 1 OSŘ exekutor (soud) zastaví na návrh plátce mzdy nebo povinného exekuci srážkami ze mzdy, pokud povinný po dobu jednoho roku nepobírá mzdu vůbec nebo alespoň v takové výši, aby z ní mohly být srážky prováděny. Takovéto ustanovení v EP není. Naopak OSŘ i EP shodně stanoví, že na návrh povinného může soud (exekutor) zastavit exekuci srážkami ze mzdy, jestliže jsou srážky prováděny již jen pro běžné výživné a lze předpokládat, že povinný vzhledem ke svému chování i poměru k práci bude výživné platit dále dobrovolně. Toto je však plně na úvaze rozhodujícího orgánu a na takové rozhodnutí není právní nárok.

3.1.1.1. Nepostížitelná část mzdy

Účelom mzdy je predovšetkým zabezpečovanie živobytia, osobných, rodinných a iných potrieb zamestnanca. Je preto neprípustné, aby sa zrážky zo mzdy vykonávali bez ohľadu na tento účel. Rozsah srážok zo mzdy je preto zákonom obmedzený²¹². Základní pravidlo pro provádění srážek ze mzdy stanoví § 278 OSŘ, resp. § 70 odst. 1 EP, podle nichž povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy základní částka; způsoby jejího výpočtu stanoví nařízením vláda České republiky (vláda Slovenské republiky). Provádět srážky ze mzdy ve větším rozsahu, než dovolují ustanovení tohoto zákona, je nepřípustné, a to i když s tím povinný souhlasí (§ 281 OSŘ). Naproti tomu EP výslovně předpokládá, že pokud s tím povinný souhlasí, lze mu ze mzdy provádět srážky ve větším rozsahu, avšak vždy mu musí zůstat minimálně základní část mzdy. Toto pravidlo má za cíl zajistit povinnému, že i při provádění srážek ze mzdy mu zůstanou prostředky na uspokojování základních životních potřeb. Nadto EP umožňuje, aby na druhou stranu mohly být povinnému ze mzdy prováděny menší srážky, než stanoví zákon, avšak pokud se tak oprávněný s povinným dohodnou.

V současnosti je stanoven způsob výpočtu základní částky, která nesmí být sražena povinnému, v nařízení vlády č. 595/2006 Sb. a vypočítává se s ohledem na částku životního minima jednotlivce a částku normativních nákladů na bydlení na osobu povinného. Dále se v této části zohledňují osoby, kterým je povinný povinen poskytovat výživné. Podrobnosti

²¹² HROMÁDKOVÁ, L., HORVÁTH, E. *Exekučný poriadok s komentárom*. Poradca, 2011, č. 2-3, s. 8 a násl.

výpočtu jsou stanoveny v § 1 a 4 citovaného nařízení vlády. Pro slovenskou právní úpravu je výpočet základní části mzdy stanoven v nařízení vlády č. 268/2006 Z. z., přičemž tato částka je rovna 60 % ze životního minima na plnoletou osobu a navíc se v ní dále zohledňuje, zda povinný poskytuje výživné jiných osobám.

Z čisté mzdy, která zbývá po odečtení základní částky a která se zaokrouhlí směrem dolů na částku dělitelnou třemi a vyjádřenou v celých korunách, resp. eurocentech, lze srazit k vydobytí pohledávky oprávněného jen jednu třetinu (§ 279 odst. 1 první věta OSŘ a § 71 odst. 1 EP). Z tohoto pravidla existují výjimky v podobě tzv. přednostních pohledávek.

3.1.1.2. Přednostní pohledávky

Přednostní pohledávky jsou uvedeny v § 279 odst. 2 OSŘ, resp. v 71 odst. 2 EP. Jedná se o pohledávky, u kterých je vedle soukromého zájmu oprávněného na vymození dlužné částky zohledněn i veřejný zájem společnosti, což se projevuje v tom, aby tyto dlužné částky byly vymoženy v co nejkratší době. Patří sem např. pohledávky výživného, pohledávky daní a poplatků nebo různé přeplatky na dávkách státní sociální podpory.

Pro přednostní pohledávky lze podle § 279 odst. 1 druhá věta OSŘ, resp. § 71 odst. 1 EP srazit dvě třetiny ze mzdy po odečtení nezabavitelné části mzdy. Tyto přednostní pohledávky se uspokojují nejprve z druhé třetiny a teprve nestačí-li tato třetina k jejich úhradě, uspokojují se spolu s ostatními pohledávkami z první třetiny. Nadto vláda České republiky stanoví nařízením č. 595/2006 Sb. částku, nad kterou se srazí zbytek čisté mzdy vypočtené podle § 279 odst. 1 první věty OSŘ bez omezení²¹³. Tato zjištěná plně zabavitelná část zbytku čisté mzdy se připočte ke druhé třetině zbytku čisté mzdy v rozsahu, který je potřebný k uspokojení přednostních pohledávek; zbývající část se připočte k první třetině (§ 279 odst. 3 OSŘ). Obdobně je tak tomu i ve slovenské právní úpravě, kdy částku, nad kterou se srazí zbytek čisté mzdy, stanoví nařízení vlády č. 268/2006 Z. z. Takto se postupuje, pokud zůstatek čisté mzdy povinného překračuje 150 % z částky životního minima pro plnoletou osobu. Přebývající část mzdy nad tuto částku se připočte k první třetině mzdy.

3.1.1.3. Odporová žaloba

Odporová žaloba je specifický procesní prostředek, který umožňuje dle § 267a odst. 1 OSŘ uplatnit vůči věřiteli popření pravosti, výše, skupiny nebo pořadí některé z pohledávek

²¹³ Tato částka činí dle § 2 nařízení vlády č. 595/2006 Sb. součet částky životního minima jednotlivce a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu.

uspokojovaných tam, kde byla nařízena exekuce srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky nebo jiných práv, anebo prodejem movitých věcí, nemovitosti a podniku. Touto žalobou budou napadat typicky jeden věřitel druhého z důvodů uvedených výše, aby dosáhli větší šance na rychlé uspokojení svých pohledávek, avšak není vyloučeno, aby ji podal i povinný vůči některému z věřitelů. Slovenská úprava tuto možnost u srážek ze mzdy neupravuje.

3.1.1.4. Srovnání právních úprav

Z uvedeného plyne, že právní úpravy nejsou nějak zásadně odlišné. Obě vycházejí z tzv. třetinového systému, jak jej zakotvil ještě společný procesní předpis (tj. OSŘ do doby rozdělení společného státu). EP však umožňuje při provádění srážek ze mzdy vyšší flexibilitu, když povinný a oprávněný mají možnost smluvně dohodnout provádění vyšších nebo nižších srážek ze mzdy.

Dalším rozdílem potom je, že plátce mzdy vyplácí provedené srážky přímo oprávněnému, zatímco dle české právní úpravy se vyplácí srážky ze mzdy exekutorovi.

3.1.2. PŘIKÁZÁNÍ POHLEDÁVKY

Pod exekuci příkázáním pohledávky spadá příkázání pohledávky z účtu u peněžního ústavu (dále jen „příkázání pohledávky“), dále příkázání jiných peněžitých pohledávek a postižení jiných majetkových práv. Ustanovení o příkázání pohledávky se výslovně nevztahuje na vklady na vkladních knížkách a vkladních listech nebo jiné formy vkladů.

Doručením exekučního příkazu (příkazu na zahájení exekuce) k provedení exekuce příkázáním pohledávky peněžnímu ústavu dochází k postižení práva povinného vůči jeho dlužníku (peněžní ústav) na peněžité plnění z prostředků vložených na uvedeném účtu. V exekučním příkazu (příkazu na zahájení exekuce) exekutor peněžnímu ústavu přikáže, aby od okamžiku doručení exekučního příkazu z účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství neprováděl žádné výplaty, nepřipustil na aktivní saldo započtení ani jiné dispozice s ním (§ 304 odst. 1 OSŘ). Tento stav se označuje jako *arrestatorium*. Na peněžní prostředky na účtu se současně vztahuje také jak inhibitorium generální (od doručení usnesení o nařízení exekuce povinnému, resp. vyrozumění o začátku exekuce) tak speciální (od doručení exekučního příkazu k provedení exekuce příkázáním pohledávky). Jakmile nabude usnesení o nařízení exekuce právní moci, exekutor o tomto vyrozumí peněžní ústav a ten je pak povinen částku na účtu povinného poukázat exekutorovi za účelem zaplacení vymáhané pohledávky. Tím je realizován exekuční příkaz a současně i

exekuce. Dle slovenské právní úpravy exekutor doručí peněžnímu ústavu exekuční příkaz a peněžní ústav poté vyplatí peněžní prostředky přímo oprávněnému.

Oproti české úpravě je ta slovenská propracovanější, protože pamatuje na případy, kdy povinný po vydání příkazu na zahájení exekuce chce zaplatit vymáhanou pohledávku právě z peněžních prostředků, které má na účtu. § 95 EP proto umožňuje výjimku ze zákazu povinného nakládat s prostředky na účtu, a proto povinný může prostředky použít na uspokojení vymáhané pohledávky a poslat je na účet exekutora obligatorně uvedený v příkazu na zahájení exekuce. Tato změna byla do EP zavedena zákonem č. 384/2008 Z. z., aby neměl povinný znemožněno dobrovolně uspokojit vymáhanou pohledávku. EP dále stanoví lhůtu 14 dnů, ve které je exekutor povinen vydat exekuční příkaz, která začíná běžet od uplynutí lhůty na vznesení námitek proti exekuci nebo od doručení rozhodnutí, kterým byly námitky povinného zamítnuty. Pokud tak exekutor neučiní, je povinen účet odblokovat.

Dle EP může soud na návrh povinného exekuci přikázáním pohledávky z účtu v bance zastavit, jestliže se exekuce vede už jen pro běžné výživné a je možné předpokládat, že povinný bude výživné platit dobrovolně. Proti tomuto rozhodnutí je přípustné odvolání. Česká právní úprava povinnému tuto možnost nedává.

3.1.2.1. *Nepostížitelné pohledávky*

Stejně jako v případě srážek ze mzdy i v případě přikázání pohledávky (popř. přikázání jiných peněžitých pohledávek) existují instituty ochrany povinného a třetích osob. Podle § 304a odst. 1 OSŘ zákazy uvedené v § 304 odst. 1 OSŘ (arrestatorium) a v § 304 odst. 3 OSŘ (speciální inhibitorium) neplatí, jde-li o peněžní prostředky povinného určené pro výplatu mezd zaměstnanců, náhrad mezd a plnění s obdobným účelem splatných ve výplatním termínu nejbližší následujícím po dni, kdy byl peněžnímu ústavu doručen exekuční příkaz (stejně tak stanoví EP v § 104 odst. 1). Toto platí pouze pro jeden, a to ten nejbližší výplatní termín. Peněžité prostředky, které má povinný v úmyslu použít k účelu uvedenému v předchozí větě peněžní ústav povinnému vyplatí oproti písemnému prohlášení, k jakému účelu bude prostředků použito. Exekutor je oprávněn požadovat od povinného vyúčtování použití těchto prostředků. Takto jsou chráněni zaměstnanci povinného před dopady exekuce.

Ustanovení, které by chránilo samotného povinného, v české právní úpravě dlouho chybělo. Tento nedostatek byl odstraněn novým ustanovením § 304b OSŘ, podle kterého se zákazy uvedené v § 304 odst. 1 a 3 OSŘ nevztahují na peněžní prostředky do výše

dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu²¹⁴. Povinný může žádat o jejich vyplacení, *de lege ferenda* by bylo vhodné doplnit obligatorní náležitosti exekučního příkazu příkázáním pohledávky o poučení pro povinného o této možnosti. Má-li povinný více účtů, použije se výplata pouze jednou. Tuto výplatu je peněžní ústav povinen oznámit exekutorovi. Zmíněné ustanovení bylo do OSŘ vloženo až novelizací provedenou zákonem č. 218/2009 Sb. s účinností od 20. 7. 2009 a vhodným způsobem doplňuje instituty ochrany povinného. Obdobně stanoví § 104 odst. 1 EP, tedy že exekuci nepodléhají prostředky na účtu do výše 99,58 eur. Nadto byla zákonem č. 144/10 Z. z. do EP vložena § 104 odst. 2, který řeší případy, kdy na blokováný účet chodí povinnému mzdy. Pokud má povinný zasílanou mzdu nebo jiné příjmy na účet v bance, exekuci příkázáním pohledávky z účtu nepodléhají ani prostředky do výše částky, která se podle zákona nesmí povinnému srazit z měsíční mzdy nebo z jiných příjmů a to od momentu, kdy byla bance tato skutečnost oznámena. Povinný na žádost banky oznámí výši této částky. Pokud exekutor nesouhlasí s výší této částky, kterou uvedl povinný, pro banku je rozhodující částka, kterou označí exekutor.

Vedle již uvedených případů obsahuje OSŘ v § 317 až § 319 výčet pohledávek, které nepodléhají exekuci. Jedná se například o náhrady vyplacené podle pojistné smlouvy pojišťovnou, které mají být použity k novému vybudování nebo k opravě budovy, dále to jsou dávky státní sociální péče či dávky pomoci v hmotné nouzi. Pohledávky splňující podmínky stanovené v § 310 OSŘ a uvedené v § 317 OSŘ nepodléhají exekuci v plné výši. Jedná se o účelově určené prostředky, které jsou z exekuce vyloučeny i podle slovenské právní úpravy (§ 102 EP, resp. § 111 EP). Naproti tomu pohledávky uvedené v § 318 a § 319 OSŘ, resp. § 112 EP nepodléhají exekuci jen do určité části. Jedná se o pohledávky fyzických osob, které jsou podnikateli vzniklé při podnikatelské činnosti a pohledávky autorské odměny. Tyto podléhají exekuci shodně do výše dvou pětín a v případě přednostních pohledávek do výše tří pětín.

3.1.2.2. Srovnání právních úprav

Obě právní úpravy obsahují mnoho společných aspektů v obou je patrná snaha novelizacemi v poslední době zlepšit postavení povinného. V tomto ohledu byl důslednější slovenský zákonodárce. Nelze přehlédnout, že česká právní úprava dosud uspokojivě nevyřešila situace, kdy je exekucí postižena mzda i účet povinného současně. Slovenská úprava jasně stanoví, že pokud na účet povinného dojde mzda povinného po odečtení srážek,

²¹⁴ Zákon č. 110/2006 Sb. o životním a existenčním minimu.

nelze ji postihnout příkázáním pohledávky z účtu. Úprava obsažená v 304b odst. 1 OSŘ je v tomto směru nedokonalá, navíc není z díkce zákona zřejmé, zda má povinný možnost zde uvedenou částku vybrat z účtu pouze jednou, nebo každý měsíc. *Z textového znění § 304b o.s.ř. je zřejmé, že nepostižitelná částka odpovídající dvojnásobku životního minima bude vyplacena pouze jednorázově*²¹⁵. Ovšem při použití teleologického výkladu lze dojít i k jinému závěru, a to že toto ustanovení má pomoci povinnému překonat situace, kdy je mu měsíčně po delší dobu zasílán zbytek mzdy po provedení srážek na účet. Takové řešení by bylo vzhledem k systémovému doplnění institutů ochrany povinného vhodnější²¹⁶. Závěrem nutno dodat, že ustanovení o tom, že prostředky do určité výše na účtu povinného nepodléhají exekuci, měl EP již od svého přijetí v roce 1995. Český zákonodárce v tomto směru „zaspal“ 15 let.

Dalším pozitivem slovenské právní úpravy je, že povinný má možnost uhradit vymáhanou pohledávku peněžními prostředky z účtu dobrovolně, přestože byl účet postižen exekučním příkazem. Tuto možnost by bylo velmi vhodné *de lege ferenda* zavést i do české právní úpravy.

Nevýznamným rozdílem je stejně jako u provedení exekuce srážkami ze mzdy skutečnost, že peněžní ústav má dle slovenské úpravy povinnost peněžní prostředky zasílat přímo oprávněnému.

3.1.3. PRODEJ MOVITÝCH VĚCÍ

Provedení exekuce prodejem movitých věcí (také nazýváno „mobiliární exekuce“) připadá dle EŘ v úvahu v situaci, kdy exekuci nelze provést srážkami ze mzdy či příkázáním pohledávky. Má tedy vzhledem k uvedeným způsobům provedení exekuce subsidiární charakter, ke stejnému závěru lze ve slovenské právní pravě dospět výkladem ustanovení § 61b EP. Exekucí lze postihnout pouze věci ve vlastnictví povinného (s určitou modifikací v případě věcí patřících do společného jmění manželů).

Exekutor vydá exekuční příkaz (příkaz na zahájení exekuce), ve kterém zakáže povinnému nakládat se sepsanými věcmi, a tento doručí povinnému až při provádění soupisu. EP stanoví, že soupis věcí se vykoná až tehdy, pokud povinný navzdory výzvě exekutora svoji povinnost dobrovolně nesplní, toto pravidlo se však uplatní jen za situace, kdy je

²¹⁵ TUNKL, M. *Nezabavitelná částka a exekuce bankovního účtu*. Komorní listy, 2009, č. 1, s. 10 a násl.

²¹⁶ *Tak jak byl návrh zamýšlen, měl směřovat pouze k jednorázové obraně povinného, a to na jednom z účtů. Výklady, které se objevily v posledních týdnech, však vedou k úvaze, zda formulace uvedeného ustanovení je přesná a neumožňuje jiný výklad.* (Poslanci jsou ochotni prosadit změnu – rozhovor s poslancem PS PČR JUDr. Jeronýmem Tejcem, členem ústavně právního výboru, publikováno in: Komorní listy, 2009, č. 1, s. 17).

povinný přítomen soupisu²¹⁷. Soupis věcí je listina, kterou při provádění exekuce prodejem movitých věcí sepisuje exekutor (koncipient, kandidát) nebo exekutorský vykonavatel. V této listině sepíše exekutor movité věci, které může povinný nejspíše postrádat a které se nejlépe prodají. Za účelem provedení soupisu je osoba, která provádí soupis, oprávněna zjednat si přístup do bytu nebo jiné místnosti povinného, jakož i do skříněk nebo jiných schránek v nich umístěných, kde má povinný svůj majetek (§ 325a OSŘ, resp. 119 odst. 1 EP). Dále je oprávněna uzavřené skříně nebo schránky otevřít či provést osobní prohlídku povinného. Povinný a jiné osoby mají přitom povinnost umožnit tomu, kdo provádí exekuci, přístup na všechna místa, kde má své movité věci umístěny. Vyrozumění o tom, že byl proveden soupis a které věci byly sepsány, se doručí mimo povinného také oprávněnému a manželce povinného (§ 325 odst. 2 OSŘ). Exekutor přitom vychází z domněnky, že movité věci, které má povinný ve své dispozici, jsou jeho majetkem.

Exekutor může po sepsání i bez návrhu zajistit sepsané movité věci povinného, je-li to účelné, zejména je-li zde obava z jejich poškození či ztráty²¹⁸. Zajištěné věci pak převezme do své úschovy nebo je uloží u vhodného schovatele (§ 66 odst. 1 EŘ, resp. § 121 odst. 1 EP). Je-li to potřebné, přibere ten, kdo provádí soupis, k úkonu vhodnou osobu, zpravidla zástupce orgánu obce. Slovenská úprava je v tomto směru důslednější a stanoví povinnost exekutora vždy přibrat k provádění soupisu nestrannou osobu, podle možnosti zástupce obce. Přibrání nestranné osoby je kontrolním prvkem při provádění soupisu movitých věcí povinného.

Sepsané movité věci, které nebyly zajištěny, se ponechají na místě, kde byly sepsány, a označí se tak, aby bylo patrné, kým byly sepsány a v jaké věci exekuce. Novelizací EŘ provedenou zákonem č. 286/2009 Sb. bylo nově stanoveno, že zajistit nelze nosič dat, na němž povinný pořídil záznam provádění exekuce (§ 66 odst. 1 in fine EŘ) z důvodu zvýšení transparentnosti průběhu exekuce. Exekutor tedy může pojmout do soupisu a zajistit technický prostředek, kterým se na nosič dat zaznamenává průběh exekuce, avšak nesmí přitom zamezit účelu ustanovení § 66 odst. 1 EŘ, tedy znemožnit tím zaznamenání průběhu exekuce, což je samo o sobě dost problematicky realizovatelné. Nosič dat se záznamem průběhu exekuce může být pojat do soupisu, avšak nikoli zajištěn. Slovenská úprava v tomto směru žádné pravidlo nestanoví.

Po uplynutí lhůty k podání námitek nebo po doručení rozhodnutí, kterým se námitky zamítají, musí exekutor dle slovenské právní úpravy vydat exekuční příkaz. Poté se určí cena

²¹⁷ EP v této souvislosti výslovně stanoví, že námitky povinného proti vyrozumění o začátku exekuce nemají odkladný účinek na vykonání soupisu movitých věcí.

²¹⁸ Možnost exekutora nezajistit věci povinného, které jsou pojaty do soupisu, byla zavedena do EŘ až novelizací provedenou zákonem č. 286/2009 Sb. Před touto novelizací měl exekutor vždy povinnost sepsané věci zajistit.

sepsaných věcí anebo souborů věcí odhadem, pokud se nejedná o výjimky uvedené v § 328 odst. 1 písm. a) až c) OSŘ. Odhad ceny provede exekutor, pokud však toto v jednoduchých případech nestačí, odhadne cenu věci znalec přibraný exekutorem. Sepsané věci se prodají v dražbě, nestanoví-li zákon jinak²¹⁹. V případě slovenské právní úpravy exekutor za účelem odhadnutí ceny přibere znalce. V jednoduchých případech (tj. pokud předpokládaná cena věci nepřesahuje 665 eur) stačí odhad exekutora provedený při soupisu věcí. Navíc zde oproti české právní úpravě platí, že povinný musí být o určené ceně sepsaných věcí vyrozuměn.

Exekutor oznámí dražební rok dražební vyhláškou, kterou doručí osobám uvedeným v § 328b odst. 3 OSŘ a současně ji uveřejní způsobem v místě obvyklým. Dle EP exekutor nevydává dražební vyhlášku, ale jen oznámí termín dražby, soupis věcí a místo konání dražby osobám uvedeným v § 125 odst. 3 EP. Pokud odhadní cena překračuje určitou částku, má slovenský exekutor navíc povinnost oznámit termín dražby i v obchodním věstníku.

Dražbu provede exekutor (nebo kandidát, koncipient či vykonavatel) a o průběhu dražby se sepíše protokol. Dražit nesmějí exekutor, zaměstnanci exekutora, povinný a manžel povinného, dle slovenské právní úpravy se zákaz dražby vztahuje jen na exekutora a povinného. Nejnižší podání činí jednu třetinu určené ceny, dle EP je nejnižší podání stanoveno ve výši odhadní ceny. Exekutor udělí příklep dražiteli, který učinil nejvyšší podání. Vydražitel musí nejvyšší podání ihned zaplatit, neučiní-li tak, draží se znovu bez jeho účasti. Vlastnické právo přejde na vydražitele s právními účinky k okamžiku udělení příklepu, pokud řádně zaplatí cenu, za kterou věc vydražil. Přechodem vlastnictví zanikají práva třetích osob váznoucí na vydražené věci (výjimku stanoví § 125 odst. 7 EP).

Pokud se věci povinného nevydraží, exekutor nařídí opětovnou dražbu. Pro opětovnou dražbu platí stejná pravidla jako pro první dražbu s tou výjimkou, že dle EP se nejnižší podání stanoví ve výši dvou třetin odhadní ceny. Věci, které nebudou vydraženy ani v opětovné dražbě, může oprávněný převzít do 15 dní od vyrozumění o bezvyslednosti dražby za jednu třetinu odhadní ceny, dle slovenské právní úpravy za polovinu odhadní ceny. Pokud je oprávněný odmítne převzít, exekutor je vyloučí ze soupisu a poté je vrátí povinnému. V případě, že povinný odmítne tyto věci převzít, nereaguje na výzvu k převzetí věci nebo jeho pobyt není znám, případnou tyto věci dle OSŘ státu, dle EP exekutor věci prodá za nejvyšší nabídnutou cenu.

²¹⁹ OSŘ stanoví zvláštní postup v případech uvedených v § 328a odst. 1 písm. a) až d), kdy pro movité věci zde uvedené je stanovena povinnost, aby byly přednostně nabídnuty ke koupi za hotové institucím, jejichž posláním je péče o takové památky.

Z uvedeného vyplývá, že není možné, aby se stal oprávněný bez dalšího vlastníkem věcí pojatých do soupisu, avšak není vyloučeno, aby tyto věci vydražil.

3.1.3.1. *Movité věci nepodléhající exekuci*

3.1.3.1.1. ČESKÁ REPUBLIKA

Obecná pravidla, která určují okruh věcí, které nepodléhají exekuci, jsou stanovena v § 321 a § 322 OSŘ. Exekucí předně nemohou být postiženy věci, jejichž prodej je podle zvláštních předpisů zakázán, nebo které podle zvláštních právních předpisů exekuci nepodléhají (§ 321 OSŘ).

Exekuce se dále podle § 322 odst. 1 OSŘ nemůže týkat těch věcí, které povinný nezbytně potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění svých pracovních úkolů, stejně tak věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly (§ 322 odst. 1 OSŘ). Zákon uvádí demonstrativní výčet věcí, které jsou z exekuce vyloučeny (např. běžné oděvní součásti, obvyklé vybavení domácnosti²²⁰, snubní prsten a jiné předměty podobné povahy nebo hotové peníze do částky odpovídající dvojnásobku životního minima jednotlivce podle zvláštního právního předpisu²²¹). Je-li povinný podnikatelem, nemůže se exekuce týkat těch věcí z jeho vlastnictví, které nezbytně nutně potřebuje k výkonu své podnikatelské činnosti (to neplatí, vázne-li na těchto věcech zástavní právo, které zajišťuje vymáhanou pohledávku). *Z ustálené judikatury přitom vyplývá, že ke svému podnikání (vymezenému předmětem podnikání) dlužník nezbytně nutně potřebuje jen takové věci, které mu umožní v tomto podnikání alespoň v minimálním rozsahu pokračovat. Jinak řečeno,*

²²⁰ Soudní slovník „obvyklé vybavení domácnosti“ vyložit Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení, sp. zn. 20 Cdo 180/2003 následovně: *Je součástí konstantní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, že to, které věci jsou vyloučeny z výkonu rozhodnutí, má-li jít o věci tvořící „obvyklé vybavení domácnosti“ ve smyslu § 322 odst. 2 písm. a/ OSŘ, je nutné posuzovat z hlediska uvozuujícího ustanovení § 322 odst. 1 OSŘ, a tam vtěleného hlediska jejich „nezbytné potřeby“ při uspokojování hmotných potřeb povinného a jeho rodiny; proto exekucí nelze postihnout jen takový majetek, který slouží k uspokojování těchto životních potřeb, které lze hodnotit jako základní (majetek, jež reflektuje potřebu „nezbytnou“). ... Skutečnost, že určité věci – se zřetelem k aktuálním sociálním standardům – tvoří i typické vybavení domácnosti (kupř. barevný televizor, přehrávací aparatura, sedací souprava apod.), ještě neznamená, že jsou věcmi nezbytně potřebnými. I když jsou tedy součástí tzv. obvyklého vybavení domácnosti, nemusí být z výkonu vyloučeny, jestliže jsou současně věcmi (posuzováno především z objektivního hlediska) k uspokojování potřeb povinného zbytnými. Okolnost, že tyto věci byly dosud povinným užívány „běžně“ a „přirozeně“ v sledovaných souvislostech významná není; ...*

²²¹ Do nedávné doby byl exekutor omezen pouze tím, že hotové peníze povinného mohl zajistit a povinnému musel nechat částku ve výši pouze 1.000,- Kč. Tato úprava se jevila jako dále neudržitelná už jen vzhledem k tomu, že toto ustanovení nebylo od vstupu v účinnost (1. 4. 1964!) novelizováno. Tato změna slouží nejen k větší ochraně povinného ale reflektuje i určitý vývoj kupní síly měny. Problémem však může v praxi být zjistit hodnotu nezabavitelné částky hotových peněz s ohledem na životní minimum, které není nemusí být jednoduché vypočítat.

*exekučně nesmí být postiženy takové dlužnickovy věci, bez nichž by vůbec nebyl schopen dosavadní podnikání i nadále provozovat*²²².

3.1.3.1.2. SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Pravidla ohledně věcí, které není možno postihnout exekucí, stanoví § 114 až § 115 EP. Obecné pravidlo zní, že exekucí není možno postihnout věci, jejichž prodej je podle zvláštních předpisů zakázáný anebo které podle zvláštních předpisů exekuci nepodléhají.

Z věcí povinného se exekuce nemůže týkat těch věcí, které povinný nevyhnutelně potřebuje na uspokojování hmotných potřeb svých a svojí rodiny, na plnění svých pracovních úloh anebo na svoje podnikání, ani jiných věcí, jejich prodej by byl v rozporu s morálními zásadami. § 115 odst. 2 EP dále uvádí demonstrativní výčet věcí, které jsou vyloučené z exekuce. Oproti výčtu v OSŘ je zde navíc výslovně uvedeno např. nevyhnutelné vybavení domácnosti (postel povinného a členů jeho rodiny, stůl, židle podle počtu osob členů rodiny povinného, lednička, sporák, vařič, palivo, pračka, peřiny a ložní prádlo, běžné kuchyňské nádobí a pomůcky, rádio). Dále jsou zde uvedena domácí zvířata s výjimkou těch, které slouží k podnikání, věci povinného sloužící k plnění jeho pracovních úkolů anebo k podnikání do výše 331,91 eur, věci, na které byly poskytnuty dávky sociální pomoci anebo peněžité příspěvky na kompenzaci sociálních důsledků těžkého zdravotního postižení. Hotové peníze jsou vyloučeny do výše 99,58 eur a konečně je z exekuce vyloučena studijní literatura a hračky a podíl povinného na majetku v důchodovém fondu.

EP obsahuje i podrobné ustanovení ohledně věcí sloužících nebo souvisejících s podnikáním. Ohledně těchto je exekutor povinný postupovat tak, aby exekucí neohrozil podnikatelskou činnost povinného nad nezbytnou míru. Movité věci je exekutor povinen postihovat v tomto pořadí: a) věci, které neslouží k podnikání, b) věci, které souvisí s podnikáním, ale bez kterých je podnikání možné, c) věci, bez kterých není podnikání možné.

Zvýšenou ochranu přitom EP poskytuje povinným, kteří hospodaří na půdě. Věci takto podnikajícího povinného jsou vyloučeny z exekuce, pokud by jejich zexekuváním bylo ohrožené řádné obhospodařování zemědělské půdy anebo zachování plynulého průběhu rostlinné a živočišné výroby. Vyloučena z exekuce jsou též chovná zvířata takového

²²² ŠUSTER, M. *Věci nepodléhající exekuci* (online). publikováno 20. 7. 2006, citováno 6. 3. 2010, <http://www.spolcest.cz/obcanska-poradna-jm/komentare-a-clanky/vykon-rozhodnuti-a-exekuce/veci-nepodlehajici-exekuci/>.

povinného, tj. dojnice, jalovice, plemenní býci, plemenné prasnice, plemenní kanci, plemenné ovce a plemenní berani.

3.1.3.2. *Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a vylučovací žaloba*

Zákonem č. 286/2009 Sb. byl do EŘ zahrnut nový prostředek obrany povinného a třetích osob, který je možno využít jen při provádění exekuce prodejem movitých věcí. Tento umožní efektivněji a mnohem operativněji řešit nežádoucí situace, které vznikají při mobiliární exekuci, pokud jsou sepsány i věci, které nepatří povinnému.

Aktivně legitimován k návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu je dle § 68 odst. 1 EŘ ten, jemuž svědčí právo k věci, které nepřipouští exekuci. Takovou osobou může být třetí osoba, ale i povinný. Nejčastěji se jedná o případy, kdy je do soupisu pojata věc ve vlastnictví třetí osoby. Je zde namístě poukázat na nepřesnost zákonné formulace, protože v případě povinného se nejedná o „právo k věci, které nepřipouští exekuci“, nýbrž o povahu věci (jedná se např. o věc uvedenou v § 322 odst. 2 OSŘ²²³). Návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu lze podat do 15 dnů ode dne, kdy se navrhovatel dověděl o soupisu věci, a to u exekutora, který věc pojal do soupisu (§ 68 odst. 1 EŘ). Exekutor rozhodne o takovém návrhu do 15 dnů od jeho doručení. Opožděný návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu exekutor odmítne. Nebyl-li návrh odmítnut, rozhodne o něm exekutor na základě znaleckých posudků, zpráv a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářských nebo exekutorských zápisů a jiných listin, předložených navrhovatelem společně s návrhem (§ 68 odst. 2 EŘ). Exekutor přitom vyškrtne věc ze soupisu vždy, souhlasí-li s tím oprávněný a také tehdy, pokud během provádění exekuce vyjde najevo, že povinnému věc nepatří, či patřit nemůže.

Proti rozhodnutí exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu nelze podat řádný opravný prostředek. Přesto existuje procesní prostředek, kterým je možno dosáhnout vyloučení věci ze soupisu, tím je vylučovací (neboli *excindační*) žaloba. Tuto žalobu podle § 267 OSŘ může navrhovatel podat do 30 dnů od doručení rozhodnutí exekutora, kterým nevyhověl, byť jen z části, jeho včas podanému návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu. O této možnosti musí být navrhovatel exekutorem poučen.

Oproti právnímu stavu před novelizací exekučního řádu provedenou zákonem č. 286/2009 Sb. je nově výrazně posílena ochrana třetích osob a povinného zejména tím, že EŘ výslovně stanoví, že od podání návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu do uplynutí lhůty pro

²²³ Povinný má v takovém případě možnost jednak navrhnout vyškrtnutí věci ze soupisu, a jednak navrhnout částečné zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. d) OSŘ. Pokud by však o jednom z těchto návrhů bylo již věcně rozhodnuto, bránilo by projednání druhého za předpokladu totožnosti věci zásada *res iudicata*.

podání vylučovací žaloby a po dobu řízení o žalobě nelze dotčené sepsané movité věci prodat (§ 68 odst. 4 in fine EŘ). Toto výslovné omezení v předchozí právní úpravě chybělo a bylo pouze dovozováno judikaturou²²⁴. Vystává otázka, zda se toto pravidlo uplatní i pro případ, kdy jsou do soupisu pojaty věci, které se rychle kazí (§ 326 odst. 1 EŘ). Pro tyto věci totiž OSŘ stanoví kvůli jejich povaze zvláštní pravidlo a to, že tyto věci lze prodat mimo dražbu ihned poté, co byly sepsány (§ 326b odst. 1 OSŘ). Toto pravidlo bude třeba aplikovat i přes úpravu uvedenou v § 68 odst. 4 in fine EŘ jako *lex specialis*. Pro případ, kdy byly tyto věci zpeněženy neoprávněně, bude nutné použít pravidlo dovozené v rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 22 Cdo 2519/2006 a to, že *třetí osoba, jejíž věc, která byla neprávem prodána, se může domáhat na oprávněném vydání výtěžku z titulu bezdůvodného obohacení. Již se ale nemůže domáhat vydání věci žalobou na ochranu vlastnického práva podle § 126 odst. 1 ObčZ.*

Slovenská právní úprava obsahuje oproti té české jen velmi stručnou zmínku o tom, že třetí osoba, která má k věci postihnuté exekucí právo nepřipouštějící exekuci, může toto právo uplatňovat na soudě návrhem na vyloučení věci z exekuce, což je ve své podstatě excindační žaloba. *Samotné podanie žaloby nemá však za následok odklad exekúcie. V zásade teda platí, že exekútor môže aj po podaní žaloby v exekúcii pokračovať a realizovať prodej veci aj vtedy, ak konanie vo veci vylúčenia z exekúcie nebolo skončené*²²⁵.

3.1.3.3. Srovnání právních úprav

Z výše uvedeného vyplývá, že právní úpravy jsou si velmi podobné i v úpravě mobiliární exekuce. Avšak přesto jsou zde nemalé rozdíly, které mají výrazný vliv na postavení povinného.

Dle české i slovenské právní úpravy platí, že exekutor může k mobiliární exekuci přistoupit, až jakmile zjistí, že exekuci nelze provést srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky nebo zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitostech. Na druhou stranu tento přístup oslabuje postavení oprávněného, protože povinný bude mít dostatek času na to, aby se připravil na možný příchod exekutora za účelem soupisu movitých věcí.

²²⁴ Například v usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. 19 Co 532/2003, kde soudu dovedl, že *podání žaloby na vyloučení věci z výkonu rozhodnutí, případně exekuce, dle ustanovení § 267 OSŘ odůvodňuje zpravidla odložení provedení exekuce dle ustanovení § 266 odst. 2 OSŘ až do rozhodnutí o excindační žalobě. I v exekučním řízení by mělo platit to, co se uplatňuje v řízení o výkon rozhodnutí, tedy to, že v žádném případě nesmí být žalobou na vyloučení věci z exekuce dotčený majetek před právní mocí rozhodnutí o žalobě prodán, či jinak v exekuci zpeněžen.*

²²⁵ KRAJČO, J. *Komentár, Exekučný poriadok*. 1. vydání. Bratislava : EUROUNION spol. s r.o., 2009, s. 191.

Dle slovenské právní úpravy musí exekutor před provedením soupisu povinného vyzvat, zda splní dobrovolně vymáhanou povinnost. Toto ustanovení lze považovat za čistě formální výzvu exekutora směrem k povinnému, protože nelze předpokládat, že povinný by tuto povinnost pod hrozbou provedení soupisu jeho věci nesplnil jen proto, že ho exekutor k tomuto nevyzval.

Jako významný preventivní prvek posilující postavení povinného lze považovat obligatorní přibrání nestranné osoby k provádění soupisu. V české právní úpravě exekutor má povinnost takovou osobu přibrat, jen je-li to potřebné.

Pokud se jedná o movité věci, které nelze postihnout exekucí, pak slovenská právní úprava je v tomto jednoznačně propracovanější. Obsahuje mnohem podrobnější výčet věcí, které bez dalšího nelze postihnout exekucí. Toto dává povinnému jistotu. Jednak by exekutor takovou věc do soupisu vůbec pojmout neměl, ale pokud se tak stane, pak povinný bez velkých komplikací prokáže, že se jedná o věc, kterou nelze exekucí postihnout. Česká právní úprava je v tomto ohledu stručnější a dává exekutorovi více na zvážení, zda věc lze postihnout exekucí. Nevýhodou je však vyšší nejistota a mnohdy zdoluhavé dokazování toho, že právě sepsaná věc spadá do obecného vymezení věcí nepodléhajících exekuci. Nelze dále také přehlédnout, že slovenský zákonodárce zdůraznil i etické hledisko, protože z exekucí nelze postihnout domácí zvířata s výjimkou těch, která slouží k podnikání.

Pokud je povinný podnikatelem, obsahuje EP výslovně pořadí v jakém má exekutor povinnost pojímat do soupisu věci povinného. Toto opět přispívá k vyšší ochraně povinného v tom směru, že exekucí prodejem movitých věcí bude jeho podnikání (často jediná výdělečná činnost) omezena až jako poslední. Samostatnou zvýšenou ochranu přitom potom EP uvádí u podnikatelů zemědělců.

Určení ceny sepsaných movitých věcí nevykazuje velké rozdíly, EP naproti OSŘ výslovně určuje, kdy musí být přibrán k určení ceny movité věci znalec a nestačí odhad provedený exekutorem. Exekutor má dle slovenské právní úpravy navíc povinnost povinného vyrozumět o určení ceny sepsaných věcí. Proti tomuto povinný nemá možnost podat žádný opravný prostředek. V minulosti tomu však bylo jinak. Zákon č. 280/1999 Z. z. zavedl pro povinného možnost, že tento mohl do 14 dní od doručení vyrozumění námitky proti výšce určené ceny sepsaných věcí. O tomto přitom musel být povinný poučen. O námitkách rozhodoval soud a proti rozhodnutí soudu nebyl přípustný opravný prostředek. Možnost podat námitky proti určení ceny však byla rušena zákonem č. 32/2002 Z. z. proto, že takovýto postup značně zpomaloval postup exekutora.

Poněkud výrazným rozdílem je určení výše nejnižšího podání při dražbě. Podle české právní úpravy je nejnižší podání rovno jedné třetině odhadní ceny, to samé potom platí pro případ opakované dražby. Dle slovenské právní úpravy je nejnižší podání stanoveno ve výši odhadní ceny a pro případ opakované dražby pak ve výši dvou třetin odhadní ceny. Z uvedeného vyplývá, že český zákonodárce výrazně upřednostňuje možnost prodat sepsané věci i za nižší cenu a upřednostňuje tak zájem oprávněného na alespoň částečné uspokojení. Naproti tomu slovenská úprava posiluje postavení povinného, protože z případné dražby bude ve srovnání s českou právní úpravou vyšší poměrný výtěžek.

Obě právní úpravy shodně stanoví, že pokud bude do soupisu zahrnuta věc, kterou nelze postihnout exekucí, tak se může povinný bránit návrhem na částečné zastavení exekuce.

Postavení třetích osob, které jsou typicky vlastníky sepsané věci, je výhodnější v České republice. EŘ dává těmto osobám možnost podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu a tím se rychle a efektivně bránit proti postupu exekutora. Až pokud by byl tento návrh neúspěšný, může taková třetí osoba podat excindační žalobu. Slovenská právní úprava počítá jen s excindační žalobou, s kterou však není spojena povinnost exekutora neprodat věc, ohledně níž byla excindační žaloba podána, v dražbě do skončení řízení o excindační žalobě. Úspěšné třetí osobě by pak zbývalo pouze požadovat na oprávněné osobě vydání výtěžku dražby.

3.1.4. PRODEJ NEMOVITOSTI

Provedení exekuce prodejem nemovitostí se uplatní zejména v případech, kdy je vymáháno zaplacení vyšších peněžních částek. Typické pro tento způsob provedení exekuce je též to, že zde účastníky řízení jsou vedle oprávněného a povinného i ti, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno (např. zástavní věřitelé, osoby oprávněné z věcného břemene). Exekutor rozhodne o provedení exekuce prodejem nemovitosti vydáním exekučního příkazu, resp. vyrozuměním o začátku exekuce prodejem nemovitosti, ve kterém nemovitost specifikuje, a mimo jiné zakáže povinnému převést nemovitost na jiného nebo ji jinak zatížit²²⁶. Současně jej vyzve, aby označil osoby, které mají k nemovitosti předkupní právo a poučí jej, že pokud tak neučiní, odpovídá za škodu tím způsobenou.

Dle slovenské právní úpravy musí navíc exekutor požádat oprávněného o udělení souhlasu s provedením exekuce prodejem nemovitostí. Pokud oprávněný takový souhlas

²²⁶ Dle české právní úpravy by právní úkon, kterým porušil tuto povinnost byl neplatný dle § 47 EP. Dle slovenské právní úpravy *právne úkony povinného uskutočnené v rozpore s uvedeným zákazom sú neplatné pre ich rozpor se zákonom, a to podľa ustanovenia § 39 OZ. V praxi sa objavujú názory, že neplatnosť takéhoto úkonu povinného nie je možné namietat voči osobe, ktorá nabudla práva od povinného dobromyseľne.* (HROMÁDKOVÁ, L., HORVÁTH, E. *Exekučný poriadok s komentárom*. Poradca, 2011, č. 2-3, s. 8 a násl.).

nedá, exekutor tuto skutečnost oznámí soudu a ten exekuci částečně zastaví. Tento souhlas je vyžadován z toho důvodu, aby nedošlo k prodeji nemovitosti povinného proti vůli oprávněného a jednak proto, že s tímto způsobem provedení exekuce jsou spojeny poměrně vysoké náklady, které by musel snášet právě oprávněný, pokud by došlo k zastavení exekuce. V případě, že oprávněný souhlas s prodejem nemovitosti udělil, pak jej může vzít zpět nebo podat návrh na zastavení exekuce jen do uveřejnění dražební vyhlášky (v takovém případě by byl povinen hradit náklady exekuce spojené s přípravou dražby).

Slovenská právní úprava obsahu vedle souhlasu oprávněného i další podmínku, která se vztahuje pro případ, kdy na exekučně postižené věci (movité i nemovité) vázne zástavní právo třetí osoby²²⁷. EP pro tyto případy stanoví, že taková věc může být předmětem exekuce, jen pokud oprávněný je zástavní věřitel anebo pokud zástavní věřitel s exekucí souhlasí. *Súhlas záložného veriteľa, ak ním oprávnený nie je, musí súdny exekútor zaobstarat' skôr, ako určí, že exekúcia bude vykonaná postihnutím zálohu, tedy skôr, ako vydá upovedomenie o spôsobe vykonaia exekúcie podľa § 64 EP*²²⁸. Pro případ, že by na jedné nemovitosti vázlo zástavní právo více osob, máme za to, že každý z veriteľov má možnosť uplatniť svoje právo na uspokojenie zo založenej veci, pričom toto právo nemože byť obmedzované rovnakým právom iného²²⁹.

Prodej nemovitosti v exekuci patří pro povinného mezi nejcitelnější způsoby provedení exekuce. Je to jednak z toho důvodu, že nemovitost má zpravidla poměrně vysokou cenu a jednak proto, že pro povinného to často znamená nutnost hledat nové ubytování, pokud v dražené nemovitosti bydlí.

EŘ ani EP nestanoví, v jakém poměru musí být vymáhaná částka vzhledem k ceně nemovitosti, aby nebylo provedení exekuce prodejem nemovitosti nepřiměřené vzhledem k ochraně povinného. Nicméně lze obecně konstatovat, že je nutno při posuzování přiměřenosti a vhodnosti tohoto způsobu provedení exekuce přihlížet i k legitimním očekáváním oprávněného. *Za situace, kdy exekuci jinými způsoby nelze pohledávku*

²²⁷ Tato podmínka se vztahuje na jakékoli věci, na kterých vázne zástavní právo třetí osoby – tedy i na movité věci. Nicméně u nemovitostí se tato podmínka projevuje nejčastěji, proto je zmíněna v souvislosti s prodejem nemovitostí povinného.

²²⁸ TOMAŠOVIČ, M. *Exekučný poriadok s komentárom*. 1. vydání. Žilina : Poradca podnikateľa, spol. s r.o., 2006, s. 127.

²²⁹ KRAJČO, J. *Komentár, Exekučný poriadok*. 1. vydání. Bratislava : EUROUNION spol. s r.o., 2009, s. 218. Oproti tomu TOMAŠOVIČ, M. *Exekučný poriadok s komentárom*. 1. vydání. Žilina : Poradca podnikateľa, spol. s r.o., 2006, s. 128 uvádí opačný názor. *Pre porovnanie, v daňovej exekúcii zákonodárca expressis verbis vyjadruje, že je potrebný súhlas všetkých záložných veriteľov (§ 73 ods. 10 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov)*. *Pre jednotnosť právnej úpravy by mal byť preto prijatý výklad, že aj v exekučnom konaní je potrebný súhlas všetkých záložných veriteľov, ak oprávnený nie je záložným veriteľom*. *Naviac, ak by postačovalo, že by súhlas na exekúciu dal iba jeden záložný veriteľ, ktorý sa rozhodol pristúpiť sám k predaju zálohu, zabrániť oprávnenému v pokračovaní v predaji veci v exekúcii*.

*oprávněného v přiměřeném čase nebo vůbec uspokojit, nebude navrhovaný způsob provedení exekuce (prodejem nemovitosti) zřejmě nevhodný ani tehdy, jestliže cena předmětu, z něhož má být uspokojení pohledávky dosaženo, značně převyšuje výši pohledávky*²³⁰.

Přesto je však nutné stále mít na paměti, že provedení exekuce prodejem nemovitosti by mělo patřit k těm způsobům provedení exekuce, které by měl exekutor zvolit až v případě, kdy povinný nemá jiný majetek nebo kdy vymáhaná částka je natolik vysoká, že provedení exekuce jinými způsoby (např. srážkami ze mzdy) by bylo v rozporu se zásadou rychlosti exekučního řízení.

Spornou se také může jevit situace, kdy exekutor dle české právní úpravy vydá exekuční příkaz k provedení exekuce prodejem nemovitosti ihned na začátku exekučního řízení (má totiž možnost ověřit dle výpisu z katastru nemovitostí, zda je povinný vlastníkem nemovitosti), avšak nemá úmysl k dražbě v nejbližší době přistoupit, dokud neověří, zda je dražba nemovitosti opravdu nevyhnutelná. Na povinného je tímto vytvářen tlak, aby dobrovolně plnil v rámci exekučního řízení, i když exekutor k dražbě nemovitosti nemusí přistoupit. Jeví se jako vhodné, aby exekutor vydával exekuční příkaz směřující k prodeji nemovitosti až v situaci, kdy ví, že dražba je nevyhnutelná. Existují však i názory, že *samotné omezení dispozičního práva s takto postihnutou nemovitostí je samo o sobě motivačním prostředkem, znamenajícím pro dlužníka jakýsi zdvižený varovný prst*²³¹ a takový postup je legitimní²³².

Provedení exekuce prodejem nemovitosti lze dělit na několik fází, z nichž první je určení odhadní ceny nemovitosti.

3.1.4.1. Ustanovení znalce

3.1.4.1.1. ČESKÁ REPUBLIKA

Po právní moci usnesení o nařízení exekuce ustanoví exekutor usnesením znalce, kterému uloží určit odhadní cenu nemovitosti, jejího příslušenství a také cenu práv a závad na nemovitosti váznoucích. Při oceňování majetku se přitom postupuje podle zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku. Východiskem ocenění musí být obvyklá cena nemovitosti, kterou se rozumí cena při prodeji stejných nebo srovnatelných nemovitostí v daném místě a čase.

²³⁰ LUKEŠ, O. *Přiměřenost exekuce nebo zánik vymahatelnosti práva?*. Právní rozhledy, 2009, č. 15, s. 555 a násl.

²³¹ LUKEŠ, O. *Přiměřenost exekuce nebo zánik vymahatelnosti práva?*. Právní rozhledy, 2009, č. 15, s. 555 a násl.

²³² Legitimitnost takového postupu byla potvrzena i rozhodnutím kárné komise Exekutorské komory České republiky ze dne 6. 10. 2004, sp. zn. KŽ 14/03, kdy bylo dovozeno, že takové jednání není kárným proviněním.

Znalec je osobou, která je zapsaná v seznamu znalců a tlumočnicků, který vede krajský soud, v jehož obvodu má znalec (tlumočnick) trvalé bydliště. Podmínky pro jmenování znalcem stanoví zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících (dále jen „zákon o znalcích“). Znalce jmenuje dle § 4 odst. 1 zákona o znalcích ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu. Dále jsou zde v § 4 odst. 1 stanoveny požadavky na osobu, kterou lze jmenovat znalcem. Mezi tyto zejména patří, že osoba má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru, kterými se zejména rozumí absolvování speciální výuky pro znaleckou činnost, pokud se jedná o obor, ve kterém je taková výuka zavedena.

Vedle odborné způsobilosti je třeba, aby byl znalec nestranný a nezávislý. Zákon o znalcích proto výslovně uvádí, že znalec nesmí podat posudek, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti²³³. Znalec i účastníci řízení mají povinnost neprodleně oznámit tyto skutečnosti orgánu, který znalce ustanovil, jenž také rozhodne o tom, zda je znalec vyloučen z podání znaleckého posudku. Oproti úpravě podjatosti exekutora v § 20 EŘ zde není stanovena pevná lhůta, do kdy musí být námitka podjatosti účastníky řízení uplatněna. Lze analogicky předpokládat, že tato lhůta bude 5 dnů, popř. o něco málo delší²³⁴. Pozdější uplatnění námitek by mělo za následek, že exekutor rozhodující o vyloučení znalce by takové námitky odmítl pro opožděnost.

Aby měl znalec k určení obvyklé ceny nemovitosti potřebné informace, provede ohledání nemovitosti a jejího příslušenství. Pro tyto případy ukládá OSŘ v § 336 odst. 2 in fine povinnému, popřípadě i dalším osobám, že jsou povinny umožnit prohlídku nemovitosti a jejího příslušenství. *Tuto povinnost může exekutor vynucovat pouze uložením pořádkové pokuty, neboť s exekucí prodejem nemovitostí není spojeno právo zjednat si přístup do prodávané nemovitosti*²³⁵. Nepodaří-li se provést prohlídku nemovitosti, učí obvyklou cenu nemovitosti i bez prohlídky jen na základě písemných podkladů, které má k dispozici.

²³³ Dle nálezu Ústavního soudu České republiky II. ÚS 35/03 ze dne 25.6.2003 *jedním z důvodů, kdy lze zcela důvodně pochybovat o nepodjatosti znalce pro poměr k účastníkům řízení, je skutečnost, že je mezi nimi pracovní poměr k témuž zaměstnavateli*. Stejně tak je důvod pochybovat o nepodjatosti znalce, jenž je zaměstnancem jednoho z účastníků řízení (rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Skno 4/99 ze dne 9.12.1999).

²³⁴ Konkrétní lhůtu pro podání námitek podjatosti zpravidla určí exekutor v poučení usnesení, kterým ustanoví znalce k určení obvyklé ceny nemovitosti.

²³⁵ BUREŠ, J.; DRÁPAL, L.; KRČMÁŘ, Z. a kolektiv. Občanský soudní řád, komentář – II. díl. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2499.

3.1.4.1.2. SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Po vydání exekučního příkazu exekutor obstará znalecký posudek na cenu nemovitosti tím, že ustanoví usnesením znalce. Na žádost znalce je exekutor povinen poskytnout mu potřebnou součinnost k vypracování posudku. Exekutor má dále povinnost vyrozumět povinného, oprávněného, spoluvlastníky nemovitosti, osoby, v jejichž prospěch věznou na nemovitosti závady a okresní úřad, v jehož obvodě se nemovitost nachází, o času a místě ocenění nemovitosti. Povinnému je v § 138 odst. 2 EP výslovně uložena povinnost umožnit exekutorovi anebo jeho zaměstnanci přístup na oceňovanou nemovitost za účelem provedení ocenění. Z tohoto důvodu je exekutor oprávněn vymoci si přístup na oceňovanou nemovitost. Možnost exekutora vymoci si přístup na nemovitost byla do EP vložena až novelizací provedenou zákonem č. 32/2002 Z. z. Vedle možnosti vymoci si přístup na oceňovanou nemovitost může exekutor navrhnout povinnému za odepření přístupu i uložení pořádkové pokuty soudem. O průběhu prohlídky nemovitosti exekutor sepíše protokol.

Postavení znalců upravuje zákon č. 382/2004 Z. z., o znalcoch, tlmočnících a prekladateľoch. Obdobně jako v české právní úpravě jsou zde stanoveny odborné požadavky na osobu, která může být zapsaná do seznamu znalců, který vede slovenské ministerstvo. Je zde také stanoveno pravidlo, že znalec musí být nestranný a pokud se cítí podjatý, pak je povinen odepřít provedení znaleckého úkonu.

Znalecký posudek vypracovaný znalcem musí obsahovat všeobecnou hodnotu nemovitosti a odhad hodnoty závad, které musí vydražitel převzít bez započítání na nejvyšší podání²³⁶ (tj. zákonná věcná břemena, nájemná práva a ta zástavní práva, která přecházejí na vydražitele) a odhad hodnoty závad, které vydražitel převezme se započítáním na nejvyšší podání²³⁷ (tj. smluvní věcná břemena). Všeobecnou hodnotou nemovitosti se pro účely znaleckého posudku rozumí všeobecná hodnota nemovitosti²³⁸ bez zohlednění závad, které vydražitel převezme se započítáním na nejvyšší podání.

Znalecký posudek na cenu nemovitosti doručí exekutor oprávněnému, povinnému, zástavnímu věřiteli povinného a osobám, které mají k nemovitosti předkupní právo. Zákonem

²³⁶ Pod pojmem „bez započítání nejvyššího podání“ je třeba chápat skutečnost, že vydražiteli za to, že přebírá nemovitost s určitou závadou, není z nejvyššího podání poskytnutá žádná sleva.

²³⁷ Pojem „se započítáním na nejvyšší podání“ znamená, že vydražiteli se za převzetí nemovitosti se závadou poskytne určitá sleva, a to způsobem, který je stanoven v § 142 odst. 2 EP, tj. způsobem, jakým se vypočítá nejnižší podání.

²³⁸ Dle § 2 písm. g) vyhlášky slovenského ministerstva č. 492/2004 Z. z. se všeobecnou hodnotou majetku rozumí výsledná objektivizovaná hodnota majetku, ktorá je znaleckým odhadom najpravdepodobnejšej ceny hodnoteného majetku ku dňu ohodnotenia v danom mieste a čase, ktorú by tento mal dosiahnuť na trhu v podmienkach voľnej súťaže, pri poctivom predaji, keď kupujúci aj predávajúci budú konat' s patričnou informovanosťou i opatrnosťou a s predpokladom, že cena nie je ovplyvnená neprimeranou pohnútkou.

č. 280/1999 Z. z. byla do EP vložena možnost osob, kterým se doručoval znalecký posudek, podat proti znaleckému posudku námitky ve lhůtě 14 dnů od doručení tohoto posudku. O námitkách rozhodoval soud usnesením, proti kterému nebyl přípustný opravný prostředek. Tato možnost však byla zrušena již zákonem č. 32/2002 Z. z. aby nedocházelo k průtahům v přípravě dražby. Přesto však je možné, dosáhnout přezkoumání znaleckého posudku. Pokud by osoba, již se znalecký posudek doručuje, měla k jeho obsahu závažné připomínky, je možné, aby exekutor nechal znalecký posudek dle § 127 odst. 2 OSP přezkoumat jiným znalcem nebo znaleckým ústavem. Pokud by takto exekutor navzdory závažným připomínkám nepostupoval, mohlo by to v krajním případě vést až k rozhodnutí exekučního soudu o odmítnutí udělení souhlasu s příklepem (viz níže).

Exekutor může se souhlasem oprávněného obstarat nový znalecký posudek, pokud se mu nepodařilo ve lhůtě delší než jeden rok od první dražby prodat nemovitost ani za cenu sníženou se souhlasem soudu.

3.1.4.2. Usnesení o ceně

Na základě znaleckého posudku určí exekutor dle české právní úpravy obvyklou cenu nemovitosti a jejího příslušenství. Dále určí exekutor cenu jednotlivých práv a závad na nemovitosti váznoucích a stanoví práva a závady, které prodejem v dražbě nezaniknou. Výslednou cenu tvoří částka vzniklá jako rozdíl mezi obvyklou cenou nemovitosti včetně ceny práv zřízených ve prospěch nemovitosti a určenou obvyklou cenou závad na nemovitosti váznoucích. Od obvyklé ceny nemovitosti a jejího příslušenství určené znaleckým posudkem se může exekutor odchýlit, avšak k takovému rozhodnutí musí mít exekutor závažné objektivní důvody a musí být náležitě odůvodněno.

Závady spojené s prodávanou nemovitostí jsou zejména věcná břemena, kterými je nemovitost zatížena, nájemní práva²³⁹ a jiná práva, která zavazují vlastníka prodávané nemovitosti. *Závadami, které v dražbě nezaniknou, jsou věcná břemena, o nichž tak stanoví zákon, nájem bytu, a závady, o nichž exekutor rozhodne, že v dražbě nezaniknou, neboť zájem společnosti vyžaduje, aby jimi byla nemovitost zatížena i nadále*²⁴⁰.

²³⁹ Dle usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 779/2005 ze dne 24.11.2005 *není namístě pojem „osoba, o níž je známo, že má k nemovitosti nájemní právo“ vykládat restriktivně. Obsahoval-li znalecký posudek údaje o tom, že v dražené nemovitosti jsou obchodní, tedy nebytové prostory pronajímány drobným prodejcům – měl exekutor provést alespoň minimální dostupné šetření vedoucí ke zjištění, zda tyto prostory skutečně pronajímány jsou (a – v kladném případě – komu), pak měl dražební vyhlášku doručit i nájemci.*

²⁴⁰ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kolektiv. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2501.

Usnesení o ceně doručí exekutor všem osobám uvedeným v § 336a odst. 4 OSŘ a tyto osoby jsou současně oprávněny podat proti usnesení o ceně nemovitosti odvolání. Po právní moci je usnesení o ceně nemovitosti závazné a exekutor z něj v dalších fázích vychází. Usnesení o ceně lze po právní moci změnit, došlo-li k podstatné změně poměrů²⁴¹, ze kterých vycházel znalecký posudek. V takovém případě vydá exekutor nové usnesení o ceně a ke staršímu nepřihlíží (popř. může usnesení o ceně změnit dražební vyhláškou).

Dle slovenské právní úpravy se žádné usnesení o ceně nevydává. Namísto toho exekutor doručuje účastníkům přímo znalecký posudek, kde jsou obsaženy všechny relevantní informace.

3.1.4.3. Dražební vyhláška

Dražební jednání (dražbu) nařídí exekutor vydáním dražební vyhlášky. Ta má dle české právní úpravy formu usnesení, dle slovenské právní úpravy se nejedná o rozhodnutí, ale jedná se o opatření organizační povahy. Předpokladem vydání dražební vyhlášky je skutečnost, že usnesení o ceně je v právní moci, popř. že byl řádně doručen znalecký posudek. Obsahové náležitosti dražební vyhlášky upravuje poměrně podrobně § 336b odst. 2 (písm. a-l) OSŘ a § 140 odst. 2 (písm. a-o) EP. Obsahem jsou informace organizační povahy (místo a čas dražby), dále informace pro potenciální účastníky dražby (např. údaje o ceně nemovitosti, dražební jistotě a nejnižším podání) a také informace pro osoby, které se chtějí domáhat uspokojení svých pohledávek z výtěžku dražby a pro osoby, které chtějí uplatňovat práva k předmětu dražby. Při určení termínu dražby musí exekutor postupovat tak, aby se dražba neproběhla dříve než 30 dní po vydání dražební vyhlášky, resp. dle slovenské právní úpravy 30 dní po uplynutí zákonné lhůty na zveřejnění v obchodním věstníku.

Výši nejnižšího podání určí exekutor podle § 336e odst. 1 OSŘ ve výši dvou třetin výsledné ceny. Výši jistoty určí v částce nepřevyšující tři čtvrtiny nejnižšího podání. Dle slovenské právní úpravy je nejnižší podání rovno všeobecné hodnotě nemovitosti určené znaleckým posudkem snížené o hodnotu závad, které vydražitel převzme se započítáním na nejvyšší podání²⁴², a zvýšené o hodnotu práv spojených s nemovitostí, které vydražitel

²⁴¹ Podstatnou změnou, které má vliv na pravomocně určenou cenu, je podstatné znehodnocení nemovitosti (např. požárem) nebo její úplný zánik. (DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kolektiv. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2506).

²⁴² Pojem „se započítáním na nejvyšší podání“ znamená, že vydražitel se za převzetí závady poskytne slevy ve výši hodnoty této závady.

převezme se započítáním na nejvyšší podání. Výše jistoty je pak rovna polovině nejnižšího podání.

Abyste mohly určité subjekty přihlásit své vymahatelné pohledávky nebo pohledávky zajištěné zástavním právem, stanoví § 336c odst. 1 OSŘ a § 141 odst. 1 EP poměrně široký okruh subjektů, kterým exekutor obligatorně doručuje dražební vyhlášku. Dále musí exekutor vyvěsit dražební vyhlášku na svou úřední desku, stejně tak jako příslušný katastrální úřad (ten však dle slovenské právní úpravy jen na požádání) a příslušné obecní úřady, kterým exekutor doručuje dražební vyhlášku. Dle slovenské právní úpravy má navíc exekutor povinnost dražební vyhlášku zaslat slovenskému ministerstvu a to ji zveřejní v obchodním věstníku. Nadto může exekutor v odůvodněných případech rozhodnout o uveřejnění dražební vyhlášky v celostátním tisku, místním tisku, popř. jiným vhodným způsobem (navíc je exekutor dle české právní úpravy povinen navíc vkládat údaje o pořádaných dražbách do veřejné části centrální evidence exekucí²⁴³). Účelem těchto povinností je, aby byla zajištěna publicita, která je žádoucí pro informování případných zájemců o účast v dražbě.

Ze strany zájemců o účast v dražbě mohou být často kladeny požadavky ohledně osobní prohlídky dražené nemovitosti. V této souvislosti je třeba podotknout, že *s provedením exekuce prodejem nemovitosti není spojeno právo zjednat si přístup do prodávané nemovitosti*²⁴⁴. Z tohoto důvodu nelze nařídit prohlídku nemovitosti pro zájemce o dražbu. Dle slovenské právní úpravy je situace zcela jiná. Exekutor obligatorně určí již v dražební vyhlášce čas a místo obhlídky nemovitosti a vyzve povinného, aby v určeném čase umožnil zájemcům obhlídku nemovitosti. Takto postupuje exekutor proto, aby umožnil zájemcům o nemovitost seznámit se blíže s předmětem dražby. Tento postup také chrání do jisté míry povinného, protože pokud by nebyl stanoven pevný termín prohlídky, zájemci by povinného pravděpodobně neúměrně obtěžovali žádostmi o umožnění prohlídky v rozdílných termínech. Povinný takto musí má povinnost umožnit ve stanoveném čase prohlídku nemovitosti a to za přítomnosti exekutora nebo jeho zaměstnanců. Pokud povinný prohlídku neumožní, EP výslovně uvádí, že exekutor nebo jeho zaměstnanec je oprávněn vymoci si na draženou nemovitost přístup za účelem prohlídky. Nutno poznamenat, že povinnost umožnit prohlídku a oprávnění exekutora zjednat si přístup na draženou nemovitost byla do EP vložena až novelizací provedenou zákonem č. 341/2005 Z. z. a vycházela z potřeb praxe.

²⁴³ V současnosti se tyto informace nacházejí na webových stránkách: www.portaldrazeb.cz.

²⁴⁴ DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kolektiv. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2513.

Dle české právní úpravy je proti dražební vyhlášce přípustné odvolání, které mohou podat osoby uvedené v 336c OSŘ. Důvody odvolání lze v zásadě dělit do dvou skupin. První skupinu tvoří důvody, že nebyly splněny podmínky pro vydání dražební vyhlášky (např. v době vydání dražební vyhlášky nebylo usnesení o ceně v právní moci). Druhou skupinu tvoří důvody, kdy odvolání směřuje jen proti určitým výrokům, a to proti těm, které nemají povahu výroků upravujících vedení řízení. Odvolání je tedy přípustné jen proti výroku o výsledné ceně, o výši nejnižšího podání, výši jistoty a způsobu jejího zaplacení a o závadách, které v dražbě nezaniknou a to v rozsahu, ve kterém je rozhodováno o právech odvolatele. Při rozhodnutí o odvolání může odvolací soud zrušit dražební vyhlášku jen z důvodů uvedených v § 219a odst. 1 OSŘ. *De lege ferenda* se uvažuje stanovit, že dražební vyhláška není rozhodnutím, ale opatřením. Důsledkem by pak přirozeně bylo, že proti dražební vyhlášce by již nebyl přípustný opravný prostředek.

Věřitel povinného, který má vůči povinnému pohledávku zajištěnou zástavním právem nebo vymahatelnou pohledávku, ji může do řízení přihlásit nejpozději do zahájení dražebního jednání, dle slovenské právní úprava až do dne rozvrhu. Při rozvrhu výtěžku dražby pak mohou být tito přihlášení věřitelé uspokojeni z výtěžku dražby. Přihláška musí vedle obecných náležitostí podání obsahovat označení přihlašované pohledávky a výši jejího příslušenství. K přihlášce musí přihlašovatel připojit listiny, kterými prokazuje vymahatelnost své pohledávky a její výši. Neobsahuje-li přihláška výši pohledávky, exekutor k takové přihlášce nepřihlíží (neuplatní se postup dle § 43 OSŘ). Jestliže však podá věřitel povinného řádnou přihlášku, ale nedoloží ji řádnými listinami, pak exekutor musí vyzvat přihlašovatele k doložení způsobilých listin. Pokud přihlašovatel nedoloží způsobilé listiny do zahájení dražebního jednání, exekutor usnesením rozhodne, že k takové přihlášce nepřihlíží. Přihlášky, které došly exekutorovi po zahájení dražebního jednání, exekutor odmítne usnesením, proti kterému není odvolání přípustné. Slovenská právní úprava žádné bližší ustanovení o podávání přihlášek ani jejich posuzování neobsahuje, proto se exekutor bude v případě nedostatků přihlášky postupovat dle § 43 OSP a pokud nebude mít přihláška všechny náležitosti, vyzve osobu, která ji podala, k jejich odstranění a určí ji k tomu lhůtu. Pokud přihlašovatel vady přihlášky neodstraní, nebude k ní exekutor přihlížet.

3.1.4.4. Dražba a usnesení o přiklepu

Dražební jednání je veřejné a řídí ho exekutor (popř. exekutorský kandidát). O dražebním jednání se sepisuje protokol. Dle české právní úpravy lze dražbu uskutečnit i

elektronicky. Dražby se může účastnit jen ten, kdo složil dražební jistotu, mimo osoby uvedené v § 336h odst. 4 OSŘ a 144 odst. 3 EP. Dle české právní úpravy exekutor před zahájením dražby rozhodne, zda je prokázáno předkupní právo některého z dražitelů, a oznámí, kteří věřitelé a v jaké výši přihlásili své pohledávky. Dle slovenské právní úpravy exekutor o prokázání předkupního práva dražitele nerozhoduje (zde se uplatňuje zvláštní postup).

Poté exekutor vyzve dražitele, aby činili podání. Dražitelé jsou svými podáními vázáni a draží se tak dlouho, dokud dražitelé činí podání. Není-li učiněno další podání, exekutor po slovech „poprvé, podruhé“ upozorní dražitele, že nebude-li učiněno vyšší podání, udělí po slově „potřetí“ příklep. Po slově „potřetí“ před udělením příklepu se exekutor dotáže, zda má někdo námitky proti udělení příklepu. Nejsou-li podány námitky nebo shledá-li exekutor námitky nedůvodnými, udělí exekutor příklep dražiteli, který učinil nejvyšší podání. Jestliže byly podány námitky proti udělení příklepu a soudní exekutor je shledá důvodnými, rozhodne o nich usnesením, proti kterému není odvolání přípustné a pokračuje se v dražbě vyvoláním předposledního podání.

Dle slovenské právní úpravy mohou vznést námitky proti udělení příklepu dražitelé, oprávněný, povinný, zástupci obce a orgánů státní správy, pokud jsou přítomni dražbě. Tyto osoby musí podat námitky bezodkladně po dotazu exekutora. Dále může vznést námitky do třech dní ode dne dražby každý, komu nebyla doručena dražební vyhláška v rozporu s ustanovením § 141 odst. 3 EP, a proto nebyl na dražbě přítomný. O námitkách dle slovenské právní úpravy rozhoduje vždy soud, proti jehož rozhodnutí není odvolání přípustné. Námitkám soud vyhoví v případě, pokud vytykané vady jsou na újmu toho, kdo námitky podal, anebo pokud soud zjistí porušení zákona. Soud zpravidla v jednom usnesení rozhodne současně o námitkách a o tom, zda uděluje s příklepem souhlas nebo nikoli. Udělení příklepu exekutorem dle slovenské právní úpravy totiž bez ohledu na to, zda byly nebo nebyly vzneseny námitky, podléhá schválení soudem, který tak učiní ve lhůtě 60 dnů od doručení žádosti exekutora o schválení příklepu. Pokud soud příklep exekutora neschválí, tak exekutor pokračuje v dražbě vyvoláním předposledního podání.

Dle české právní úpravy vydá exekutor usnesení o příklepu, ve kterém stanoví exekutor lhůtu k doplacení nejvyššího podání, která nesmí být delší než dva měsíce. Usnesení o příklepu doručuje exekutor osobám uvedeným v §336k odst. 1 OSŘ. Tyto osoby jsou také legitimovány podat odvolání proti usnesení o příklepu. Dražitel je přitom oprávněn podat odvolání proti usnesení o příklepu jen v případě, že podal námitky proti příklepu. Vedle osob uvedených v §336k odst. 1 OSŘ jsou oprávněny podat odvolání i osoby uvedené v § 336c

odst. 1 písm. a), jestliže se nezúčastnili dražebního jednání proto, že jim nebyla doručena dražební vyhláška. Tyto osoby mohou podat odvolání pouze do 15 dnů od konání dražebního jednání.

Odvolací soud usnesení o příklepu změní tak, že se příklep neuděluje, jestliže v řízení došlo k takovým vadám, že se odvolatel nemohl účastnit dražby, nebo jestliže byl příklep udělen proto, že při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby došlo k porušení zákona²⁴⁵. Ustanovení § 219a OSŘ se přitom nepoužije. Jestliže odvolací soud změní usnesení o příklepu tak, že se příklep neuděluje, nařídí exekutor nové dražební jednání.

Vydražitel je oprávněn převzít vydraženou nemovitost s příslušenstvím dnem následujícím po vydání usnesení o příklepu, o tomto je povinen vyrozumět exekutora. Vlastníkem vydražené nemovitosti s příslušenstvím se stává dnem vydání usnesení o příklepu, nabylo-li toto právní moci a zaplatil-li nejvyšší podání. Jestliže vydražitel nedoplatil nejvyšší podání ve lhůtě stanovené v usnesení o příklepu ani v dodatečné lhůtě, kterou mu určil exekutor, dochází ke zrušení usnesení o příklepu přímo *ex lege*. Pokud se vydražitel ujal držby vydražených nemovitostí a poté bylo usnesení o příklepu zrušeno (popř. změněno odvolacím soudem tak, že se příklep neuděluje), musí povinnému vydat užitky, které touto držbou získal a nahradit škodu, kterou by případně způsobil při hospodaření s vydraženou nemovitostí.

Nebylo-li při dražbě učiněno ani nejnižší podání nebo nedoplatí-li vydražitel nejvyšší podání ani v dodatečné lhůtě, kterou mu určí exekutor, nařídí exekutor další dražební jednání na návrh oprávněného nebo toho, kdo do řízení přistoupil jako další oprávněný. Tento návrh lze podat nejdříve po uplynutí tří měsíců od bezúspěšné dražby. Při tomto dalším dražebním jednání se nejnižší podání stanoví ve výši jedné poloviny odhadní ceny. Není-li tento návrh podán do jednoho roku, soud exekuci zastaví (§ 336m odst. 1 in fine). Dle připravované novely EŘ se *při neúspěchu prvního dražebního jednání navrhuje stanovit, že ve druhém dražebním jednání činí nejnižší podání polovinu výsledné ceny (to je i současný stav), ale ve třetím dražebním jednání činí již jen 40 % výsledné ceny, ve čtvrtém 30 % a v pátém dražebním jednání pak 25 % výsledné ceny. Nepodaří-li se nemovitost prodat ani poté, soud*

²⁴⁵ Porušením zákona při nařízení dražebního jednání je zejména vydání dražební vyhlášky před právní moci usnesení o ceně, nedodržení třicetidenní lhůty k nařízení dražebního jednání, nevyvěšení dražební vyhlášky na úřední desce nebo skutečnost, že dražební vyhláška neobsahuje všechny výroky předepsané zákonem, nebo obsahovala výroky, které byly v rozporu se zákonem nebo faktickým stavem. (DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kolektiv. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 2528).

řízení zastaví²⁴⁶. Tento nový postup by pak výrazně přispěl k prodejnosti nemovitostí v dražbě.

Dle slovenské právní úpravy se v případě opětovné dražby konané z důvodu, že vydražitel nedoplatil nejvyšší podání, určí nejnižší podání ve výši 75 % z nejnižšího podání při první dražbě. Pokud však nebylo na první dražbě učiněno žádné podání, může exekutor nařídít opakovanou dražbu nejdříve po uplynutí jednoho měsíce po první dražbě. Nejnižší podání v tomto případě může exekutor se souhlasem soudu snížit, avšak nejvíce na polovinu nejnižšího podání pro účely první dražby. Proti usnesení soudu o snížení nejnižšího podání není odvolání přípustné. Pokud se nepodaří prodat nemovitost v dražbě do jednoho roku od vydání exekučního příkazu, soud může na návrh účastníka řízení nebo exekutora exekuci prodejem nemovitosti zastavit.

3.1.4.5. Rozvrhové jednání a usnesení o rozvrhu

Po právní moci usnesení o příklepu (resp. schválení příklepu soudem) a doplacení nejvyššího podání vydražitelem nařídí exekutor jednání o rozvrhu rozdělované podstaty. Smyslem rozvrhového jednání je projednat pohledávky všech oprávněných osob za jejich přítomnosti a rozvrhnout výtěžek dražby.

Dle české právní úpravy rozvrhové jednání na základě novelizace EŘ provedené zákonem č. 286/2009 Sb. konají exekutoři, dříve tak mohly činit jen soudy. Účastníky tohoto jednání jsou osoby uvedené v § 337 odst. 1 OSŘ. Každý z předvolaných věřitelů, který je přítomen jednání, je povinen vyčíslit svou pohledávku a její příslušenství ke dni rozvrhového jednání a uvést, do jaké skupiny patří a skutečnosti významné pro její pořadí. Každý z účastníků rozvrhu může popřít vyčíslené pohledávky co do jejich pravosti, výše, zařazení do skupiny a pořadí. O těchto námitkách rozhodne exekutor usnesením, proti kterému není odvolání přípustné, v rámci rozvrhového jednání.

V rozvrhovém usnesení exekutor rozhodne o uspokojení pohledávek podle pořadí a skupin, jak jsou uvedeny v § 337c odst. 1 OSŘ. Zákon zde pohledávky dělí do šesti skupin. Pohledávka uvedená v nižší skupině může být uspokojena až poté, kdy byly plně uspokojeny všechny pohledávky z předcházející skupiny. Pohledávky ve stejné skupině se uspokojují podle pořadí a mají-li stejné pořadí, uspokojují se poměrně. Proti tomuto usnesení je přípustné odvolání, o kterém rozhoduje příslušný krajský soud.

²⁴⁶ KORBEL, F. *Další velké změny exekučního práva na obzoru*. Komorní listy, 2011, č. 1, s. 3 a násl.

Dle slovenské právní úpravy předvolává exekutor k rozvrhovému jednání osoby uvedené v § 154 odst. 1 EP. Pravidla pro zařazení přihlášených pohledávek do skupin stanoví § 157 EP a při jejich postupném uspokojování se uplatní stejná pravidla, jako v případě české právní úpravy. V průběhu jednání o rozvrhu mohou přítomné osoby popírat uplatňované nároky co do pravosti, výšky, pořadí a způsobu úhrady. O jednání o rozvrhnutí výtěžku dražby sepíše exekutor protokol a tento doručí osobám, které byly předvolány na rozvrhové jednání. Protokol o rozvrhu výtěžku dražby se považuje za návrh rozvrhu výtěžku dražby, který je možné napadnout a přezkoumat před exekučním soudem. Osoby a orgány, které byly předvolány na rozvrhové jednání a osoby, o jejichž nárocích se rozhodovalo na rozvrhovém jednání, mohou vznést u exekutora námitky proti návrhu rozvrhu výtěžku dražby do třech dnů od doručení protokolu. O těchto námitkách rozhoduje soud usnesením, proti kterému není přípustný opravný prostředek. Soud námitkám vyhoví, jen pokud vytykané vady jsou na újmu toho, kdo námitky podal anebo pokud soud zjistí porušení zákona. Pokud soud námitkám vyhoví, musí exekutor konat nové rozvrhové jednání. Usnesení o zamítnutí námitek zpravidla soud spojí s usnesením o schválení rozvrhu, tento totiž podléhá schválení soudem, který má na takové rozhodnutí lhůtu 60 dní. Proti usnesení, kterým soud rozvrh schvaluje nebo neschvaluje, je přípustné odvolání. Jestliže soud rozvrh podle návrhu exekutora neschválí, koná exekutor nové rozvrhové jednání a následně opět žádat soud o udělení souhlasu s rozvrhem.

3.1.4.6. Srovnání právních úprav

Úprava prodeje nemovitosti je v obou právních úpravách velmi podobná, přesto zde lze nalézt nemalé rozdíly, jak v konkrétních záležitostech, tak zejména v obecných zásadách, které se při tomto způsobu provedení exekuce uplatní.

Dle slovenské právní úpravy musí exekutor uvést způsob provedení exekuce prodejem nemovitosti již ve vyrozumění o začátku exekuce a to zejména proto, že exekutor je povinen vyžádat si souhlas oprávněného s prodejem nemovitosti specifikované ve vyrozumění o začátku exekuce. Dle české právní úpravy exekutor specifikuje nemovitost až v exekučním příkazu a souhlas oprávněného s prodejem nemovitosti není vyžadován.

Další rozdílem je, že dle slovenské právní úpravy má exekutor možnost vymoci si přístup na oceňovanou nemovitost jednak za účelem jejího ocenění a jednak za účelem prohlídky pro případné zájemce o účast v dražbě i proti vůli povinného. V české právní úpravě je absence tohoto pravidla v praxi velkým problémem, kdy exekutor není schopen

případným zájemcům o koupi nemovitosti zajistit možnost získat relevantní informace o dražené nemovitosti na základě jejich vlastního pozorování. *De lege ferenda* by bylo vhodné podobné pravidlo zavést i do českého právního řádu.

Výhodou pro povinného může být dle slovenské právní úpravy skutečnost, že exekutor je povinen mu doručit přímo znalecký posudek, nikoli jen usnesení o určení ceny nemovitosti vydané na základě znaleckého posudku, jako je tomu v české právní úpravě. Určitou nevýhodou oproti dřívější právní úpravě ve Slovenské republice je pro povinného omezená možnost dosáhnout přezkoumání znaleckého posudku, protože již nemá možnost podat proti němu námitky, jak tomu přechodnou dobu bylo.

Pokud se týče stanovení výše nejnižšího podání a dražební jistoty, pak lze učinit jednoznačný závěr, že česká právní úprava má za cíl co nejvíce motivovat případné zájemce o dražbu ke koupi nemovitosti. Nejnižší podání je totiž rovno dvou třetinám odhadní ceny oproti odhadní ceně dle slovenské právní úpravy. Stejně tak pro případ opakované dražby je nejnižší podání stanoveno ve výši jedné poloviny odhadní ceny. Dle slovenské právní úpravy musí exekutor žádat soud o svolení k snížení nejvyššího podání pro účely opakované dražby, avšak toto je ponecháno na volné úvaze soudu. Slovenská právní úprava tedy spíše tenduje k ochraně zájmů povinného prostřednictvím stanovení vyšších nejnižších podání pro účely dražby.

Patrně nejzásadnějším rozdílem je skutečnost, že slovenský exekutor nevydává rozhodnutí během prodeje nemovitosti samostatně, tedy bez schválení soudem. Soud vždy schvaluje zásadní úkony exekutora (příklep, rozvrh). Exekutor dle české právní úpravy vydává samostatně rozhodnutí v průběhu prodeje nemovitosti a tyto podléhají soudnímu přezkumu pouze na základě opravných prostředků k tomu legitimovaných osob. Určitou výhodou pro povinného dle slovenské právní úpravy je skutečnost, že soud přezkoumává zásadní úkony exekutora vždy, a proto je zde větší pravděpodobnost zjištění případného porušení zákona ze strany exekutora než dle české právní úpravy, kde toto soud přezkoumává právě až na základě podání opravného prostředku.

Další zásadní rozdíl pak spočívá v tom, že dle slovenské právní úpravy jsou možnosti podávat opravné prostředky proti jednotlivým úkonům exekutora velmi omezené, a to ze dvou důvodů. Exekutor dle slovenské právní úpravy nevydává rozhodnutí jako taková a možnosti podávat opravné prostředky jsou proto velmi omezeny (např. nevydává usnesení o ceně, dražební vyhláška nemá formu usnesení a není proti ní přípustné odvolání). K tomuto přispívá fakt, že proti usnesení soudu o schválení úkonů exekutora zpravidla není přípustné odvolání. Druhým důvodem je pak skutečnost, že EP stanoví velmi krátké lhůty pro podání opravných

prostředků (tato lhůta činí zpravidla 3 dny). Lze tedy konstatovat, že dle slovenské právní úpravy byl velmi oslaben vliv povinného na činnost exekutora a soudu. Na první pohled se zdá že, se tím výrazně posílila rychlost tohoto způsobu provedení exekuce, nicméně tento závěr je oslaben právě skutečností, že úkony exekutora musí schvalovat soud, který k tomu má poměrně dlouhou lhůtu 60 dní. Oproti tomu česká právní úprava v tomto směru dává povinnému velmi široké možnosti, jak zpomalovat celý proces exekuce prodejem nemovitostí, což dává povinným silnou pozici pro obstrukční jednání. *De lege ferenda* by bylo vhodné v české právní úpravě omezit možnosti povinného podávat opravné prostředky proti rozhodnutím exekutora, popřípadě provést změnu v tom smyslu, aby některé úkony exekutora nebyly formálně rozhodnutími a tím omezit možnost podat proti nim opravné prostředky.

Pokud jde o posouzení, jaké zásady se uplatní pro vyřízení opravných prostředků, pak je nutné zdůraznit, že v české právní úpravě je stěžejní zásada apelační, na základě které může odvolací soud rozhodnutí exekutora i změnit. Proti takovému rozhodnutí odvolacího soudu není pak až na výjimky přípustné dovolání a řízení se tak urychlí. Naproti tomu dle slovenské právní úpravy je stěžejním principem pro vyřízení opravných prostředků princip kasace. Soud, který je exekutorem žádán o souhlas s určitým úkonem exekutora totiž buď souhlas udělí, nebo neudělí a pak musí exekutor úkon opakovat. V případě žádosti o udělení souhlasu s rozvrhem by bylo spíše žádoucí, aby byla soudu dána možnost návrh rozvrhu exekutora i změnit a následně schválit s tím, že proti takovému rozhodnutí by byl přípustný opravný prostředek.

Ustanovení slovenské i české právní úpravy, dle kterého může dojít k zastavení exekuce prodejem nemovitosti v případě, že nemovitost nebude do jednoho roku po vydání exekučního příkazu (dle české právní úpravy po jednom roce po bezúspěšné dražbě, pokud nebude podán návrh na její opakování) prodána v dražbě, výrazně posiluje ochranu povinného. Tímto se zabraňuje bezúčelnému postižení nemovitosti povinného pro případy, kdy nemovitost je fakticky neprodejná. Dle slovenské právní úpravy tak bude mít povinný možnost nemovitost prodat mimo dražbu za nižší cenu a z případného výtěžku uspokojit své věřitele. *V opačnom prípade by dochádzalo k porušeniu čl. 20 ods. 1 a 4 Ústavy SR, ako aj čl. 1 ods. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pretože by tým dochádzalo k upretiu práva vlastníka nehnuteľnosti (povinného) na pokojné*

*užívání svojho majetku*²⁴⁷. K tomuto je však nutno dodat, že takovýto výklad příslušných ustanovení je velmi extenzivní.

3.1.5. PROBLEMATIKA SPLÁTKOVÉHO KALENDÁŘE

Splátkovým kalendářem můžeme dle české právní úpravy v rámci exekučního řízení rozumět dvě různé dohody – jednak to může být dohoda mezi povinným a oprávněným o tom, že původní jednorázová splatnost již pravomocně a vykonatelně přiznané pohledávky se nově stanovuje ve splátkách, a jednak to může být určitá dohoda mezi povinným a exekutorem v rámci provádění exekuce o tom, že pokud bude povinný řádně splácet vymáhanou částku dle splátkového kalendáře, nebude exekutor činit úkony k nucenému provedení exekuce.

Pokud jde o první případ, pak je účinek takové dohody na exekuční řízení rozebrán v usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 1962/2004 ze dne 22. 9. 2005. Nejvyšší soud České republiky zde dospěl k závěru, že *obsahem i takovéto dohody je totiž – logicky – závazek oprávněného, že svou pohledávku nebude exekučně vymáhat ihned poté, co původní titul nabyl vykonatelnosti (ovšem ani kdykoli později, avšak před splatností nově sjednanou), nýbrž teprve tehdy, nebude-li dluh plněn dobrovolně ani v době splatnosti nově sjednané*. Takováto dohoda je způsobilým důvodem zastavení exekuce z důvodu § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Situace je o něco komplikovanější ve druhém případě. Exekutor činí i bez návrhu úkony k provedení exekuce. Dohoda o splátkách takovým úkonem jistě je, avšak každý exekutor na ni může pohlížet jinak. Uzavření takové dohody je jen na dobré vůli exekutora. V takové dohodě může být stanoveno, že se exekutor nadále zavazuje nečinit další úkony k provedení exekuce pro případ řádného placení splátek, avšak to zde být také nemusí. Z logiky věci vyplývá, že exekutor nebude činit další úkony směřující k provedení exekuce, není-li výslovně v dohodě ujednáno něco jiného. Ovšem zůstává otázkou, zda se může exekutor k něčemu takovému zavázat.

Dalším problémem pak je povaha plnění povinného v rámci dohody o splátkách. Takové plnění má povahu dobrovolného plnění od povinného v rámci exekučního řízení a mohlo by ve světle názoru Ústavního soudu České republiky o způsobu stanovování odměny exekutora vést k určení nižší odměny za dobrovolné plnění povinným v rámci exekučního řízení. Na tuto skutečnost by mohli exekutoři reagovat neochotou uzavírat dohody o splátkách z důvodu rizika nižší odměny.

²⁴⁷ HROMÁDKOVÁ, L., HORVÁTH, E. *Exekučný poriadok s komentárom*. Poradca, 2011, č. 2-3, s. 8 a násl.

De lege ferenda by proto bylo vhodné uzákonit povinnost exekutora uzavřít dohodu o splátkách, pokud o to povinný požádá. Současně by bylo nutno stanovit, že pokud dle této dohody dojde k uhrazení vymáhané pohledávky včetně nákladů exekuce do určité doby (např. tří měsíců), pak exekutor nesmí činit úkony k nucenému provedení exekuce. Jeví se jako vhodné pro tyto případy stanovit odměnu exekutora v nižší výši, než by bylo stanoveno pro případ nuceného provedení exekuce. Posílila by se tím ochrana povinného a oprávněný by měl jistotu, že pokud povinný nedodrží dohodu o splátkách, pak exekutor exekuci provede proti vůli povinného. Závěrem je nutno dodat, že slovenská právní úprava považuje uzavření dohody o splátkách mezi exekutorem a povinným s písemným souhlasem oprávněného za specifický důvod nepokračování exekuce jinými způsoby dle § 56 odst. 9 EP.

3.2. Exekuce na nepeněžitě plnění

Narozdíl od exekuce ukládající zaplacení peněžitě částky, kde je v zásadě možno volit mezi více způsoby jejího provedení, je způsob provedení exekuce ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžitě částky určen již povahou uložené povinnosti. Možné způsoby provedení jsou uvedeny v § 59 odst. 2 EŘ, resp. § 63 odst. 2 EP. Jedná se o vyklizení, odebrání věci (slovenská právní úprava hovoří o odebrání anebo zničení věci), rozdělení společné věci a provedení prací a výkonů. Avšak i v těchto případech je třeba zpravidla vymoci určitou peněžitou částku na uhrazení nákladů exekuce.

3.2.1. VYKLIZENÍ

Exekučním titulem při provedení exekuce vyklizením je rozhodnutí, které povinnému ukládá povinnost vyklidit nemovitost, stavbu, byt nebo místnost (případně nebytový prostor). Lze rozlišovat vyklizení se zajištěním bytové náhrady nebo přístřeší nebo bez zajištění. Soud nařídí exekuci (vydá pověření k provedení exekuce) dle exekučního titulu a exekutor ji provede po právní moci usnesení o nařízení exekuce (po uplynutí lhůty k podání námitek nebo doručení rozhodnutí, kterým se námitky zamítly). Exekutor musí povinného vyrozumět nejméně pět dnů předem, kdy bude vyklizení provedeno, o tomto vyrozumí též oprávněného a příslušný orgán obce. Dle slovenské právní úpravy exekutor vydá exekuční příkaz, ve kterém určí termín provedení vyklizení a tento doručí účastníkům řízení a obci.

Exekutor provede exekuci tak, že učiní opatření, aby byly odstraněny věci patřící povinnému a příslušníkům jeho domácnosti, jakož i jiné věci, které jsou se souhlasem povinného umístěny ve vyklizovaném objektu. Exekutor současně vykáže povinného a

všechny, kteří se tam zdržují na základě práva povinného (§ 341 odst. 1 OSŘ, resp. § 181 odst. 4 EP). Pokud by však osoby zdržující se ve vyklizovaném objektu svoje právo zdržovat se zde neodvozovaly od práva povinného, exekutor by je nemohl vykázat. EP stanoví povinnost exekutora k vyklizení vždy přibrat vhodnou osobu, podle možnosti zástupce obce. Dle české právní úpravy exekutor přibere k vyklizení vhodnou osobu, podle možnosti zástupce obce, jestliže je to potřebné, zejména není-li povinný přítomen. Toto navíc platí jen v případě vyklizení se zajištěním bytové náhrady nebo přístřeší.

3.2.1.1. Problematika bytové náhrady

Často vznikají situace, kdy povinný dostal výpověď z nájmu bytu a náleží mu dle ustanovení občanskoprávních předpisů náhradní byt²⁴⁸, přiměřený náhradní byt²⁴⁹ nebo náhradní ubytování²⁵⁰ (dále jen „bytová náhrada“), popř. přístřeší²⁵¹ (české i slovenské předpisy jsou v tomto shodné). Mimo to, pokud je povinnému v exekučním titulu uložena povinnost vyklidit nemovitost, stavbu, byt nebo místnost (případně nebytový prostor), zde může být také současně povinnému přiznána bytová náhrada nebo přístřeší. Tato okolnost má dle české právní úpravy zásadní význam už při nařízení exekuce.

Soud nařídí exekuci takového rozhodnutí jen tehdy, jestliže bude prokázáno, že povinnému je zajištěna taková bytová náhrada nebo přístřeší, jakou stanoví exekuční titul. Zajištění příslušné bytové náhrady nebo přístřeší pro povinného je povinen prokázat oprávněný (§ 343 odst. 2 OSŘ). Tuto skutečnost prokazuje zpravidla listinou vydanou státním orgánem nebo orgánem obce anebo notářským, popř. exekutorským zápisem. Pokud tuto skutečnost oprávněný neprokáže, nařídí soud před rozhodnutím o návrhu na nařízení exekuce jednání. Soud provede během jednání při zjišťování, zda je pro povinného zajištěna odpovídající bytová náhrada nebo přístřeší, i jiné důkazy potřebné pro zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány. Částečně se zde uplatní v zájmu ochrany povinného zásada vyhledávací. Pokud nebude prokázáno, že pro povinného je zajištěna odpovídající bytová náhrada nebo přístřeší, soud návrh na nařízení exekuce zamítne. Z tohoto postupu lze dovozovat, že zajištění odpovídající bytové náhrady či přístřeší je skutečnost rozhodná pro

²⁴⁸ Náhradním bytem se podle § 712 odst. 2 ObčZ rozumí byt, který podle velikosti a vybavení zajišťuje lidsky důstojné ubytování nájemce a členů jeho domácnosti.

²⁴⁹ Přiměřeným náhradním bytem se podle § 712 odst. 2 ObčZ rozumí takový náhradní byt, který je podle místních podmínek zásadně rovnocenný bytu, který se má vyklidit.

²⁵⁰ Náhradním ubytováním se podle § 712 odst. 4 ObčZ rozumí byt o jedné místnosti nebo pokoj ve svobodárně nebo podnájem v zařízené nebo nezařízené části bytu jiného nájemce.

²⁵¹ Přístřeším se podle § 712 odst. 5 in fine ObčZ rozumí provizorium do té doby, než si nájemce opatří řádné ubytování a prostor k uskladění jeho bytového zařízení a ostatních věcí domácí a osobní potřeby.

nařízení exekuce ve smyslu § 44 odst. 7 EŘ a tudíž i relevantním odvolacím důvodem proti usnesení o nařízení exekuce v případě, že ve skutečnosti taková odpovídající bytová náhrada zajištěna není. Pokud povinný nevyužije odvolání, stanoví § 344 odst. 3 OSŘ výslovně, že zjistí-li soud po nařízení exekuce, popř. až při jejím provedení, že pro povinného ve skutečnosti nebyla určena bytová náhrada (přístřeší) zajištěna, exekuci zastaví. Nezajištění odpovídající bytové náhrady či přístřeší je tedy procesně sankcionováno zamítnutím návrhu na nařízení exekuce, možností povinného podat odvolání proti usnesení o nařízení exekuce a navíc i možností (respektive povinností) soudu exekuci zastavit.

Dle slovenské právní úpravy je situace odlišná. *Pri vydania poverenie na vykonanie exekúcie nie je skutočnosť, či došlo k zabezpečeniu bytovej náhrady, alebo k nej ešte nedošlo, relevantná a na vydanie poverenia nevplyva. Je tomu tak z dôvodu, že splnenie povinnosti zavezpečiť bytovú náhradu sa preukazuje až v ďalšom štádiu exekučného konania. Možnosť vydať upovedomenie o začatí exekúcie bez splnenia podmienky zabezpečenia bytovej náhrady je diskutabilná, nakoľko právna skutočnosť zabezpečenia bytovej náhrady je imanentnou súčasťou materiálnej vykonateľnosti exekučného titulu a teda ani k vydaniu upovedomenia o začatí exekúcie by nemalo dochádzať pred tým okamihom, než bola bytová náhrada zabezpečená*²⁵². Exekutor vykoná exekuci až tehdy, kdy oprávněný prokáže, že pro povinného je zabezpečena taková bytová náhrada, jaká je určena v rozhodnutí, které je podkladem pro exekuci. Oprávněný tuto skutečnost může prokázat smlouvou o nájmu, o podnájmu bytových prostor, popř. předloží potvrzení vydané obcí, že pro povinného je připravena bytová náhrada. Do třech dní od doručení vyrozumění o začátku exekuce mohou oprávněný a povinný vznést u exekutora námitky proti bytové náhradě. Důvod podání námitek povinného může spočívat v jeho tvrzení, že oprávněný mu zabezpečil jiný druh bytové náhrady, než jaký mu přiznává exekuční titul. *Dôvodem podania námietok u oprávneného môže byť jednak skutočnosť, že oprávnený bytovú náhradu zabezpečil v súlade s exekučným poriadkom, alebo skutočnosť, že bytovú náhradu nie je povinný zabezpečovať*²⁵³. O námitkách rozhoduje soud. Proti

²⁵² HROMÁDKOVÁ, L., HORVÁTH, E. *Exekučný poriadok s komentárom*. Poradca, 2011, č. 2-3, s. 8 a násl. Existují však i názory, že exekuční soud zkoumá zajištění bytové náhrady ještě před vydání pověření na vykonání exekuce. *Povinnosť skúmať vykonateľnosť rozsudku má exekučný súd už pri vydání poverenie na vykonanie exekúcie. Teda ak zistí, nebola splnená podmienka pre splnenie povinnosti vypratať nehnuteľnosť, návrh na vydanie poverenie na vykonanie exekúcie zamietne. ... Nejčastejši podmienkou pre vykonateľnosť rozhodnutia bude splnenie podmienky zabezpečenia bytovej náhrady*. (KRAJČO, J. *Komentár, Exekučný poriadok*. 1. vydání. Bratislava : EUROUNION spol. s r.o., 2009, s. 369).

²⁵³ HROMÁDKOVÁ, L., HORVÁTH, E. *Exekučný poriadok s komentárom*. Poradca, 2011, č. 2-3, s. 8 a násl. Podle slovenské právní úpravy mohou nastat situace, že soud může za určitých okolností stanovit, že bytovou náhradu je povinna zabezpečit obec, nikoli osoba oprávněná z exekučního titulu.

rozhodnutí, kterým se vyhovělo námitkám, je přípustné odvolání. Pokud je rozhodnutí o vyhovění námitkám pravomocné, soud exekuci zastaví.

Předávání bytové náhrady v průběhu exekuce probíhá tak, že po přestěhování exekutor předá určenou bytovou náhradu povinnému nebo některému ze zletilých příslušníků jeho domácnosti.

Odmítnou-li bytovou náhradu převzít, uloží klíče u soudu nebo orgánu obce a povinného o tom vyrozumí. Nezačne-li povinný bytovou náhradu bez vážného důvodu do šesti měsíců od uložení užívat, práva povinného k bytové náhradě uplynutím této lhůty zanikají (§ 344 odst. 4 OSŘ). Slovenská právní úprava situaci, kdy povinný odmítne převzít bytovou náhradu, neupravuje.

3.2.1.2. *Nakládání s věcmi povinného při vyklizení*

Jak již bylo uvedeno výše, vyklizení spočívá mimo vykazání povinného a osob zdržujících se v prostorách, které se vyklízejí, také v tom, že exekutor odstraní věci povinného (a jiných osob), které jsou umístěny ve vyklizovaném objektu. Tyto věci se odevzdají povinnému nebo některému ze zletilých příslušníků jeho domácnosti. Není-li vyklizení přítomen nikdo, kdo by mohl věci převzít, nebo je-li převzetí věcí odmítnuto, sepíší se věci a dají se na náklady povinného do úschovy obci nebo jinému vhodnému schovateli; není-li možné věci dát do úschovy, nelze exekuci provést (§ 341 odst. 3 OSŘ). Exekutor je povinen vyrozumět povinného o tom, komu byly jeho věci dány do úschovy. Pokud se jedná o vyklizení s povinností zajistit povinnému bytovou náhradu nebo přístřeší, pak se při nemožnosti předat vyklizené věci tyto věci přestěhují rovnou do určené bytové náhrady (do přístřeší). Dle české právní úpravy platí, že není-li možné dát věci do úschovy, exekuci nelze provést.

Byly-li věci dány do úschovy a povinný si je nevyzvedl u schovatele do 6 měsíců ode dne, kdy byly uschovány, budou prodány na návrh schovatele podle ustanovení o prodeji movitých věcí. Výtěžek prodeje se po odečtení nákladů na úschovu a prodej věcí vyplatí povinnému. Pokud povinný odmítne zbytek výtěžku převzít nebo jeho pobyt není znám, naloží s ní exekutor jako s nevyzvednutou úschovou propadající podmíněně státu (přiměřeně podle § 185g OSŘ). Věci, které se nepodaří prodat, exekutor nabídne schovateli na úhradu nákladů úschovy za dvě třetiny odhadní ceny; odmítne-li věci převzít, připadají státu. Náklady úschovy je vždy povinen hradit povinný. Slovenská právní úprava situaci, kdy se uložené věci povinného nepodaří prodat v dražbě, neřeší.

3.2.1.3. *Srovnání právních úprav*

Nedostatky slovenské právní úpravy lze spatřovat v tom, že neobsahuje ustanovení řešící situaci, pokud by uložené věci povinného byly neprodejné. V tomto směru by bylo vhodné ji doplnit o možnost provést likvidaci takových věcí nebo o tom, že takové věci propadnou státu. Dalším nedostatkem je skutečnost, že slovenská právní úprava nepamatuje na situace, kdy povinný nepřevezme bytovou náhradu.

Naopak pro povinného je slovenská úprava příznivější v tom, že stanoví obligatorní přibrání nestranné osoby při provádění vyklizení.

Zajímavým řešením je možnost oprávněného a zejména povinného podat námitku proti zabezpečené bytové náhradě. Soud je pak povinen přezkoumat, zda zabezpečená bytová náhrada skutečně odpovídá požadavkům stanoveným v exekučním titulu. Problematickou se pak může jevit velmi krátká lhůta pro podání těchto námitek. Pokud by povinný námitky proti bytové náhradě nepodal, mohl by se ještě proti vyklizení bránit návrhem na zastavení exekuce a zde namítat skutečnosti týkající se neodpovídající bytové náhrady. Dle české právní úpravy platí přísnější požadavky na prokázání, že povinnému je zajištěna odpovídající bytová náhrada a povinnému je v této záležitosti věnována zvýšená ochrana.

3.2.2. PROVEDENÍ PRACÍ A VÝKONŮ

Tento způsob provedení exekuce slouží k nucenému splnění povinnosti provést pro oprávněného určité práce, vykonat určitou činnost nebo naopak se určitého jednání zdržet či určité jednání strpět. Způsob provedení exekuce je určen povahou vymáhané povinnosti v tom smyslu, že je rozdíl mezi povinnostmi, kde je plnění zastupitelné²⁵⁴ a povinnostmi, kde je plnění nezastupitelné²⁵⁵.

3.2.2.1. *Vázanost a nevázanost plnění výlučně na osobu povinného*

Jedná-li se o plnění zastupitelné, vydá exekutor exekuční příkaz k provedení prací a výkonů a postará se o to, aby tyto práce, provedl pro oprávněného někdo jiný, nedohodl-li se

²⁵⁴ *Zastupitelné je takové plnění, u něhož nezáleží na jedinečných osobních vlastnostech povinného a může být provedeno kteroukoli třetí osobou.* (WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2011, s. 578).

²⁵⁵ *Nezastupitelné je takové plnění, které musí povinný provést osobně nebo jsou od něj žádány jeho zvláštní vlastnosti, jako např. jeho odbornost, zkušenost či jiné zvláštní předpoklady a v daném místě není dostupná žádná taková osoba.* (WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2011, s. 579).

s oprávněným jinak. Dle slovenské právní úpravy se počítá s větším zapojením oprávněného. EP stanoví, že oprávněný si dá na výzvu exekutora práci, o kterou jde, vykonat někým jiným nebo si ji vykoná sám. Poté exekutor vymůže na povinném náklady takové činnosti a náklady exekuce. Exekutor přitom může povinného vyzvat, aby potřebné náklady exekuce složil předem.

Jedná-li se o plnění nezastupitelné, pak exekutor vydá exekuční příkaz a exekuce se provede uložením pořádkové pokuty až do výše 100.000,- Kč, naproti tomu v EP není stanovena maximální výše jedné pokuty. Dle slovenské právní úpravy úhrnná suma uložených pokut nesmí přesáhnout částku 30.000,- eur²⁵⁶, česká úprava žádné omezení nestanoví. Takto uloženou pokutu nelze prominout. Nesplní-li povinný ani poté povinnost uloženou v exekučním titulu, uloží mu exekutor další přiměřené pokuty, dokud exekuce nebude zastavena. Tyto pokuty povinný platí na účet exekučního soudu a připadají státu. Zaplacením pokut se povinný nezprošťuje odpovědnosti za škodu a současně se ani nezbujuje povinnosti provést vymáhané plnění. *Pokutu ukládá exekutor za každé porušení a každou jednotlivou pokutu také ukládá novým usnesením, proti němuž je přípustný opravný prostředek*²⁵⁷. Dle slovenské právní úpravy exekutor ukládá pokuty exekučním příkazem.

Právní úprava nedostatečně řeší situace, kdy dojde k nařízení exekuce k vymožení nezastupitelného plnění neoprávněně, tedy na základě nepravdivého tvrzení oprávněného, že povinný dosud nesplnil dobrovolně jemu uloženou povinnost. Exekutor pak uloží povinnému pokutu, a pokud ji povinný zaplatí a prokáže, že vymáhanou povinnost již splnil před podáním návrhu na nařízení exekuce, pak přesto nedostane peníze za zaplacenou pokutu zpět, i když dojde k zastavení exekuce. *Protože zastavením exekuce nedošlo ani ke zrušení usnesení o nařízení exekuce a usnesení o uložení pokuty, pak tu ani nebude soud povinen tuto pokutu vrátet. Povinnému pak nezbude než se domáhat náhrady škody vůči oprávněnému podle obecných ustanovení občanského zákoníku*²⁵⁸.

Při vymáhání nezastupitelného plnění je důležitá otázka přiměřenosti. Výše ukládané pokuty má vést ke splnění povinnosti. Otázka přiměřenosti exekuce je výslovně řešena ustanovením § 72 odst. 3 EŘ, kde se stanoví, že exekuci prováděnou ukládáním pokut lze zastavit, a to i z části, pokud výše uložené pokuty neodpovídá vymáhané povinnosti či

²⁵⁶ Do účinnosti zákona č. 84/2009 Z. z. byla maximální úhrnná výše pokut stanovena částkou 3.310,- eur, což odpovídalo přibližně maximální možné částce, ve které mohla být dle české právní úpravy uložena pokuta v jednom usnesení. Zvýšení horní hranice této maximální částky na bezmála desetinásobek tedy znamená výrazné posílení možného procesního nátlaku na povinného.

²⁵⁷ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 704.

²⁵⁸ TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 706.

okolnostem případu. Je zde zdůrazněn fakt, že exekuce nemá mít represivní charakter, ale má vždy sloužit pouze k nucenému splnění uložené povinnosti.

3.2.2.2. Srovnání právních úprav

Právní úpravy jsou si velice podobné. Rozdílly jsou v tom, že proti usnesení o uložení pokuty je přípustné odvolání a povinný tak může docílit přezkoumání přiměřenosti výše pokuty soudem. Další rozdíl je v tom, že dle slovenské právní úpravy je stanovena horní hranice celkové sumy uložených pokut. Jakmile jsou povinnému uloženy pokuty do této maximální částky, pak soud exekuci zastaví pro její bezvyslednost. V české právní úpravě by se postupovalo obdobně, protože by se zde uplatnila zásada přiměřenosti a zohlednila by se skutečnost, že pokuty nesmí znamenat potrestání povinného.

3.3. Způsoby skončení exekuce

Způsoby skončení exekuce je třeba dovozovat z § 46 odst. 2, 5 a 7 EŘ (resp. § 46 odst. 3 EP) a dále zejména z § 51 EŘ, resp. § 60 EP, který upravuje zánik pověření k provedení exekuce - dle slovenské úpravy se jedná o případy, kdy exekutor vrátí pověření k provedení exekuce soudu. Zánik pověření k provedení exekuce (vrácení pověření soudu) však nelze chápat bez dalšího jako skončení exekuce, neboť exekuce může pokračovat, avšak bude ji provádět jiný exekutor.

Exekuce, která již probíhala a v níž exekutor již konal úkony na základě pověření soudu, končí a pověření exekutora tedy dle české právní úpravy zaniká v následujících případech:

- a) *úspěšným vynucením povinnosti, pro kterou byla exekuce nařízena, a nákladů exekuce,*
- b) *provedením exekuce v součinnosti s povinným dle § 46 odst. 5 EŘ,*
- c) *zastavením exekuce*
- d) *zastavením exekučního řízení na základě odvolání,*
- e) *odmítnutím návrhu na nařízení exekuce na základě odvolání,*
- f) *zamítnutím návrhu na nařízení exekuce na základě odvolání²⁵⁹.*

Slovenská právní úprava stanoví obdobně, že exekutor bezodkladně vrátí pověření soudu, jestliže soud rozhodl o vyloučení exekutora, exekutor upustil od vykonání exekuce,

²⁵⁹ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 216.

soud exekuci zastavil, soud vydal pověření pro jiného exekutora a pokud exekuce skončila vymožením pohledávky, jejího příslušenství a nákladů exekuce.

Mimo to lze také rozlišovat případy, kdy končí pověření exekutora k provedení exekuce, avšak exekuce pokračuje u exekutora jiného. Sem patří situace, kdy byl exekutor vyloučen z provedení exekuce, kdy došlo ke změně exekutora a kdy došlo k zániku výkonu exekutorského úřadu.

3.3.1. SPLNĚNÍ POHLEDÁVKY PŘED PRÁVNÍ MOCÍ USNESENÍ O NAŘÍZENÍ EXEKUCE (PŘED UPLYNUTÍM LHŮTY K PODÁNÍ NÁMITEK PROTI EXEKUCI)

Provedení exekuce je ve své povaze realizované zásadně proti vůli povinného, neboť ten měl již na splnění vymáhané povinnosti dostatek času díky pariční lhůtě a díky skutečnosti, že vydání usnesení o nařízení exekuce, resp. vydání pověření exekutora, zabere určitý čas. Přesto se v EŘ i EP objevují prvky, které mají za cíl motivovat povinného, aby vymáhanou pohledávku uhradil dobrovolně, třebaže už na jeho majetek byla nařízena exekuce.

Novelizací exekučního řádu provedenou zákonem č. 286/2009 Sb. bylo v tomto směru exekutorovi uloženo, aby společně s usnesením o nařízení exekuce doručil povinnému výzvu ke splnění vymáhané povinnosti, v níž vyčíslí vymáhaný nárok a zálohu na snížené náklady exekuce (snížené náklady exekuce spočívají v tom, že v tomto případě má exekutor nárok jen na 50 % odměny) a náklady oprávněného. Zároveň povinného poučí, že splní-li ve lhůtě 15 dnů vymáhaný nárok a uhradí zálohu, vydá exekutor neprodleně příkaz k úhradě nákladů exekuce. Právní mocí příkazu k úhradě nákladů exekuce bude exekuce provedena (§ 46 odst. 5 EŘ). Pokud tak povinný neučiní, provede exekutor exekuci. Uvedený postup motivující povinného k dobrovolné úhradě vymáhané povinnosti ve snížené odměně exekutora je žádoucí a ústavně konformní, neboť *za ekvivalent odpovídající vynaloženému úsilí exekutora lze proto považovat odměnu ve sníženém rozsahu, což je v souladu též s principem proporcionality poměřujícím přiměřenost zásahu do majetku povinného za účelem ochrany majetku oprávněného, protože ústavně konformní úprava odměn exekutora by neměla vycházet z přímé závislosti odměny na výši vymoženého plnění, ale odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů výkonu exekuce*²⁶⁰.

Podobně EP stanoví, že pokud povinný uhradí pohledávku po zahájení exekuce dříve, než mu uplyne lhůta pro podání námitek (14 dní), má exekutor nárok na náhradu nákladů

²⁶⁰ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 9. 3. 2010, sp. zn. II. ÚS 1994/09.

exekuce ve stejném rozsahu, jako v případě upuštění od vykonání exekuce, tedy odměna exekutora se snižuje na 50 %. Tento motivační prvek byl do EP vložen novelizací provedenou zákonem č. 341/2005 Z. z., tedy pět let před zavedením podobného pravidla do EŘ. EP přitom v této souvislosti výslovně stanoví, že exekutor nemá právo na náhradu nákladů exekuce za úkony, které vykonal do doručení pověření soudu na vykonání exekuce.

Tento postup ovšem neznamená, že exekutor nevydá exekuční příkaz, resp. příkaz na zahájení exekuce. Exekutor může vydat exekuční příkaz, resp. příkaz na zahájení exekuce (např. k provedení exekuce příkázáním pohledávky z účtu) a ten doručit povinnému současně s usnesením o nařízení exekuce (vyrozuměním o začátku exekuce) a výzvou dle § 46 odst. 5 EŘ. Dle české právní úpravy se tedy může stát, že povinný chce na základě této výzvy ke splnění vymáhané povinnosti plnit (aby hradil pouze sníženou odměnu exekutora), avšak již není objektivně schopen tyto prostředky zajistit, protože má prostředky na účtu postiženy speciálním inhibitoriem. V takovém případě nezbývá povinnému, než podat exekutorovi návrh dle § 44a odst. 3 EŘ a uvést v něm peněžní prostředky na účtu a prokázat, že jeho zbývající majetek zjevně a nepochybně postačuje k uhrazení vymáhané pohledávky včetně nákladů oprávněného a nákladů exekuce. Na to, aby exekutor tomuto návrhu vyhověl, však není právní nárok a je to závislé na vůli exekutora. Případné usnesení o zamítnutí takového návrhu by bylo za podmínek § 55a odst. 2 a § 55c EŘ možno napadnout odvoláním, o kterém by rozhodoval krajský soud. Vzhledem k možné zdlouhavosti tohoto rozhodování by bylo vhodné v tomto konkrétním případě stanovit možnost povinného žádat o prominutí lhůty k dobrovolnému splnění vymáhané povinnosti, přestože prominutí zmeškání lhůty je v exekučním řízení vyloučeno (§ 35 odst. 5 EŘ). Slovenská právní úprava je v tomto směru pro povinného mnohem příznivější (viz kapitola „Důsledky doručení upovedomenie o začatí exekúcie povinnému“).

Pokud jde o okamžik splnění dluhu (který je významný z hlediska úroků z prodlení), pak bylo dovozeno, že *jestliže dlužník zaplatil v rámci exekuce do rukou exekutora část dluhu, nemá věřitel právo na úroky z prodlení z této zaplacené částky. Exekutor plnění přijal jako osoba oprávněná plnění jménem věřitele přijmout*²⁶¹.

3.3.2. VYMOŽENÍ POHLEDÁVKY PROVEDENÍM EXEKUCE

Pokud nedojde ze strany povinného k dobrovolnému splnění vymáhané povinnosti, pak exekutor provede exekuci a po právní moci usnesení o nařízení exekuce (resp. po uplynutí

²⁶¹ PULKRÁBEK, Z. *Kdy končí prodlení s plněním exekučně vymáhaného peněžitého dluhu*. Právní rádce, 2008, č. 16, s. 596 a násl.

lhůty k podání námitek proti exekuci nebo po doručení rozhodnutí, kterým se námitky zamítly) dojde k samotné realizaci exekuce podle exekučního příkazu. *V podstatě lze říci, že v době od doručení exekučního příkazu do právní moci usnesení o nařízení exekuce plní exekuční příkaz především funkci zajišťovací*²⁶². Jakmile bude na základě exekučních příkazů vymožena vymáhaná povinnost včetně nákladů exekuce, exekuce končí. Exekutor má povinnost poté zaslat oznámení o skončení exekuce všem orgánům a osobám, které ve svých evidencích vedou poznámku o probíhající exekuci anebo kterým byla v exekuci uložena nějaká povinnost. Toto oznámení není rozhodnutím (§ 46 odst. 7 EŘ). Účastníkům řízení pošle exekutor toto oznámení na jejich žádost. Tím je zajištěno, že povinný nebude muset nepříznivé následky exekuce snášet déle, než je nutné.

Peněžité plnění na vymáhanou povinnost se hradí exekutorovi. Jestliže došlo po právní moci usnesení o nařízení exekuce k vymožení celého dlužného plnění nebo jeho části, pak je exekutor povinen po odpočtu nákladů exekuce vyplatit vymoženou pohledávku oprávněnému do 30 dnů od doby, kdy peněžité plnění obdržel. Toto platí, nedohodl-li se exekutor s oprávněným jinak. Dle slovenské právní úpravy mají různé subjekty povinnost zasílat vymožené částky přímo oprávněnému, proto tedy zasílání peněz prostřednictvím exekutora nezdržuje tok vymožených peněz oprávněnému. Nutno závěrem poznamenat, že EP nestanoví výslovně povinnost exekutora zaslat „oznámení“ o skončení exekuce subjektům, kterým byla v průběhu exekuce uložena nějaká povinnost (např. provádět srážky ze mzdy povinného).

3.4. Náklady exekuce

3.4.1. ČESKÁ REPUBLIKA

Provádění exekuce s sebou přináší vznik nákladů jak za samotné provádění exekuce, tak vznik nároku exekutora na odměnu za tuto činnost. Jedná se o jeden z důsledků zásady, že exekutor vykonává exekuční a další činnost za úplatu (§ 3 odst. 1 EŘ). Náklady exekuce a odměna exekutora jsou upraveny zejména v hlavě VI. (náklady exekuce a náklady oprávněného) a VII. (odměna exekutora) EŘ.

Náklady exekuce je definovány v § 87 odst. 1 EŘ²⁶³ a tvoří je různé složky, jejichž bližší specifikace a určení konkrétní výše stanoví vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a

²⁶² BARTOŠ, J., *Srovnání některých aspektů činnosti notářů a soudních exekutorů*. Ad notam, 2009, č. 6, s. 199 a násl.

²⁶³ Náklady exekuce jsou odměna exekutora, náhrada paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů, náhrada za ztrátu času při provádění exekuce, náhrada za doručení písemností, odměna a náhrada

náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradách hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem (dále jen „exekuční tarif“).

Exekuční tarif rozlišuje při určování výše odměny exekutora, zda se jedná o exekuci na peněžitě plnění nebo exekuci na nepeněžitě plnění. V § 5 a § 6 stanoví výši odměny při vymáhání peněžitě plnění v závislosti na výši vymáhaného plnění procentní sazbou²⁶⁴. Při exekuci nepeněžitě plnění závisí výše odměny na způsobu exekuce a množství postihovaných věcí (§ 7 až § 10 exekučního tarifu). V § 11 stanoví exekuční tarif způsob určení odměny pro případ, kdy exekuce je zakončena jinak než vynucením vymáhané povinnosti.

Aplikace ustanovení exekučního tarifu ohledně určování výše odměny exekutora musí nadále probíhat v souladu s nálezem Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 8/06, ve kterém je vyslovena myšlenka, že *ústavně konformní úprava odměn exekutora by neměla vycházet z přímé závislosti odměny na výši vymoženého plnění, ale odrážet složitost, odpovědnost a namáhavost exekuční činnosti podle jednotlivých druhů a způsobů exekuce. Do přijetí takové právní úpravy bude na obecných soudech, aby při rozhodování o odměně exekutora interpretovaly „výši exekutorem vymoženého plnění“ v souladu s naznačenými principy.* Ústavní soud zde jednak předpokládá novou právní úpravu (což se dosud nestalo), a jednak dává obecným soudům vodítko, jaké skutečnosti zohledňovat při určování výše odměny exekutora. Nicméně konkretizaci tohoto dosti obecného vodítka již bohužel neposkytl.

Náhrada hotových výdajů exekutora je podle § 13 exekučního tarifu stanovena v paušální výši 3.500,- Kč a zahrnuje mimo jiné cestovní výdaje, poštovné a náklady na znalecké posudky. Přesahují-li výdaje stanovenou paušální částku, může exekutor požadovat náhradu hotových výdajů v plné výši, kterou je však povinen prokázat fakturami a stvrzenkami či jinými doklady a pokud to není možné, úředními záznamy. *Hotovými výdaji exekutora jsou jen výdaje, které exekutor vynaložil v souvislosti s konkrétní exekucí, a nejsou jimi tedy výdaje, které by exekutor platil, i kdyby touto exekucí pověřen nebyl, jako jsou např.*

nákladů správce podniku, a je-li exekutor nebo správce podniku plátcem daně z přidané hodnoty, je nákladem exekuce rovněž příslušná daň z přidané hodnoty podle zvláštního právního předpisu.

²⁶⁴ Tato sazba je poměrná degresivní a činí do 3.000.000,- Kč základu 15 %, z přebývajících částky až do 40.000.000,- Kč základu 10 %, z přebývajících částky až do 50.000.000,- Kč základu 5 % a z přebývajících částky až do 250.000.000,- Kč základu 1 %. Přitom nejméně činí odměna 3.000,- Kč (vyjma snížené odměny).

úhrady za nájemné, elektrinu, mzdy zaměstnanců, pojištění apod.²⁶⁵ Je-li exekutor plátcem daně z přidané hodnoty, je součástí nákladů exekuce i tato daň.

Oprávněný má právo na náhradu nákladů účelně vynaložených k vymáhání nároku, tyto jsou vymáhány v rámci exekuce.

Náklady oprávněného a náklady exekuce platí povinný (až na výjimky). Tato povinnost je stanovena jednak v § 87 odst. 2 a 3 EŘ a dále je povinnému uložena v usnesení o nařízení exekuce (§ 44 odst. 6 písm. e) EŘ). *Toto ustanovení stanoví princip presumovaného úspěchu oprávněného ve věci, je-li podle jeho návrhu exekuce nařízena. Vychází se zde z předpokládaného zavinění povinného, který tím, že nesplnil uloženou povinnost, zavinil, že exekuční řízení muselo být zahájeno, a proto odpovídá oprávněnému (a nejen jemu) za náhradu nákladů, které při vymáhání nároku vznikly*²⁶⁶. Princip, že povinný platí exekutorovi náklady exekuce lze však vztáhnout jen na situace, kdy v rámci exekuce exekutor vymůže tyto náklady na povinném nebo je povinný zaplatí dobrovolně a exekutor od exekuce upustí po jejich zaplacení. V ostatních případech se budou při určování, kdo má exekutorovi hradit náklady exekuce, uplatňovat jiné principy.

*U nákladů exekuce vzniká nárok na jejich úhradu pověřením soudního exekutora provedením exekuce (vydáním usnesení o nařízení exekuce exekučním soudem), zatímco nárok na náhradu nákladů oprávněného vzniká již zahájením exekučního řízení (doručením důvodného návrhu na nařízení exekuce exekutorovi)*²⁶⁷.

3.4.1.1. Námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce

Náklady exekuce a náklady oprávněného určuje exekutor v příkazu k úhradě nákladů exekuce, který doručí oprávněnému, povinnému a dalším osobám, kterým se podle zvoleného způsobu provedení exekuce doručuje usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí podle OSŘ. Příkaz k úhradě nákladů exekuce je procesní forma, kterou exekutor rozhoduje v souladu s § 87 odst. 4 EŘ o nákladech exekuce a nákladech oprávněného. Takto určené náklady budou vymoženy v rámci prováděné exekuce některým ze způsobů určených v exekučním příkazu (§ 87 odst. 4 EŘ). V příkazu k úhradě nákladů exekuce musí být uvedeny jednotlivé složky, ze kterých se náklady oprávněného skládají. Obsahové požadavky na příkaz k úhradě nákladů

²⁶⁵ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010,, s. 337.

²⁶⁶ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář. 2.* vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 339.

²⁶⁷ VÁLEK, J. *Právní povaha nákladů exekuce aneb Ke stanovisku Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cpjn 200/2005.* Bulletin advokacie, 2007, č. 9, s. 38 a násl.

exekuce stanoví § 88 odst. 2 EŘ. Pokud se náklady exekuce nebo náklady oprávněného v průběhu exekuce zvýší (nebo sníží), rozhodne o nich exekutor v dalším příkazu k úhradě nákladů exekuce.

Proti příkazu k úhradě nákladů exekuce může účastník řízení podat u exekutora do 8 dnů od jeho doručení námítky. Z důvodu možnosti podání námitek je stěžejní, aby byly náklady určeny tak, aby účastníci řízení a později soud při možném přezkumu námitek mohli posoudit, čím jsou náklady tvořeny, jak vznikly, a mohla být ověřena správnost jejich vyčíslení. Pokud exekutor námítkám v plném rozsahu nevyhoví, postoupí je bez zbytečného odkladu soudu, který o námítkách rozhodne do 15 dnů. Funkčně příslušným soudem k rozhodnutí o námítkách zde bude okresní (exekuční) soud podle § 45 odst. 1 EŘ. Pokud vydal exekutor vyjádření pro soud ohledně námitek, musí jej současně doručit nejen soudu, ale i tomu účastníku, který námítky podal. Proti rozhodnutí soudu o námítkách není přípustný opravný prostředek. Toto rozhodnutí se doručí oprávněnému, povinnému a exekutorovi.

3.4.1.2. Možnosti zproštění povinného povinnosti hradit náklady exekuce

Principy spojené s rozhodováním o nákladech exekuce jako nárokem exekutora jsou v EŘ definovány jen částečně a jsou spíše dovozovány judikaturou soudů a rozhodováním exekutorů o nákladech exekuce. Nejčastěji se uplatňuje princip presumovaného úspěchu ve věci oprávněného, jak ho předpokládá § 86 odst. 2 a 3 EŘ.

Existují však případy zejména při zastavení exekuce, kdy vzhledem ke konkrétním okolnostem tento princip uplatnit nelze, a poté nastává otázka, komu uložit povinnost hradit náklady exekuce. Základním vodítkem je § 89 EŘ, který stanoví, že dojde-li k zastavení exekuce, hradí náklady exekuce a náklady účastníků ten, který zastavení zavinił. V případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného hradí paušálně určené či účelně vynaložené výdaje exekutorovi oprávněný²⁶⁸. *Tímto ustanovením je vyloučena aplikace principu odpovědnosti za zaviniění a oprávněný bude povinen k náhradě výdajů exekutora bez ohledu na to, který z účastníků zastavení exekuce zavinił*²⁶⁹. O zastavení exekuce se rozhoduje usnesením, ve kterém bude určeno, kdo je povinen hradit náklady exekuce.

Postupem času se vytvořila konstantní judikatura, podle které nelze konstatovat povinnost oprávněného hradit náklady exekuce pro případ, kdy je exekuce zastavena pro

²⁶⁸ Druhá věta § 89 EŘ byla do EŘ vložena novelizací provedenou zákonem č. 347/2007 Sb. Toto ustanovení lze však použít dle nálezu Ústavního soudu České republiky, sp. zn. I. ÚS 969/09 až na řízení zahájená po účinnosti této novely (1. 1. 2008).

²⁶⁹ KLAPKA, Š. *Vybrané problémy rozhodování o náhradě nákladů exekuce*. Právní rádce, 2009, č. 4, s. 124 a násl.

nemajetnost povinného avšak bez procesního zavinění oprávněného²⁷⁰. *Příčemž procesní zavinění oprávněného nelze bez dalšího založit pouze na dispozičním úkonu – návrhu na nařízení exekuce*²⁷¹. Tato však byla překonána již zmíněnou nově vloženou druhou větou ustanovení § 89 EŘ a to proto, aby byla naplněna zásada, že exekutor provádí svou činnost za úplatu. Stejně tak judikatura dovodila, že *nelze shledat procesní zavinění na straně oprávněného v případech, kdy povinný subjekt v průběhu exekuce zemřel nebo zanikl*²⁷².

Klíčová otázka tedy zní, v jakých případech lze konstatovat procesní zavinění oprávněného při zastavení exekuce. V takovém případě totiž nelze ukládat povinnému uhrazení nákladů exekuce. Judikaturou již bylo dovozeno několik případů.

Takovým případem zejména budou situace, kdy došlo k zastavení exekuce z důvodu, že povinný se úspěšně dovolal námitky promlčení, tedy že vymáhaná pohledávka již byla promlčena před podáním návrhu na nařízení exekuce²⁷³.

Procesní zavinění oprávněného nastává také tehdy, *pokud nezachoval při podání návrhu na nařízení exekuce nebo v jeho průběhu potřebnou míru pečlivosti (typicky např. v případě úhrady vymáhané pohledávky ještě před podáním návrhu na nařízení exekuce)*²⁷⁴.

Ústavní soud vysvětlil, že *oprávněný zaviní zastavení exekuce také tehdy, pokud nedbal požadavku náležité opatrnosti a uvážlivosti a návrh na nařízení exekuce podal, ačkoliv mu byly k dispozici poznatky, z nichž se dalo předvídat, že exekuce bude bezvýsledná*²⁷⁵.

Pro případy zamítnutí návrhu na nařízení exekuce lze jako obecné pravidlo označit formulaci, kterou použil Krajský soud v Hradci Králové ve svém usnesení, sp. zn. 25 Co 175/2004, kde konstatoval, že *exekutor má právo na odměnu za exekuční činnost i v případě, že návrh na nařízení exekuce byl zamítnut, pokud nebyl zamítnut z důvodů, které exekutor zavinil*. V těchto případech je legitimní uložit oprávněnému povinnost hradit náklady exekuce.

3.4.2. SLOVENSKÁ REPUBLIKA

Náklady exekuce jsou ve slovenské právní úpravě definovány v sedmé části EP, která má název „Trovy exekúcie“. Náklady exekuce jsou odměna exekutora, náhrada hotových

²⁷⁰ Např. Usnesení Ústavního soudu České republiky, sp. zn. II. ÚS 150/04, náleží Ústavního soudu ČR, sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06, náleží Ústavního soudu České republiky, sp. zn. III. ÚS 1226/08, usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci, sp. zn. 30 Co 627/2003.

²⁷¹ Náleží Ústavního soudu České republiky, sp. zn. IV. ÚS 2888/07.

²⁷² Náleží Ústavního soudu České republiky, sp. zn. III. ÚS 1226/08, usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. 11 Co 388/2007.

²⁷³ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích, sp. zn. 6 Co 2907/2006 a 8 Co 907/2007.

²⁷⁴ ROZTOČIL, A. *Rozhodování o nákladech právního zastoupení účastníků v exekučním řízení*. Bulletin advokacie, 2006, č. 5, s. 28 a násl.

²⁷⁵ FILÍPEK, M. *(Zatím) poslední novela exekučního řádu*. Právní rozhledy, 2008, č. 9, s. 322 a násl.

výdajů a náhrada za ztrátu času při vykonání exekuce. § 200 odst. 1 EP výslovně stanoví, že oprávněný a exekutor mají nárok na náhradu nákladů potřebných na účelné vymáhání nároku. Náklady exekuce přitom vymůže exekutor některým ze způsobů určených k vymožení peněžité pohledávky vydáním příkazu na úhradu nákladů exekuce.

Odměna exekutora je definována v části šesté exekučního poriadku, která nese název „Odměna soudního exekutora“. EP v § 196 odst. 1 první věta výslovně stanoví, že za výkon exekuční činnosti patří exekutorovi odměna, náhrada hotových výdajů a náhrada za ztrátu času. Pokud je exekutor plátcem daně z přidané hodnoty, pak se zvyšuje jeho odměna o tuto daň. Tuto odměnu hradí povinný.

Výše odměny exekutora, náhrady hotových výdajů a náhrady za ztrátu času je blíže určena ve vyhlášce slovenského ministerstva č. 288/1995 Z. z., o odměnách a náhradách soudních exekutorů. Základem pro určení odměny exekutora je výše vymožené pohledávky, pokud není stanoveno jinak. Pokud jde o exekuci na vymožení pohledávky, která spočívá v opakujících se dávkách, základem pro určení odměny exekutora je částka rovnající se součtu plnění za období tří let.

Odměna exekutora je stanovena procentuálně ve výši 20 % ze základu, nejméně však 33,19 eura a nejvíc 33.193,92 eura. V případě, že exekutor upustí od vykonání exekuce podle § 46 odst. 3 EP nebo povinný uhradí pohledávku po zahájení exekuce dříve, než mu uplyne lhůta pro podání námitek, náleží exekutorovi 50 % z odměny, tedy 10 % ze základu.

Zajímavé je, že vyhláška č. 288/1995 Z. z. počítá s tím, že odměna exekutora za zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitostech je 33,19 eura na každou takto exekučně zatíženou nemovitost. Za provedení exekuce vymožením nepeněžitého plnění stanoví odměnu vyhláška č. 288/1995 Z. z. v § 7 až § 13. Zvláštní pravidlo pro stanovení odměny exekutora stanoví vyhláška č. 288/1995 Z. z. pro případ vyloučení exekutora z provedení exekuce a při zastavení exekuce. V těchto případech se výše odměny exekutora určuje paušální částkou za jednotlivé úkony, nejméně však 33,19 eura. Paušální částka za každý jednotlivý úkon exekuční činnosti je 3,32 eura, přičemž úkony, za které tato částka náleží, jsou taxativně stanoveny v § 15 vyhlášky č. 288/1995 Z. z.

3.4.2.1. *Námítky proti trovám exekúcie*

Stejně jako v české právní úpravě i v té slovenské má povinný možnost dát podnět k přezkoumání výše nákladů exekuce. Oproti české právní úpravě exekutor nevydává o nákladech exekuce zvláštní rozhodnutí. Exekutor musí vyčíslit předběžné náklady exekuce již

ve vyzoomění o začátku exekuce (§ 47 odst. 1 písm. a) EP), odměnu v těchto nákladech však musí vyčíslit maximálně v rozsahu jako při upuštění od exekuce, náhradu hotových výdajů a náhradu za ztrátu času vyčíslí jen v rozsahu jejich skutečné výšky k okamžiku vydání vyzoomění o začátku exekuce. Současně je exekutor povinen povinného upozornit, že pokud dluh nesplní, tak náklady exekuce mohou být vyšší a předběžně vyčíslí jejich výšku. Oprávněný i povinný mohou vznést u exekutora námítky proti nákladům exekuce ve lhůtě 3 dny od doručení vyzoomění o začátku exekuce. O těchto námítkách rozhoduje soud. Proti rozhodnutí soudu o námítkách není přípustné odvolání. Rozhodnutí o námítkách soud doručí účastníkům řízení a exekutorovi, toto usnesení je vykonatelné doručením exekutorovi.

Pokud v průběhu exekuce vzniknou další náklady, exekutor o nich vyzoomí oprávněného a povinného. Proti těmto dalším nákladům může stejně jako u předběžných nákladů vznést účastník řízení námítku a to do 3 dnů od doručení tohoto vyzoomění. O námítkách opět rozhoduje soud usnesením, proti kterému není přípustné odvolání. Toto usnesení se doručí účastníkům řízení a exekutorovi, vykonatelné je doručením exekutorovi. Tyto další náklady exekutor vymůže některým ze způsobů provedení exekuce na vymožení peněžitého plnění. Funkci exekučního příkazu ve slovenské právní úpravě plní příkaz k úhradě dalších nákladů exekuce, avšak v tomto rozhodnutí se další náklady již neurčují, jen se konstatuje jejich výše a je zde formulován příkaz k jejich uhrazení.

3.4.2.2. Možnosti zproštění povinného povinnosti hradit náklady exekuce

Základní zásada, podle které se určuje subjektu, jenž je povinen hradit náklady exekuce, je stejná jako v české právní úpravě – jedná se o zásadu presumovaného úspěchu oprávněného ve věci. Náklady exekuce tedy primárně hradí povinný. Přesto existují i zde situace, kdy EP předpokládá povinnost oprávněného hradit náklady exekuce. Tyto situace předpokládá § 203 odst. 1 a 2 EP a jedná se o taxativní výčet těchto situací.

Soud může v případě zastavení exekuce uložit oprávněnému povinnost uhradit nezbytné náklady exekuce, pokud došlo k zastavení exekuce zaviněním oprávněného. *Pod „zavinením oprávněného“ v zmysle § 203 odst. 1 EP treba rozumieť také porušenie procesných predpisov zo strany oprávněného, ktoré má za následok buď neodôvodnený vznik trov exekúcie, alebo také jeho konanie (úkony), ktoré by spôsobilo zastavenie exekúcie*²⁷⁶. Jedná se o situace, kdy je vyvrácen presumovaný úspěch oprávněného, a proto nelze uložit povinnému, který měl úspěch ve věci, aby hradil náklady exekuce. Zákon zde však mluví o povinnosti uhradit

²⁷⁶ Usnesení Krajského soudu Banská Bystrica sp. zn. 15 CoE 91/07 ze dne 18. 12. 2007.

„nevyhnutné“ náklady exekuce, proto skutečné náklady exekuce mohou být ještě vyšší. Tyto však ponese exekutor, který vystupuje v postavení podnikatele, jako součást podnikatelského rizika.

Soud uloží oprávněnému povinnost hradit náklady exekuce také v situaci, kdy soud zastaví exekuci z důvodu, že majetek povinného nestačí ani na úhradu nákladů exekuce. Toto však neplatí, pokud jde o vykonání exekuce k vymožení pohledávky na výživném. V takovém případě snáší náklady exekuce soud. Exekučný poriadok v této souvislosti výslovně stanoví, že soud nemá právo na náhradu nákladů exekuce, které takto platil. Možnost uložit povinnost náhradu nákladů exekuce oprávněnému z důvodu nemajetnosti povinného byla do EP zavedena zákonem č. 585/2006 Z. z. a jedná se o posílení postavení exekutora a o promítnutí zásady, že exekutor provádí exekuční činnost za úplatu. Toto pravidlo také bude nutit oprávněné ke zvážení, zda je účelné podat návrh na vykonání exekuce i v případech, kdy lze nemajetnost povinného předpokládat. Velmi citlivě pak slovenský zákonodárce vyřešil situaci, kdy by měl oprávněný, v jehož prospěch je vymáháno výživné, hradit náklady exekuce. Podobné pravidlo by bylo vhodné *de lege ferenda* zahrnout i do české právní úpravy.

Závěrem je třeba doplnit, že EP výslovně neupravuje možnost přiznání náhrady nákladů povinného, které mu vznikly v souvislosti s uplatňováním prostředků obrany v exekuci. Judikaturou (usnesení č. j. 16 CoE 33/2010-87 Krajského soudu v Banskej Bystrici) bylo dovozeno, že *je v súlade so zásadou spravodlivosti, aby bola aj povinnému priznaná náhrada trov potrebných a účelne vynaložených na obranu voči nezákonnej exekúcii. Za takto vynaložené trovy exekúcie je možno považovať trovy právneho zastúpenia povinného a taktiež zaplatené súdne poplatky nevyhnutné k tomu, aby sa povinný úspešne svojho práva na obranu voči exekúcii domohol*. Na tuto problematiku se však objevují i jiné názory²⁷⁷.

3.4.3. SROVNÁNÍ PRÁVNÍCH ÚPRAV

Obě právní úpravy obsahují společné prvky, ale současně i mnoho odlišností. Pokud se týče výpočtu výše odměny exekutora, pak je třeba zdůraznit, že dle slovenské právní úpravy

²⁷⁷ ... platná právna úprava pri rozhodovaní o náhrade trov exekúcie popiera všeobecne uznávaný princíp zodpovednosti za výsledok konania. Platné právo totiž neumožňuje vždy priznať hoci ja úspešnému účastníkovi exekučného konania náhradu trov konania. Súd totiž nemôže priznať náhradu trov konania úspešnému povinnému, a to ani vtedy, ak napr. oprávnený uplatňuje neexistujúce právo. Ustanovenia § 200 a nasl. EP ani neumožňujú aplikáciu ustanovení § 147 až 150 Občianskeho súdneho poriadku vzhľadom na osobitú právnu úpravu tejto problematiky v Exekučnom poriadku. (KRAJČO, J. *Komentár, Exekučný poriadok*. 1. vydání. Bratislava : EUROUNION spol. s r.o., 2009, s. 391).

má exekutor nárok na odměnu ve výši 20 % vymoženého plnění, dle české úpravy je to pouze 15 %.

Slovenská právní úprava je pro povinného výhodnější z toho hlediska, že stanoví nižší maximální možnou výši odměny exekutora, naproti tomu tento fakt je v české právní úpravě kompenzován nižší procentuální sazbou pro výpočet odměny exekutora a také skutečností, že tato sazba má se stoupající výší základu pro výpočet odměny degresivní vývoj.

Posílení postavení povinného dle české právní úpravy lze spatřovat v tom, že lhůta pro podání námitek proti příkazu k úhradě nákladů exekuce je stanovena na 8 dní, kdežto podle slovenské právní úpravy je obdobná lhůta jen 3 dny. Na druhou stranu slovenský povinný musí mít doručeno vyrozumění o začátku exekuce, kde jsou určeny předběžné náklady exekuce do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení, což jeho postavení oproti povinnému v České republice zlepšuje. Příkaz k úhradě nákladů exekuce lze totiž doručit i fikcí. Ovšem nutno poznamenat, že náhradní doručení již není vyloučeno u vyrozumění, kterým informuje exekutor o dodatečných nákladech exekuce.

ZÁVĚR

Postavení povinného dle srovnávaných právních úprav není zásadně rozdílné. Obě právní úpravy obsahují střídavě prvky pro povinné příznivější a naopak.

Výrazné posílení postavení povinného dle slovenské právní úpravy lze spatřovat v povinnosti exekučního soudu přezkoumávat exekuční titul. S tím souvisí také možnost povinného úspěšně v námitkách proti exekuci uplatňovat i skutečnosti, které by v České republice vedly k zastavení exekuce. Řízení o nařízení exekuce je v České republice příliš formální, také z tohoto důvodu se v připravované novelizaci exekučního řádu uvažuje o zrušení nařizování exekuce soudem. Dle slovenské právní úpravy je pro povinného také výhodnější, že vyznění o začátku exekuce mu musí být doručeno do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení. Toto opatření se však týká jen případů, kdy povinný je fyzická osoba - nepodnikatel.

Negativně lze ve slovenské právní úpravě vnímat poměrně širokou poplatkovou povinnost spojenou s podáním prostředků obrany povinného. Je patrná snaha zákonodárce o posílení regulativní funkce těchto poplatků, uvažíme-li, že exekuční řízení by mělo proběhnout bez zbytečných průtahů. Na druhé straně zaplacení poplatku může být pro nemajetné povinné demotivující skutečností pro podání důvodného prostředku obrany.

De lege ferenda by bylo vhodné zavést do slovenské právní úpravy možnost exekutora rozhodovat v rámci exekuce o nesporných záležitostech, jako je tomu v české právní úpravě. Současné řešení dle slovenské právní úpravy může způsobovat zbytečné průtahy, avšak slovenský zákonodárce tyto průtahy kompenzuje mnohem menšími možnostmi povinného podávat opravné prostředky proti rozhodnutím vydaným v průběhu exekuce. Pro případ, že opravný prostředek je přípustný, je pro jeho podání navíc stanovena zpravidla relativně krátká lhůta. V případě podání námitek a jiných návrhů ze strany povinného je pak výrazně potlačen princip dvouinstančnosti řízení, neboť proti rozhodnutím o námitkách a návrzích není až na výjimky přípustné odvolání.

Ze srovnání institutů ochrany lze vyvodit obecný závěr, že dle slovenské právní úpravy jsou tyto instituty propracovanější. Jedná se zejména o přesnější a širší vymezení věcí vyloučených z provedení exekuce prodejem movitých věcí a také lepší vyřešení situace, kdy dojde k současnému postižení mzdy a účtu povinného, přičemž zbytek mzdy po provedení srážek je posílán povinnému na účet postižený exekučním příkazem. Na druhou stranu nedostatky slovenské právní úpravy spočívají v možnosti exekutora zpeněžit movitou věc,

ohledně níž byla podána excindační žaloba. Tímto je poměrně výrazně oslabeno postavení třetích osob.

Nedostatkem české právní úpravy je nemožnost exekutora vynutit si pro případné zájemce o účast v dražbě provedení prohlídky nemovitosti, jež má být předmětem dražby. Tento nedostatek by měl být odstraněn připravovanou novelizací občanského soudního řádu. Jako výrazný prvek usnadňující prodejnost movitých či nemovitých věcí povinného v dražbě dle české právní úpravy lze považovat způsob stanovení nejnižšího podání. Avšak nelze přehlédnout, že tímto způsobem bude často docházet k prodeji věcí povinného pod jejich skutečnou cenou.

Pro českou právní úpravu pak zůstává nevyřešeným problémem přijetí nového právního předpisu upravujícího odměnu a náhradách exekutora. V případě právní úpravy ve Slovenské republice by bylo vhodné stanovit delší lhůty pro podání námitek proti nákladům exekuce. Slovenské právní úpravě lze vytknout také poměrně vysokou procentuální sazbu pro stanovení odměny exekutora.

Z provedeného srovnání je patrná tendence českého zákonodárce zavádět do právní úpravy prvky, které slovenská právní úprava již obsahuje. Jedná se zejména o přijetí exekučního řádu a s tím související konstituování soudních exekutorů jako nové právnické profese, způsob podávání návrhů na nařízení exekuce, výzvy k úhradě celkové vymáhané částky se sníženou odměnou exekutora nebo chystané odstranění dvojkolejnosti výkonu rozhodnutí a exekuce.

Pro příznivější postavení povinného by bylo vhodné *de lege ferenda* zavést obligatorní objektivní kumulaci exekucí ve spojitosti s uvažovaným zavedením teritoriality exekutorů. Kombinací těchto změn by nastal ideální stav, kdy by všechny exekuce proti jedné osobě prováděl jeden exekutor a to v rámci jednoho exekučního řízení. Nedochovalo by pak k duplicitním nákladům exekuce a v případě vymáhání relativně nízkých částek by i vyšší počet exekučních titulů a na to navazujících exekucí nepředstavoval pro povinného neúměrnou finanční zátěž. Ovšem tato představa má mnoho odpůrců, a to zejména mezi oprávněnými spravujícími velké množství pohledávek a úspěšnými exekutory.

Jak exekuční řád tak exekučný poriadok prošly velmi dynamickým vývojem a byly mnohokrát novelizovány. Tyto novelizace mají za cíl vytvořit právní úpravu, která bude efektivní a současně bude dostatečně chránit povinného. Právě humanizace exekučního práva je v poslední době častým předmětem diskuzí široké veřejnosti a měla by být také jedním z hlavních hledisek při přípravě budoucích změn exekučního práva, neboť současný stav, jak byl popsán v této práci, vykazuje nemálo námětů pro legislativní změny v obou státech.

SEZNAM ZKRATEK

EET – evropský exekuční titul

EP, exekučný poriadok – zákon č. 233/1996 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti, ve znění pozdějších změn

EŘ, exekuční řád – zákon č. 120/2001 Sb. o soudních exekutorech a exekuční činnosti, ve znění pozdějších změn

Exekuční tarif – vyhláška č. 330/2001 Sb. o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradách hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škodu způsobené exekutorem, ve znění pozdějších změn

Kárný řád – stavovský předpis Exekutorské komory České republiky ze dne 23. 5. 2002, kárný řád, ve znění pozdějších změn

Listina – usnesení předsednictva české národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších změn

Nařízení o EET - nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. 4. 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky

ObčZ, občanský zákoník – zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších změn

OSP, občiansky súdny poriadok – zákon č. 99/1963 Zb. občiansky súdny poriadok, ve znění pozdějších změn

OSŘ, občanský soudní řád – zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, ve znění pozdějších změn

OZ – zákon č. 40/1964 Zb. občiansky zákonník, ve znění pozdějších změn

Sankční novela – zákon č. 183/2009 Sb., kterým se mění exekuční řád

Slovenská ústava – zákon č. 460/1992 Z. z. Ústava Slovenskej republiky, ve znění pozdějších změn

Zákon o súdnych poplatkoch - zákon č. 71/1992 Z. z., o súdnych poplatkov, ve znění pozdějších změn

Zákon o znalcích – zákon č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších změn

ZodpŠ, zákon o odpovědnosti – zákon č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších změn

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

KNIŽNÍ LITERATURA – česká

BUREŠ, J.; DRÁPAL, L.; KRČMÁŘ, Z. a kolektiv. Občanský soudní řád, komentář – II. díl. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009.

DRÁPAL, L.; BUREŠ, J. a kolektiv. Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009.

GERLOCH, A. *Teorie práva*. 5. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2009.

HENDRYCH, D. a kol. Právní slovník. 3. podstatně rozšířené vydání. Praha : C. H. Beck, 2009.

KASÍKOVÁ, M. a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010.

KASÍKOVÁ, M.; KUČERA, Z.; PLÁŠIL, V.; ŠIMKA, K. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2007.

KNAPPOVÁ, M.; ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J. *Občanské právo hmotné I*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Praha : ASPI, 2005.

KURKA, V. *Přehled judikatury ve věcech výkonu rozhodnutí a exekuce*. Praha : ASPI, 2005.

RADKOVÁ, M. *Exekuce jiné pohledávky*. Praha : Linde, 2009.

SHELLOVÁ, I. *Exekuční řízení*. Praha : Eurolex Bohemia, 2005.

SVOBODA, K.; SUK, M.; ZEMAN, P. *Doručování v soudním řízení*. Praha : Linde, 2009.

ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. A KOL. Občanský zákoník I. § 1 až 459. Komentář. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009.

TRIPES, A. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006.

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha : Linde, 2008.

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované vydání. Praha : Linde, 2011.

KNIŽNÍ LITERATURA – zahraniční

FEKETE, I. *Občiansky zákonník, Komentár*. 1. vydání. Bratislava : Ing. Miroslav Mračko, 2007.

KRAJČO, J. *Komentár, Exekučný poriadok*. 1. vydání. Bratislava : EUROUNION spol. s r.o., 2009.

MAZÁK, J. a kol. *Základy občianskeho procesného práva*. 4. vydání. Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2009.

ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné*. 1. vydání. Bratislava : EUROKÓDEX, s.r.o., 2010.

TOMAŠOVIČ, M. *Exekučný poriadok s komentárom*. 1. vydání. Žilina : Poradca podnikateľa, spol. s r.o., 2006.

ČLÁNKY – české

BARTOŠ, J., *Srovnání některých aspektů činnosti notářů a soudních exekutorů*. Ad notam, 2009, č. 6, s. 199 a násl.

BENÍKOVÁ, D. *Několik úvah nad připravovanou změnou exekučního řádu*. Bulletin advokacie, 2010, č. 6, s. 40 a násl.

CZIGLE, M. *Zákonná pravidla pro řešení střetu exekucí*. Daňový zpravodaj, 2001, č. 18, s. 2 a násl.

FILÍPEK, M. *(Zatím) poslední novela exekučního řádu*. Právní rozhledy, 2008, č. 9, s. 322 a násl.

JIRSA, J. *K souhrné novele občanského soudního řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 1, s. II.

JIRSA, J. *Souhrná novela občanského soudního řádu – příležitost ke změně*. Právní rozhledy, 2009, č. 6, s. 198 a násl.

Jsmo tu pro vymahatelnost práva, rozhovor s JUDr. Janou Tvrdkovou, prezidentkou Exekutorské komory ČR, vedl JUDr. Karel Havlíček, publikováno in: *Soudce*, 2010, č. 6-7, s. 17 a násl.

KLAPKA, Š. *Vybrané problémy rozhodování o náhradě nákladů exekuce*. *Právní rádce*, 2009, č. 4, s. 124 a násl.

KORBEL, F. *Další velké změny exekučního práva na obzoru*. *Komorní listy*, 2011, č. 1, s. 3 a násl.

KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D. *Nad změnami v exekučním řádu*. *Právní rozhledy*, 2009, č. 22, s. 791 a násl.

KORBEL, F.; PRUDÍKOVÁ, D.; SVĚŽENOVÁ, L.; LETKOVÁ, R. *Změny ve výkonu notářství po 1. červenci 2009*. *Ad notam*, 2009, č. 4, s. 122 a násl.

KORDAČ, P. *K odpovědnosti manžela za závazky v SJM přijaté druhým z manželů*. *Bulletin advokacie*, 2008, 1-2, s. 54 a násl.

KOŠINA, K. *K otázce zrušení souběhu výkonu rozhodnutí a exekucí*. *Komorní listy*, 2010, č. 5, s. 4.

KUKLOVÁ, R. *Střety souběžně probíhajících exekucí*. *Právní rozhledy*, 2002, č. 9, s. 417 a násl.

LUKEŠ, O. *Přiměřenost exekuce nebo zánik vymahatelnosti práva?*. *Právní rozhledy*, 2009, č. 15, s. 555 a násl.

MÁDR, J. *Ke stanovisku nejvyššího soudu k výkladu exekučního řádu*. *Právní rozhledy*, 2006, č. 10, s. 369 a násl.

MATĚJKOVÁ, A. *Další pohled na občanský soudní řád po novele*. *Právní rádce*, 2009, č. 8, s. 12 a násl.

OPLETAL, R. *Otazníky kolem teritoriality*. *Komorní listy*, 2010, č. 2, s. 6 a násl.

PALLA, T. *Novelizace exekučního řádu – posun k lepšímu?*. *Právní rádce*, 2010, č. 4, s. 10 a násl.

PLÁŠIL, V. *Zamyšlení nad současnou právní úpravou kárné odpovědnosti soudních exekutorů, exekutorských kandidátů a exekutorských koncipientů*. Komorní listy, 2010, č. 4, s. 5 a násl.

Poslanci jsou ochotni prosadit změnu – rozhovor s poslancem PS PČR JUDr. Jeronýmem Tejcem, členem ústavně právního výboru, publikováno in: Komorní listy, 2009, č. 1, s. 17.

PROŠEK, J. *Metodika k střednědobé novele exekučního řádu*. Bulletin advokacie, 2009, č. 12, s. 41 a násl.

PULKRÁBEK, Z. *Kdy končí prodlení s plněním exekučně vymáhaného peněžitého dluhu*. Právní rádce, 2008, č. 16, s. 596 a násl.

RAKOVSKÝ, A. *Odklad exekuce pro přechodné zhoršení postavení povinného*. Právní rozhledy, 2004, č. 20, s. 757 a násl.

ROZTOČIL, A. *Rozhodování o nákladech právního zastoupení účastníků v exekučním řízení*. Bulletin advokacie, 2006, č. 5, s. 28 a násl.

SMOLÍK, P. *Advokát versus exekutor – ochrana zájmů klienta versus exekuce?*. Bulletin advokacie, 2002, č. 4, s. 10 a násl.

SOLJAKOVÁ, I., „*Odbřemenila“ skutečně novela doručování v civilním procesu soudy, nebo je naopak ještě více zatížila?*. Právní rozhledy, 2010, č. 5, s. 177 a násl.

SVOBODA, K. *Doručování na rozcestí*. Právní rozhledy, 2010, č. 4, s. 107 a násl.

SVOBODA, K. *Kdy a jak přezkoumat notářský nebo exekutorský zápis*. Ad notam, 2009, č. 5, s. 161 a násl.

ŠONKA, P. *Novelizace exekučního řádu*. Právní rádce, 2009, č. 12, s. 14 a násl.

ŠŤASTNÍK, Š. *Součinnost soudu a exekutora při hledání povinného*. Právní rozhledy, 2009, č. 12, s. 445 a násl.

TUNKL, M. *Nezabavitelná částka a exekuce bankovního účtu*. Komorní listy, 2009, č. 1, s. 10 a násl.

VÁLEK, J. *Právní povaha nákladů exekuce aneb Ke stanovisku Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. Cjpn 200/2005*. Bulletin advokacie, 2007, č. 9, s. 38 a násl.

VESELÝ, J.; RAKOVSKÝ, A.; HOLEŠÍNSKÝ, P. *Soudní exekutoři - efektivní způsob vymáhání pohledávek*, Bulletin advokacie, 2001, č. 9, s. 8 a násl.

VESELÝ, V.; RAKOVSKÝ, A. *Odvolání proti nařízení exekuce – obrana proti soudnímu exekutorovi?*. Bulletin advokacie, 2003, č. 4, s. 24 a násl.

VALENTA, J. *Manžel povinného v exekučním řízení*. Právní rádce, 2008, č. 8, s. 9 a násl.

VLASÁK, M. *Dovolání po souhrnné novele občanského soudního řádu*. Právní rozhledy, 2009, č. 9, s. 308 a násl.

VLČEK, M. *Ochrana osobních údajů: Zveřejnění rodného čísla povinného soudním exekutorem*. Právní rádce, 2010, č. 1, s. 55 a násl.

VYDRA, J. *Vyřeší novelizace problémy exekučního řádu?*. Právní rádce, 2009, č. 1, s. 51 a násl.

ČLÁNKY - zahraniční

HROMÁDKOVÁ, L., HORVÁTH, E. *Exekučný poriadok s komentárom*. Poradca, 2011, č. 2-3, s. 8 a násl.

MOLNÁR, P. *Uznávanie vykonateľnosti cudzích exekučných titulov v Slovenskej republike*. Bulletin slovenskej advokácie, 2008, č. 1-2, s. 8 a násl.

VAĽO, M. *K zadrženiu vodičského preukazu pre neplnenie výživného*. Bulletin slovenskej advokácie, 2009, č. 9, s. 8 a násl.

INTERNETOVÉ ZDROJE

ŠUSTER, M. *Věci nepodléhající exekuci* (online). publikováno 20. 7. 2006, citováno 10. 5. 2011, <http://www.spolcest.cz/obcanska-poradna-jm/komentare-a-clanky/vykon-rozhodnuti-a-exekuce/veci-nepodlehajici-exekuci/>.

RESUME

Execution proceeding serves for enforcing obligations adjudicated by enforceable judgement or by some other power for execution in a case when such a obligation was not fulfilled voluntarily. Due to the effects of the economical crisis it often happens that people are not able to honor their obligations and execution proceeding is therefore the only solution for the petitioners if they want to uphold the rights they have been credited with.

The aim of this thesis is to compare Czech and Slovak legal regulation and to describe fully the status of the judgement debtor during an execution proceeding. The reason for comparing this procedure with the legal regulation in the Slovak Republic lies in the fact that both states have relatively recently emerged from a former common federation. Therefore, the legislator of both countries had a common legal basis, or from the same laws defining enforcement proceeding. This thesis also relates to the legislative development in both countries and compares the change of the obligor's status in relation to the changes in legal regulations.

The first chapter, "Execution proceeding in general" defines the execution proceeding and briefly comments on its historical development. Also, the status of executors is defined.

The next Chapter describes the course of ordering the execution proceeding and it also discusses the impacts for the obligor. The stress was laid on the description of the obligor's individual means of defence that are granted by the legal regulations.

The last Chapter is concerned with performing the execution proceeding and with describing the selected methods of the process. When doing so, the focus was laid upon describing the institutes of the obligor's protection. The final pages of the Chapter discuss the cost of execution and the principles according to which the case of the subject bound to pay the cost is viewed upon.

Throughout the thesis, the individual institutes of both legal regulations are being discussed and the final pages of each Chapter provides the comparison of both legal regulations. Comparisons tends to contain *de lege ferenda* reflections that are suitable for incorporation to either legal regulation.

There are no differences in the obligor's status in neither legal regulation. The Czech legal regulation of execution proceeding has been undergoing a very dynamic development and further major changes are about to be introduced. The Slovak legal regulation was subjected to significant changes in 2005. There were twofold intentions for the changes in both legal regulations. The first was to make the execution proceeding more effective,

especially to reduce the excessive time needed for the process. The second intention was to strengthen the protection of the obligor, for while making the execution more effective, it is also necessary to cultivate the standard of protection of the person most affected by the execution.

Given the legislative of both legal regulations development it is apparent that the Czech legal regulation was greatly inspired by the Slovak one and the legal institutes that the Slovak legal regulation already possesses are being introduced also to the Czech one. Still, there are areas where the Czech legislator introduces new regulations.

There is no clear conclusion whether the Czech or the Slovak legal regulation is more favourable to the obligor. Both legal regulations consist institutes both plausible and unfavourable for the obligor. In general, the standard of the obligor's protection is comparable in both countries and it corresponds to the principles of a fair process, when execution is a significant limitation for the obligor but it still maintains the obligor's basic standard of living.

KLÍČOVÁ SLOVA

Anglický název práce:

Status of the judgement debtor in execution proceeding in comparison with legal regulation in the Slovak republic.

Exekuce

Povinný

Srovnání

Execution proceeding

Judgement debtor, obligor

Comparison